

Ringsaker
kommune

ÅRSBERETNING

2018

INNHALDSFORTEGNELSE

		Side
I	Oversikt og analyser	
1.1	Innledning	5
1.2	Om virksomheten	15
1.3	Økonomisk analyse	44
1.4	Kort om finans- og gjeldsforvaltningen	66
1.5	Regnskapsmessig resultat	68
II	Rapport for virksomhetsområdene	
2.1	Politiske styringsorganer mv (VO nr. 10)	72
2.2	Adm. og fellesutgifter (VO nr. 11)	75
2.3	Barnehage (VO nr. 20)	89
2.4	Undervisning (VO nr. 30)	101
2.5	Pleie og omsorg (VO nr. 40)	124
2.6	Barne- og ungdomsvern (VO nr. 50)	135
2.7	Sosiale tjenester (VO nr. 51)	141
2.8	Helsestasjoner (VO nr. 52)	144
2.9	Kultur (VO nr. 55)	148
2.10	Kulturskole (VO nr. 56)	154
2.11	Bibliotek (VO nr. 57)	156
2.12	Brann (VO nr. 60)	159
2.13	Landbruk (VO nr. 61)	163
2.14	Teknisk drift (VO nr. 62)	168
2.15	Kart og byggesak (VO nr. 63)	176
2.16	Kemnerkontoret (VO nr. 70)	179
2.17	Servicesenteret (VO nr. 71)	181
2.18	Renhold (VO nr. 80)	187
2.19	Bygg og eiendom (VO nr. 81)	190
2.20	Matproduksjon (VO nr. 82)	194
2.21	Overføringer (VO nr. 87)	197
III	Avslutning	
3.1	Avslutning	200
	Vedlegg 1: Plan og utredningsarbeid	202
	Vedlegg 2: Organisasjonskart	204

1.1 INNLEDNING

Rådmannen legger med dette frem årsberetningen for 2018. Ringsaker kommune driver en omfattende virksomhet som spenner over et vidt spekter av samfunnsområder. Gjennom årsberetningen beskrives omfanget og resultatene av virksomheten, utviklingstrekk og viktige hendelser for kommunen gjennom 2018.

↑ *Ordfører Anita Ihle Steen og rådmann Jørn Strand.*

Ringsakersamfunnet er i en meget positiv utvikling. Et offensivt næringsliv ser muligheter og vil satse i kommunen. I 2018 var det en vekst på hele 250 arbeidsplasser. Omsetningsrekordene i varehandelen fortsetter, og det omsettes nå for over 3 mrd. kroner innen detaljhandelen i Ringsaker. Det er høy byggeaktivitet både i byene og på fjellet. De siste fem årene er det gitt nesten 1.500 byggetillatelser til nye boliger i Ringsaker, og Ringsaker er fortsatt landets klart største hyttekommune med nesten 7.200 hytter. I tillegg bygges nå firefelts E6 gjennom kommunen, som igjen vil generere ytterligere vekst fremover med utgangspunkt i kommunens posisjonering.

Befolkningsveksten er likevel den aller viktigste indikatoren, da dette sier noe om kommunens attraktivitet. I 2018 hadde Ringsaker kommune en netto vekst på hele 337 innbyggere, og det var totalt 34.488 innbyggere i kommunen ved utgangen av året. For andre år på rad var veksten prosentvis større enn landet. Vekst danner grunnlag for videre utvikling av velferdstjenestene.

Samlet omsatte kommunen for 3,73 mrd. kroner i 2018. Om lag 2,65 mrd. kroner ble anvendt til løpende drift, mens det ble investert for 582 mill. kroner. Finansutgifter utgjorde 492 mill. kroner som inkluderer omgjøring av ansvarlig lån på 222 mill. kroner til aksjer i Eidsiva Energi AS.

Netto driftsresultat ble 26,3 mill. kroner, noe som er langt svakere enn tidligere år og en reduksjon fra 2017 på 41,3 mill. kroner. Mesteparten av resultatnedgangen har sammenheng med overforbruk i pleie- og omsorgstjenesten. Det er nødvendig å ta grep for å få bedre samsvar mellom økonomiske rammer og aktivitetsnivå innenfor tjenesten. Dette vil være en høyt prioritert oppgave fremover.

Regnskapsmessig mindreforbruk (overskudd) i 2018 ble på 28,5 mill. kroner. Dette er høyere enn tidligere år, blant annet som følge av god skatteinngang i 2018.

Balansen er solid. Bokførte eiendeler utgjør ved årsskiftet om lag 10,1 mrd. kroner. Selv om den totale gjelda har økt til i underkant av 3 mrd. kroner, vurderes den å være på et forsvarlig nivå. Gjeld som belaster kommunekassa utgjør om lag 2,1 mrd. kroner. Forholdet mellom egenkapital og gjeld har utviklet seg positivt i løpet av 2018. Egenkapitalandelen er på 33,8 % mot 33 % i 2017.

Målt mot anerkjente nøkkeltall for en sunn kommuneøkonomi viser regnskapet for 2018 at Ringsaker ligger under normen for netto driftsresultat og langsiktig gjeld, men godt over normen for arbeidskapital, likviditet og soliditet.

I årsberetningen er ovennevnte forhold utdypet samtidig som det er gitt utførlige kommentarer til den øvrige virksomheten som er utøvet i 2018. Årsberetningen foreligger til behandling samtidig med at årsregnskapet legges frem. De to dokumentene behandles parallelt og ses nært i sammenheng. Sammen skal de gi et grunnlag for å evaluere kommunens virksomhet og de oppnådde resultater siste år, og gi et verdifullt bidrag til den forestående budsjett- og økonomiplanprosess.

↑ 16. mars ble Gründerparken i Brumunddal offisielt åpnet av ordfører Anita Ihle Steen og fylkesråd Thomas Breen.

Rådmannen vil innledningsvis trekke frem noen områder hvor det er lagt ned betydelig innsats i 2018:

Det ble i 2018 lagt ut 13 reguleringsforslag til offentlig ettersyn. 11 reguleringsplaner ble vedtatt av kommunestyret, og det ble vedtatt 13 endringer av gjeldende planer gjennom forenklet prosess.

Den store infrastrukturen gir muligheter for vekst i Mjøsområdet, og dette arbeidet har derfor høyeste prioritet. Byggingen av ny firefelts E6 gjennom Ringsaker startet opp i november 2017 og skal være ferdigstilt til Moelv i 2020. Det har gjennom året vært tett dialog med Nye Veier om arbeidet. Ringsaker kommune har over år posisjonert seg for vekst gjennom å legge til rette for utvikling av store næringsområder langs E6.

Arbeidet med næringsutvikling har høy prioritet. Det er over år lagt til rette for utvikling av store næringsområder langs E6, og en ser nå at dette gir uttelling i form av etableringer og arbeidsplasser. Dette gjelder særlig utviklingen i Furnes og Nydalsområdet, i Brumunddal, på Rudshøgda og i Moelv. Sentrumsutvikling og arrangementer legger til rette for økt handel og utbygging i byene. Det er tett dialog med næringslivet, og det legges til rette for en rekke ulike møtepunkter gjennom året. Samlinger som Ringsakerseminaret og IKT-seminaret har etablert seg som sentrale møtepunkter for næringslivet i Innlandet. Gründerparken startet opp i 2018 i Parkgården i Brumunddal og har blitt en attraktiv arena for gründere, små vekstbedrifter, studenter, pendlere og lokalt næringsliv. Totalt var det ved utgangen av året 22 virksomheter tilknyttet Gründerparken.

Satsingen på Brumunddal by er helt sentral for å oppnå vekst, og det er gjennomført tiltak en rekke steder i byen. Arbeidene i Øverbakkvegen og Nygata er nå ferdigstilt, og har gitt en klar forbedring av trafikksituasjonen for busstransport gjennom byen. Det har vært utfyllende planarbeid og store infrastrukturarbeider knyttet til næringsområdene langs E6. Den nye bydelen vil sammen med signalbygget Mjøsparken med badeplass, parkområder og ulike aktivitetsarenaer bidra til at området får en helhet og en betydelig økt attraktivitet for byens innbyggere og andre. I Mjøsparken ble ny lekepark åpnet for publikum, og arealene rundt skateanlegget ble ferdigstilt. En har også kommet langt i arbeidene med bystrand. En rekke tiltak ble gjennomført som en del av satsingen på Sykkelparken i Brumunddal, herunder blant annet tilrettelegging for deling av gående og syklende på flere strekninger og etablering av flere sykkelstativ. Det ble i 2018 gjennomført en rekke arrangementer på torget for å bygge attraktivitet og støtte opp under handelsaktiviteten i byen.

↑ 23. juni arrangerte Pride Innlandet, Ringsaker Kommune og FRI Innlandet Ringsakers første Pride-parade i Brumunddal.

Moelv har gjennom 2018 kommet mye nærmere å bli vertskap for et fremtidig Mjøssykehus. Det har gjennom året vært stor interesse for fremtidige planer for Moelv som sykehusby. En er i gang med forberedelser til planarbeider, som vil måtte komme de nærmeste årene. Den største investeringen i Moelv i 2018 har vært ferdigstilling av Moelvhallen med svømmebasseng. Det har gjennom året vært tett dialog med Moelv handelsstand om videre utvikling av Moelv som handelssted, og det er gjennomført en rekke arrangement. Gjennom dialog med utbyggere er det lagt til rette for at flere byggeprosjekter nå kan realiseres.

Tilrettelegging for salg av tomter og boliger har høy prioritet. Det ble i 2018 godkjent 271 nye boliger og 141 nye hytter/fritidsboliger. Det er lagt til rette for utbygging på en rekke steder i kommunen gjennom reguleringsplanarbeid. Kommunen tilrettelegger og selger også tomter. Totalt ble det solgt 27 kommunale boligtomter i 2018. Det har blitt solgt mange tomter både i Bruvollhagan og i Fjølstadmarka, og det er tydelig interesse for Moelv både som bosted og arbeidssted. I Furnes ble utvidelse av Kvalfeltet godkjent for utbygging, slik at infrastruktur kan bygges i 2019.

For å imøtekomme etterspørselen etter utleieboliger og tilskynde aktiviteten i boligmarkedet, er det tatt i bruk tilvisningsavtaler, der kommunen har tilvisningsrett til en andel av utleieboligene, og utbygger kan motta grunnlån med gunstige rente- og avdragsbetingelser fra Husbanken. Dette har vært forløsende for flere boligprosjekter. Bruken av tilvisningsavtaler er et resultat av kommunens deltakelse i boligsosialt utviklingsprogram gjennom Husbanken, som ble avsluttet i 2015. I 2018 har det blitt ferdigstilt tre prosjekter i Brumunddal med til sammen 53 boenheter hvor kommunen har tilvisningsrett til 18 av disse boenhetene. I ett av prosjektene har også kommunen en særskilt tildelingsrett knyttet til etablering av et kommunalt bofellesskap for psykisk utviklingshemmede. Dette er et pilotprosjekt i forhold til normalisering, integrering og mangfoldig bomiljø. Siden 2015 har det blitt ferdigstilt totalt 11 boligprosjekter hvor kommunen har tilvisningsavtale. Dette har tilført utleiemarkedet i Brumunddal og Moelv 171 nye utleieboliger hvor kommunen har tilvisnings- og tildelingsrett til henholdsvis 65 og 11 boenheter. Tre prosjekter er under bygging nå og ytterligere to prosjekter har planlagt byggestart i 2019.

Det er høy aktivitet i reiselivet. Det har gjennom året vært tett dialog med reiselivsnæringen om videreutvikling og organisering, og det er konkludert med et behov for å være en del av et større reiselivsselskap. Det ble inngått en intensjonsavtale med selskapet som nå heter Gjøvik Hadeland Ringerike Reiseliv, men som i 2019 endrer navn til Visit Innlandet. De aller fleste av Ringsakers reiselivsaktører har allerede meldt seg inn i selskapet.

↓ *Ringsaker kommune, Prøysenhuset og Visit Sjusjøen hadde felles stand på hyttemessa Hellerud Exporama.*

Utviklingen i Ringsakerfjellet er fortsatt meget god. Ringsaker er landets desidert største hyttekommune med 7.198 hytter. Hyttebyggingen bidrar til sysselsetting og stor økonomisk aktivitet, og bruken av hyttene genererer økt handel og omsetning for en rekke bedrifter. Ringsaker kommune samarbeider med Destinasjon Sjusjøen og grunneierne i fjellet for å videreutvikle Sjusjøen og Ringsakerfjellet som reiselivsdestinasjon. Vekst på Sjusjøen er viktig med tanke på de investeringer som gjøres i vann og avløp og som et viktig bidrag i arbeidet med å sikre arbeidsplasser i denne delen av kommunen.

Ringsaker har i 2018 styrket posisjonen som arrangør og tilrettelegger av kulturopplevelser ytterligere gjennom en lang rekke større og mindre arrangementer. Kultursatsingen har bidratt til et positivt lokalt og regionalt omdømme og et betydelig engasjement hos lokalbefolkningen. Tusenvis av publikummere har gjestet torgarrangementene i Brumunddal og Moelv, og tilbakemeldingene er jevnt over svært gode. Et nytt arrangement i 2018 var lysvandring langs Brumunda, der over 3.500 mennesker deltok. Handelsstanden gir tilbakemelding om at arrangementene er viktige for handelen i sentrum.

↓ *Drøyt 3.500 deltok på «Lysvandring» langs Brumunda i september. Arrangementet var et samarbeid mellom kommunen, lag og foreninger og kommersielle aktører.*

Prøysenhuset har tatt ytterligere posisjon i 2018 som nasjonalt kulturhus for å minne, hedre og aktualisere Alf Prøysens forfatterskap. Hovedsesongene er *Sommer i Prøysen* og *Jul i Prøysen*. *Sommer i Prøysen* ble i 2018 utvidet til seks uker, med varierte aktiviteter og opplevelser, samt konserter med artister som Odd Nordstoga, Trygve Skaug og D.D.E. *Jul i Prøysen* var et rikt førjulsprogram med teater, konserter og juleverksted. Prøysenhuseteateret hadde stor suksess med utendørsforestillingerne *Emil* om sommeren og *Snekker Andersen* og *Julenissen* før jul. Riksantikvaren fattet i 2018 vedtak om fredning av husmannsplassen Prøysen. Fredningen omfatter Prøysenstua, fjøset, løe og bolighuset Heggeli, med bygningenes eksteriør og interiør, og for Prøysenstua også noe løst inventar. Tun og hage innenfor skigard er også inkludert i fredningen av bygninger og anlegg.

↑ 20. oktober åpnet Geitmyra Ringsaker matkultursenter for barn.

For å tiltrekke seg nye innbyggere, nytt næringsliv og tilreisende, har det vært iverksatt en rekke tiltak i 2018 for å markedsføre Ringsaker. Det ble laget både næringsmagasin og julemagasin. Begge ble distribuert med SAS på alle innenriksfly i en måned. Næringsmagasinet ble i tillegg distribuert med Dagens Næringsliv på Østlandet i 36.000 eksemplarer, mens julemagasinet ble distribuert som innstikk i Romerikes Blad og Oppland Arbeiderblad og pr. post til alle hytteeiere med adresse utenfor Ringsaker. Over 200 utflyttede Ringsaksokninger møtte opp da Ringsaker kommune inviterte til Ringsakerkveld på Månefisken i Oslo. Ringsaker kommune hadde stand på hyttemessa på Hellerudsletta og på Dyrsku'n. TV-programmet *Påskefjellet* fra Sjusjøen med fem programmer av 45 minutter ble sendt på TV2 i beste sendetid i påsken, og TV-programmet *Julenatt hos Prøysen* med fire programmer av 45 minutter ble sendt i beste sendetid på TV2 lørdagene før jul. Annonsering har vært brukt som strategisk virkemiddel gjennom året, og det har vært jobbet systematisk med å få redaksjonell omtale.

Det har vært arbeidet med en lang rekke tiltak for å styrke Ringsakers posisjon som matkommune. Det aller største er etableringen av Geitmyra Ringsaker matkultursenter for barn. Det har videre vært dialog med lokale produsenter og næringsmiddelindustri, med Andreas Viestad som prosjektleder. Gjennom en rekke arrangement, slik som eksempelvis Innlandsmarkedet og sommer på Mjøsgårdene har lokalmat vært løftet fram. En ny matfestival, *Matlyst*, ble etablert i 2018, med svært gode besøkstall på en mengde ulike arrangement.

Kommunen har hatt full barnehagedekning i flere år med de nye etableringene som er gjort. Alle barn som hadde lovfestet rett til plass fikk tilbud i 2018. En økning i søkertallet i 2018 har medført at kapasiteten er endret i Brumunddal og Furnes. Gjennom året var det få ledige plasser for nye barn. I Moelv, nordre Ringsaker og på Nes var det noe ledig kapasitet, slik at nye søkere gjennom året har fått tilbud. Antall nye søkere avhenger i stor grad av fødselstall og tilflytting. Med økt tilflytting kan det forventes en ytterligere økning i søkertallet framover. Barnehagene, både de kommunale og private, arbeider kontinuerlig med ulike tiltak for å videreutvikle kvaliteten på tjenestetilbudet, blant annet ved deltakelse i FoU-prosjektet *Kultur for læring*. Det arbeides med barnehagens digitale praksis, og det er laget felles målsettinger for arbeidet med utgangspunkt i rammeplanens målsettinger. I tillegg driver barnehagene forskjellige typer utviklingsarbeid innen utvalgte områder.

Gjennom lokal og regional kartlegging samt nasjonale prøver og eksamen følges elevenes læring tett av lærere, skoleledere og skoleeier. Ett av hovedgrepene har vært en utvidelse av timetallet ut over det nasjonale for å øke lærertettheten på 1.-4. trinn samt en økning av timetallet i matematikk på 5.-7. trinn med to timer pr. uke. Samlet får elevene i Ringsaker nå 465,5 årstimer ut over

minstetimetallet for grunnskolen, det vil si 12,25 uketimer fordelt på 1.-7. trinn. Læringstrykket er høyt, med særlig vekt på norsk, engelsk og matematikk. Det har vært rettet særlig innsats mot forsøks- og utviklingsprosjektet *Kultur for læring*. Resultatene fra nasjonale prøver og eksamen varierer noe fra år til år. Det er meget positivt at resultatene fra 5. trinn er likt med landsgjennomsnittet i regning, og at de er bedre enn det nasjonale snittet både i lesing og engelsk. Digitaliseringsstrategi for grunnopplæringen ble vedtatt i 2018. Samtlige barneskoler bortsett fra Gaupen, Fagernes/Åsen, Messenlia/Lismarka og Brøttum har nå tatt nettbrett i bruk. Geitmyra Ringsaker matkultursenter for barn gir elevene i Ringsaker et styrket og utvidet undervisningstilbud i faget mat og helse, med vekt på matkultur, økologi, dyrking og høsting av frukt og grønnsaker. Høsten 2018 fikk elever ved seks barneskoler ei ukens undervisning. I tillegg hadde elever ved fire SFO utendørs dagtilbud ved matkultursenteret i høstferien.

Det er klare føringer for prioritering av investeringer i skolebygg, jf. k.sak 43/2008, og bygging av skolene i pulje 1 har prioritet. Byggingen av ny barneskole på Stavsberg med en kapasitet på 420 elevplasser og en stor flerbrukshall, ble påbegynt på slutten av 2017. Det legges opp til at skolen og hallen ferdigstilles høsten 2019. Moelvhallen med både flerbrukshall og svømmebasseng ble ferdigstilt til skolestart 2018. Svømmehall for søndre Ringsaker er under bygging og inngår som en del av Mjøstårnet. Svømmehallen skal tas i bruk i begynnelsen av 2019.

26 omsorgsboliger på Tømmerli ble ferdigstilt og innflyttingsklare høsten 2018. Byggeprosjektet ble gjennomført i henhold til tidsplan og budsjett. Både beboere og ansatte er svært fornøyde med resultatet. Byporten Sør, hvor Ringsaker kommune har tilvisningsrett på seks leiligheter, ble ferdigstilt høsten 2018. Ringsaker kommune har samarbeidet med utbygger og Husbanken om tilpasning av leilighetene, som er et bofellesskap for mennesker med funksjonshemming.

Enhet for tjenestetildeling og samordning startet opp 2. mai 2018 med ni årsverk og tildeler tjenester etter helse- omsorgstjenesteloven. Enheten opplever allerede at dette bidrar til å ha samordnende effekt og mer likeverdige tjenester i kommunen. Som følge av etableringen ble det i 2018 startet en prosess med å tilpasse den øvrige organiseringen av helse- og omsorgstjenestene. Dette arbeidet sluttføres i 2019. En har også forventninger til at den pågående omorganiseringen vil bidra til å få bedre kontroll med forbruket og en enda bedre utnyttelse av tilgjengelige ressurser.

↓ Tømmerli omsorgsboliger med 26 leiligheter sto klare ved årsskiftet.

I 2018 ble det utarbeidet en temaplan for frivillighet i Ringsaker kommune. Det er viktig å utvikle godt samarbeid med frivilligheten for å kunne møte morgendagens omsorgsutfordringer. Sammen med det private firmaet ViMer AS ble det i 2018 startet et pilotprosjekt i helse og omsorg for å få til flere aktiviteter og opplevelser for brukerne ved institusjonene i kommunen. Antall aktiviteter økte kraftig i løpet av 2018.

Antall utskrivninger fra sykehusene fortsatte å øke gjennom 2018. Mens gjennomsnittlig antall liggedøgn for utskrivningsklare pasienter var 40 døgn pr. måned i 2016, økte dette til drøyt 70 døgn pr. måned i 2018. De aller fleste brukere blir skrevet ut til eget hjem. Siden de skrives ut tidligere krever de mer ressurser fra hjemmetjenesten. Dette medfører økt press på hjemmetjenestene, særlig i omsorgsdistrikt Brumunddal. Samtidig har Kommunalmedisinsk senter spilt en avgjørende rolle for at kommunen har greid å håndtere utfordringene med utskrivningsklare pasienter og behovet for øyeblikkelig hjelp.

For å lykkes med god matomsorg er det viktig med høy kompetanse rundt mat og måltider i alle ledd. Det har i 2018 vært gjennomført omfattende opplæring for ansatte som jobber på postkjøkken slik at maten blir riktig ivaretatt, blir presentert på en appetittvekkende måte og at det skapes gode rammer rundt måltidene. Det har det siste året vært mange retter på menyen som inneholder gode lokale råvarer, som skal bidra til å sikre god mat med høy kvalitet til beboere og brukere.

Gjennom 2018 har staten pålagt det kommunale barnevernet nye krav, både når det gjelder tilgjengelighet, brukermedvirkning og kvalitetskrav. Krav om at foreldre, barn og samarbeidspartnere skal kunne nå barneverntjenesten til enhver tid, innebærer at en har måttet etablere barnevernvakt uten begrensning av åpningstiden. Pålegg om å lete etter fosterhjem i nettverk medfører at det rekrutteres fosterhjem i andre landsdeler, med påfølgende mye reising i forbindelse med oppfølgingsbesøk. Barns rett til medvirkning i alle deler av beslutningsprosesser og evalueringer, har medført en mangedobling av antall barnesamtaler.

↓ *Sjusjøen er et populært reisemål i vinterferieukene.*

↑ *Nina Gjermundrød er helsesøster på Moelv skole, på Brumunddal ungdomsskole og på helsestasjonen for ungdom i Moelv. I jobben sin har hun samtaler med og oppfølging av barn og ungdom i alderen 6-20 år.*

Ringsaker hadde i 2018 bedre kvalitet på oppfølging av barn i fosterhjem enn landsgjennomsnittet. Barneverntjenesten hadde i 2018 noe svikt på overholdelse av frister i undersøkelser. Ringsaker ligger noe høyere enn landsgjennomsnitt når det gjelder undersøkelser og tiltak, men lavere enn gjennomsnittet i Hedmark. Det er færre barn som plasseres ut av hjemmet, og flere barn som mottar hjelpetiltak i hjemmet. Det er også færre akuttvedtak enn gjennomsnittet for landet.

De senere års vekst i sosialhjelpsutbetalinger ser ut til å ha stagnert. De samlede utbetalinger til livsopphold, boutgifter og tilleggsytelser steg med 0,2 % fra 2017 til 2018. Et viktig verktøy for oppfølging av mottakere av sosialhjelp er aktivitetsplikten. Arbeidssentralen har i 2018 hatt til sammen 86 brukere. I løpet av året er 71 brukere avsluttet og av disse har 20 brukere gått til arbeid, 14 brukere til tiltak/skole, 2 brukere har flyttet og 13 brukere har stans i sosialhjelp. Kun 22 brukere mottar fortsatt økonomisk sosialhjelp. Det vil si at 49 brukere (69 %) ikke lenger mottar økonomisk hjelp fra kommunen.

Gjennom *Fritidsprosjektet* fikk 50 barn i grunnskolealder i Ringsaker, som lever i familier med lav inntekt, prøvd ut Ringsakers fritidspass i 2018. Fritidspasset dekket nødvendige utgifter for å være et fullverdig medlem i et lag, en forening, en organisasjon eller annet kultur- og fritidstilbud. Viktige samarbeidsaktører i dette prosjektet var kulturkontoret i Ringsaker kommune, Fagerlund skole, Brumunddal fotball og Røde kors.

Det er registrert 327 nyfødte i kommunen i 2018, som er tilnærmet likt 2017. Det vektlegges støtte og veiledning til foreldre for å styrke relasjon og samspill mellom barn og foreldre. Familiens behov står sentralt for alle faggrupper. Jevnlige faste kontakter styrker målsettingen. Mange barnefamilier har større utfordringer og samarbeid med andre instanser er nødvendig. Enheten fordeler ressurser og fagområder til fire helsestasjoner, samt helsestasjon for ungdom. Det er tilstedeværende skolehelsetjeneste i alle skoler i kommunen, fordelt etter elevtall. Dette gir desentraliserte tjenester og nærhet til helsestasjons- og skolehelsetjenesten for brukerne.

Kulturskolen har hatt et høyt aktivitetsnivå i 2018. Kulturskolens elever har deltatt på i overkant av 30 forskjellige oppdrag, blant annet fem huskonsert i Brumunddal og fire i Moelv, samt åtte eksterne arrangementer for lag og foreninger i Ringsaker. Ungdommer fra alle fire avdelinger i Kulturskolen deltok med sceneshow på premieutdelingen for filmkonkurransen *#minfilm* i Teatersalen i Brumunddal. Elever på alle alderstrinn fra samtlige avdelinger bidro under arrangementet Lysvandring langs Brumunda. Skoleåret ble avsluttet med sommershow på torget i Brumunddal.

For å øke folks digitale kompetanse har biblioteket gjennomført *Digipunkt* med nettbrettopplæring en gang hver måned. Siste uke i oktober ble det arrangert en Digi-uke i samarbeid med enhetene Servicesenteret og Strategiseksjonen. Nasjonalbiblioteket støttet prosjektet *Spør en smarting*. Elever fra 5. trinn lærte intervjueteknikk og kildekritikk gjennom møter med seks forskere og fagpersoner. Prosjektet fikk nasjonal oppmerksomhet. Det ble startet en robotklubb for ungdom for de som vil designe, bygge eller programmere en robot. Forskningsdagene ble arrangert i september i samarbeid med Høgskolen i Innlandet. Flere av årets arrangement har hatt høye besøkstall.

Ringsaker kommune hadde i 2018 et samlet sykefravær på 8,4 %. Dette er en nedgang på 0,2 prosentpoeng fra 2017. Fraværet har med unntak av 2016, vært jevnt synkende siden 2012, og dette utgjør en samlet prosentvis nedgang på 14,3 fra 2012 til 2018. Sykefraværet i 2018 var det laveste siden 2010. Det er i all hovedsak det lange legemeldte sykefraværet som er utfordringen for kommunen. Korttidsfraværet er stabilt både når det gjelder egenmeldt og legemeldt fravær. Det jobbes godt med både ledelse, helsefremmende, forebyggende og oppfølgende prosesser. Dette bekreftes også gjennom tilsyn fra Arbeidstilsynet, tilbakemeldinger fra NAV Ringsaker, NAV Arbeidslivssenter og den innleide bedriftshelsetjenesten Frisk HMS. Vernetjenesten og tillitsmannsapparatet støtter opp og bidrar aktivt i de tiltak og prosesser som iverksettes.

Å redusere deltid er en viktig oppgave for Ringsaker kommune og det har vært jobbet aktivt med dette siden 2011. I løpet av de siste årene er det innført flere alternative arbeidstidsordninger for å redusere andelen deltid og øke heltidsstillinger. Dette er viktig arbeid som gjøres i fellesskap med tillitsvalgte og verneombud. Kommunen har tatt «heltidsvalget» og en ser nå at i flere bofellesskap er heltid vanligere enn deltid. Dette er en stor endring fra noen år tilbake. I kampen om arbeidskraften, som allerede er begynt, er det å kunne tilby heltidsstillinger viktig. Tallene fra 2011 til i dag viser at en er på rett vei, men det er en tidkrevende og kompleks prosess. Gjennomsnittlig deltidsstilling har siden målingene startet i 2011 økt fra 46,93 % til 50,95 %. Antall faste deltids hjemler er redusert med 98 fra 1.672 til 1.574. Antall heltidsårsverk har økt med 395 fra 1.193 til 1.588, mens antall deltidsårsverk i samme periode har økt med 17,31.

↓ [Skibladner seiler inn Furnesfjorden.](#)

1.2 OM VIRKSOMHETEN

1.2.1 MÅLOPPNÅELSE STYRINGSKORT

I dette kapitlet presenteres resultater fra kommunens overordnede styringskort. Resultatene er et samlet gjennomsnitt av alle enheters resultater på de ulike indikatorene. Samfunnspektivet vises kun på overordnet nivå.

Samfunn	Mål	Resultat
Befolkningsvekst	300	337
Nye boliger	150	271
Nye hytter/fritidsboliger	80	141
Antall arbeidsplasser (vekst i %)	0,6	1,7
Nytt godkjent næringsareal (kvm)	35 000	12 004
Nyetablerte virksomheter	300	264
Antall miljøsertifiserte bedrifter	5	4

Målsettingen ble oppnådd på indikatorene *befolkningsvekst, nye boliger, nye hytter/fritidsboliger og antall arbeidsplasser (vekst i %)*. Ringsaker kommune hadde i 2018 en befolkningsvekst godt over landsgjennomsnittet, og det bygges mange nye boliger og hytter/fritidsboliger. Det viser at Ringsaker er en attraktiv kommune å bo i. På indikatorene *nytt godkjent næringsareal (kvm), nyetablerte virksomheter og antall miljøsertifiserte bedrifter* nådde en ikke målsettingen.

Det er i 2018 gjennomført brukerundersøkelser for psykisk helse og rustjenester, helsestasjoner, kulturskole og bibliotek. Resultatene fra brukerundersøkelsene fremgår under hoveddel II i årsberetningen for de ulike virksomhetsområdene.

Det er ikke gjennomført medarbeiderundersøkelse i 2018.

Organisasjon	Mål	Resultat
Sykefravær	Individuelt	8,4 %

Ringsaker kommune hadde i 2018 en gjennomsnittlig sykefraværspersent på 8,4 %. Sykefraværet er nærmere kommentert i kapittel 1.2.7.

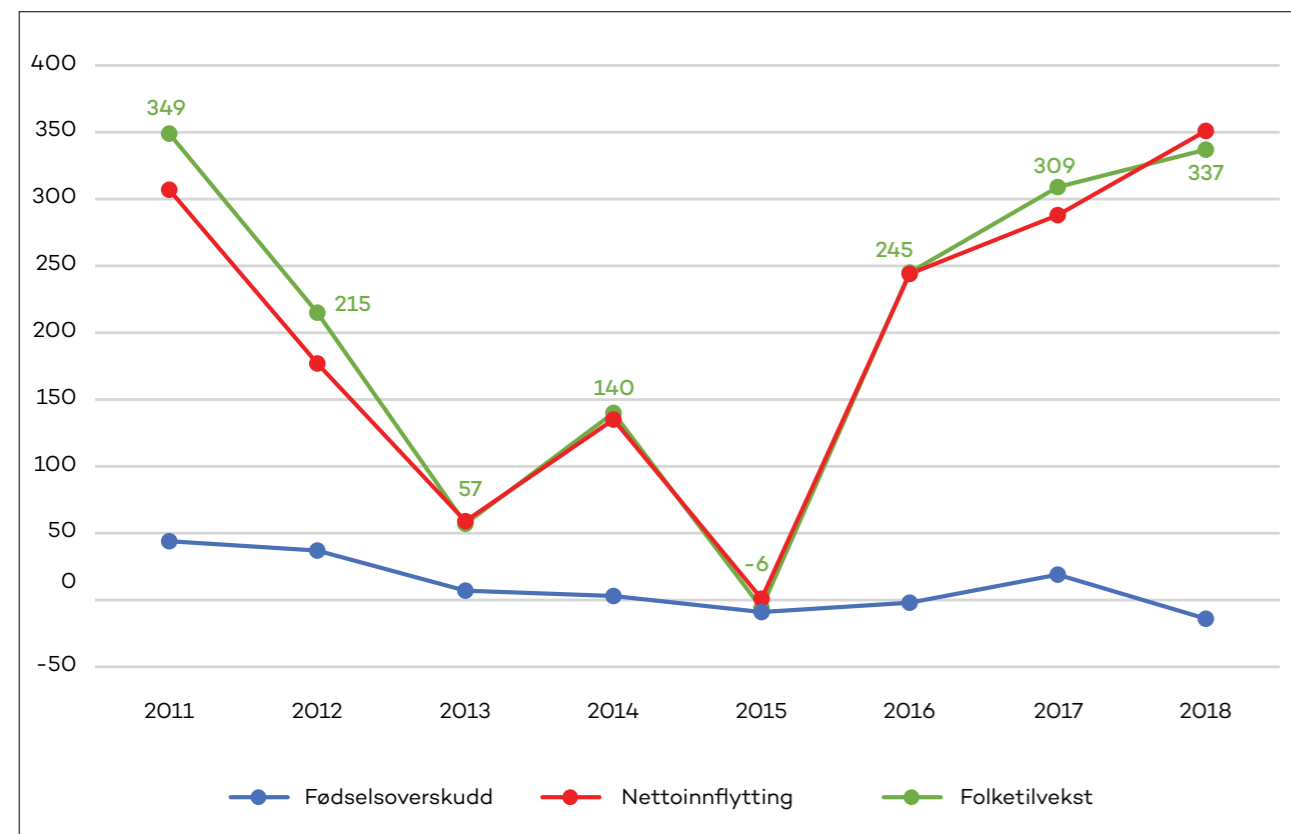
1.2.2 BEFOLKNINGSUTVIKLINGEN I RINGSAKER FRA 2011 TIL 2018

Befolkningsutvikling i Ringsaker 2011-2018

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Folketallet 1. januar	32 842	33 191	33 406	33 463	33 603	33 597	33 842	34 151
Født	337	370	306	298	282	320	326	320
Døde	293	333	299	295	291	322	307	334
Fødselsoverskudd	44	37	7	3	-9	-2	19	-14
Innflytting	1 521	1 491	1 410	1 427	1 404	1 536	1 609	1 736
Utflytting	1 214	1 316	1 351	1 292	1 403	1 292	1 321	1 385
Nettoflytting inkl. inn- og utvandring	307	175	59	135	1	244	288	351
Folketilvekst	349	215	57	140	-6	245	309	337
Folketallet 31. desember	33 191	33 406	33 463	33 603	33 597	33 842	34 151	34 488
Prosentvis vekst	1,06	0,65	0,17	0,42	-0,02	0,73	0,91	0,99

Den 1.1.2019 var innbyggertallet i Ringsaker 34.488. Det gir en befolkningsøkning på 337 personer i 2018. Dette tilsvarer en prosentvis vekst på 0,99 og er godt over gjennomsnittlig vekst i landet for 2018 som var på 0,62 %.

Fødselsoverskudd, nettoinnflytting og folkevekst for Ringsaker 2011-2018

Figuren over viser en sammenheng mellom folketilvekst og nettoutflytting. Befolkningsveksten i Ringsaker skyldes i all hovedsak en positiv nettoutflytting. Nettoutflytting har ikke vært høyere siden statistikken ble innført i 1951, og for andre år på rad har Ringsaker kommune en befolkningsvekst som er høyere enn landsgjennomsnittlig vekst.

1.2.3 OVERSIKT OVER KOMMUNENS PERSONALRESSURSER

Tabellen nedenfor viser omfang og fordeling av personalressursene etter gjeldende inndeling i virksomhetsområder/enheter.

Personalressurser, faste årsverk pr. 31.12.2018

Virksomhetsområde/resultatenhet	Årsverk	Virksomhetsområde/resultatenhet	Årsverk
11 Adm. og fellesutgifter	87,13	40 Pleie og omsorg - samlet	954,49
20 Barnehage - samlet	233,98	401 Omsorgsdistrikt Moelv	164,62
200 Lismarka, Brøttum og Åsen barnehage	27,90	405 Omsorgsdistrikt Nes	376,02
201 Fossen, Moelv og Fagernes barnehage	41,47	407 Omsorgsdistrikt Brumunddal	196,02
204 Nes barnehage	38,84	420 Ringsaker avlastningssenter	26,55
205 Tømmerli barnehage	15,82	422 Demensenheten	69,46
206 Hempa og Vesleparken barnehage	21,64	423 Ringsaker AO-senter	28,79
207 Buttekvern og Fredheimveien barnehage	28,52	424 Psykisk helse og rustjenester	44,85
208 Furnes, Kylstad og Simenstua barnehage	28,99	425 Kommunalmedisinsk senter	48,18
209 Bakkehaugen barnehage	25,80	449 Pleie- og omsorg ikke fordelt	0,00
249 Barnehageformål ikke fordelt på enheter	5,00	500 Barne- og ungdomsvern	64,75
30 Undervisning - samlet	624,36	510 Sosiale tjenester	33,35
300 Brøttum ungdomsskole	17,80	520 Helsestasjoner	29,19
301 Moelv ungdomsskole	25,18	550 Kultur	35,99
302 Nes ungdomsskole	20,55	560 Kulturskole	12,79
303 Brumunddal ungdomsskole	45,58	570 Bibliotek	11,03
304 Furnes ungdomsskole	42,07	600 Brann	20,72
310 Brøttum skole	19,70	610 Landbruk	9,09
312 Messenia og Lismarka skole	18,68	620 Teknisk drift	73,00
313 Fagernes og Åsen skole	18,24	630 Kart og byggesak	19,10
316 Gaupen skole	18,54	700 Kemnerkontoret	6,00
319 Kirkekretsen skole	20,14	710 Servicesenter	12,00
321 Hempa skole	21,48	800 Renhold	90,54
322 Fagerlund skole	79,56	810 Bygg og eiendom	51,06
323 Mørkved skole	51,67	820 Matproduksjon	22,63
324 Kirkenær skole	26,04		
325 Kylstad skole	18,22		
326 Stavsberg skole	21,58		
327 Nes barneskole	40,47		
328 Moelv og Fossen skole	67,09		
342 Voksenpedagogisk senter	30,47		
343 Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT)	19,80		
399 Undervisningsformål ikke fordelt	1,50		
Sum årsverk			2 391,21
Årsverk lærlinger			42,00
Totalt antall årsverk			2 433,21

Personalressurser, årsverk, 2011-2018

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Sum årsverk	2 045,11	2 056,22	2 077,84	2 150,85	2 158,40	2 216,54	2 281,09	2 391,21
Årsverk lærlinger	32,00	32,00	34,00	36,00	38,00	40,00	42,00	42,00
Totalt antall årsverk	2 077,11	2 088,22	2 111,84	2 186,85	2 196,40	2 256,54	2 323,09	2 433,21

Endringene i tabellene foran er kommentert i budsjett 2018, og under hvert virksomhetsområde i del II i årsberetningen.

1.2.4 ORGANISASJONSSTRUKTUR

Hvordan kommunens administrasjon og tjenesteproduserende virksomhet er organisert, fremgår av vedlegg 2.

1.2.5 LIKESTILLING OG MANGFOLD

Overordnet mål for arbeidet med likestilling og mangfold

Det fremgår av kommunens arbeidsgiverpolitiske dokument, vedtatt av kommunestyret 17.6.2009, at kommunens arbeidsgiverpolitikk blant annet har som målsetting å fremme likestilling mellom kjønn, mangfold i alderssammensetning, og motvirke forskjellsbehandling/diskriminering på grunnlag av etnisitet og nedsatt funksjonsevne.

Faktisk likestillingstilstand pr. 31.12.2018

Ved utgangen av 2018 hadde Ringsaker kommune 2.391,21 faste årsverk. Tabellen under viser kjønnsfordelingen fordelt på faste og midlertidige stillinger.

Kjønnsfordeling faste og midlertidige stillinger

	2016		2017		2018	
	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
Faste stillinger	2 002	521	2 079	541	2 138	564
	79,4 %	20,6 %	79,4 %	20,6 %	79,1 %	20,9 %
Midlertidige stillinger	769	209	744	222	690	201
	78,6 %	21,4 %	77,0 %	23,0 %	77,4 %	22,6 %
Totalt	2 771	730	2 823	763	2 828	765
	79,1 %	20,9 %	78,7 %	21,3 %	78,7 %	21,3 %

Faste stillinger inkluderer ansatte i permisjon med lønn, reduserte stillinger og fast ansatte i foreldrepermisjon i forbindelse med svangerskap, fødsel og adopsjon. Fordelingen mellom kvinner og menn i faste og midlertidige stillinger er tilnærmet uendret fra 2017 til 2018. Totalt var det 78,7 % kvinner og 21,3 % menn i 2018.

Midlertidige stillinger inkluderer engasjement, vikarer for faste ansatte og vikarer i ledig hjemmel. I 2017 var 77,0 % av alle midlertidige ansatte kvinner. Denne andelen har økt til 77,4 % i 2018.

Tabellen under viser kjønnsfordelingen i faste stillinger fordelt på ulike stillingsgrupper.

Kjønnsfordeling faste stillinger fordelt på stillingsgrupper

	2016		2017		2018	
	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
Rådmannens ledergruppe	3	6	3	6	4	5
	33,3 %	66,7 %	33,3 %	66,7 %	44,4 %	55,6 %
Resultatenhetsledere	31	19	31	19	31	19
	62,0 %	38,0 %	62,0 %	38,0 %	62,0 %	38,0 %
Mellomledere (kap. 4)	113	63	118	57	54	48
	64,2 %	35,8 %	67,4 %	32,6 %	52,9 %	47,1 %
Mellomledere (kap. 3)					77	20
					79,4 %	20,6 %
Min. 4-årig høyskole (kap. 5)	94	86	98	91	94	78
	52,2 %	47,8 %	51,9 %	48,1 %	54,7 %	45,3 %
Krav om høyskole (kap. 4)	804	141	848	151	881	153
	85,1 %	14,9 %	84,9 %	15,1 %	85,2 %	14,8 %
Fagarbeidere	718	141	754	157	780	161
	83,6 %	16,4 %	82,8 %	17,2 %	82,9 %	17,1 %
Ufaglærte	368	89	370	88	340	105
	80,5 %	19,5 %	80,8 %	19,2 %	76,4 %	23,6 %

Andelen kvinner i rådmannens ledergruppe har økt fra 33,3 % til 44,4 % i 2018. Andelen av kvinnelige resultatenhetsledere er uendret fra 2017. Tabellen viser at Ringsaker kommune har flere kvinnelige enn mannlige mellomledere.

Nytt fra 2018 er at mellomledere er innplassert i forhandlingskapittel 3. Mellomledere med offentlig stillingskode 9454 leder og 9954 assisterende rektor er flyttet til kapittel 3, men resterende mellomledere er i kapittel 4 som tidligere år. Andelen kvinnelige mellomledere i kapittel 4 er på 52,9 %, mens det i kapittel 3 er en kvinneandel på 79,4 %.

Antall ansatte med minimum 4-årig høyskole er redusert fra 189 i 2017 til 172 i 2018. Kvinneandelen innenfor denne gruppen har i samme periode økt fra 51,9 % til 54,7 %.

Gruppen fagarbeidere og ufaglærte har også en høy andel kvinner. Andelen mannlige fagarbeidere er tilnærmet uforandret fra 2017 til 2018, mens for ufaglærte har andelen menn økt fra 19,2 % til 23,6 %.

Tabellen under viser gjennomsnittslønn for kvinner og menn fordelt på faste og midlertidige stillinger.

Gjennomsnittslønn

	2016		2017		2018	
	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
Faste stillinger	446 418	487 684	457 498	498 969	467 011	496 700
	91,5 %		91,7 %		94,0 %	
Midlertidige stillinger	406 468	398 498	407 384	390 549	417 241	398 816
	102,0 %		104,3 %		104,6 %	
Totalt	435 331	462 150	444 291	467 424	454 868	470 982
	94,2 %		95,1 %		96,6 %	

Totalt utgjør gjennomsnittlig lønn for kvinner 96,6 % av gjennomsnittlig lønn for menn. Dette er en økning fra 2017 hvor tilsvarende tall for kvinner var 95,1 %. I faste stillinger tjener kvinner 94,0 % av menns gjennomsnittlige lønn, mens i midlertidige stillinger er kvinners gjennomsnittslønn 4,6 % høyere enn menns gjennomsnittslønn. Dette er en økning på 0,3 prosentpoeng fra 2017.

Tabellen under viser gjennomsnittslønn for faste stillinger fordelt på stillingsgrupper.

Lønn - faste stillinger fordelt på stillingsgrupper

	2016		2017		2018	
	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
Rådmannens ledergruppe	849 667 89,2 %	952 267	875 733 89,0 %	983 567	898 400 91,0 %	987 613
Resultatenhetsledere	658 419 91,2 %	722 105	678 000 91,6 %	739 789	687 948 90,5 %	760 579
Mellomledere (kap. 4)	501 300 106,1 %	472 469	528 615 106,8 %	494 952	493 554 104,6 %	471 906
Mellomledere (kap. 3)					599 109 89,9 %	666 550
Min. 4-årig høyskole (kap. 5)	629 678 97,2 %	647 929	636 441 95,2 %	668 448	647 204 94,9 %	682 305
Krav om høyskole (kap. 4)	484 133 98,6 %	491 016	497 925 99,2 %	501 738	505 172 99,1 %	509 726
Fagarbeidere	393 047 100,0 %	392 922	400 346 99,9 %	400 891	408 083 100,4 %	406 381
Ufaglærte	374 227 98,6 %	379 602	379 290 99,3 %	381 894	385 709 103,2 %	373 845

Gjennomsnittslønn for faste stillinger ligger gjennomgående høyere for menn enn for kvinner. Dette gjelder innenfor nesten alle stillingsgrupper med unntak av mellomledere i kapittel 4, hvor kvinner tjener gjennomsnittlig 4,6 % mer enn menn og ufaglærte hvor kvinner tjener gjennomsnittlig 3,2 % mer enn menn.

Lønnsforskjellen mellom kvinner og menn er størst blant mellomledere i kapittel 3, resultatenhetsledere og rådmannens ledergruppe. Lønnsnivået blant kvinnelige mellomledere utgjorde 89,9 % av menns lønn, og lønnen for kvinnelige resultatenhetsledere utgjorde 90,5 % av menns lønn i 2018. I rådmannens ledergruppe utgjør kvinners lønn 91 % av menns lønn, og dette er en økning på 2 prosentpoeng fra 2017. I gruppen krav om høyskole og gruppen fagarbeidere er det tilnærmet lik lønn mellom kvinner og menn.

Tabellen under viser fordelingen av heltids- og deltidsstillinger for faste og midlertidige ansatte.

Kjønnsfordeling og heltid – deltid

	2016		2017		2018	
	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
Fast deltidsansatte	66,0 %	47,0 %	64,7 %	46,2 %	61,8 %	44,7 %
Fast heltidsansatte	34,0 %	53,0 %	35,3 %	53,8 %	38,2 %	55,3 %
Midlertidig deltidsansatte	90,0 %	90,4 %	91,0 %	87,4 %	90,6 %	84,6 %
Midlertidig heltidsansatte	10,0 %	9,6 %	9,0 %	12,6 %	9,4 %	15,4 %

Av tabellen fremgår det at av fast ansatte er kvinner i større grad deltidsansatte enn menn. 61,8 % av fast ansatte kvinner jobber deltid, som er en reduksjon på 2,9 prosentpoeng fra 2017. Til sammenligning jobber 44,7 % av mannlige fast ansatte deltid, som er en nedgang fra 46,2 % i 2017.

90,6 % av alle kvinner som er midlertidig ansatt, er ansatt i en deltidsstilling. For menn er denne prosentandelen 84,6 %, noe som er en reduksjon fra 87,4 % i 2017.

Tiltak for likestilling og mangfold

Under redegjøres det for iverksatte og planlagte tiltak for å bedre likestillings- og mangfoldssituasjonen i Ringsaker kommune.

For Ringsaker kommune betyr likestilling i dag like muligheter for alle uavhengig av kjønn, alder, etnisitet, funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet/uttrykk, religion eller sosial tilhørighet. Likestilling handler om rettferdighet for det enkelte menneske og er en del av grunnlaget i demokratiet. Likestilling skal være en naturlig del av det daglige beslutningsgrunnlaget. Ringsaker kommune jobber med likestilling og inkludering som arbeidsgiver, men kommunen har også en viktig rolle i dette arbeidet som forvaltningsaktør, tjenestetilbyder og samfunnsaktør.

Arbeidet med likestilling og mangfold er forankret i Ringsaker kommunes arbeidsgiverpolitiske dokument og i kommunens lønnsstrategiske plan. Kommunens mål for likestilling og mangfold er: *Kommunens arbeidsgiverpolitikk skal fremme likestilling mellom kvinner og menn og motvirke forskjellsbehandling/diskriminering på grunnlag av etnisitet og nedsatt funksjonsevne.*

Lønnstrategisk plan er retningsgivende for lønnsstrategien for Ringsaker kommune som arbeidsgiver. Gjennom lønnspolitikken fremmes likestilling, og det arbeides målbevisst for at kvinner og menn får samme mulighet til lønnsutvikling og avansement. Kriteriene som benyttes i lokale lønnsforhandlinger skal være kjønnsnøytrale og brukes slik at de fremmer likestilling.

Ringsaker kommune har målsetting om å redusere bruken av deltidsstillinger. Tradisjonelt har deltid blitt benyttet i størst grad innen kvinnedominerte yrker. Reduksjon av deltid er et tiltak for å fremme likestilling. Det jobbes med alternative løsninger innen arbeidsordninger og andre tiltak for å redusere deltid.

Ringsaker kommune er en IA-bedrift og jobber aktivt for å skape et tilrettelagt og inkluderende arbeidsliv. Målene i IA-avtalen søkes oppnådd gjennom målrettet arbeid. Gjennom rekruttering skal Ringsaker vise at kommunen er en arbeidsgiver som ønsker mangfold velkommen, og hindre utstøting fra arbeidslivet. Det er i samarbeid med bedriftshelsetjenesten gjennomført tilretteleggingstiltak slik at gravide kan stå i jobb lengst mulig gjennom svangerskapet. For å rekruttere tilstrekkelig og kompetent arbeidskraft vil det være viktig for kommunen å tilpasse seg og legge til rette for et mangfoldig arbeidsliv. Ringsaker kommune har gjennom Kompetanse Norge gjennomført kurs innen grunnleggende kompetanse i lesing, skriving, IKT og norsk for ansatte.

↓ [Ordfører Anita Ihle Steen serverer tyttebærglogg.](#)

1.2.6 HELTID/DELTID

Å redusere deltid er en viktig oppgave for Ringsaker kommune og det har vært jobbet aktivt med dette siden 2011. I løpet av de siste årene er det innført flere alternative arbeidstidsordninger for å redusere andelen deltid og øke heltidsstillinger. Tallene fra 2011 til i dag viser at en er på rett vei, men det er en tidkrevende og kompleks prosess. Andelen deltid er størst innen VO 40 Pleie og omsorg, og der har også innsatsen vært størst. Endring av turnus er komplekst og både bemanningsfaktor og stillingsressurs påvirker muligheten en har til å gjøre endringer i arbeidsordninger. Det er gjort mye godt arbeid fra avdelinger og enheter for å finne løsninger som fungerer for arbeidsgiver, ansatte og brukere. Det er et tett samarbeid mellom arbeidsgiver og tillitsvalgte og verneombud for å inngå avtaler om alternative arbeidstidsordninger. Flere bofellesskap har innført turnus med langvakter som har gitt heltidsstillinger og redusert deltid betydelig. I bofellesskapene som har innført langturnus er tilbakemeldingene positive både fra ansatte og brukere, og heltid er i ferd med å bli den nye normen.

Arbeidet med å redusere deltid er utover å prioritere ressurser et arbeid for å endre både kultur og holdninger til deltid. En ser at det i dag er en økt forventning om heltid, og gjennom arbeidet med heltidsvalget ser en at dialogen om arbeidstid oftere dreier seg om å finne løsninger for heltid. For å kunne møte arbeidskraftbehovet i årene som kommer er det avgjørende å kunne tilby heltidsstillinger i kampen om arbeidstakerne.

I det følgende gis en kort redegjørelse for situasjonen i Ringsaker kommune som helhet, og noen kommentarer knyttet til enkelte virksomhetsområder (VO). For mer detaljert informasjon om arbeidet innenfor de ulike resultatene henvises det til rapportene fra enhetene.

↓ Rådmann Jørn Strand var blant de frivillige som serverte mat laget med viltkjøtt på arrangementet «Helt vilt».

Antall stillingshjemler fra oppstart av arbeidet med reduksjon av deltid i 2011 til 31.12.2018

VO	Status pr. 1.1.2011				Status pr. 31.12.2018			
	Årsverk faste hjemler	Faste deltidshjemler			Årsverk faste hjemler	Faste deltidshjemler		
	Heltid	Deltid	Antall	Gjennomsnitt	Heltid	Deltid	Antall	Gjennomsnitt
11	73	7,09	15	47,27 %	84	3,13	8	39,13 %
20	169	28,28	59	47,93 %	204	29,98	61	49,15 %
30	377	153,44	312	49,18 %	487	137,36	279	49,23 %
40	303	429,63	899	47,79 %	446	508,49	966	52,64 %
50	37	5,75	18	31,94 %	59	5,75	16	35,94 %
51	32	3,35	6	55,83 %	32	1,35	2	67,50 %
52	7	16,03	29	55,28 %	18	11,19	25	44,76 %
55	13	10,42	33	31,58 %	21	14,99	34	44,01 %
56	3	8,69	17	51,12 %	3	9,79	19	51,53 %
57	8	3,36	8	42,00 %	10	1,03	2	51,50 %
60	17	0,50	1	50,00 %	19	0,5	1	50,00 %
61	10	0,09	1	9,00 %	9	0,09	1	9,00 %
62	42	11,00	25	44,00 %	71	2,00	4	50,00 %
63	15	1,50	3	50,00 %	18	1,10	3	36,67 %
70	12	3,06	4	76,50 %	6	0,00	0	0,00 %
71	9	1,15	3	38,33 %	11	1,00	2	50,00 %
80	15	86,97	207	42,01 %	30	60,54	123	49,22 %
81	42	2,68	6	44,67 %	50	1,06	3	35,33 %
82	9	11,68	26	44,92 %	10	12,63	25	50,52 %
Sum	1 193	784,67	1 672	46,93 %	1 588	801,98	1 574	50,95 %

Gjennomsnittlig deltidsstilling har siden målingene startet i 2011 økt fra 46,93 % til 50,95 %. Dette viser at arbeidet er krevende, men at det har gitt resultater. Antall faste deltidshjemler er redusert med 98 fra 1.672 til 1.574. Antall heltidsårsverk har økt med 395 fra 1.193 til 1.588, mens antall deltidårsverk i samme periode har økt med 17,31.

En gjør oppmerksom på at én person kan inneha flere hjemler og dermed totalt ha tilnærmet full stilling. Ideelt sett burde disse hjemlene vært slått sammen for å gi et riktigere bilde av situasjonen. Det jobbes opp mot enhetene for å sikre at hjemler slås sammen der hvor dette er mulig. En del hjemler må imidlertid være splittet av regnskapsmessige hensyn for å få frem riktig kostnadssted i KOSTRA.

Antall stillingshjemler i 2018

VO	Status pr. 1.1.2018				Status pr. 31.12.2018			
	Årsverk faste hjemler		Faste deltidshjemler		Årsverk faste hjemler		Faste deltidshjemler	
	Heltid	Deltid	Antall	Gjennomsnitt	Heltid	Deltid	Antall	Gjennomsnitt
11	77	3,09	7	44,19 %	84	3,13	8	39,13 %
20	197	28,49	60	47,48 %	204	29,98	61	49,15 %
30	456	140,36	289	48,57 %	487	137,36	279	49,23 %
40	375	478,89	958	49,99 %	446	508,49	966	52,64 %
50	54	5,25	15	35,02 %	59	5,75	16	35,94 %
51	32	1,35	2	67,50 %	32	1,35	2	67,50 %
52	16	11,11	22	50,49 %	18	11,19	25	44,76 %
55	21	13,24	25	52,94 %	21	14,99	34	44,01 %
56	3	9,79	19	51,53 %	3	9,79	19	51,53 %
57	10	1,03	2	51,50 %	10	1,03	2	51,50 %
60	18	0,50	1	50,00 %	19	0,50	1	50,00 %
61	9	0,09	1	9,00 %	9	0,09	1	9,00 %
62	67	0,50	1	50,00 %	71	2,00	4	50,00 %
63	17	1,50	3	50,00 %	18	1,10	3	36,67 %
70	6	0,00	0	0,00 %	6	0,00	0	0,00 %
71	13	1,00	2	50,00 %	11	1,00	2	50,00 %
80	30	59,42	122	48,71 %	30	60,54	123	49,22 %
81	47	2,47	4	61,75 %	50	1,06	4	35,33 %
82	9	12,63	25	50,52 %	10	12,63	25	50,52 %
Sum	1 457	770,71	1 558	49,47 %	1 588	801,98	1 574	50,95 %

I 2018 økte gjennomsnittlig stillingsstørrelse i deltidshjemmel med 1,48 prosentpoeng. Gjennom året økte antallet faste årsverk. Antall heltidsårsverk økte med 131, og deltidsårsverk økte med 31,27. Gjennom året økte antall faste deltidshjemler med 16. Denne økningen har i hovedsak skjedd i VO 40 Pleie og omsorg og er knyttet til ressurskrevende brukere.

↑ Rådmann Jørn Strand ønsker velkommen til «Skaperfest innlandet»

Antall ansatte

VO	Status pr. 1.1.2011		Status pr. 1.1.2018		Status pr. 31.12.2018	
	Heltid	Deltid	Heltid	Deltid	Heltid	Deltid
	Antall ansatte	Antall ansatte	Antall ansatte	Antall ansatte	Antall ansatte	Antall ansatte
11	74	10	75	3	86	7
20	152	46	176	63	196	48
30	366	207	452	185	472	159
40	280	671	338	691	363	693
50	32	17	52	12	50	11
51	31	6	30	2	27	5
52	10	21	13	20	17	16
55	13	29	21	30	17	36
56	3	14	3	17	3	17
57	7	7	8	3	9	3
60	13	1	17	1	16	1
61	10	0	8	0	9	4
62	49	0	61	2	64	3
63	14	1	17	3	17	2
70	10	3	6	0	6	0
71	9	1	13	0	10	2
80	28	98	37	73	39	70
81	40	3	44	4	41	4
82	8	19	12	14	16	12
SUM	1 149	1 154	1 383	1 123	1 458	1 093

Antallet deltidsansatte har blitt redusert siden oppstart av målingene i 2011 fra 1.154 til 1.093. Det er en reduksjon fra 2017 i antall deltidsansatte fra 1.123 til 1.093. En ser at den vesentlig største veksten ligger i antall ansatte i heltidsstillinger, som har økt med 75 det siste året. Dette viser at selv om det er opprettet flere deltidshjemler, har dette bidratt til flere ansatte i heltidsstilling.

Det som vanskelig lar seg synliggjøre gjennom de ovenstående tabellene er de ansatte som har fått økt sin stillingsprosent, men som fortsatt har en deltidstilling. Det jobbes målrettet med at ledige hjemler fordeles på allerede deltidsansatte i kommunen slik at de som ønsker det kan få en større fast stilling. Noe av dette er synlig i tabellen nedenfor, som viser gjennomsnittlig stillingsstørrelse.

Fordeling av stillingstørrelse for ansatte

Stillingsstørrelse	Pr. 31.12.2011		Pr. 1.1.2018		Pr. 31.12.2018	
	Antall fast ansatte	Årsverk	Antall fast ansatte	Årsverk	Antall fast ansatte	Årsverk
over 100 %	5	7,33	13	18,22	13	19,03
100 %	1 197	1 197,00	1 383	1 383,00	1 458	1 458,00
90-99,99 %	56	51,52	49	45,45	54	50,04
80-89,99 %	175	143,78	187	153,44	183	148,70
70-79,99 %	188	138,98	175	129,37	182	134,80
60-69,99 %	100	62,86	136	84,85	152	96,42
50-59,99 %	297	158,21	301	162,35	280	152,03
40-49,99 %	56	24,62	65	28,31	57	24,90
30-39,99 %	46	15,90	41	13,71	37	12,54
20-29,99 %	81	19,19	90	21,63	83	20,37
10-19,99 %	67	10,33	53	8,28	45	7,07
0,1-9,99 %	10	0,88	7	0,63	7	0,63
Sum	2 278	1 830,60	2 500	2 049,23	2 551	2 124,53

Tabellen viser fordelingen av stillingstørrelse for ansatte. Ringsaker kommune har i 2018 økt antall fast ansatte med 51, mens antall årsverk er økt med 75,3. I dag er det kun 9 % av de faste ansatte som har under 50 % stilling, og 66 % av kommunens ansatte har stillinger fra 80 % og oppover.

Ufrivillig deltid

Det er en viktig målsetting for kommunen å redusere antall ansatte som jobber deltid. Fokuset har siden arbeidet ble startet i 2011 først og fremst vært å redusere antall ansatte som jobber ufrivillig deltid. Oversikten over ufrivillig/frivillig deltid skal oppdateres kontinuerlig gjennom året, og spørsmål om ufrivillig/frivillig deltid skal alltid være en del av medarbeidersamtalen for ansatte med deltidsstilling.

Registrering av ufrivillig deltid pr. 31.12.2018

RE		Antall ansatte deltid	Frivillig deltid	Ufrivillig deltid	Sum reg. deltid	Andel deltidsansatte som er registrert (%)
110	Rådmannen	0	0	0	0	Ingen deltidsansatte
120	Org.- og adm.seksjonen	3	2	1	3	100,00
130	Strategiseksjonen	0	0	0	0	Ingen deltidsansatte
140	Økonomiseksjonen	1	1	0	1	100,00
150	Planseksjonen	0	0	0	0	Ingen deltidsansatte
160	Skole og barnehageseksjonen	0	0	0	0	Ingen deltidsansatte
170	Helse- og omsorgsseksjonen	3	3	0	3	100,00
180	Seksjon øvrige enheter	0	0	0	0	Ingen deltidsansatte
200	Brøttum, Lismarka og Åsen barnehage	6	4	2	6	100,00
201	Fossen, Moelv og Fagernes barnehage	7	0	7	7	100,00
204	Nes barnehage	12	7	5	12	100,00
205	Tømmerli barnehage	4	4	0	4	100,00
206	Hempa og Vesleparken barnehage	3	3	0	3	100,00
207	Buttekvern og Fredheimvegen barnehage	6	5	1	6	100,00
208	Furnes, Kylstad og Simenstua barnehage	9	5	4	9	100,00
209	Bakkehaugen barnehage	1	0	1	1	100,00
249	Barnehage ikke fordelt	0	0	0	0	Ingen deltidsansatte
300/310	Brøttum barne- og ungdomsskole	8	8	0	8	100,00
301	Moelv ungdomsskole	2	1	1	2	100,00
302	Nes ungdomsskole	4	1	3	4	100,00

RE		Antall ansatte deltid	Frivillig deltid	Ufrivillig deltid	Sum reg. deltid	Andel deltidsansatte som er registrert (%)
303	Brumunddal ungdomsskole	5	4	1	5	100,00
304	Furnes ungdomsskole	6	6	0	6	100,00
312	Messenlia og Lismarka skoler	10	5	5	10	100,00
313	Fagernes og Åsen skoler	8	1	7	8	100,00
316	Gaupen skole	6	4	2	6	100,00
319	Kirkekretsen skole	6	3	3	6	100,00
321	Hempa skole	6	5	1	6	100,00
322	Fagerlund skole	19	8	11	19	100,00
323	Mørkved skole	11	10	1	11	100,00
324	Kirkenær skole	8	6	2	8	100,00
325	Kylstad skole	5	5	0	5	100,00
326	Stavsberg skole	5	3	2	5	100,00
327	Nes barneskole	15	15	0	15	100,00
328	Moelv og Fossen skoler	23	22	1	23	100,00
342	Voksenpedagogisk senter	6	2	4	6	100,00
343	Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT)	5	1	4	5	100,00
399	Ufordelt undervisning	1	1	0	1	100,00
401	Omsorgsdistrikt Moelv	143	109	34	143	100,00
405	Omsorgsdistrikt Nes	260	159	101	260	100,00
407	Omsorgsdistrikt Brumunddal	160	64	96	160	100,00
420	Ringsaker avlastningssenter	12	12	0	12	100,00
422	Demensenheten	59	21	38	59	100,00
423	Ringsaker AO-senter	6	6	0	6	100,00
424	Psyisk helse og rustjenester	16	15	1	16	100,00
425	Kommunalmedisinsk senter	33	6	27	33	100,00
500	Barne- og ungdomsvern	11	5	6	11	100,00
510	Sosiale tjenester	5	5	0	5	100,00
520	Helsestasjoner	16	10	6	16	100,00
550	Kultur	36	27	9	36	100,00
560	Kulturskolen	17	7	10	17	100,00
570	Bibliotek	3	3	0	3	100,00
600	Brann	1	1	0	1	100,00
610	Landbruk	4	4	0	4	100,00
620	Teknisk drift	3	2	1	3	100,00
630	Kart og byggesak	2	1	1	2	100,00
700	Kemnerkontoret	0	0	0	0	Ingen deltidsansatte
710	Servicesenteret	2	2	0	2	100,00
800	Renhold	70	49	21	70	100,00
810	Bygg og eiendom	4	3	1	4	100,00
820	Matproduksjon	12	10	2	12	100,00
Totalt pr. 31.12.2018		1 093	669	424	1 093	100,00
Totalt pr. 1.1.2018		1 123	707	413	1 120	99,73

Tallene i tabellen er basert på enhetenes rapporter. Antallet deltidsansatte er her redusert med 30 i løpet av 2018. Antallet ufrivillig deltid har økt med 11 i samme periode.

Årsaken til at antall deltidsansatte varierer i forskjellige tabeller er at dersom man har ansettelsesforhold i flere VO eller RE blir man registrert som én deltidsansatt i alle disse slik at en får en dobbelt registrering. Dersom en tar ut tallene for antall deltidsansatte totalt i Ringsaker kommune fjernes disse dobbeltregistreringene.

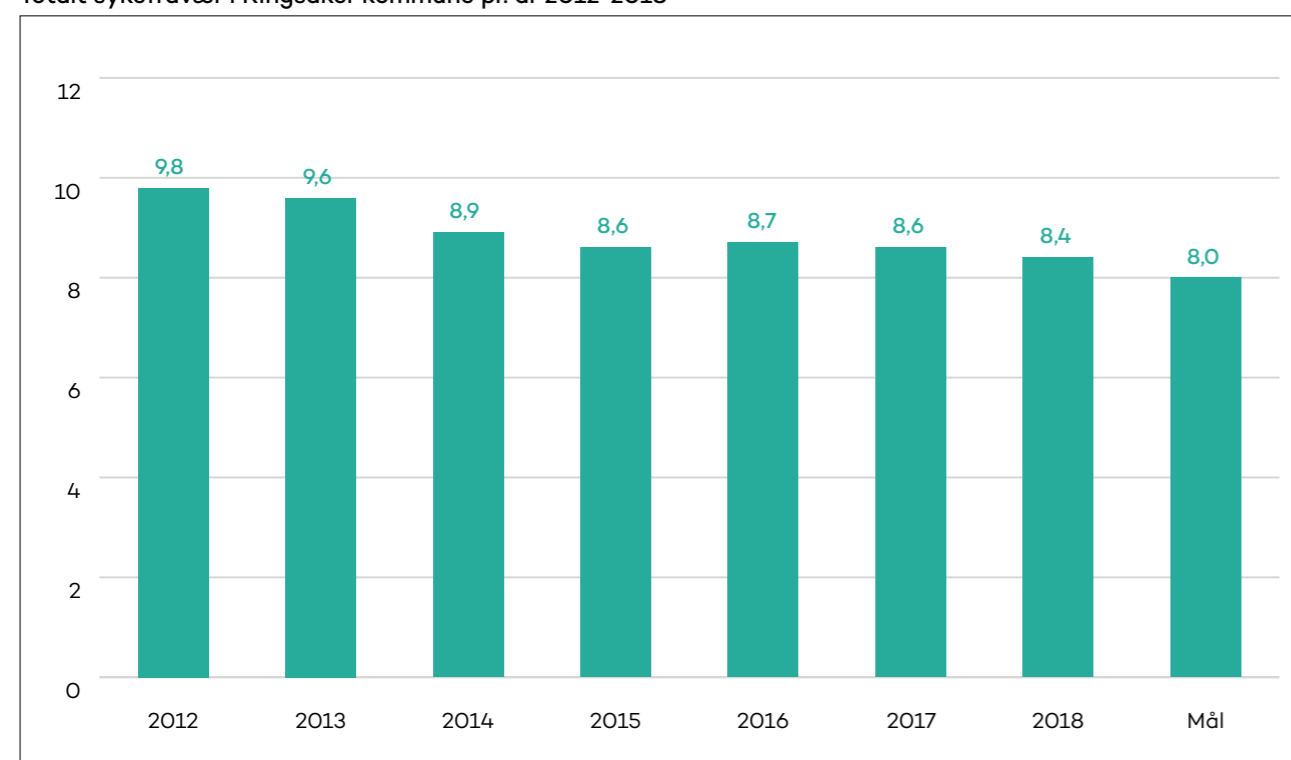
Oppsummering

Arbeidet med økt andel heltid krever kontinuitet og langsiktighet. En ser at en i dag har høyere grad av heltid enn i 2011 når arbeidet begynte, men andelen deltid er fortsatt høy. Rådmannen opplever at det arbeides godt i kommunen med å redusere andelen deltidsansatte, og de siste årene er det innført et betydelig antall turnuser med langvakter som bidrar til flere heltidsstillinger. Dette arbeidet videreføres med å se på alle typer alternative arbeidstidsordninger for å gi mulighet for flere heltidsstillinger. Dette er viktig arbeid som gjøres i fellesskap med tillitsvalgte og verneombud. Kommunen har tatt «heltidsvalget» og en ser nå at i flere bofellesskap er heltid vanligere enn deltid. Dette er en stor endring fra noen år tilbake. I kampen om arbeidskraften, som allerede er begynt, er det å kunne tilby heltidsstillinger viktig.

1.2.7 SYKEFRAVÆR

Nedenfor vises en oversikt over hvordan sykefraværet i Ringsaker kommune har utviklet seg siden 2012.

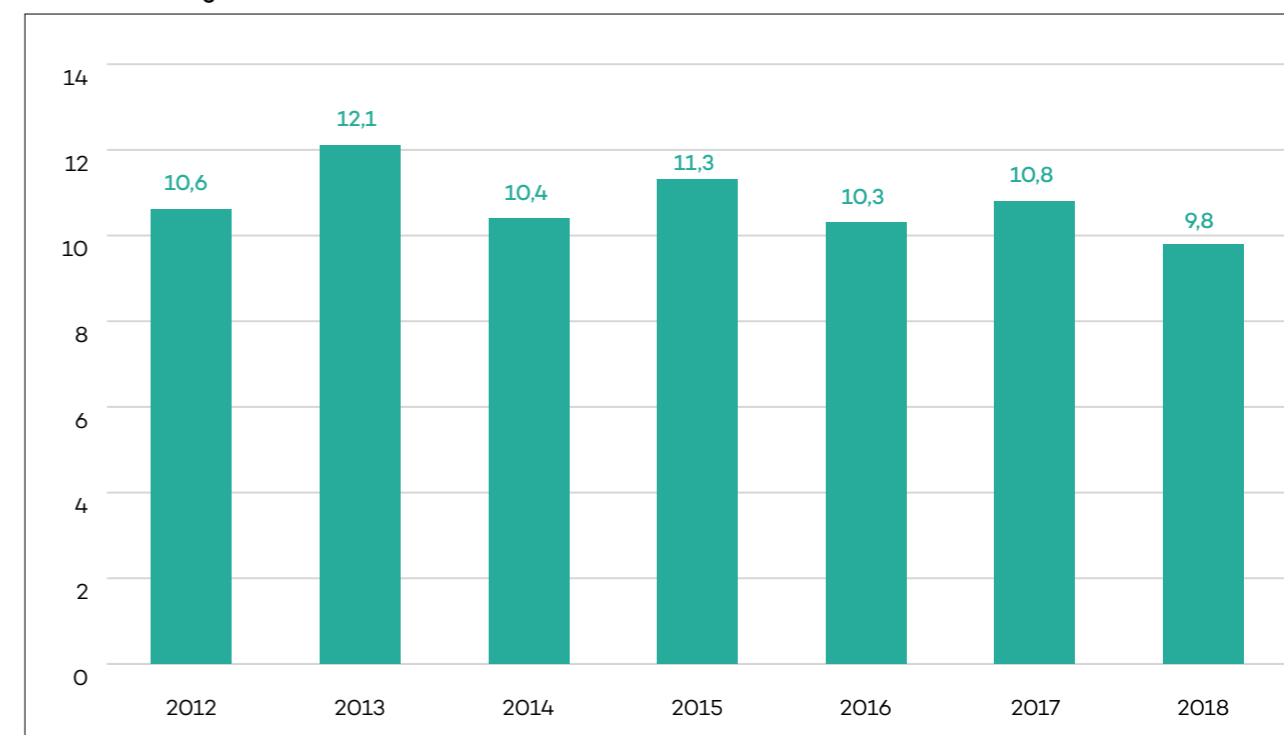
Totalt sykefravær i Ringsaker kommune pr. år 2012-2018

Ringsaker kommune hadde i 2018 et samlet sykefravær på 8,4 %. Dette er en nedgang på 0,2 prosentpoeng fra 2017. Fraværet har med unntak av 2016, vært jevnt synkende siden 2012, og dette utgjør en samlet prosentvis nedgang på 14,3 fra 2012 til 2018. Nedgangen skyldes i hovedsak legemeldt fravær i kategorien fra 57 dager og opp mot 1 år.

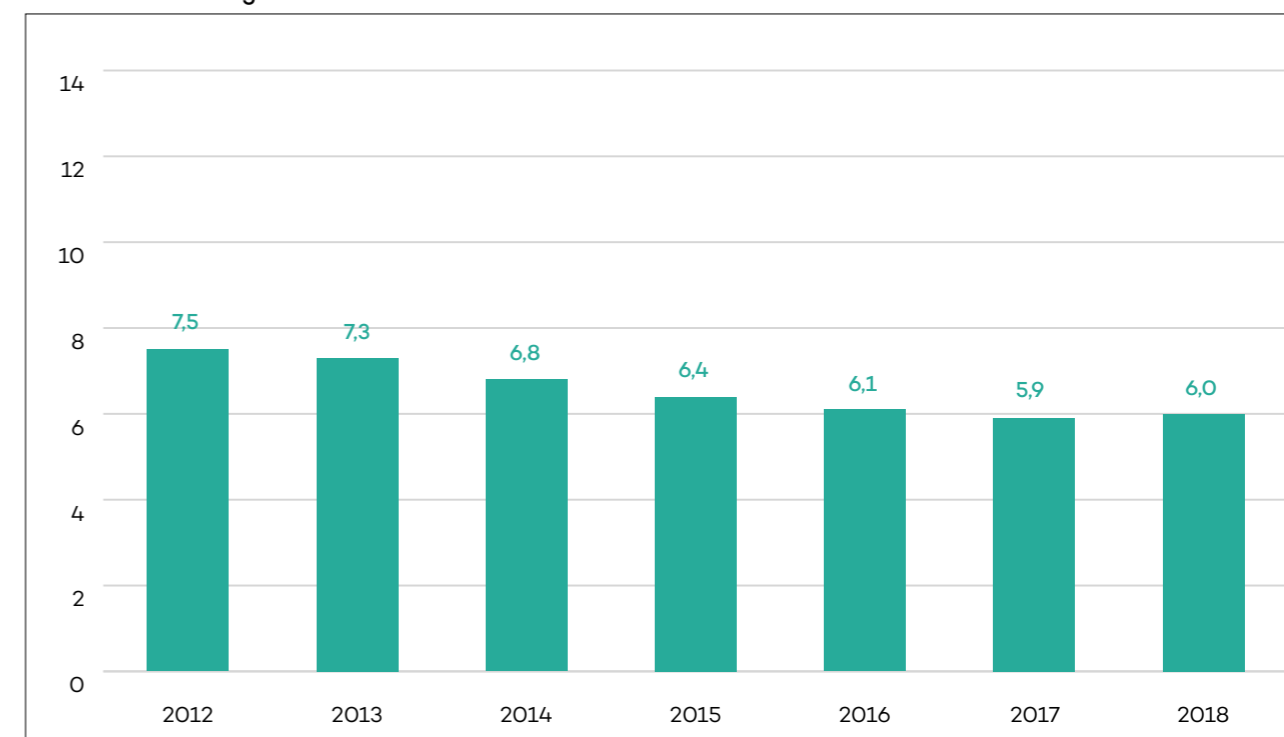
Sykefravær for hvert virksomhetsområde

VO 20 Barnehage 2012-2018

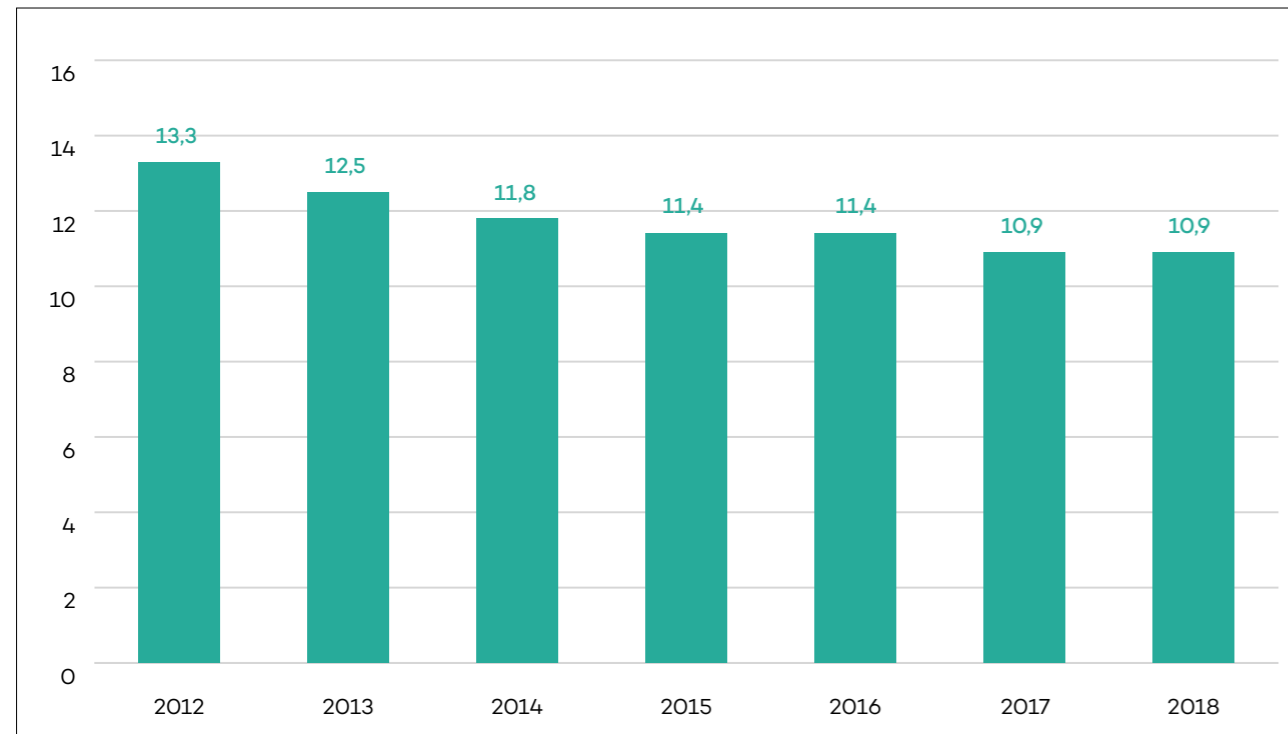
For VO 20 Barnehage registreres en nedgang i sykefraværet på 1,0 prosentpoeng fra 10,8 % i 2017 til 9,8 % i 2018. Måltallet for 2018 varierer fra barnehage til barnehage.

VO 30 Undervisning 2012-2018

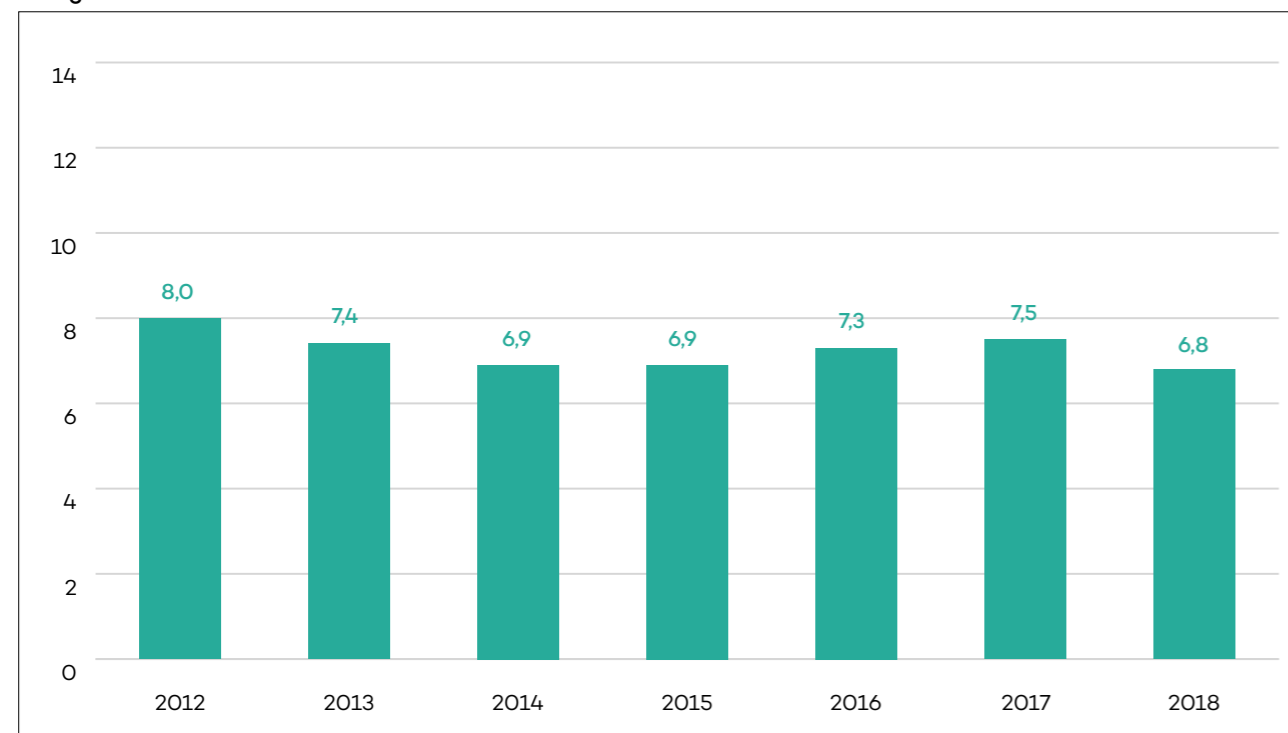
For VO 30 Undervisning registreres en økning på 0,1 prosentpoeng fra 5,9 % i 2017 til 6,0 % i 2018. Måltallet for sykefraværet i 2018 varierer fra skole til skole.

VO 40 Pleie og omsorg 2012-2018

For VO 40 Pleie og omsorg er sykefraværet uforandret fra 2017 til 2018, og er på 10,9 %. Måltallet for sykefraværet i 2018 varierer mellom de ulike virksomhetene.

Øvrige virksomheter 2012-2018

For øvrige virksomheter registreres en nedgang på 0,7 prosentpoeng fra 7,5 % i 2017 til 6,8 % i 2018. Måltallet for sykefraværet i 2018 varierer mellom de ulike virksomhetene.

Fordeling av korttidsfravær og langtidsfravær samlet for hele Ringsaker kommune

Tabellen nedenfor viser både det egenmeldte og legemeldte sykefraværet fordelt på ulike sykefraværsperioder i sykepengeåret (52 uker) fra korttid til langtid.

År	1-8 dager egenmeldt	1-8 dager legemeldt	9-16 dager legemeldt	17-56 dager legemeldt	> 57 dager legemeldt
2012	1,4 %	0,4 %	0,5 %	1,4 %	6,2 %
2013	1,4 %	0,4 %	0,4 %	1,3 %	6,1 %
2014	1,4 %	0,4 %	0,6 %	1,3 %	5,2 %
2015	1,4 %	0,4 %	0,5 %	1,3 %	5,0 %
2016	1,5 %	0,4 %	0,5 %	1,3 %	5,0 %
2017	1,5 %	0,4 %	0,4 %	1,2 %	5,0 %
2018	1,5 %	0,4 %	0,4 %	1,3 %	4,7 %

Det er en økning på 0,1 prosentpoeng det siste året på fravær fra 17-56 dager. Det er fortsatt langtidsfraværet over 57 dager som representerer den største utfordringen. Det er derfor positivt at nettopp dette fraværet har en nedgang på 0,3 prosentpoeng fra 2017 til 2018, og det har ikke vært lavere på over 10 år.

Sykefraværet i Ringsaker fordelt på kvinner og menn

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Kvinner	10,8 %	10,7 %	9,9 %	9,5 %	9,5 %	9,7 %	9,2 %
Menn	6,6 %	5,9 %	5,0 %	5,8 %	5,7 %	5,7 %	5,2 %
Totalt	9,8 %	9,6 %	8,9 %	8,6 %	8,7 %	8,6 %	8,4 %

Både menn og kvinners sykefravær har i 2018 hatt en nedgang på 0,5 prosentpoeng sammenlignet med 2017.

Nærmere om sykefraværet

Ringsaker kommune har siden 2012 hatt en positiv utvikling i sykefraværet, og fra 2017 til 2018 har sykefraværsprosenten gått ned med 0,2 prosentpoeng. Sykefraværet i 2018 var det laveste siden 2010. Det er i all hovedsak det lange legemeldte sykefraværet som er utfordringen for kommunen. Korttidsfraværet er stabilt både når det gjelder egenmeldt og legemeldt fravær. Diagnoser ved sykefravær forteller noe om sykefraværet, men årsaken til sykdomsbilde er sammensatt. Når det gjelder muskel- og skjelettplager, som kan være et resultat av ulik belastning over tid, kommer det stadig mer kunnskap om årsaker til disse plagene. En vet at muskel- og skjelettplager kan skyldes mekanisk eksponering (f.eks. arbeid med hender over skulderhøyde, løft med vridning) og psykososiale eksponeringer (f.eks. rollekonflikt, emosjonelle krav og lav selvbestemmelse). Statistikk på diagnosefordeling fra NAV viser at i Ringsaker kommune utgjør muskel- og skjelettplager over 40 % av sykefraværet, og om lag 20 % av sykefraværet er begrunnet i psykiske plager. Dette bildet samsvarer med sykefraværet for hele Norge. Årsakene til dette fraværet kan være relatert til jobb og privatliv, og ofte en sammenheng mellom disse arenaene.

Om lag 80 % av kommunens ansatte er kvinner. Kvinner er oftere sykmeldt enn menn, selv i samme stilling. Det er forsket mye på dette området, men likevel mangler en kunnskap om hvorfor det er slik. Teoriene rundt kjønnsforskjellene i sykefravær kan deles inn i to hovedgrupper:

Ytre faktorer: teorier om at kvinner ikke er mer utsatt for sykdom og skader, men mer eksponert for ytre faktorer på jobben, hjemme eller en kombinasjon, den såkalte dobbeltbyrdehypotesen.

Sårbarhet: at kvinner ikke nødvendigvis utsettes for andre eksponeringer enn sine mannlige kollegaer, men at de er mer sårbare for dem. En tenker at menn og kvinner er likestilte, men biologisk er det en forskjell.

Foreliggende forskning viser til at et fokus på kjønnsforskjeller i sykefraværdebatten er en blindgate, og at tiltak for å redusere sykefravær bør iverksettes mot individets forhold på arbeidsplassen.

Sykefraværslivstet i Ringsaker kommune er med stor sannsynlighet påvirket av de samme faktorene som gjør at det totale sykefraværet i arbeidslivet i Norge ligger høyt både i privat og offentlig sektor. Sysselsetningen av antall kvinner i Norge bidrar også til det høye fraværet sammenlignet med andre land. Forskning peker også på forhold som spredt bosetning, utdanningsnivå og inntektsnivå som forklaringsmomenter på variasjoner i sykefraværet fra kommune til kommune.

Sykefraværslivet

Sykefraværslivet i Ringsaker kommune er forankret i arbeidsgiverpolitisk dokument, sykefraværslivstrategien, HMS-plan og handlingsplan for inkluderende arbeidsliv. I disse dokumentene vises det til fire hovedområder som skal vektlegges i sykefraværslivet, både på systemnivå, gruppenivå og individnivå. Disse fire områdene er:

- Ledelse
- Helsefremmende
- Forebyggende sykefraværsliv
- Oppfølgende sykefraværsliv

Arbeidet med ledelse i sykefraværslivet er knyttet til lederutvikling og kompetanseutvikling. Lederutviklingsprogram, opplæring i ordinært personalarbeid og grunnkurs i helse, miljø og sikkerhet er eksempler på tiltak/prosesser på tema ledelse som benyttes i kommunen.

Innen temaet helsefremmende arbeidsplasser vektlegges faktorer på arbeidsplassen som kan øke nærværet. Dette arbeidet omfatter utvikling, vekst og trivsel. Noen prinsipper ved helsefremmende arbeid er:

- Samsvar mellom holdning og handling
- Tydelig ledelse og struktur i arbeidsprosesser
- Fremme mestringkapasiteten hos den enkelte medarbeider
- Ha en involverende og ansvarliggjørende dialog på arbeidsplassen

↓ *Gravide Elin Løvoll (28) får oppfølging av jordmor Anne Gro Klokkehaug på helsestasjonen i Brumunddal.*

Tydelige mål i arbeidet med helse, miljø og sikkerhet for enheten, velfungerende HMS-utvalg, kompetansekartlegging og kompetanseheving er eksempler på helsefremmende tiltak som benyttes i kommunen. En kultur preget av medarbeiderskap og økt oppmerksomhet på arbeidshelse, kan gi høyere jobbengasjement og tryggere arbeidsmiljøer som gir økt kvalitet på tjenestene.

I det forebyggende arbeidet vektlegges den tydelige sammenhengen mellom arbeidsmiljø og kvaliteten på tjenestene innenfor hver virksomhet. Grunnlaget for et effektivt forebyggende arbeidsmiljøarbeid er faktakunnskap om risikofaktorer i arbeidsmiljøet. I etterkant av risikovurderinger utarbeides det handlingsplaner med tiltak. I det forebyggende sykefraværslivet inngår også opplæring, involvering, tilbakemeldinger og forventningsavklaringer. Oppmerksomhet på tidlige faresignaler som hyppige egenmeldinger, gjentatte korte sykemeldinger og vurdering av mulige tilretteleggingstiltak er også et forebyggende sykefraværsliv.

Det oppfølgende sykefraværet starter når et sykefravær registreres. Stikkordsmessig kan følgende nevnes: tett og tidlig oppfølging etter obligatoriske oppfølgingsrutiner, tidlig samarbeid med sykemelder for avklaring der det er nødvendig, bistand fra bedriftshelsetjeneste og/eller NAV ved behov. Dersom oppfølging av sykemeldte ikke har ført til at arbeidet er gjenopptatt etter 52 uker, videreføres arbeidet med avklaring av funksjonsevne og mulighet for midlertidig eller varig tilrettelegging. Målet er å få den ansatte tilbake i arbeid. I noen tilfeller avsluttes prosessen med hel eller delvis uføretrygd og pensjonering. I enkelte tilfeller avsluttes også arbeidsforholdet ved oppsigelse etter langvarig fravær der det ikke er utsikt til at medarbeideren vil kunne komme tilbake i arbeid.

Sykefraværsliv/nærværsliv i 2018

Sykefraværslivet i 2018 har fulgt de tiltak og prosesser som er nedfelt i styringsdokumentene. I alle tiltak og prosesser er personalledere sentrale pådrivere, men de er også avhengige av å involvere tillitsvalgt og verneombud som kan bidra som ressurspersoner i arbeidsmiljøet. Tillitsforholdet til den enkelte ansatte er også av betydning i sykefraværslivet, og den ansatte må være kjent med sin medvirkningsplikt. Eksterne aktører som NAV Arbeidslivssenter, NAV Ringsaker og bedriftshelsetjenesten har bistått i det oppfølgende sykefraværslivet. Tiltak gjennom attføringsbedrifter og henvisning til arbeidsrettede tiltak fra NAV og/eller sykemelder er sentrale i flere av prosessene på individnivå.

Fra 2018 ble det i IA-handlingsplan nedfelt fem faktorer, som foreliggende forskning fra Statens arbeidsmiljøinstitutt, STAMI, fastslår at har betydning for sykefravær og nærvær i alle virksomheter. Disse faktorene fremheves i det arbeidet som er gjennomført i 2018. Faktorene er:

- Unngå rollekonflikt
- Still krav i arbeidet og balanser dette med mulighet for egenkontroll
- Sørg for å skape balanse mellom innsats og belønning
- Dyrk frem en kultur for rettferdig, støttende og bemyndigende ledelse
- Sørg for forutsigbarhet

Det er en rekke tiltak i sykefraværsliv- og nærværslivet som er utført i løpet av rapporteringsåret. Følgende kan nevnes:

- Grunnkurs i helse, miljø og sikkerhet for ledere med personalansvar, verneombud, tillitsvalgte og medlemmer av HMS-utvalg og arbeidsmiljøutvalg avholdes hvert år.
- Temauker i helsefremmede arbeid og ergonomi ble gjennomført for første gang i 2018, og videreføres i 2019 med noen justeringer. Målgruppen for disse kursene er ledere, verneombud og tillitsvalgte.
- Det er gjennomført individuell lederopplæring i grunnleggende personalarbeid for nyansatte ledere.
- Det er for sjuende år på rad blitt gjennomført frokostmøte med tema arbeid og psykisk helse, i samarbeid med NAV Arbeidslivssenter. Målgruppen for dette kurset er ledere, verneombud og tillitsvalgte. Samme tema har også vært presentert i noen av enhetene sine personalmøter.

- Elektronisk personalhåndbok med relevant informasjon til bruk for alle ansatte har blitt videreutviklet og forbedret.
- Bedriftshelsetjenesten har gjennomført kurs/opplæring i risikovurderinger, førstehjelp, medarbeiderskap, ergonomi, vold og trusler og mestringssamtaler i forbindelse med sykefravær.
- NAV Ringsaker, NAV Arbeidslivssenter og HMS-rådgiver har gjennomgått forbedringsmuligheter i sykefraværsarbeidet for enheter med høyt sykefravær.
- Ergonomi og forflytning har vært vektlagt i pleie og omsorg i en årrekke med godt resultat, og lagt et grunnlag for videre arbeid. Barnehagene har også vektlagt ergonomi for sine ansatte med konkrete tiltak de siste årene. SFO og skole startet med konkret ergonomisk gjennomgang av sine arbeidsoperasjoner i 2016, noe som er videreført i 2017 og 2018.
- En har videreutviklet og kvalitetsforbedret samarbeidet med eksterne samarbeidspartnere.
- NAV Arbeidslivssenter, hovedverneombudet, HR-rådgiver og HMS-rådgiver har deltatt på personalmøter og HMS-utvalgsmøter i flere enheter med ulike tema/problemstillinger knyttet til HMS- og sykefraværsarbeidet.
- Tidlig avklaring av funksjonsevne, tilretteleggingsbehov/muligheter har vært et videreført satsningsområde i 2018. Involvering av sykemelder så raskt som mulig der det er nødvendig med avklaringer har hatt høy prioritet i sykefraværsarbeidet.
- Det har vært gjennomført en rekke målrettede tiltak av ulikt omfang i de ulike enheter. Blant annet har rolle- og forventningsavklaring, medvirkningsplikt, avvikshåndtering, tilretteleggingsbehov/muligheter, helsefremmende arbeidsplasser, arbeid og psykisk helse vært tema.

Oppsummering

Sykefraværet i kommunen er fortsatt for høyt, men rådmannen er av den oppfatning at det jobbes godt med både ledelse, helsefremmende, forebyggende og oppfølgende prosesser. Dette bekreftes også gjennom tilsyn fra Arbeidstilsynet, tilbakemeldinger fra NAV Ringsaker, NAV Arbeidslivssenter og den innleide bedriftshelsetjenesten Frisk HMS. Vernetjenesten og tillitsmannsapparatet støtter opp og bidrar aktivt i de tiltak og prosesser som iverksettes. Sykefraværsarbeidet har de siste årene dreid seg mot å vektlegge forebyggende prosesser, mer enn å legge hovedvekt på det oppfølgende sykefraværsarbeidet. I den videre utviklingen av arbeidet med å redusere sykefraværet skal helsefremmende arbeid, risikovurderinger og arbeidsmiljøfaktorer vektlegges i større grad. Det forebyggende og oppfølgende sykefraværsarbeidet skal kvalitetsforbedres og videreutvikles.

1.2.8 KOMMUNENS PÅVIRKNING PÅ YTRE MILJØ

Klima- og energiplan

Kommunestyret vedtok i k.sak 59/2010 energi- og klimaplan for Ringsaker kommune. Planen beskriver status for energibruk og utslipp av klimagasser, energi- og klimautfordringer, samt mål og tiltak for å redusere energiforbruk og klimagassutslipp i Ringsaker kommune. Klima- og energiplanen skal revideres og oppvekstkomiteen er styringsgruppe for arbeidet med revisjon av klima- og energiplanen, jf. f.sak 5/2018. Planarbeidet startet opp i januar 2018 og forventes avsluttet med behandling i kommunestyret våren 2020.

Innen 2020 har Ringsaker kommune som mål å redusere klimagassutslippene med 20 % av totalt utslipp i 2006. Dette betinger at bruk av fossilt brensel til oppvarming fases ut uten at elektrisitetsforbruket øker vesentlig og at utslipp av klimagasser fra landbruket og fra transportsektoren reduseres med 15 %. Det jobbes med tiltak for reduksjon av energiforbruk og klimagassutslipp innenfor kommunale bygg og anlegg, husholdninger, landbruk, øvrig næringsliv og transport.

Ringsaker kommune prioriterer fornybar energi, energieffektive og klimavennlige løsninger i egen bygningsmasse. Overfor husholdningene og næringslivet satses det på informasjon og holdningsskapende arbeid innen energisparing og alternativ energibruk, avfallshåndtering og transport. Tiltakene innenfor transportsektoren har som mål å redusere bruk av privatbil ved å legge til rette for at flere kan gå eller sykle, samt legge til rette for økt kollektivtransport. Mange av tiltakene er knyttet til arealplanlegging, som f.eks. fortetting av byer og tettsteder og bygging av flere gang- og sykkelveger.

↑ *Elever på Prestvegving i Prøysen avslutter dagen med utendørsteater i Kusvea.*

Innenfor landbruk settes det i verk tiltak både innenfor husdyrhold og jordbruk som blant annet endret føring og førsammensetning, redusert bruk av kunstgjødsel og optimal bruk av husdyrgjødsel, redusert jordpakking, god drenering, redusert jordarbeiding, valg av vekster m.m. Økt skogplanting og ungsogpleie, og optimalisering av skogsdrifta vil bidra til økt binding av karbondioksid (CO₂). Bruk av tre som byggemateriale bidrar til å lagre CO₂.

Av kommunens økonomireglement fremgår det blant annet at kommunen i sine anskaffelser skal bidra til å redusere skadelig miljøpåvirkning og fremme klimavennlige løsninger der det er relevant. Dette skal blant annet skje ved at oppdragsgiver tar hensyn til livssyklus-kostnader (LCC).

Energi

Kommunens samlede energiforbruk i 2018 for kommunens tjenestebygg og boliger var 30,379 mill. kWh mot 29,267 mill. kWh i 2017. Olje benyttes fortsatt som energikilde, men det pågår et arbeid med utfasing av gamle oljekjeler. I henhold til kommunens handlingsplan for energi og klima, skal fornybar energi og energieffektive løsninger prioriteres i nye bygninger og ved ombygging av eksisterende bygninger. Siden planen ble vedtatt har bruk av fyringsolje hatt en nedgang fra 8,3 % i 2010 til 2,6 % i 2018 av totale energiutgifter. De siste åtte årene har det vært en nedgang i fossilt brennstoff på hele 84 %.

Sentralt driftssystem (SD-system) gir god energistyring og er et viktig ENØK-tiltak. I alle nye bygg og ved rehabilitering av eldre bygg, blir det installert SD-anlegg. Energioppfølging er en forutsetning for et godt ENØK-arbeid, og ved hjelp av energioppfølgingsystemet EOS kartlegges energibruken.

Kommunen har over flere år arbeidet med energimerking av yrkesbygg. Den ordinære energimerkingen av kommunens bygg ble sluttført i 2016. Energimerkeordningen omfatter også energivurdering av tekniske anlegg over en viss størrelse som skal utføres hvert fjerde år. Dette vil bli fulgt opp i årene som kommer, samt energimerking av utleide bygg/lokaler og bygg som eventuelt skal selges. I 2018 ble ett bygg energimerket.

I 2018 ble Moelvhallen med svømmebasseng og nye omsorgsboliger på Tømmerli tilknyttet fjernvarme. Totalt 31 kommunale bygg er nå tilkoblet fjernvarme i tillegg til NAV-bygget som kommunen drifter.

Avfall

Kommunen er en stor avfallsprodusent. Sorteringsgraden for avfallshåndtering i kommunale tjenestebygg ligger rundt 35-40 %. Det er i løpet av året inngått avtale på komprimeringsmaskiner. Bruk av komprimeringsmaskiner gir en stor reduksjon i avfallsmengder og gir en tryggere håndtering av smittefarlig avfall. Slike maskiner står ved Tømmerli bo- og aktivitetssenter og Ringsaker bo- og aktivitetssenter. Det arbeides med ny rammeavtale for avfallshåndtering.

Transport

Kommunal tjenesteyting innebærer en god del transport og dermed utslipp av blant annet klimagassen CO². Kommunen har i dag biler som går på bensin eller diesel, hybridbiler, el-biler og el-lastebil. Kommunen har i sin handlingsplan for energi og klima, mål om reduksjon av CO²-utslipp fra blant annet kjøretøy. Det stilles krav til lavest mulig utslipp fra kommunale kjøretøyer, og dette blir ivarettatt gjennom anskaffelsesprosessene i forbindelse med kjøp/leie av biler.

Kommunen vil i samarbeid med utbyggere, energiselskap med flere bidra til økt bruk av el- og hybridbiler, blant annet ved å etablere ladepunkter/-stasjoner på strategiske plasser i kommunen. Det er i løpet av 2018 etablert 54 ladepunkter for el-biler ved kommunale bygg.

Avløp

Kommunen drifter 5 renseanlegg, hvorav 4 er kommunale. I tillegg overføres avløpsvann til Hias sitt renseanlegg. I 2018 overholdt alle kommunale avløpsanlegg sine utslippstillatelser.

Ca. 1/3 av det kommunale kloaknettet er eldre enn 50 år, og det er fortsatt stort innlekk av fremmedvann. Gamle, utette ledninger betyr også at kloakk i noen grad kan lekke ut i vassdrag. Utskifting og utbedring av ledningsnett og kummer er et kontinuerlig arbeid som gir resultater både på innlekkingsgrad, strømforbruk på pumpestasjonene og utgifter til avløpsrensing. I 2018 er innlekkingsgraden på ledningsnettet 40 %.

1.2.9 ETIKK

Det fremgår av kommunelovens § 48 nr. 5 at det i årsberetningen skal redegjøres for tiltak som er iverksatt og tiltak som planlegges iverksatt for å sikre en høy etisk standard i virksomheten. Bakgrunnen for en slik redegjøringsplikt i årsberetningen er at dette vil kunne bidra til en skjerpet og mer systematisk oppmerksomhet rundt de etiske forholdene i kommuner og fylkeskommuner. Det er et mål at redegjøringsplikten skal bidra til at kommunene og fylkeskommunene jevnlig vier oppmerksomhet til og reflekterer rundt etiske problemstillinger, og initierer konkrete tiltak for å heve den etiske standarden.

For å få et inntrykk av hvordan temaet behandles, har rådmannen valgt å gi en samlet presentasjon av hvordan det arbeides med tiltak for å høyne den etiske standarden i virksomheten.

Etiske retningslinjer for ansatte i Ringsaker kommune ble vedtatt av formannskapet i f.sak 59/2016. Det er hensiktsmessig å ha overordnede etiske retningslinjer som er like for alle ansatte uavhengig av fagområde for å skape en felles etisk plattform. En slik felles plattform reflekterer forventningene kommunen har til ansatte. De etiske retningslinjer beskriver verdier, prinsipper og retning for høy etisk praksis. Alle ansatte i Ringsaker kommune har et selvstendig ansvar for at egne handlinger er i samsvar med de etiske retningslinjene. De etiske retningslinjene gjelder i tillegg til lovgivning, vedtatte retningslinjer, samt allmenngyldige etiske verdier og normer.

Av kommunens økonomireglement fremgår det blant annet at kommunen gjennom valg av handelspartner og ved å bruke sin innflytelse som kunde overfor leverandører og produsenter, skal bygge opp under en anerkjent etisk norm som bidrar til at varer produseres etisk forsvarlig. Dette

skal skje innenfor de begrensninger som til enhver tid følger av norsk lov og internasjonal rett og avtaleverk. I økonomireglementet er det også inntatt en bestemmelse om at de etiske retningslinjene som til enhver tid er gjeldende for Statens Pensjonsfond Utland, skal være retningsgivende for Ringsaker kommunes etiske håndtering av kapitalforvaltningen.

Ringsaker kommune har en gjeldende rammeavtale på kontraktsoppfølging av etiske krav, hvor Oslo kommune er avtaleansvarlig. Rammeavtalen har 99 offentlige oppdragsgivere og omfatter bistand ved leverandørmøter samt kontroller ved leverandørenes hovedkontor i Norge, og/eller inspeksjoner på lokasjoner der leverandøren enten produserer varer eller hvor underleverandører tilvirker varer. Oppdragsgiverne vil få tilgang til hverandres rapporter gratis gjennom Oslo kommunes web-portal.

Kommunen benytter norske standardavtaler (NS-kontrakter) ved prosjekter eller større anskaffelser innenfor bygg og anlegg. Disse kontraktene henviser til at kontraktarbeidet skal utføres i henhold til enhver tids gjeldende lover, forskrifter og andre offentlige vedtak.

Ved rammeavtaler er krav til etikk og lønns- og arbeidsvilkår regulert i Ringsaker kommunes alminnelige innkjøpsvilkår. Innkjøpsvilkårene vedlegges alltid konkurransegrunnlaget.

Innenfor de ulike tjenesteproduserende enhetene i kommunen jobbes det med temaet etikk på flere måter. I det videre gis det en oppsummering av dette arbeidet.

Barnehager

Både i møte med barn, foreldre og ansatte er etikk en viktig del av det arbeidet som gjøres i barnehagene. Den etiske veiledningen barnehagen gir, må ta hensyn til barnas alder og det enkelte hjemms kulturelle, religiøse og verdimeslige tilknytning. Det er avgjørende å legge til rette for en felles forståelse for det som skjer i barnehagen. De ansatte diskuterer felles verdigrunnlag i fagmøter for å øke den enkeltes bevissthet om ulike etiske tema, og reflekterer om etiske dilemmaer som kan oppstå. Etisk refleksjon er viktig for de ansattes trivsel, utfoldelse og utvikling.

Barnehagens formål er å ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling, i samarbeid og forståelse med barnas hjem. Barnehagen skal bygge på verdier som fellesskap, omsorg og medansvar og representere et miljø som bygger opp om respekt

↓ *Mange spennende aktiviteter for barn og unge under «Skaperfest Innlandet», som ble arrangert i Brumunddal for første gang i september 2018.*

for menneskeverd og retten til å være forskjellige. Menneskelig likeverd, åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse og solidaritet er sentrale samfunnsverdier som skal legges til grunn for omsorg, danning, lek og læring i barnehagen. *Trygghetssirkelen* er et godt hjelpemiddel for å øke de voksnes bevissthet og kompetanse i å skape trygghet, vise godhet, regulere barnas følelser og hjelpe til i lek og vennskap.

Barnehagene har også i 2018 videreført arbeidet med det psykopedagogiske materialet *Grønne tanker - glade barn*, og flere ansatte har fått skoleing i hvordan bruke dette sammen med barna. Dette er et program hvor barna får øve seg på å skille mellom tanker og følelser, noe som igjen bidrar til å styrke deres psykiske helse og egenomsorg.

Undervisning

Skolens samfunnsmandat er å fremme elevens læring, utvikling og danning. Etikk er både et kunnskapsfag og holdningsfag i grunnopplæringen. Skolen har et viktig samfunnsansvar for grunnleggende verdipørsmål og etikk, som menneskeverd, menneskerettigheter, profesjonell integritet, respekt, likeverd og personvern. Det krever at lærerprofesjonen må ha tydelig etisk bevissthet og høy faglighet. Samfunnet skal ha tillit til at de profesjonelle i grunnskolen opptrer på en etisk forsvarlig måte. Å overholde taushetsplikten og opplysningsplikten er avgjørende i arbeidet. Alle elever har rett til personvern. Dagens muligheter til å spre informasjon digitalt krever særlig kritisk årvåkenhet.

↓ *Som eneste skoleklasse i Hedmark, ble 6. trinn ved Kirkenær skole valgt ut som juryklasse av foreningen !les og skal stemme fram sin vinnerbok blant superfinalistene til «Bokslukerprisen 2018/19»*

Grunnoplæringen bygger på verdier og prinsipper nedfelt i læreplanens generelle del og læringsplakaten. Etiske spørsmål omfatter hele grunnopplæringen på områder som læring, trygghet, inkludering, respekt, mangfold og medansvar. For elevene i grunnskolen er utvikling av sosial kompetanse og relasjonelle ferdigheter viktig for å legge til rette for gode læringsmiljø og best mulig læringsutbytte for den enkelte elev. Opplæringen skal medvirke til å utvikle sosial tilhørighet og mestring av ulike roller i samfunns- og arbeidslivet og på fritiden. Alle elever har rett til å være seg selv innenfor trygge rammer, og dette må møtes med stor pedagogisk profesjonalitet. Det arbeides for at elevene skal bli den beste utgaven av seg selv der de unyttet sitt potensiale.

Dette krever god læringsledelse og samarbeid med foresatte. Elevene skal møtes med respekt og likeverd, og den enkelte elev har rett til et godt psykososialt skolemiljø etter opplæringslovens bestemmelser. For at denne retten skal innfris, må arbeid med klasse-, skole- og læringsmiljø til enhver tid ha høy prioritet. Skolene følger opp arbeidet med det psykososiale skolemiljøet ut fra et årshjul med internkontroll for oppfølging av opplæringsloven § 9a-3, og skolens egne planer for å ivareta et godt læringsmiljø. Det er utarbeidet et felles ordensreglement for skolene, og klasse-/samværsregler gir etiske retningslinjer i skolehverdagen. Skolene har en handlingsplan mot mobbing og krenkende atferd. Arbeidet med utfordrende elevatferd og mobbing står sentralt for trivsel og trygghet på skolen.

Videreutvikling av gode læringsmiljø er jevnlig temaer i dialogmøter mellom skoleeier og skoleledere. Etiske spørsmål drøftes jevnlig på alle nivå i virksomhetsområdet, enten det gjelder læringsarbeid, omdømmebygging eller arbeid for profesjonsutvikling.

Pleie og omsorg

Etikk er en svært viktig del av arbeidet innen pleie og omsorg. De ansatte i omsorgssektoren står daglig overfor vanskelige dilemmaer og problemstillinger som krever etisk bevissthet og god dømmekraft. En jobber hele tiden for økt bevissthet knyttet til brukermedvirkning og at alle pasienter blir behandlet med respekt og verdighet. I dette ligger hvordan pasienten omtales og sikres medbestemmelse. Etikk er også viktig i spillet mellom kollegaer og hvordan en gir og mottar veiledning og råd. Det har de de siste årene vært arbeidet mye med å høyne kvaliteten og den etiske standarden på pasientjournalene, og det blir gitt veiledning både til enkeltansatte og ledere. Helse- og omsorgsseksjonen i rådmannens stab foretar stikkprøvekontroller av pasientjournaler for å sikre tilstrekkelig etisk standard.

Etikk er tema på ledermøter, fagmøter, personalmøter og en fast del av opplæringen for lærlingene. Vedtatte etiske retningslinjer for ansatte i Ringsaker kommune er gjennomgått på ledermøter og personalmøter. De ulike enhetene har egne etikk-kontakter som deltar i helse- og omsorgsseksjonens etikknettverk. Målet er å bli mer bevisst og øke evnen til etisk refleksjon over egen arbeidspraksis.

Øvrige enheter

Også de øvrige av kommunens enheter jobber bevisst med etikk, både internt og opp mot brukere og andre. Taushetsplikt, innkjøpsreglement, kommunens rutiner for varsling og respektfull behandling av brukere er viktige elementer i arbeidshverdagen. Alle ansatte har et ansvar for å sørge for god orden i alle ledd, ha rutiner som gir innsyn, som er dokumenterbare og etterprøvbare. En søker å gi rettferdig og lik behandling til alle brukerne. Dette må gjenspeile måten enhetene jobber på og hvordan de framstår i hverdagen. Gjennom det daglige arbeidet legges det vekt på å ha en god etisk fremtreden som sikrer en god, rettferdig og lik behandling av alle. Etikk er tema på ulike personalseminar og i medarbeidersamtaler.

Innenfor skatteoppkreverfunksjonen gjelder også de etiske retningslinjene som er vedtatt for statstjenesten og Skatteetaten. Kemnerkontorets arbeidsområde tilsier en høy etisk standard, og denne sikres ved etterlevelse av nevnte retningslinjer.

1.2.10 INTERNKONTROLL

I kommunelovens § 48 nr. 5 er det inntatt en bestemmelse om at det i årsberetningen skal redegjøres for tiltak som er iverksatt og tiltak som planlegges iverksatt for å sikre betryggende kontroll i virksomheten. I tillegg til kontrollaktiviteter knyttet til gjennomføringen av konkrete oppgaver, aktiviteter og prosesser omfatter intern kontroll også virksomhetsovergrepssystemer og strukturer som fullmakter, fordeling av roller og ansvar i virksomheten, kompetanse, kultur og holdninger, mv.

God internkontroll understøtter styringen og bidrar til at kommunens mål og krav blir oppfylt. Internkontroll handler om å sikre kvalitet i produkt- og tjenesteleveranser. En velfungerende internkontroll gir rimelig sikkerhet for at kommunens drift er målrettet og effektiv, at rapporteringen er pålitelig og at kommunen overholder lover og regler.

Virksomhetsledelsen har ansvaret for internkontroll i virksomheten og for å tilpasse denne til risiko, vesentlighet og egenart. De ansatte bidrar på sin side til internkontroll i sitt daglige arbeid ved å følge etablerte rutiner. En strukturert prosess for internkontroll vil gi viktige bidrag til læring og forbedring i virksomheten.

Internkontroll generelt og økonomisk internkontroll er prosesser som er utformet for å gi en rimelig sikkerhet knyttet til måloppnåelse innenfor områder som:

- Målrettet og effektiv drift
- Pålitelig rapportering
- Overholdelse av lover og regler

Definisjonen vektlegger at internkontroll må forstås som en prosess som er utformet for å gi rimelig sikkerhet for måloppnåelse. Denne prosessen må tilpasses og justeres i tråd med endrede forutsetninger, rammer og risiko. Etablering, gjennomføring og oppfølging av internkontrollen inngår derfor som en integrert del av de øvrige plan-, gjennomførings-, oppfølgings- og rapporteringsprosessene i virksomheten, og gir grunnlag for kontinuerlig læring og forbedring.

Rådmannen skal i henhold til kommunelovens § 23 påse at administrasjonen drives i samsvar med lover, forskrifter og overordnede instruksjoner, og at den er gjenstand for betryggende kontroll. Revisor skal også i henhold til revisjonsforskriftens § 3, 3. ledd kontrollere at den økonomiske internkontrollen er ordnet på en betryggende måte og med forsvarlig kontroll.

Ringsaker kommune anvender balansert målstyring som verktøy i styring og rapportering og kontroll av kommunen samlet for virksomhetene. Dette styringssystemet gir anledning til å styre og måle resultater på flere områder, og gir en kobling til kommunens visjon om "Ringsaker - vekst og utvikling". Kommunestyret vedtar hvert år, i forbindelse med behandlingen av handlingsprogram med økonomiplan og årsbudsjett, mål for kommunen samlet og for virksomhetsområdene. Oppnådde resultater rapporteres til kommunestyret som del av årsberetningen og ved 1. og 2. tertialrapport. Innfor økonomiområdet er det blant annet utarbeidet et økonomireglement som vedtas av kommunestyret hvert år i forbindelse med budsjettbehandlingen. Hovedmålet med økonomireglementet er å legge til rette for en god økonomistyring og en effektiv økonomiforvaltning i kommunen basert på prinsippene om mål- og rammestyring.

Økonomireglementet skal bidra til å:

- Klargjøre arbeids- og ansvarsfordeling i økonomisaker
- Dokumentere hovedelementene i viktige økonomirutiner
- Sikre at økonomireglene i kommuneloven med tilhørende forskrifter følges
- Tilrettelegge for at de folkevalgte skal få tilfredsstillende beslutningsgrunnlag

Reglementet skal videre bidra til å dokumentere hovedelementene i viktige økonomirutiner innenfor blant annet kjøp av varer og tjenester, bygg- og anleggsprosjekter og finansforvaltning, for å redusere risiko for misligheter. En effektiv internkontroll legger til rette for at tingene gjøres riktig første gang. Internkontroll kan på den måten bidra til å forebygge feil og negative hendelser. Samtidig vil internkontrollen også bidra til kvalitet, effektivitet og forutsigbarhet i kommunens leveranser.

Økonomireglementet gir rammer for hvordan kommunens ansatte skal opptre i økonomiforvaltningen. Bestilling av varer og tjenester, fakturakontroll, attestasjon og anvisning skjer gjennom fullmakter i elektroniske systemer. Kontrollrutinene i alle ledd er bygd opp slik at ingen ansatte alene skal utføre alle funksjoner i en arbeidsprosess uten kontroll fra en overordnet eller personer med andre myndigheter. Tilgangskontroller, attestasjonsfullmakter og anvisningsmyndighet i de elektroniske systemer ajourføres jevnlig for å redusere risiko for feil og samtidig bygge kontroll omkring rutinene for å oppfylle kravene til god kommunal regnskapssikkerhet. Det gjennomføres kontinuerlig opplæring i regelverk og systemer. Ved utbetalinger skal det alltid være en dobbel godkjenning av transaksjoner i nettbanken.

Kommunens elektroniske innkjøpssystem sikrer at det hovedsakelig er samme person som bestiller, gjennomfører varemottak og behandler fakturaen. Innkjøpssystemet sikrer at enhets- eller stabsleder som er budsjettansvarlig og har anvisningsfullmakt, godkjenner anskaffelsen før denne effektueres.

Ringsaker kommune har anskaffet et digitalt konkurransegjennomføringsverktøy (KGV) og kontraktsadministrasjonsverktøy (KAV). Anskaffelseskonkurranser (rammeavtaler/ kontraktsinngåelser o.l.) over kr 100.000 skal i hovedsak gjennomføres ved bruk av disse verktøyene. Dette bidrar til bedre, enklere, raskere og sikrere anskaffelser, samt forenklet og forbedret avtaleinformasjon og kontraktsoppfølging. Ved bruk av KAV og KGV har en fullelektronisk saksbehandling, og en forenkler arkiveringsprosessene for denne type anskaffelser. KAV og KGV ble høsten 2018 integrert mot kommunens journal- og saksbehandlingssystem Websak.

Kommunen har siden 2010 benyttet det elektroniske kvalitetssystemet EQS (Extend Quality System). EQS er et web-basert ledelsesverktøy for kvalitetsstyring der alle styrende dokumenter, prosedyrer, avvik og risikostyring kan forvaltes. Systemet tilfredsstiller alle krav for ISO-sertifisering. EQS er ikke et arkivsystem, men skal gjøre alle styrende dokumenter og prosedyrer lett tilgjengelig for alle ansatte. Enhetenes internkontroll gjennomføres som kontroll av om styrende dokument og prosedyrer følges som forutsatt. For at dette skal gi mening må dokumentene være oppdatert og revidert i henhold til relevante tidsperioder. All historikk om dokumenter og avvik blir ivarettatt. Avvik meldes i EQS, og behov for korrigerende tiltak skal vurderes/iverksettes av enhetsleder. All kommunikasjon innenfor systemet skjer automatisk via e-post.

Kommunens delegeringsreglement ble vedtatt av kommunestyret i k.sak 118/2016 og er tilpasset en nettbasert løsning og ny/endret lovgivning og organisasjonsendringer. Delegeringsreglementet er viktig for å kunne sikre en forsvarlig forvaltning og drift av kommunens ulike tjenester, og for å kunne muliggjøre utøvelse av samfunnsutviklerrollen. Ringsaker sin praksis med at kommunestyret delegerer til formannskapet, og andre politiske organer innenfor sitt ansvarsområde, myndighet til å fatte avgjørelser i saker av prinsipiell betydning, og myndighet til rådmannen til å fatte avgjørelser i kurante saker fungerer godt.

Arbeidsreglement for ansatte i Ringsaker kommune og permisjonsreglement for kommunens ansatte ble vedtatt av kommunestyret i hhv. k.sak 119/2016 og 158/2016. Begge reglementene skal sikre en lik behandling og felles forståelse av ansattes plikter og rettigheter.

Retningslinjer for intern varsling ble vedtatt av formannskapet i f.sak 139/2009 og ble revidert av rådmannen i 2014. Å varsle er å si ifra om kritikkverdige forhold på arbeidsplassen. Varsling gir mulighet for å rydde opp i problemene og unngå at problemene blir større. Retningslinjene for varsling er blitt utarbeidet for å være en sikkerhetsventil i de tilfeller der varselet ikke fører frem eller varslere ikke ønsker å varsle gjennom ordinær tjenestevei (sentral varsling). Det er da lagt til rette for sentralt varslingsmottak, som innebærer at varselet sendes direkte til et varslingssekretariat.

1.2.11 KOMMUNENS ARBEID MED SAMFUNNSSIKKERHET OG BEREDSKAP

Målsettingen for alt arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap i Ringsaker kommune er å skape et trygt og robust lokalsamfunn.

Gjennom risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS) kartlegges risiko for uønskede hendelser som kan føre til ekstraordinære belastninger for kommunen, årsakssammenhenger og mulig forebyggende og avdempende tiltak. ROS-analysene legger premisene for kommunens totale arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap og for utarbeidelse av konkrete beredskapsplaner.

Kommunestyret vedtok i k.sak 48/2018 ny overordnet beredskapsplan, som er beredskapsplanverkets prinsipielle del. Den definerer rammene for det helhetlige arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap og gir føringer for de operative beredskapsplanene, samt fundamentet for samhandling med eksterne aktører innenfor samfunnssikkerhets- og beredskapsområdet.

Kommunestyret har delegert ansvaret for å vedta plan for kriseledelse til formannskapet, som vedtok ny plan i f.sak 115/2018. Plan for kriseledelse er planverkets operative del og definerer hvordan kommunen i krisesituasjoner utøver overordnet styring av de tiltak hendelsen krever av kommunen. Planen er øvet jevnlig i ulike modus gjennom året og har i reelle hendelser i 2018 vist seg hensiktsmessig.

Resultatenhetsledere i Ringsaker kommune skal være forberedt på å opprettholde normal drift ved sin virksomhet, også i en krisesituasjon. Enhetslederne plikter å kjenne til kommunens overordnede planverk innenfor samfunnsikkerhet og beredskap, og skal sørge for at eget nøkkelpersonell også er kjent med dette. Enhetene har rapportert at de forholder seg til bestemmelsene i kommunens overordnede beredskapsplan, som innebærer at de for sin virksomhet har beredskapsplan for krisesituasjoner, ROS analyse, varslingsrutiner, varslingslister og planlegging av egen operativ organisering ved krisepreget hendelse. Nødvendig revidering gjennomføres årlig. Planene er kjent for medarbeiderne gjennom HMS-utvalg, personalmøter, oppslag i avdelinger samt lett tilgjengelige prosedyrer. I aktuelle enheter er det gjennomført planlegging rundt PLIVO-hendelser (pågående livstruende vold), og omhandler hvordan de tre nødetatene politi, brann og helse skal opptre ved hendelser som involverer livstruende vold mot flere personer. Enhetene gjennomfører øvelser i henhold til sine ROS-analyser.

↓ *Julemarkedet på Hovinsholm hadde drøyt 7000 besøkende fra fjern og nær.*

1.2.12 BRUK AV DELEGERT MYNDIGHET

Administrasjonen har fått delegert avgjørelsesmyndighet innenfor ulike områder. Nedenfor er det gitt en oversikt over antall slike saker.

Antall delegerte saker registrert i saksbehandlingssystemet WEBSAK:

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Delegerte barnehagesaker (DBH)	55	65	34	65	49	43	51	121
Delegerte boligsaker (DBO)	67	114	117	226	244	233	318	259
Delegerte brann saker (DBR)	16	15	14	39	12	22	53	46
Delegerte byggesaker (DBS)	842	778	939	1 011	877	858	877	784
Delegerte delingssaker (DDS)	204	269	223	231	167	224	246	222
Delegerte dispensasjonssak PBL (DPU)	149	204	221	201	228	259	306	265
Delegerte forurensningssaker (DFS)	42	75	61	78	72	82	95	96
Delegerte gjeldssaker (DGJ)	5	8	3	6	4	0	0	0
Delegerte helsesaker (DHS)	8	5	11	3	2	0	11	6
Delegerte innkjøpsaker (DIK)	146	135	151	164	172	193	163	162
Delegerte landbrukssaker (DLB)	172	225	211	212	242	239	226	164
Delegerte personalsaker (DPE)	479	463	440	371	332	378	495	479
Delegerte plansaker (DPS)	1	0	0	0	0	0	1	1
Delegerte saker – avskr. restanse (DAV)	34	32	29	8	31	23	6	0
Delegerte saker – endelig utgiftsføring (DKU)	40	31	11	34	35	59	20	0
Delegerte saker – parkeringstillatelse (DPT)	126	144	130	119	140	141	173	201
Delegerte skolesaker (DSK)	835	781	903	812	807	902	1 048	1 170
Delegerte valg saker (DVA)	7	2	0	0	0	0	0	2
Delegerte vegsaker (DVS)	11	19	45	15	7	4	24	9
Delegerte økonomisaker (DØK)	446	441	344	298	339	305	326	310

I tillegg kommer bruk av delegert myndighet registrert i egne fagsystemer for barne- og ungdomsvern jf. avsnitt 2.6.4, og sosiale tjenester jf. avsnitt 2.7.4.

1.2.13 RÅDMANNENS ÅRSLØNN

Rådmannens årslønn pr. 31.12.2018 utgjorde kr. 1.230.480.

1.3 ØKONOMISK ANALYSE

1.3.1 GENERELT OM ÅRSREGNSKAPET OG REGNSKAPSSKJEMAENE

Gjennom den økonomiske analysen redegjøres det for utviklingen i kommunens økonomi med grunnlag i de transaksjoner som er registrert i 2018-regnskapet. Analysen tar utgangspunkt i hovedstørrelser og sentrale nøkkeltall fra regnskapet. For å vise kommunens økonomiske utvikling, vises sammenlignbare tallstørrelser for de siste fem årene.

Kommunens regnskap består av driftsregnskap, investeringsregnskap, balanseregnskap, økonomiske oversikter og noter. I drifts- og investeringsregnskapet registreres all anskaffelse og all anvendelse av midler i løpet av året. Årsregnskapsheftet inneholder de obligatoriske regnskapsskjemaene 1A/1B og 2A/2B, økonomiske oversikter for henholdsvis drifts-, investerings- og balanseregnskap og til sammen 24 noter over blant annet endring arbeidskapital, pensjonskostnader, garantiansvar, kapitalkonto, investeringsoversikt mv. I tillegg er det tatt inn et detaljert drifts-, investerings- og balanseregnskap.

1.3.2 DRIFTSREGNSKAPET

Driftsregnskapet viser kommunens driftsutgifter/-inntekter, finansutgifter/-inntekter, avsetninger/bruk av tidligere avsetninger og regnskapsresultatet for året. Driftsregnskapet er i oppbygging og innhold samsvarende med budsjettet.

↓ Assisterende rådmann Espen Hvalby, rådmann Jørn Strand og økonomisjef Rita Hídemstrædet

I regnskapsskjema 1A føres inntekter og utgifter knyttet til virksomhetsområde 90 Felles. I skjemaet vises først summen av de frie disponible inntektene og deretter hvordan de er disponert til netto finansutgifter, netto avsetninger, investeringsformål og til driftsformål (skjema 1B).

Regnskapsskjema 1A (beløp i kr 1.000)

	Regnskap 2018	Regulert budsjett 2018	Opprinnelig budsjett 2018	Regnskap 2017
Skatt på inntekt og formue	-837 000	-801 929	-795 255	-789 183
Ordinært rammetilskudd	-947 330	-965 804	-958 463	-934 760
Skatt på eiendom	-128 881	-124 000	-119 400	-111 338
Andre direkte eller indirekte skatter	-1 045	0	0	-1 034
Andre generelle statstilskudd	-91 334	-91 669	-100 783	-96 145
Sum frie disponible inntekter	-2 005 590	-1 983 402	-1 973 901	-1 932 459
Renteinntekter og utbytte	-98 417	-106 723	-61 243	-70 041
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	-100
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	82 653	82 435	79 968	75 381
Tap finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0
Avdrag på lån	114 505	114 504	114 504	101 837
Netto finansinntekter/-utgifter	98 740	90 216	133 229	107 078
Til dekning av tidligere regnsk.m. merforbruk	0	0	0	0
Til ubundne avsetninger	65 256	72 553	0	33 489
Til bundne avsetninger	2 886	0	0	3 036
Bruk av tidl. regnsk.m. mindreforbruk	-19 216	-19 216	0	-19 731
Bruk av ubundne avsetninger	-14 384	-14 384	-11 420	-17 535
Bruk av bundne avsetninger	0	0	0	0
Netto avsetninger	34 542	38 953	-11 420	-741
Overført til investeringsregnskapet	1 761	1 995	1 995	1 296
Til fordeling drift	-1 870 547	-1 852 238	-1 850 097	-1 824 827
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	1 842 070	1 852 238	1 850 097	1 805 611
Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk	-28 477	0	0	-19 216

Regnskapsskjema 1B viser hvor mye som er disponert til drift under de ulike virksomhetsområdene, etter at det er foretatt avsetninger av mindreforbruk til disposisjonsfond eller bruk av disposisjonsfond for å dekke opp merforbruk i enhetene. Skjema 1B er spesifisert på samme måte som budsjett vedtatt av kommunestyret.

Regnskapsskjema 1B (beløp i kr 1.000)

	Regnskap 2018	Regulert budsjett 2018	Opprinnelig budsjett 2018	Regnskap 2017
10 Politiske styringsorganer mv	11 262	11 262	11 262	12 409
11 Adm. og fellesutgifter	153 862	153 862	149 270	144 173
20 Barnehage	230 067	230 067	229 671	227 348
30 Undervisning	415 498	415 498	414 115	404 058
40 Pleie og omsorg	477 936	477 936	474 673	474 753
50 Barne- og ungdomsvern	71 201	71 201	71 156	67 374
51 Sosiale tjenester	90 657	90 657	90 628	88 991
52 Helsestasjoner	20 768	20 768	20 124	20 438
55 Kultur	42 001	42 001	41 826	39 615
56 Kulturskole	7 282	7 282	7 272	7 192
57 Bibliotek	7 817	7 817	7 808	7 691
60 Brann	22 128	22 128	22 113	21 870
61 Landbruk	6 486	6 486	6 478	6 320
62 Teknisk drift	41 342	41 342	37 809	37 918
63 Kart og byggesak	1 946	1 946	2	66
70 Kemnerkontoret	2 505	2 505	2 500	3 852
71 Servicesenter	10 309	10 309	11 127	10 536
80 Renhold	53 530	53 530	53 471	52 511
81 Bygg og eiendom	76 050	76 050	74 338	73 005
82 Matproduksjon	19 018	19 018	19 002	18 092
87 Overføringer	29 450	29 450	29 658	28 528
88 Tilleggsbevilgninger	90 976	98 269	103 648	82 207
89 Felles (i skjema B)	-40 021	-37 146	-27 854	-23 336
Totalt	1 842 070	1 852 238	1 850 097	1 805 611

I kapittel 1.5 vises det regnskapsmessige resultatet for de ulike virksomhetsområder og resultatenheter før det er foretatt avsetninger av mindreforbruk til disposisjonsfond eller bruk av disposisjonsfond for å dekke opp merforbruk i enhetene.

Økonomisk oversikt drift viser summer for de eksterne driftsinntekter, driftsutgifter, finansinntekter og finansutgifter. Ut fra disse summene beregnes resultatstørrelsene brutto og netto driftsresultat. Analysen av disse resultatbegrepene er gjort under punkt 1.3.4 finansieringsanalyse. Til slutt i oversikten vises de interne finansieringstransaksjonene i driftsregnskapet.

Økonomisk oversikt drift (beløp i kr 1.000)

	Regnskap 2018	Regulert budsjett 2018	Opprinnelig budsjett 2018	Regnskap 2017
Driftsinntekter				
Brukerbetalinger	102 855	105 545	107 937	98 604
Andre salgs- og leieinntekter	277 717	259 694	258 936	279 394
Overføringer med krav til motytelse	377 581	320 402	251 999	373 720
Rammetilskudd	947 330	965 804	958 463	934 760
Andre statlige overføringer	103 583	99 012	108 126	111 753
Andre overføringer	5 200	0	0	7 290
Skatt på inntekt og formue	837 000	801 929	795 255	789 183
Eiendomsskatt	128 881	124 000	119 400	111 338
Andre direkte og indirekte skatter	1 045	0	0	1 034
Sum driftsinntekter	2 781 191	2 676 386	2 600 116	2 707 075
Driftsutgifter				
Lønnsutgifter	1 446 804	1 421 420	1 338 532	1 376 735
Sosiale utgifter	371 286	435 623	331 625	360 776
Kjøp av varer og tj. som inngår i tj.produksjon	331 275	288 047	282 810	303 039
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	327 393	301 856	293 573	314 197
Overføringer	180 422	154 529	155 266	178 218
Avskrivninger	96 289	0	0	85 906
Fordelte utgifter	-1 451	-1 451	-1 451	-1 418
Sum driftsutgifter	2 752 017	2 600 024	2 400 355	2 617 452
Brutto driftsresultat	29 174	76 362	199 761	89 623
Finansinntekter				
Renteinntekter og utbytte	98 417	106 723	61 243	70 041
Gevinst på finansielle instrumenter (omløpsmidl.)	0	0	0	100
Mottatte avdrag på utlån	359	351	351	260
Sum eksterne finansinntekter	98 776	107 074	61 594	70 400
Finansutgifter				
Renteutgifter og låneomkostninger	82 655	82 435	79 968	75 381
Tap på finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0
Avdrag på lån	114 505	114 504	114 504	101 837
Utlån	757	799	799	1 043
Sum eksterne finansutgifter	197 917	197 738	195 271	178 262
Resultat eksterne finanstransaksjoner	-99 141	-90 664	-133 677	-107 862
Motpost avskrivninger	96 289	0	0	85 906
Netto driftsresultat	26 321	-14 302	66 084	67 667
Interne finanstransaksjoner				
Bruk av tidligere års regnsk.m. mindreforbruk	19 216	19 216	0	19 731
Bruk av disposisjonsfond	268 858	143 520	19 005	193 495
Bruk av bundne fond	54 465	25 450	20 554	32 289
Sum bruk av avsetninger	342 538	188 186	39 559	245 515
Overført til investeringsregnskapet	2 500	2 741	1 995	1 976
Dekning av tidligere års regnsk.m. merforbruk	0	0	0	0
Avsatt til disposisjonsfond	311 914	171 143	103 648	271 176
Avsatt til bundne fond	25 968	0	0	20 815
Sum avsetninger	340 382	173 884	105 643	293 967
Regnskapsmessig mer/mindreforbruk	28 477	0	0	19 216

Regnskapet viser et positivt brutto driftsresultat på 29,2 mill. kroner. Etter netto renter og avdrag, netto utlån, samt motpost avskrivninger ble netto driftsresultat 26,3 mill. kroner, noe som er langt svakere enn tidligere år og en reduksjon fra 2017 på 41,3 mill. kroner. Tar en hensyn til de interne finanstransaksjonene som avsetning og bruk av fond og overføring fra driftsregnskapet til investeringsregnskapet, fikk kommunen et regnskapsmessig mindreforbruk (overskudd) i 2018 på 28,5 mill. kroner. Det regnskapsmessige mindreforbruket er høyere enn tidligere år, blant annet som følge av god skatteinngang i 2018. Disponeringen av mindreforbruket vil en komme tilbake til i regnskapssaken.

I det videre kommenteres noen av avvikene mellom regnskap og regulert budsjett slik dette fremkommer i den økonomiske oversikten over.

Skatt og rammetilskudd (frie inntekter) ble 16,6 mill. kroner høyere enn regulert budsjett. Skatteinntektene ble 35,1 mill. kroner høyere, mens rammetilskuddet ble 18,5 mill. kroner lavere. De frie inntektene fordeles til kommunene gjennom inntektssystemet, hvor rammetilskuddet til kommunene fordeles ved utjevning av utgifter og skatteinntekter. Det overordnede formålet med utgiftsutjevningen og skatteutjevningen er å sikre utjevning av de økonomiske forutsetningene, for at kommunene skal kunne gi et likeverdig tjenestetilbud over hele landet.

Andre statlige overføringer ble 4,7 mill. kroner høyere enn regulert budsjett. Integreringstilskuddet for flyktninger ble 0,2 mill. kroner lavere og øremerkede tilskudd ble 3,9 mill. kroner høyere enn regulert budsjett.

Overføringsinntektene ble 57,2 mill. kroner høyere enn regulert budsjett, hvorav 30,2 mill. kroner skyldes økte syke- og fødselspengerefusjoner. Refusjon fra staten ble 26,6 mill. kroner høyere enn regulert budsjett som følge av blant annet tilskudd fra Helsedirektoratet til deltakelse i pilotprosjekt med Primærhelseteam, økt statstilskudd til tiltak for å styrke den norskspråklige utviklingen for minoritetsspråklige barn i barnehage, økt tilskudd BEMA og økt refusjon fra Utdanningsdirektoratet for utdanningsstipend. Refusjon fra fylkeskommunen og refusjon fra andre kommuner ble 4,6 mill. kroner høyere enn regulert budsjett. Refusjon fra andre ble 4,8 mill. kroner høyere enn regulert budsjett som følge av blant annet økt refusjon for tillitsvalgte. Momskompensasjon drift ble om lag 18,4 mill. kroner høyere enn budsjettet, med en tilsvarende økning under overføringsutgifter.

Andre salgs- og leieinntekter ble 18,0 mill. kroner høyere enn regulert budsjett. Merinntektene knytter seg blant annet til økte års- og tilknytningsgebyrer for vann og avløp med 9,8 mill. kroner. Billetinntekter og salgsinntekter kafé/kafeteria viser en merinntekt på til sammen 4,8 mill. kroner, og leieinntekter viser en merinntekt på 1,8 mill. kroner.

Lønn og sosiale utgifter ble 39,0 mill. kroner lavere enn regulert budsjett. Mindreforbruket skyldes i all hovedsak netto premieavvik i pensjonsordningene som påvirker utgiftene positivt med 58,4 mill. kroner i 2018. Ellers er det mindreforbruk ved VO 20 Barnehage med 4,3 mill. kroner, VO 62 Teknisk drift med 3,8 mill. kroner, VO 80 Renhold med 3,6 mill. kroner og VO 88 Tilleggsbevilgninger med 7,3 mill. kroner.

Innenfor VO 40 Pleie og omsorg er det et totalt merforbruk for lønn og sosiale utgifter på 27,2 mill. kroner, som i hovedsak skyldes økt bruk av vikarer med 12,2 mill. kroner, økt lønn ekstrahjelp med 4,3 mill. kroner, og økt bruk av overtid med 6,3 mill. kroner. Innenfor VO 50 Barne- og ungdomsvern er det et merforbruk på lønn- og sosiale utgifter på 2,7 mill. kroner, som i all hovedsak skyldes økte vikarutgifter med 3,8 mill. kroner og økt fosterhjemsgodtgjørelse med 1,4 mill. kroner. Merforbruket må ses i sammenheng med økte sykepengerefusjoner under overføringsinntekter.

Kjøp av varer og tjenester ble 68,8 mill. kroner høyere enn regulert budsjett. Avviket har sammenheng med blant annet økte utgifter til bredbåndsutbygging på Nes og Helgøya, innkjøp av inventar og utstyr, økte arrangementsutgifter, økte utgifter til opplæring og kurs og økte utgifter innenfor VAR-området. Deler av merforbruket er finansiert ved bruk av bundne og ubundne driftsfond.

Overføringsutgiftene ble 25,9 mill. kroner høyere enn regulert budsjett, hvorav momskompensasjonen utgjør 18,4 mill. kroner. Overføringer til andre og overføringer til staten ble henholdsvis 4,2 mill. kroner og 3,2 mill. kroner høyere enn regulert budsjett.

Bruk av disposisjonsfond ble 125,3 mill. kroner høyere enn regulert budsjett. Årsaken til avviket er inntektsføring av tidligere års mindreforbruk, bruk av årsavregningsfondet til å dekke opp enhetenes merforbruk i 2018, og bruk av pensjonsfondet i forbindelse med amortisering av premieavvik 2017.

Avsetning til disposisjonsfond ble 140,8 mill. kroner høyere enn regulert budsjett, og skyldes tilbakeføring av enhetenes akkumulerte merforbruk for 2017 til årsavregningsfondet, avsetning av årets premieavvik til pensjonsfondet, og avsetning av resultatenhetenes mindreforbruk i 2018.

Ringsaker kommune budsjetterer ikke med avsetning til bundne fond, men avsetter udisponert statstilskudd til bundne fond i forbindelse med regnskapsavslutningen. I 2018 ble det avsatt 25,97 mill. kroner til bundne fond. Det foretas heller ikke budsjettregulering i forbindelse med bruk av bundne fond med unntak av bruk av bundne VAR-fond og byggesaksfond. I 2018 ble det brukt 29 mill. kroner mer av bundne fond enn budsjettet.

I tabellen under vises disponeringen av netto driftsresultat på 26,3 mill. kroner.

Disponering av netto driftsresultat (beløp i kr 1.000)

Overført til finansiering av investeringer	2 500
Mindreforbruk ansvar 249000 barnehageformål ikke fordelt til enhetene	-1 691
Mindreforbruk ansvar 399000 undervisningsformål ikke fordelt til enhetene	791
Mindreforbruk ansvar 449000 pleie- og omsorgsformål ikke fordelt til enhetene	-32 424
Mindreforbruk øvrige enheter - avsatt til disposisjonsfond	16 221
Merforbruk i enhetene - dekket av disposisjonsfond	-3 217
Øvrig netto bruk av bundne og ubundne fond	15 664
Regnskapsmessig overskudd	28 477
Sum disponering av netto driftsresultat	26 321

Årets merforbruk under ansvar 249000 barnehageformål ikke fordelt til enhetene, skyldes i hovedsak økte utgifter i forbindelse med redusert foreldrebetaling og økt tilskudd til private barnehager.

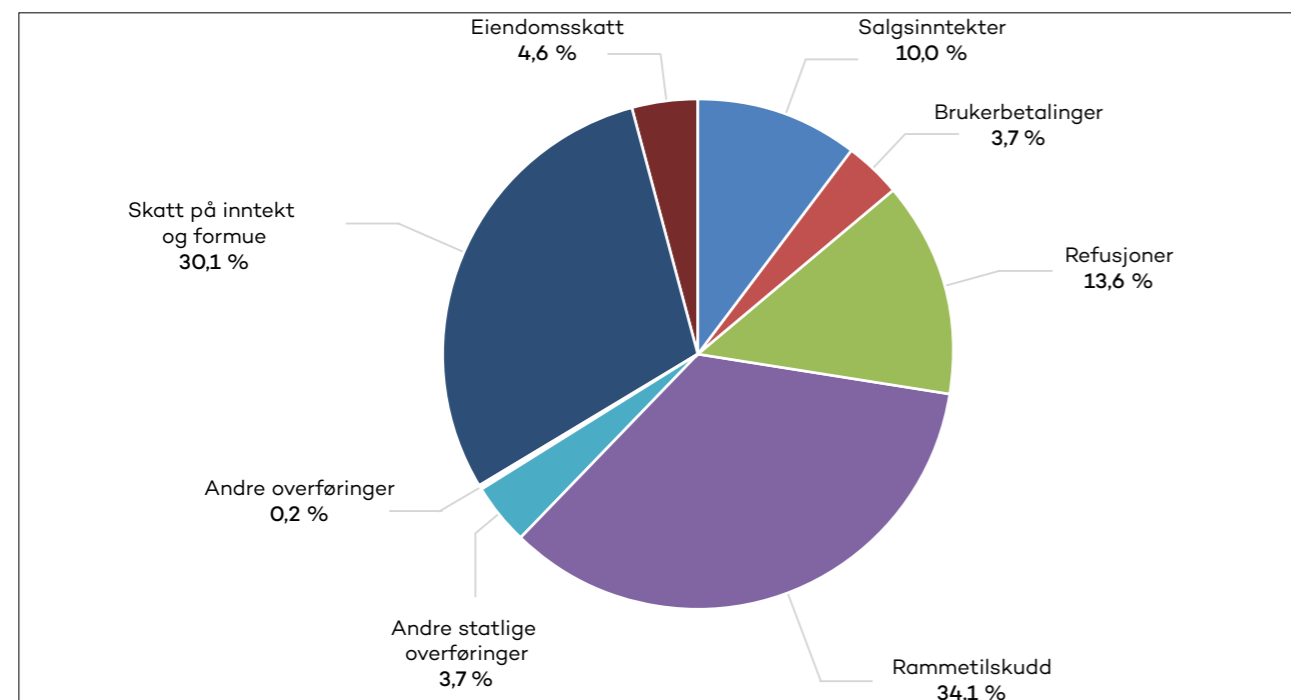
Årets mindreforbruk ansvar 399000 undervisningsformål ikke fordelt til enhetene, skyldes i hovedsak mindre utgifter til skoletransport enn budsjettet.

Årets merforbruk ansvar 449000 pleie- og omsorgsformål ikke fordelt til enhetene, skyldes bruk av tidligere års mindreforbruk til å dekke økte utgifter til ressurskrevende brukere i 2018.

Driftsinntekter

Regnskapsførte driftsinntekter utgjorde i 2018 om lag 2,78 mrd. kroner. Driftsinntektene består av inntekts-, formues- og eiendomsskatt, rammetilskudd fra staten, refusjoner, øremerkede tilskudd, brukerbetaling og salgsinntekter. Driftsinntektene økte nominelt med til sammen 74,1 mill. kroner, eller 2,74 % fra 2017. Den prosentvise fordelingen mellom de ulike inntektstypene fremgår av figuren på neste side.

Prosentvis fordeling driftsinntekter

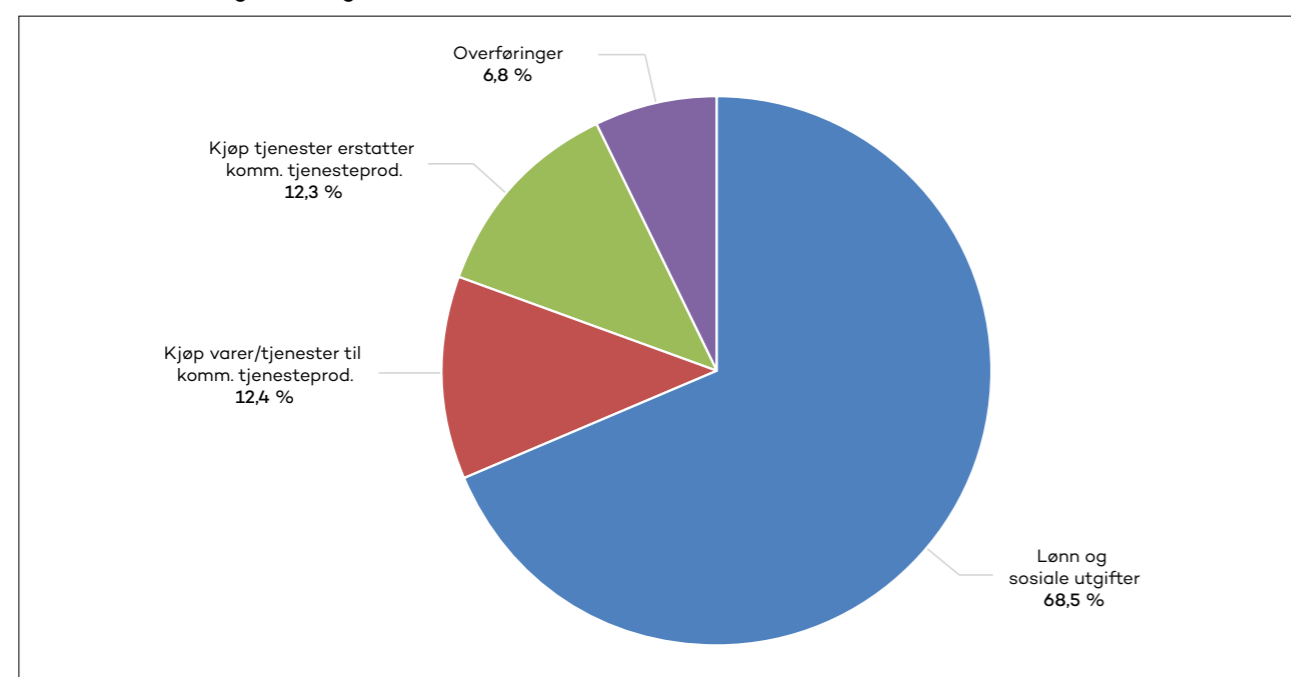

Fordelingen mellom de ulike inntektstypene er omtrent den samme i 2018 som i 2017. Salgsinntekter er redusert fra 10,3 % til 10 %, refusjoner er redusert fra 13,8 % til 13,6 %, rammetilskudd er redusert fra 34,5 % til 34,1 %, mens skatt på inntekt og formue har økt fra 29,2 % til 30,1 % i 2018.

Driftsutgifter

Driftsutgifter utgjorde i 2018 i overkant av 2,65 mrd. kroner. Driftsutgiftene består av lønn og sosiale utgifter, kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunens tjenesteproduksjon, kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal tjenesteproduksjon og overføringer. Driftsutgiftene økte nominelt med 124,2 mill. kroner, eller 4,9 % fra 2017. Figuren nedenfor viser den prosentvise fordelingen av regnskapsførte driftsutgifter i 2018. Kostra-avskrivninger på 96,29 mill. kroner er da holdt utenom.

Prosentvis fordeling driftsutgifter

Fordelingen mellom de ulike utgiftstypene er tilnærmet lik som i 2017. Andel av utgifter til lønn og sosiale utgifter er redusert fra 68,6 % til 68,5 %, andel andre kommunale overføringer er redusert fra 7 % til 6,8 %. Kjøp av tjenester som erstatter kommunal tjenesteproduksjon er redusert fra 12,4 % til 12,3 % og kjøp av varer/tjenester til kommunal tjenesteproduksjon har økt fra 11,9 % til 12,4 %.

1.3.3 INVESTERINGSREGNSKAPET

Investeringsregnskapet viser årets investeringsutgifter inkl. utlån og aksjekjøp med tilhørende finansiering. Investeringsregnskapet er i oppbygging og innhold samsvarende med budsjettet.

I regnskapsskjema 2A føres virksomhetsområde 90 Felles. Regnskapsskjemaet viser først summen av investeringer i anleggsmidler (skjema 2B), utlån, avdrag vedrørende startlån og avsetninger. Deretter vises det hvordan investeringsbeløpene er finansiert.

Regnskapsskjema 2A (beløp i kr 1.000)

	Regnskap 2018	Regulert budsjett 2018	Opprinnelig budsjett 2018	Regnskap 2017
Investeringer i anleggsmidler	582 128	666 491	632 778	639 983
Utlån og forskutteringer	42 563	43 000	40 000	29 815
Aksjer og andeler	229 880	230 029	7 000	6 488
Avdrag på lån	21 396	22 555	10 555	22 918
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0	0
Avsetninger	21 441	25 095	25 000	23 105
Årets finansierungsbehov	897 407	987 170	715 333	722 309
Finansiert slik:				
Bruk av lånemidler	-453 586	-508 481	-515 906	-470 173
Inntekter fra salg av anleggsmidler	-20 881	-25 951	-25 500	-16 658
Tilskudd til investeringer	-38 718	-39 187	-18 600	-37 765
Kompensasjon for merverdiavgift	-71 269	-93 177	-93 177	-100 541
Mottatte avdrag på lån og refusjoner	-244 646	-232 970	-10 555	-21 376
Andre inntekter	-776	0	0	-5 920
Sum ekstern finansiering	-829 875	-899 766	-663 738	-652 433
Overført fra driftsregnskapet	-2 500	-2 741	-1 995	-1 976
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0
Bruk av avsetninger	-65 031	-84 663	-49 600	-67 900
Sum finansiering	-897 407	-987 170	-715 333	-722 309
Udekket/udisponert	0	0	0	0

Ringsaker kommune har i løpet av 2018 avsluttet flere av investeringsprosjektene som har gamle bevilgninger, jf. k.sak 74/2018. Budsjettavvikene skyldes i stor grad investeringsprosjekter som har blitt budsjettregulert med for lite beløp i forhold til virkelig fremdrift på prosjektene, samt tilskudd som ikke er mottatt i løpet av året, jf. k.sak 83/2018.

Regnskapsskjema 2B (beløp i kr 1.000)

	Regnskap 2018	Regulert budsjett 2018	Opprinnelig budsjett 2018	Regnskap 2017
10 Politiske styringsorganer mv	21	242	0	720
11 Adm. og fellesutgifter	8 987	9 765	2 300	4 093
20 Barnehage	1 969	1 302	500	2 323
30 Undervisning	201 969	216 386	278 063	285 065
40 Pleie og omsorg	58 008	68 704	69 250	39 848
55 Kultur	548	300	0	0
57 Bibliotek	5 592	4 130	10 000	6 803
60 Brann	630	635	770	1 637
62 Teknisk drift	271 113	312 930	249 945	249 426
80 Renhold	250	256	0	0
81 Bygg og eiendom	23 235	41 994	12 950	46 269
82 Matproduksjon	1 305	1 347	500	299
87 Overføringer	8 500	8 500	8 500	3 500
Totalt	582 128	666 491	632 778	639 983

Totalt sett viser skjema 2B et positivt budsjettavvik på 84,363 mill. kroner, som skyldes tidsforskyvning, forsert fremdrift eller forsinkelse i prosjektene i forhold til vedtatt budsjett. I henhold til veileder fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) for budsjettering av investeringer og avslutning av investeringsprosjekter, er investeringsprosjekter som går over flere budsjettår kun budsjettert med den delen av utgiftene til prosjektene som en forventer blir brukt i løpet av året. I k.sak 83/2018 ble det foretatt en budsjettregulering av investeringsprosjekter for 2018, som ble foretatt ut ifra forventet fremdrift eller forsinkelser i prosjektene på det tidspunktet saken ble skrevet.

Økonomisk oversikt investering viser hvordan en kommer frem til et samlet finansieringsbehov på 765,8 mill. kroner for 2018 og videre hvordan dette behovet er dekket opp.

↓ [Rådmann Jørn Strand på «Ringsakerkveld på Månefisken»](#)

Økonomisk oversikt investering (beløp i kr 1.000)

	Regnskap 2018	Regulert budsjett 2018	Opprinnelig budsjett 2018	Regnskap 2017
Inntekter				
Salg av driftsmidler og fast eiendom	20 931	25 951	25 500	16 825
Andre salgsinntekter	710	0	0	5 753
Overføringer med krav til motytelse	0	0	0	1 409
Kompensasjon for merverdiavgift	71 269	93 177	93 177	100 541
Statlige overføringer	28 806	26 917	3 000	22 788
Andre overføringer	9 912	12 270	15 600	13 568
Renteinntekter og utbytte	0	0	0	0
Sum inntekter	131 628	158 315	137 277	160 884
Utgifter				
Lønnsutgifter	2 408	0	0	2 381
Sosiale utgifter	618	0	0	597
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	507 271	666 491	632 778	535 404
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	0	0	0	0
Overføringer	71 831	0	0	101 602
Renteutgifter og omkostninger	0	0	0	0
Fordeelte utgifter	0	0	0	0
Sum utgifter	582 128	666 491	632 778	639 983
Finansransaksjoner				
Avdrag på lån	21 393	22 555	10 555	22 918
Utlån	42 563	43 000	40 000	29 815
Kjøp av aksjer og andeler	229 880	229 879	7 000	6 488
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0	0
Avsatt til ubundne investeringsfond	20 607	25 095	25 000	20 000
Avsatt til bundne investeringsfond	834	0	0	3 105
Sum finansieringsransaksjoner	315 279	320 529	82 555	82 326
Finansieringsbehov	765 778	828 705	578 056	561 425
Dekket slik:				
Bruk av lån	453 586	508 481	515 906	470 173
Salg av aksjer og andeler	16	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	244 646	232 970	10 555	21 376
Overført fra driftsregnskapet	2 500	2 741	1 995	1 976
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	5 921	6 720	0	940
Bruk av bundne driftsfond	1 233	1 133	0	0
Bruk av ubundne investeringsfond	56 649	64 365	49 600	56 692
Bruk av bundne investeringsfond	1 229	12 295	0	10 268
Sum finansiering	765 778	828 705	578 056	561 425
Udekket/udisponert	0	0	0	0

Brutto investeringsutgifter (ekskl. utlån, aksjekjøp, renter og avdrag) ble på 582 mill. kroner i 2018. For nærmere informasjon om omfang av prosjektene i investeringsregnskapet vises det til årsregnskapsheftets detaljerte prosjektoversikt i note 11, hvor medgått beløp er vist pr. prosjekt.

I tillegg er det redegjort kort for investeringsaktiviteten i 2018 både under kapitlene 2.14 Teknisk drift og 2.19 Bygg og eiendom.

1.3.4 FINANSIERINGSANALYSE

Tallene i oppstillingene under er hentet fra økonomisk oversikt for drifts- og investeringsregnskapet. Finansieringsanalysen gir uttrykk for hvordan midler er anskaffet og på hvilken måte disse midlene er benyttet.

Finansieringsanalyse (beløp i kr 1.000)

	2014	2015	2016	2017	2018
I. Drift					
+ Driftsinntekter	2 345 345	2 434 426	2 551 404	2 707 075	2 781 191
- Driftsutgifter	2 255 567	2 346 467	2 418 770	2 617 452	2 752 017
= Brutto driftsresultat	89 778	87 959	132 634	89 623	29 174
+ Renteinntekter og utbytte	89 376	98 644	75 925	70 040	98 417
+ Mottatte avdrag startlån	623	489	301	359	359
- Renteutgifter	69 402	72 525	77 374	75 381	82 655
- Avdrag på lån og utlån	78 908	82 305	91 300	102 880	115 262
+ Motpost KOSTRA-avskrivning	57 533	61 659	74 466	85 906	96 289
= Netto driftsresultat	89 000	93 921	114 653	67 667	26 321
II. Investeringer					
- Investeringer/overføringer	369 877	476 504	579 649	639 983	582 128
- Netto utlån og aksjekjøp	5 521	-43 105	16 464	14 927	27 782
- Renter/avdrag startlån	19 915	25 155	25 306	22 918	21 396
+ Investeringssinntekter	91 408	92 931	159 450	160 884	131 628
= Netto finansieringsbehov ¹	214 905	271 702	347 316	449 277	473 355
III. Finansiering					
+ Bruk av lån	306 461	378 619	452 417	470 173	453 586
+ Bruk av arbeidskapital	0	0	0	0	19 769
- Økning i arbeidskapital ²	91 356	106 917	105 101	20 896	0
= Sum	214 905	271 702	347 316	449 277	473 355

¹ Netto finansieringsbehov = Investeringer + Utlån + Renter/avdrag startlån - Investeringssinntekter - Netto driftsresultat
² Denne økningen/bruken av arbeidskapitalen er den del av endringen som er forårsaket av transaksjoner (utgifter, inntekter, utbetalinger og innbetalinger) i drifts- og investeringsregnskapet.

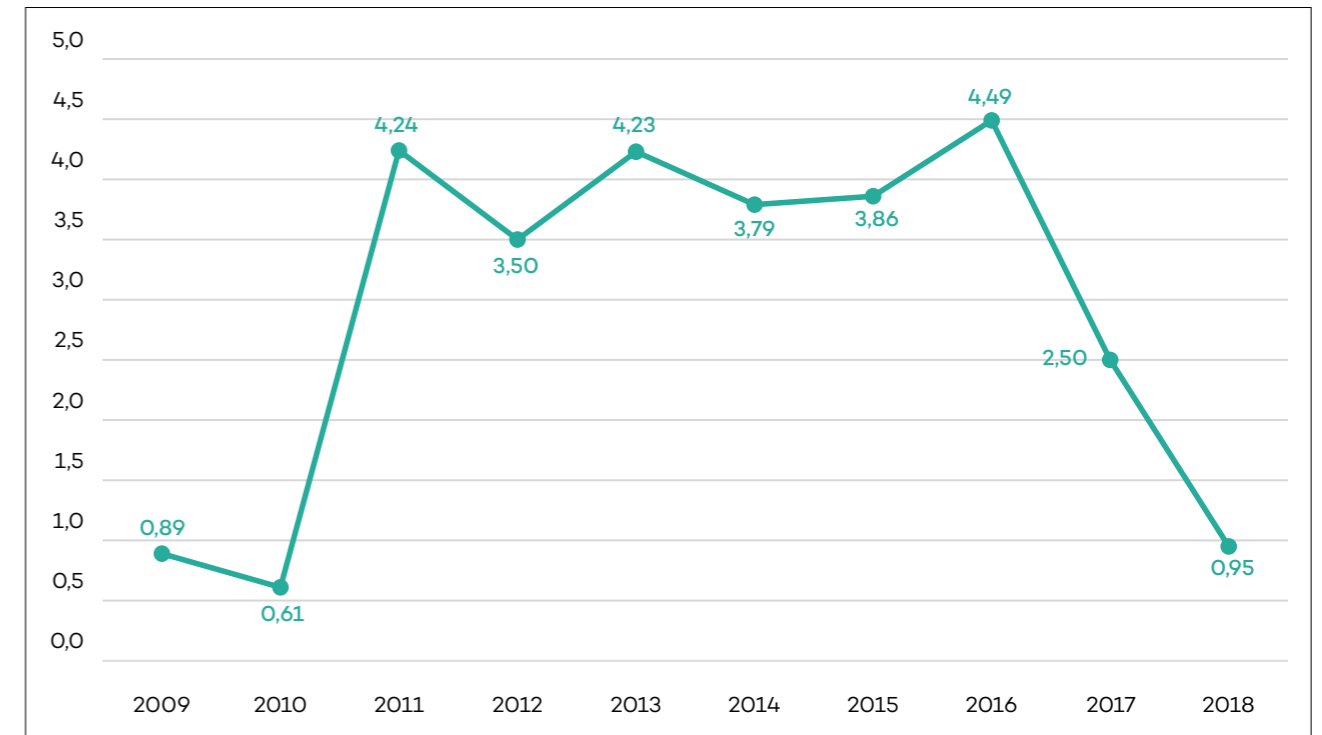
Brutto driftsresultat er resultatet av kommunens ordinære driftsvirksomhet inkludert avskrivninger før det tas hensyn til finansposter, som renteutgifter/-inntekter, utbytte, avdrag på lån og utlån. Finansieringsanalysen viser et brutto driftsresultat på 29,2 mill. kroner.

Ringsaker kommune fikk et netto driftsresultat på 26,3 mill. kroner i 2018. Størrelsen på netto driftsresultat viser hvor mye som kan disponeres til avsetninger og investeringer etter at driftsutgifter, renter og avdrag er betalt. Det finansielle kravet i kommuneloven tilsier at driftsresultat i størrelse minst skal dekke renter, avdrag og nødvendige avsetninger. Videre kan det avsettes midler til bruk senere år.

Netto resultatgrad viser hvor stort netto driftsresultat er i forhold til de samlede driftsinntekter. Teknisk beregningsutvalg (TBU) har oppgitt at netto resultatgrad bør være på 1,75 %. En lavere resultatgrad enn 1,75 % vil i utgangspunktet ikke frigjøre tilstrekkelig midler til avsetninger og fremtidige investeringer. Over tid vil dette påvirke egenkapitalsituasjonen og dermed lånefinansieringsgraden.

Figuren nedenfor viser hvordan netto resultatgrad har utviklet seg fra 2009. Momskompensasjon for investeringer inngår i tallene t.o.m. 2013.

Netto resultatgrad 2009-2018

Med en netto resultatgrad på 0,95 % i 2018 ligger Ringsaker kommune for første gang siden 2010 under normtallet for en sunn kommuneøkonomi på 1,75 %.

En må være klar over at kommunens netto driftsresultat er påvirket av forhold utenfor den ordinære driften. I denne sammenheng nevnes reglene for regnskapsføring av pensjonspremie, pensjonskostnad og premieavvik. For å få et best mulig bilde av den reelle økonomiske situasjonen bør slike forhold trekkes ut av netto driftsresultatet.

Tabellen nedenfor viser utviklingen i netto driftsresultat fra 2014 til 2018 både med og uten korreksjoner for premieavviket ved kommunens pensjonsordninger.

Netto driftsresultat (beløp i kr 1.000)

	2014	2015	2016	2017	2018
Netto driftsresultat	89 000	93 921	114 653	67 667	26 321
- Netto premieavvik	38 588	-56 416	24 437	2 664	58 373
= Korrigert netto driftsresultat	50 412	150 337	90 216	65 003	-32 052

Korrigert for premieavvik er netto resultatgrad -1,15 % i 2018. I 2018 ble det utbetalt overkurs på 36,6 mill. kroner fra Eidsiva Energi AS ved innfrielse av ansvarlig lån til selskapet. Korrigert for dette er netto resultatgrad -2,47 %.

Kommunens frie inntekter består av rammetilskudd og skatteinntekter, og fordeles til kommunene gjennom inntektssystemet. Frie inntekter utgjorde 1.784 mill. kroner i 2018.

Skattedekningsgraden viser hvor stor del av sum driftsutgifter som blir finansiert ved skatteinntektene, mens skatte- og rammetilskuddsgraden viser hvor stor del av driftsutgiftene som blir finansiert av frie inntekter.

Frie inntekter i % av sum driftsutgifter

	2014	2015	2016	2017	2018
Skattedekningsgrad i %	28,34	28,96	31,11	30,15	30,41
Rammetilskudd i %	40,18	38,87	38,01	35,71	34,42
Skatte- og rammetilskuddsgrad i %	68,52	67,83	69,12	65,86	64,84

Skatte- og rammetilskuddsgraden er i 2018 på 64,84 %, noe som er en nedgang i forhold til de siste årene. En reduksjon i skatte- og rammetilskuddsgrad betyr at en stadig større andel av driftsutgiftene må finansieres av andre inntekter som for eksempel brukerbetaling, salgs- og leieinntekter, eiendomsskatt, refusjoner og overføringer fra andre. I 2018 innebærer det at 35,16 % av driftsutgiftene finansieres med andre inntekter.

Det samlede investeringsnivået har ligget relativt høyt de siste årene. Rene investeringsprosjekter utgjorde til sammen 582,1 mill. kroner i 2018, mens de i 2017 var på 640 mill. kroner. I 2018 er det blant annet gjennomført investeringer ved nye Stavsberg skole, flerbrukshall med svømmebasseng i Moelv, matkultursenter, bygging av omsorgsboliger på Tømmerli og kjøp/bygging av boliger til flyktninger og vanskeligstilte.

Normtallet tilsier at brutto investeringsutgifter ikke bør utgjøre mer enn 15 % av de totale driftsinntektene. Tabellen under viser at kommunen har oversteget normtallet siden 2014. Dagens investeringsnivå kan ikke opprettholdes, og en må følge opplegget med å etablere et lavere investeringsnivå i årene fremover. I handlingsprogram med økonomiplan 2019-2022 anbefaler rådmannen at en for en god periode fremover styrer etter en «handlingsregel» som tilsier at lånegjelden, korrigert for den delen av gjelden som er helt eller delvis selvfinansierende og startlån, ikke skal utgjøre mer enn 2 mrd. kroner etter at utbyggingen av Stavsberg skole er ferdig.

Investeringsstall i % av driftsinntekter

	2014	2015	2016	2017	2018
Brutto investeringsutgifter	15,77	19,57	22,72	23,64	20,87
Netto finansieringsbehov ¹	9,16	11,16	13,61	16,60	16,97

¹ Netto finansieringsbehov = Investeringsutgifter + Utlån/aksjer + Renter/avdrag startlån – Investeringsinntekter – Netto driftsresultat

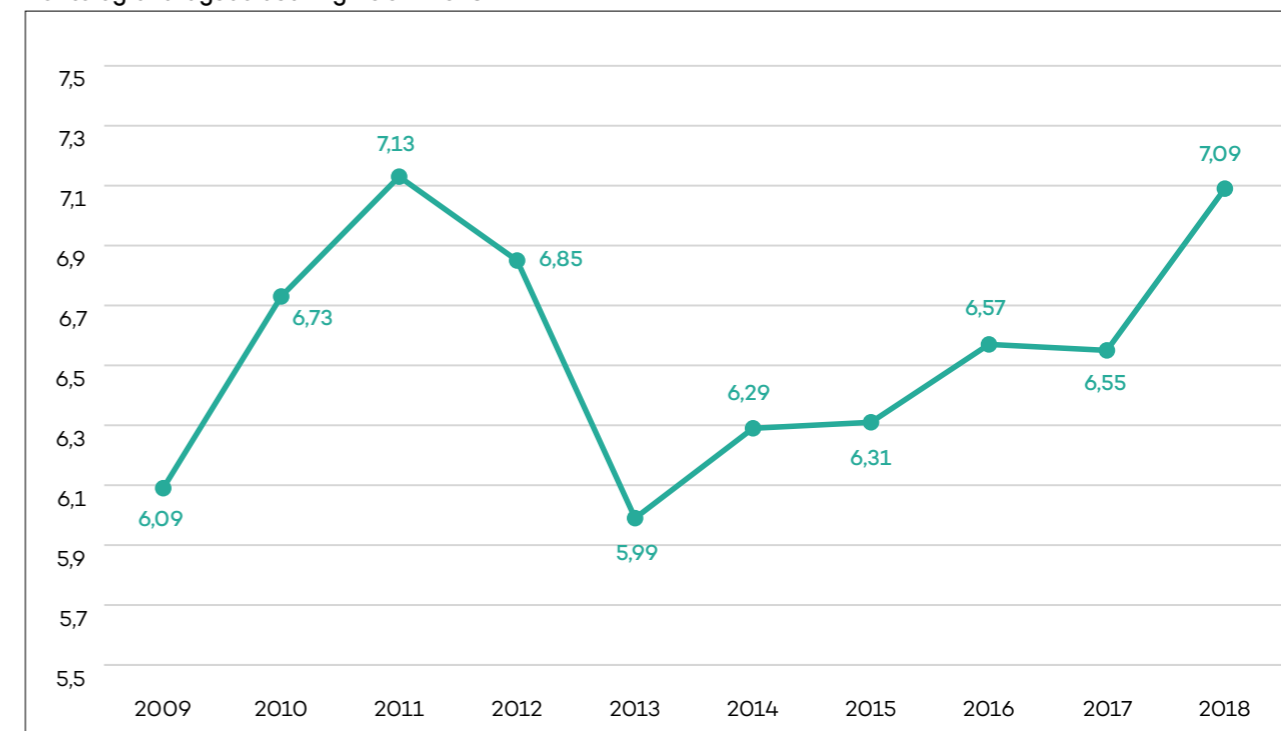
Avdragsutgiftene økte med totalt 12,4 mill. kroner i 2018, fra 102,9 mill. kroner i 2017 til 115,3 mill. kroner i 2018. Renteutgiftene i samme periode økte fra 75,4 mill. kroner til 82,7 mill. kroner.

↓ *Björg Haugdal hadde møtt opp for å lære mer om bruk av nettbrett under Digi-uka, et tilbud til kommunens innbyggere som ønsker å bli tryggere i sin digitale hverdag.*

Figuren nedenfor viser hvor stor andel av driftsinntektene som har gått med til å dekke renter og avdrag på kommunens lån de ti siste årene. Normtallet tilsier at rente- og avdragsbelastningen ikke bør overstige 7 % av driftsinntektene. Ringsaker kommune overstiger normtallet i 2018. Rente- og avdragsbelastningen var stigende fra 2009 til 2011, mens den i 2012 og 2013 var synkende, før den igjen har økt fra 2014.

Rente og avdragsbelastning 2009-2018

Det gjøres fortløpende vurderinger av behovet for rentebindinger for å sikre et stabilt rentenivå i samsvar med budsjettforutsetningene, jf. del 1.4 om finansforvaltning.

1.3.6 BALANSEREGNSKAPET

Balanseregnskapet er en oppstilling over kommunens økonomiske status pr. 31.12. i regnskapsåret. Balansen viser på den ene siden kommunens bokførte eiendeler og på den andre siden bokført gjeld og egenkapital.

I oversikten under presenteres hovedtall fra balanseregnskapet, og en henvisning til noter til årsregnskapet. Notene vises detaljert i årsregnskapsheftet etter de obligatoriske regnskapsskjemaene og økonomiske oversikter.

Som en note til balanseregnskapet inngår memoriakonti for blant annet ubrukte lånemidler. Hensikten med slike konti er å holde rede på hvor stor andel av opptatte lån som fremdeles ikke er benyttet til finansiering av en investeringsutgift. Kommunen kan ha ubrukte lånemidler fra tidligere år som ikke er brukt som planlagt, som følge av at investeringsbudsjettet er ettårig. Dette er i henhold til veileder fra KMD for budsjettering av investeringer og avslutning av investeringsregnskapet som sier at investeringsprosjekter som går over flere budsjettår kun skal budsjetteres med den delen av utgiftene som en forventer blir brukt i løpet av året. På grunn av forskjell i tid mellom budsjettering/ finansiering og gjennomføring av investeringsprosjektene vil det derfor som regel være en beholdning av ubrukte lånemidler. Selve låneopptaket er imidlertid bokført som langsiktig gjeld med motpost i omløpsmidlene.

Endringer i sammensetningen av balanseregnskapets aktiva (eiendeler) og passiva (gjeld og egenkapital) pr. 31.12.2018 er et resultat av kommunens økonomiske virksomhet i året som har gått. Med unntak av interne overføringer i drifts- og investeringsregnskapet påvirkes balansen av alle andre regnskapstransaksjoner.

↓ For første gang hadde Ringsaker kommune stand på julemarkedet på Hovinsholm.

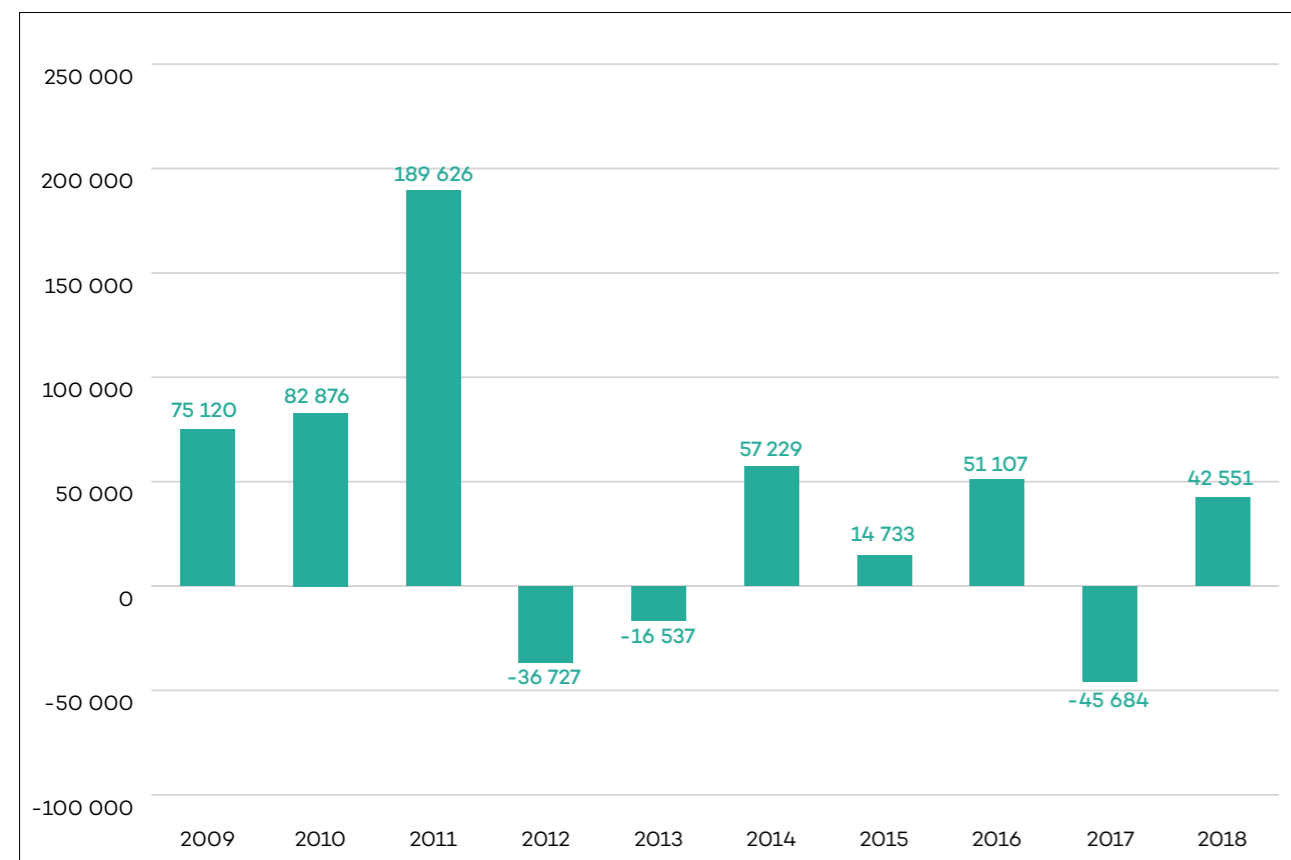

Balansen (beløp i kr 1.000)

	Note	Regnskap 2018	Regnskap 2017
EIENDELER			
Anleggsmidler		8 413 572	7 653 634
<i>Herav:</i>			
Faste eiendommer og anlegg	10	4 225 725	3 755 796
Utstyr, maskiner og transportmidler	10	89 832	90 881
Utlån	22	230 713	432 882
Aksjer og andeler	7	1 046 408	816 561
Pensjonsmidler	4	2 820 894	2 557 514
Omløpsmidler		1 671 956	1 645 174
<i>Herav:</i>			
Kortsiktige fordringer		254 923	257 062
Premieavvik	4	82 615	22 115
Aksjer og andeler	12	0	0
Sertifikater	12	0	0
Obligasjoner	12	0	0
Derivater	12	0	0
Kasse, postgiro, bankinnskudd		1 334 419	1 365 996
SUM EIENDELER		10 085 528	9 298 808
EGENKAPITAL OG GJELD			
Egenkapital		3 409 334	3 068 742
<i>Herav:</i>			
Disposisjonsfond	8	735 842	698 706
Bundne driftsfond	8	105 392	135 121
Ubundne investeringsfond	8	243 366	279 408
Bundne investeringsfond	8	5 406	5 801
Endring i regnskapsprinsipp som påvirker AK Drift	20	-15 906	-15 906
Endring i regnskapsprinsipp som påvirker AK Invest	20	-314	-314
Regnskapsmessig mindreforbruk	21	28 477	19 216
Regnskapsmessig merforbruk		0	0
Udisponert i investeringsregnskap		0	0
Udekket i investeringsregnskap		0	0
Kapitalkonto	9	2 307 071	1 946 710
Langsiktig gjeld		6 187 531	5 725 633
<i>Herav:</i>			
Pensjonsforpliktelser	4	3 216 055	3 134 164
Ihendehaverobligasjonslån		0	0
Sertifikatlån		0	0
Andre lån	14	2 971 476	2 591 470
Kortsiktig gjeld		488 663	504 432
<i>Herav:</i>			
Kassekredittlån		0	0
Annen kortsiktig gjeld		486 476	504 379
Premieavvik	4	2 127	0
SUM EGENKAPITAL OG GJELD		10 085 528	9 298 808
MEMORIAKONTI			
Memoriakonto		115 337	54 905
<i>Herav:</i>			
Ubrukte lånemidler		81 030	18 709
Ubrukte konserninterne lånemidler		0	0
Andre memoriakonti		34 307	36 196
Motkonto for memoriakonti		-115 337	-54 905

Nivå, sammensetning og utvikling av arbeidskapitalen er sentrale forhold i et kommunalt regnskap. Arbeidskapitalen er definert som omløpsmidler minus kortsiktig gjeld. Dette gir et bilde av kommunens likviditetssituasjon. Det er viktig at den finansielle styringen er slik at arbeidskapitalen til enhver tid er stor nok til at kommunen kan betale sine forpliktelser til rett tid. Endring i arbeidskapitalen er blant annet et uttrykk for om kommunens betalingsevne har forbedret eller forverret seg i løpet av året. Figuren nedenfor viser hvordan arbeidskapitalen har endret seg de ti siste årene.

Endring i arbeidskapitalen 2009-2018

I løpet av 2018 er arbeidskapitalen økt med 42,6 mill. kroner. Av dette har transaksjoner i driftsregnskapet (utgifter, inntekter, utbetalinger og innbetalinger) økt arbeidskapitalen med 26,3 mill. kroner, mens transaksjoner i investeringsregnskapet har redusert arbeidskapitalen med 46,1 mill. kroner. Endring i beholdning av ubrukte lånemidler har økt arbeidskapitalen med 62,3 mill. kroner. Dette innebærer at transaksjoner i investeringsregnskapet har redusert arbeidskapitalen, mens transaksjoner i driftsregnskapet og endringen i ubrukte lånemidler har bidratt til økt arbeidskapital.

Ved beregning av arbeidskapitalutviklingen er det viktig å være klar over at det i arbeidskapitalen ligger 81 mill. kroner i ubrukte lån. Beholdningen av ubrukte lånemidler ligger som en del av omløpsmidlene frem til de blir brukt. Når disse lånemidlene som forutsatt blir brukt til finansiering av investeringsprosjekter eller til videreutlån, medfører dette en tilsvarende reduksjon av arbeidskapitalen.

Korrigert for ubrukte lånemidler er arbeidskapitalen 1.102 mill. kroner, en reduksjon på 20 mill. kroner fra 2017. Den korrigerte arbeidskapitalen tilsvarer egenkapitalens fondsdel.

En gjennomgang av kommunens likvider viser at en betydelig del av kommunens arbeidskapital er reservert bestemte formål. For å kunne vurdere kommunens betalingsevne er det derfor viktig å se på hvordan de likvide midlene er fordelt mellom bankinnskudd og andre typer ofte reserverte plasseringer. Kommunens likvide midler (kasse og bankinnskudd) utgjorde ved utgangen av 2018 i overkant av 1,33 mrd. kroner.

Ubrukte lånemidler ligger inne som en del av kommunens kasse/bank beholdning. De ubrukte lånemidlene kan bare brukes til investeringer og er derfor ikke å anse som en del av kommunens kortsiktige likviditet. Ubrukte lånemidler utgjør 6,1 % av bankinnskuddene pr. 31.12.2018.

Avsatte fondsmidler inngår også som en del av kommunens likvide beholdning. Bundne fond kan ikke overføres til andre formål og bør som et minimum trekkes ut når en vurderer kommunens likviditet.

I en sunn kommuneøkonomi bør arbeidskapitalen utgjøre minst 8-10 % av driftsinntektene. Tabellen nedenfor viser arbeidskapitalen og driftslikvidene i % av driftsinntektene for de siste fem årene. Tallene viser at likviditeten i Ringsaker kommune over tid har vært god.

Nøkkeltall vedrørende likviditeten

	2014	2015	2016	2017	2018
Arbeidskapital i % av driftsinntektene	47,78	46,64	46,50	42,14	42,55
Driftslikvider i % av driftsinntektene	11,17	14,59	13,74	17,03	15,20

Ved utgangen av 2018 hadde Ringsaker kommune en arbeidskapital i prosent av driftsinntektene på 42,55 %, som er godt over normtallet og en økning fra 2017. Korrigert for ubrukte lånemidler utgjør arbeidskapitalen 39,63 % av driftsinntektene. Tar en også hensyn til at betydelige deler av fondsmidlene er knyttet til bestemte formål og korrigerer for disse utgjør resterende driftslikvider 15,2 % av driftsinntektene. Dette er en reduksjon fra 2017 hvor tilsvarende tall var 17,03 %.

Et kommunalt krav oppstår når kommunen sender faktura for betalbare tjenester. Forfallsdato fremkommer tydelig på alle fakturaene. Hvis fakturaen ikke er betalt innen forfall, går fakturaen over fra å være et kommunalt krav til å bli en kommunal restanse. Tabellen nedenfor viser restansene i de ulike typer av krav pr. 31.12.2018.

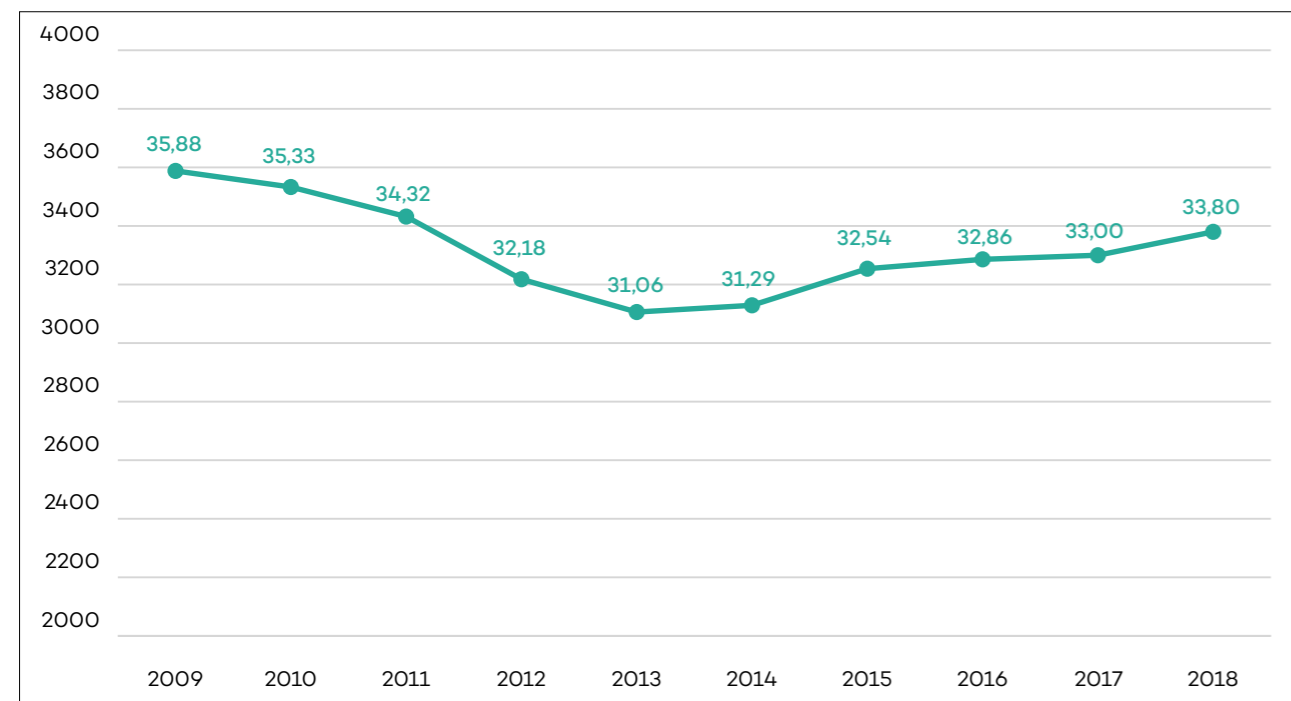
Restanse kommunale krav (beløp i kr 1.000)

	Saldo 31.12.2018	Fakturert, forfall 2019	Korrigert saldo 2018
Eiendomsskatt	354	0	354
Eiendomsavgifter	10 971	1 177	9 794
Diverse tekniske tjenester	244	26	218
Teknisk oppmåling	2 488	1 755	733
Septiktømming	30	20	10
Vann- og avløpsavgift	7 749	3 863	3 886
Brann	235	184	51
Bygg og eiendom	0	0	0
Jordleie	251	241	10
Skolefritidsordning	897	0	897
Barnehager	695	0	695
Kulturskolen	215	14	201
Hjemmetjenester	2 539	1 633	906
Husleie	1 554	0	1 554
Bibliotek	57	3	54
Diverse	1 658	1 240	418
Refusjonskrav	14 276	13 981	295
Sum	44 213	24 137	20 076

Korrigert for krav som har forfall i 2019, har kommunen restanser på 20,1 mill. kroner pr. 31.12.2018. Dette er en økning på 2,6 mill. kroner fra 2017.

Et vanlig mål for å beregne soliditet er egenkapitalprosenten. Med egenkapitalprosent menes den bokførte egenkapitalen sett opp mot sum av gjeld og egenkapital (passiva). Egenkapitalprosenten viser hvor stor del av eiendelene som er finansiert med egenkapital. Nedenfor vises utviklingen i egenkapitalprosenten de ti siste årene.

Egenkapitalprosent 2009-2018

Ringsaker kommune hadde ved utgangen av 2018 en egenkapitalgrad på 33,8 %, som er en økning fra 2017 hvor tilsvarende tall var 33 %. Dette er over normtallet som tilsier en egenkapitalgrad på minst 30 %. Egenkapitalgraden må ses i sammenheng med andre nøkkeltall. Utviklingen i resultatgrad vil som oftest gjenspeile seg i egenkapitalgraden.

Kommunens kapitalkonto var ved utgangen av 2018 på 2.307 mill. kroner. Saldoen på kommunens kapitalkonto viser hovedsakelig kommunens samlede egenfinansiering av anleggsmidler. Størrelsen på kommunens kapitalkonto utgjorde 27,4 % av kommunens anleggsmidler ved utgangen av 2018.

Ringsaker kommunes langsiktige lånegjeld pr. 31.12.2018 utgjør 2,97 mrd. kroner. Tabellen nedenfor viser utviklingen i langsiktig lånegjeld.

Utvikling av kommunens lånegjeld (beløp i kr 1000)

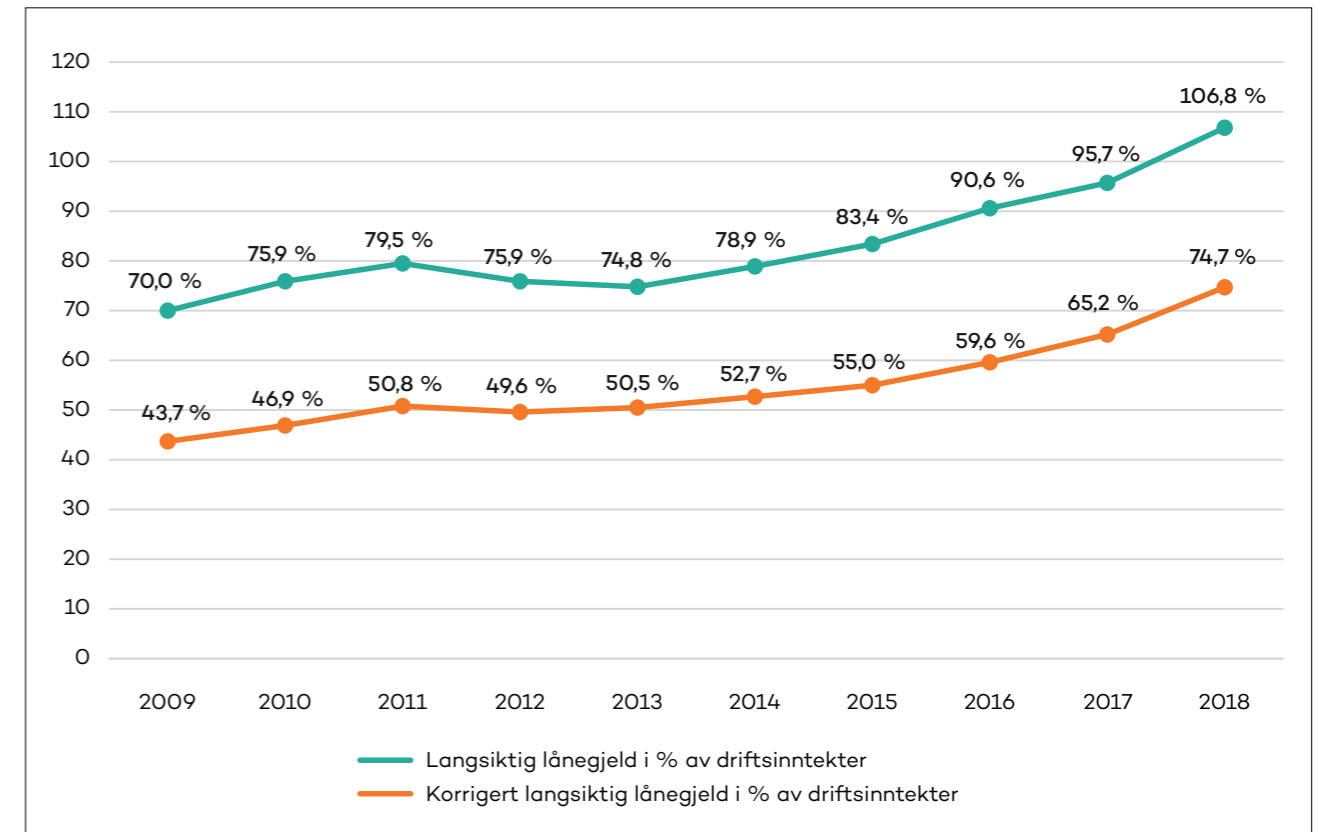
	2014	2015	2016	2017	2018
+ Bruk av lån	306 461	378 619	452 417	470 173	453 586
+ Endring ubrukte lån	-34 327	-92 185	-53 995	-66 580	62 320
- Avdrag	98 149	106 200	115 679	124 755	135 900
= Netto økning i gjeld	173 985	180 234	282 743	278 838	380 006
Langsiktig gjeld (LG)	1 849 833	2 029 889	2 312 632	2 591 470	2 971 476
LG pr innbygger (i kr)	55 050	60 419	68 336	75 883	86 160

Ringsaker kommunes lånegjeld har økt med 380 mill. kroner fra 2017 til 2018.

Normtallet knyttet til langsiktig lånegjeld tilsier at denne ikke bør overstige 50 % av driftsinntektene. Ringsaker kommune har ved utgangen av 2018 en langsiktig lånegjeld som tilsvarer 106,84 % av driftsinntektene. For å få låneandelen ned mot anbefalt nivå på 50 %, betinger dette enten et lavere investeringsvolum og lavere låneopptak og/eller frigjøring av midler i driftsregnskapet til finansiering av investeringer.

I en vurdering av kommunens gjeldssituasjon er imidlertid andelen gjeld som er helt eller delvis selvfinansierende av vesentlig betydning. Figuren nedenfor viser hvordan den langsiktige lånegjelden i prosent av driftsinntektene har utviklet seg siden 2009 både før og etter korreksjoner for den delen av gjelden som er helt eller delvis selvfinansierende.

Langsiktig lånegjeld i % av driftsinntektene 2009-2018

Av kommunens samlede langsiktige lånegjeld pr. 31.12.2018 på 2,97 mrd. kroner, utgjør gjeld knyttet til selvkostområdet for vann, avløp og renovasjon (VAR) 701,9 mill. kroner. Denne gjelden blir finansiert gjennom brukerbetaling. Gjeld knyttet til selvkostområdet har økt med 79,2 mill. kroner fra 2017 og utgjør 23,6 % av den totale langsiktige gjelden ved utgangen av 2018. Korrigert for den langsiktige lånegjelden knyttet til VAR-sektoren utgjør den langsiktige lånegjelden 2,27 mrd. kroner eller 81,6 % av driftsinntektene.

Kommunen mottar i tillegg rentekompensasjonstilskudd for skoleanlegg, og kompensasjonstilskudd til omsorgsboliger og sykehjem fra Husbanken til delvis finansiering av lån knyttet til skoleanlegg og omsorgsboliger/sykehjem.

Ringsaker kommune mottok 1,121 mill. kroner fra Husbanken i 2018 til dekning av renteutgifter for investeringer utført ved ti skoler. Rentekompensasjonen beregnes sjablongmessig med utgangspunkt i et serielån med 20-års løpetid, 5-års avdragsfrihet og flytende rente i Husbanken. Beregningsgrunnlaget for kommunens rentekompensasjon er 109,6 mill. kroner. Dette utgjør anslagsvis 3,7 % av kommunens langsiktige lånegjeld ved utgangen av året.

Kompensasjonstilskuddet til omsorgsboliger og sykehjem dekker utgifter både til renter og avdrag. Tilskuddets størrelse beregnes ut fra godkjente kostnader for en omsorgsbolig/sykehjem, og vil tilsvare utgifter knyttet til et serielån i Husbanken med 30 års løpetid, ingen avdragsfri periode og med den til enhver tid flytende husbankrenten. Ringsaker kommune mottok 6,039 mill. kroner fra Husbanken i 2018 til dekning av renter og avdrag på lån for investeringer utført ved 17 omsorgsboliger/sykehjem. Beregningsgrunnlaget for kommunens kompensasjon er 81,1 mill. kroner. Dette utgjør anslagsvis 2,7 % av kommunens langsiktige lånegjeld ved utgangen av året.

Korrigert for den andelen av gjelden som er helt/delvis selvfinansierende, utgjør den langsiktige lånegjelden ved utgangen av året anslagsvis 2,08 mrd. kroner. Dette er 74,8 % av driftsinntektene, og godt over normtallet på 50 %. Korrigeres det for startlån på 223,85 mill. kroner, utgjør den langsiktige lånegjelden 1,86 mrd. kroner som da er 66,7 % av driftsinntektene.

Det gjennomføres store investeringer i hele kommunen både i infrastruktur og bygg, hvor investeringer i utbygging og rehabilitering av skolebygg, flerbrukshaller og svømmehall er det største grepet på investeringsiden. For at normtallet for langsiktig gjeld igjen skal komme under 50 % må skissert opplegg følges for investeringsnivået i årene som kommer. I handlingsprogram med økonomiplan 2019-2022 anbefales det at investeringer styres etter en «handlingsregel» som tilsier at lånegjelden korrigert for den delen av gjelden som er helt eller delvis selvfinansierende og startlån ikke skal utgjøre mer enn 2 mrd. kroner. Ringsaker kommune er innenfor denne handlingsregelen, da denne gjelden utgjør 1,86 mrd. kroner ved årsskiftet. Nærmere oversikt over langsiktig gjeld kan gjenfinnes under hovedkapittel 2.4 i regnskapsheftet.

Pensjonsforpliktelsene bokføres sammen med den ordinære langsiktige lånegjelden og utgjør i overkant av 3,2 mrd. kroner ved utgangen av 2018. Dette er en økning på 81,9 mill. kroner fra 2017. Pensjonsforpliktelsene er nåverdien av de ansattes opptjente pensjonsrettigheter, og beregnes av pensjonskassens aktuarer.

Under kommunens anleggsmidler fremgår beholdningen av pensjonsmidler med i overkant av 2,8 mrd. kroner, som er en økning på 263,4 mill. kroner fra 2017. Pensjonsmidler er summen av de pensjonspremier kommunen har innbetalt til pensjonsordningene i KLP og SPK for å dekke de ansattes opptjente pensjonsrettigheter. I løpet av 2018 er netto pensjonsforpliktelse redusert med 181,5 mill. kroner, og utgjør ved årsskiftet 395,2 mill. kroner inkl. arbeidsgiveravgift.

Langsiktig gjeld inkludert pensjonsforpliktelsene utgjør 6,2 mrd. kroner. Dette korrigerte uttrykket for langsiktig gjeld tilsvarer 222,5 % av driftsinntektene. Dette er en økning fra 2017 hvor tilsvarende tall var 211,5 %.

I tabellen under vises utviklingen i kommunens fondsbeholdning.

Utvikling av kommunens fond (beløp i kr 1.000)

	2014	2015	2016	2017	2018
Disposisjonsfond	457 279	514 664	621 966	698 706	735 842
Bundne driftsfond	144 862	153 363	146 595	135 121	105 392
Ubundne investeringsfond	286 092	326 866	316 100	279 408	243 366
Bundne investeringsfond	16 244	4 406	12 964	5 801	5 406
Sum fond	904 477	999 299	1 097 625	1 119 037	1 090 006

Disposisjonsfond er midler avsatt av netto driftsresultat, og som i henhold til lov eller forskrift ikke er formelt øremerket for bestemte formål. Totalt har kommunen ved årsskiftet 735,8 mill. kroner i slike ubundne driftsfond. Dette er en økning på 37,1 mill. kroner i forhold til regnskapet for 2017.

Total fordeling av disposisjonsfond fremgår av balansens kapittel 2.56 i regnskapsheftet. Selv om disse fondene i navnet er frie fond, må en være klar over at de likevel i praksis vil være knyttet til bestemte formål.

Bundne driftsfond er fond som i henhold til lov eller forskrift er avsatt til bestemte driftsformål. Som vilkår for et tilskudd kan det være forutsatt at midlene er øremerket og kun kan anvendes til spesielle formål. Dersom det i lov/forskrift eller som vilkår for tilskuddet er angitt at midler ikke kan nyttes til andre formål, er avsetning til fond eneste mulighet dersom midlene ikke er oppbrukt i løpet av året. Selvkostfond til vann, avløp, renovasjon og byggesaksgebyrer er eksempler på bundne fond hvor lovverket sier at gebyrene kun skal dekke kommunens utgifter for tjenesten og et eventuelt overskudd skal avsettes til bundet fond.

Samlet har kommunen ved årsskiftet 105,4 mill. kroner i bundne driftsfond. Dette er en reduksjon på 29,7 mill. kroner fra 2017. Total fordeling av bundne driftsfond fremgår av balansens kapittel 2.51 i regnskapsheftet.

Ubundne investeringsfond er avsatte midler av inntekter fra salg av fast eiendom eller andre anleggsmidler som fritt kan nyttes av kommunen generelt til finansiering av utgifter i investeringsregnskapet. Driftsmidler og tilskudd til et investeringsprosjekt som budsjetteres et år, men ikke kommer til utbetaling før et senere år, vil i mellomtiden bli plassert på et slikt ubundet investeringsfond. Kommunen har ved årsskiftet 243,4 mill. kroner i ubundne investeringsfond. Dette er en reduksjon på 36 mill. kroner fra 2017, som i hovedsak skyldes bruk av investeringsfond for å finansiere investeringer iht. budsjett 2018. Total fordeling av ubundne investeringsfond fremgår av balansens kapittel 2.53 i regnskapsheftet.

Investeringsfondet utgjør 16,2 mill. kroner og fond jordkjøp utgjør 95,1 mill. kroner pr. 31.12.2018. Det er imidlertid gjort vedtak om bruk av en andel av begge disse fondene slik at de reelle/disponible beløp er 30,9 mill. kroner lavere. Hvor mye fondene vil bli tilført i perioden, vil avhenge av størrelsen på tomtosalget, tilbakeføring til fond jordkjøp i forbindelse med utbyggingsprosjekter samt avsetninger i forbindelse med avslutning av prosjekteregnskap.

Bundne investeringsfond er avsatte inntekter/innbetalinger i investeringsregnskapet som i henhold til lov eller forskrift, eller etter nærmere bestemmelse av innbetaler, er forutsatt nytt til bestemte formål i investeringsregnskapet.

Kommunen har ved årsskiftet 5,4 mill. kroner i bundne investeringsfond. Dette er en reduksjon fra 2017 på 0,4 mill. kroner. Total fordeling fremgår av balansens kapittel 2.55 i regnskapsheftet.

↓ *Ekte tøffinger lærer seg å skjære ned elg.*

1.4 KORT OM FINANS- OG GJELDSFORVALTNINGEN

I årsberetningens kapittel 1.3 inngår en nærmere analyse av kommunens likviditetssituasjon og langsiktige gjeld pr. 31.12.2018. Under gis en redegjørelse om kommunens finansforvaltning, både forvaltningen av kommunens likviditet og langsiktige lån.

I henhold til kommunens finans- og gjeldsreglement rapporteres det til kommunestyret om finans- og gjeldsforvaltningen tre ganger i året, hvor det utarbeides en egen gjeldsrapport. Rapporteringen foretas i forbindelse med 1. og 2. tertial, samt ved årets slutt.

1.4.1 AKTIVA

I tabellen under har en vist sammensetningen av de likvide midlene (innen omløpsmidlene) slik det fremgår av de avlagte regnskapene i perioden 2014-2018. Utviklingen har for de ulike aktivaklassene vært slik:

Likvide midler (beløp i kr 1.000)

	2014	2015	2016	2017	2018
Kasse	83	55	51	49	49
Bank	1 258 907	1 294 558	1 334 081	1 365 947	1 334 370
Sum	1 258 990	1 294 613	1 334 132	1 365 996	1 334 419

Bortsett fra små kassebeholdninger er alle likvide midler plassert innen kategorien bankinnskudd. Disse følger bankavtalens vilkår om flytende rente basert på pengemarkedsrenten NIBOR 3 måneder korrigert for margin. Dette innbefatter også ikke-disponible bankinnskudd med 76,3 mill. kroner, som består av særinnskudd, skattetrekkmidler, legat- og gavekonti. I 2018 var årlig gjennomsnitt for 3 måneder NIBOR 1,06 %. I tillegg kommer avtalt margin med banken. I kommunens beholdning av likvide midler ligger blant annet ubrukte lånemidler på 81,0 mill. kroner og fondsmidler på til sammen 1.090,0 mill. kroner.

Av praktiske grunner hadde kommunen pr. 31.12.2018 om lag 2,2 mill. kroner i annen bank enn hovedbankforbindelsen. Dette er bank som brukes som oppgjørsbank i samarbeidet om kjøp av strøm sammen med fylkeskommunene og kommunene i området.

Kommunen har hovedbankavtale med Sparebank 1 Østlandet som trådte i kraft 1.11.2017 for en periode på tre år med mulighet for forlengelse med ett år.

1.4.2 PASSIVA

Kommunens langsiktige gjeld utgjorde 2,971 mrd. kroner pr. 31.12.2018. Av dette var lån til videreutlån 223,8 mill. kroner. Utviklingen av den langsiktige gjeldens sammensetning er vist i tabellen under.

Langsiktig lånegjeld (beløp i kr 1.000)

	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2018
Investeringslån Husbanken	13 502	11 188	8 826	6 532	4 894
Formidlingslån Husbanken	188 803	193 468	198 162	205 244	223 849
Lån i Kommunalbanken	1 643 350	1 822 726	1 742 526	2 029 692	1 937 039
Lån i KLP Kommunekreditt AS	0	0	362 282	350 001	805 694
Lån i Sparebank 1 Østlandet	4 178	2 507	836	0	0
Sum	1 849 833	2 029 889	2 312 632	2 591 469	2 971 476

Låneporteføljen er i 2018 fulgt opp i nært samarbeid med kommunens hovedbankforbindelse Sparebank 1 Østlandet, som har etablert et rådgivningsteam for kommunen. I sammensetningen av gjelden benyttes fastrenteavtaler og rentebytteavtaler. En vesentlig andel av kommunens lån, til sammen 1.630 mill. kroner, er sikret mot renteoppgang gjennom 13 rentebytteavtaler. Det aller meste av kommunens lån med flytende rente er knyttet opp mot 3 måneders NIBOR.

Det gjøres fortløpende vurderinger av behovet for rentebindinger for blant annet å sikre et stabilt rentenivå i samsvar med budsjettforutsetningene. Det er inngått fire nye rentebytteavtaler på til sammen 500 mill. kroner i 2018 som erstatter to utgåtte avtaler på til sammen 250 mill. kroner og for å øke sikringsandelen. To av de nye rentebytteavtalene er inngått med start den 26.3.2018 hvor den ene løper til 26.3.2024 og den andre til 26.3.2028. De to siste avtalene er inngått med start 2.10.2018 hvor den ene løper til 2.10.2023 og den andre til 2.10.2028. Bokføringen av rentebytteavtalene følger gjeldende regnskapspraksis.

Det vises for øvrig til finansrapporteringen for 2018 som inneholder detaljert oversikt og markedsverdier pr. 31.12.2018 for rentebytteavtalene.

For formidlingslånene i Husbanken er den gjennomsnittlige renten 1,66 % i 2018.

1.4.3 FORVALTNINGEN AV KOMMUNENS KONSESJONSKRAFT

Det ble i 2005 gjennom f.sak 96/2005 lagt til rette for finansielt salg av kommunens konsesjonskraft. Det er inngått avtale om salg via Ishavskraft AS basert på pris etter gjennomsnittlig månedlig spotpris. Salget for 2018 innbrakte 1,024 mill. kroner.

1.5 REGNSKAPSMESSIG RESULTAT

Kommunens økonomistyring er blant annet basert på prinsippet om at resultatenehetene, så langt regnskapsforskriftene og kommunens samlede resultat tillater det, skal få overført mindreforbruk (overskudd) til påfølgende år. På samme måte skal resultatenehetene også få overført et eventuelt merforbruk (underskudd) til inndekning påfølgende år. En vil på denne måten forebygge hastige disposisjoner mot slutten av året til fordel for at langsiktige vurderinger legges til grunn for disponeringen.

Det er opprettet et eget disposisjonsfond (årsavregningsfond), balansekonto 2.5600.08, for å kunne håndtere de enkelte resultateneheters merforbruk rent regnskapsmessig, ved at fondet benyttes til å dekke opp/avregne merforbruk i de aktuelle resultateneheter i 2018.

Resultateneheter som ikke har egne disposisjonsfond må tilføres midler fra årsavregningsfondet for å få et regnskap i balanse. I 2019 tilbakeføres fondet tilsvarende midler fra driftsbudsjettet til de samme enheter som har merforbruk i 2018. I 2018 er fondet belastet for følgende resultateneheter med merforbruk:

Resultateneheter med merforbruk i 2018 som tilføres midler fra årsavregningsfondet (beløp i kr 1.000)

	Akkumulert merforbruk 2018	Utgifts-/inntektsført mer-/mindreforbruk 2017	Mer-/mindreforbruk årets drift 2018
30 Undervisning	- 2 634	-731	-1 903
300/310 Brøttum barne- og ungdomsskole	-69	434	-503
301 Moelv ungdomsskole	-404	-259	-145
302 Nes ungdomsskole	-158	-160	2
312 Messenlia og Lismarka skole	-182	-87	-95
313 Fagernes og Åsen skole	-104	-416	312
316 Gaupen skole	-239	-380	141
325 Kylstad skole	-73	209	-282
327 Nes barneskole	-6	16	-22
342 Voksenpedagogisk senter	-1 399	-88	-1 311
40 Pleie og omsorg	-20 197	-6 338	-13 859
401 Omsorgsdistrikt Moelv	-9 377	-5 618	-3 759
405 Omsorgsdistrikt Nes	-171	1 297	-1 468
407 Omsorgsdistrikt Brumunddal	-7 892	-2 529	-5 363
422 Demensenheten	-2 757	512	-3 269
Andre resultateneheter			
510 Sosiale tjenester	-1 770	-1 992	222
Sum merforbruk	-24 601	-9 061	-15 540

Totalt merforbruk som er belastet årsavregningsfondet i 2018 og som tilbakeføres til enhetene i 2019 er 24,601 mill. kroner.

Blant de øvrige resultatenehetene har de fleste et mindreforbruk i 2018. Resultateneheter med merforbruk som har egne disposisjonsfond, dekker merforbruket med bruk av fond slik at regnskapet går i balanse pr. 31.12.2018.

Øvrige resultateneheter (beløp i kr 1.000)

	Mindreforbruk pr. 31.12.2018	Inntektsført mindreforbruk tidligere år	Mer-/mindreforbruk årets drift 2018
100 Pol.styringsorganer	954	0	954
11 Adm. og fellesutgifter	3 135	2 377	758
110 Rådmann/kommunalsjefer	169	0	169
120 Organisasjons- og adm.seksjonen	1 862	1 008	854
130 Strategiseksjonen	630	120	510
140 Økonomiseksjonen	45	0	45
150 Planseksjonen	203	0	203
160 Skole- og barnehageseksjonen	10	0	10
170 Helse- og omsorgsseksjonen	216	244	-28
180 Seksjon for øvrige enheter	0	1 005	-1 005
20 Barnehager	2 176	2 292	-116
200 Brøttum, Lismarka og Åsen barnehage	867	0	867
201 Fossen, Moelv og Fagernes barnehage	590	0	590
204 Nes barnehage	0	97	-97
205 Tømmerli barnehage	135	0	135
206 Hempa og Vesleparken barnehage	0	268	-268
207 Buttekvern og Fredheimvegen barnehage	413	40	373
208 Furnes, Kylstad og Simenstua barnehage	171	116	55
209 Bakkehaugen barnehage	0	80	-80
249 Barnehageformål – ikke fordelt	0	1 691	-1 691
30 Undervisning	4 326	338	3 988
303 Brumunddal ungdomsskole	0	323	-323
304 Furnes ungdomsskole	500	0	500
319 Kirkekretsen skole	79	0	79
321 Hempa skole	242	15	227
322 Fagerlund barneskole	276	0	276
323 Mørkved barneskole	338	0	338
324 Kirkenær barneskole	161	0	161
326 Stavsberg barneskole	290	0	290
328 Moelv og Fossen skoler	1 107	0	1 107
343 Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT)	542	0	542
399 Undervisningsformål – ufordelt	791	0	791
40 Pleie og omsorg	30 319	62 961	-32 642
420 Ringsaker avlastningssenter	0	134	-134
423 Ringsaker AO-senter	402	120	282
424 Psykisk helse og rustjenester	141	0	141
425 Kommunalmedisinsk senter (KMS)	0	507	-507
449 Pleie- og omsorgsformål – ufordelt	29 776	62 200	-32 424

DEL II

	Mindreforbruk pr. 31.12.2018	Inntektsført mindre- forbruk tidligere år	Mer-/mindreforbruk årets drift 2018
Andre resultatenheter	6 523	4 249	2 274
500 Barne- og ungdomsvern	0	4	-4
520 Helsestasjoner	238	0	238
550 Kultur	469	0	469
560 Kulturskolen	0	131	-131
570 Bibliotek	0	70	-70
600 Brann	262	0	262
610 Landbruk	0	67	-67
620 Teknisk drift uten VAR	561	0	561
630 Kart og byggesak uten byggesak	2 487	3 977	-1 490
700 Kemnerkontoret	117	0	117
710 Ringsaker kommunale servicesenter	72	0	72
800 Renhold	1 491	0	1 491
810 Bygg og eiendom	0	0	0
820 Matproduksjon	145	0	145
870 Overføringer	680	0	680
Sum	47 433	72 217	-24 784

Budsjettavvikene for alle virksomhetsområder er kommentert pr. virksomhetsområde i årsberetningen, og det henvises til del II for mer detaljerte forklaringer til mindre-/merforbruk.

Etter avsetning/inndekning av mindre-/merforbruket i 2018 for virksomhetsområdene 10 til 89 er det for Ringsaker kommune samlet et regnskapsmessig mindreforbruk for 2018 på kr 28.477.249,65.

Rapport for virksomhetsområdene

2.1 POLITISKE STYRINGSORGANER MV (VO NR. 10)

2.1.1 ANSVARSOMRÅDE

Virksomhetsområdet omfatter de sentrale folkevalgte styringsorganene som kommunestyret, formannskapet, komiteene, landbruksnemnda og kontrollutvalget. I tillegg inngår politiske styre, råd og utvalg, politiske ad-hoc-komiteer samt brukerrådene. Videre omfattes støtte til politiske partier, kjøp av revisjonstjenester, samt bidrag til interkommunale/regionale råd og samarbeidstiltak.

2.1.2 HOVEDKOMMENTAR

I 2018 ble det satt ned et utvalg for å se på hovedstrukturen i den politiske organiseringen og hvordan denne fungerer. Kommunestyret vedtok i k.sak 84/2018 endring i den politiske strukturen. Ny politisk struktur vil være gjeldende for nytt kommunestyre som konstitueres høsten 2019, og innebærer blant annet en reduksjon av antall kommunestyrerepresentanter fra 41 til 39. I tillegg øker antall medlemmer i formannskapet fra 11 til 13. Landbruksnemnda og planutvalget skal være personidentisk med formannskapet.

Møteaktiviteten i politiske styre, råd og utvalg samt brukerråd har vært om lag på samme nivå som de to foregående år. Det har vært behandlet til sammen 80 flere saker enn i 2017, noe som skyldes behandling av klagesaker i skattetakstnemnda, jf. kapittel 2.1.4.

Fra 1.1.2018 har ansvaret for borgerlig vigsel vært lagt til kommunene. Vielsene gjennomføres i all hovedsak i kommunens administrasjonsbygg. I tillegg til ordfører og varaordfører er det rådmannen, assisterende rådmann og kommunalsjefene som har vigselmyndighet. I løpet av 2018 er det gjennomført 31 vielser.

↓ 30. januar giftet Erik Bergseter og Siv Anita Dyreng seg i kommunens nye vielsesrom. Varaordfører Geir Roger Borgedal fikk æren av å være den første som gjennomførte en kommunal vigsel i Ringsaker.

↑ Kommunestyret i Ringsaker.

2.1.3 MÅLOPPNÅELSE OG RESSURSBRUK

Det er ikke fastsatt resultatmål for dette virksomhetsområdet.

Driftsregnskapet (beløp i kr 1.000)

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Regnskap 2018
Driftsutgifter	11 371	13 250	11 963	12 187
Driftsinntekter	815	841	701	925
Netto driftsutgifter	10 556	12 409	11 262	11 262

Investeringsregnskapet (beløp i kr 1.000)

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Regnskap 2018
Investeringsutgifter	0	742	242	21
Investeringsinntekter	0	0	0	0
Netto investeringsutgifter	0	742	242	21

Netto driftsutgifter pr. resultatenheter før årsoppgjørdisposisjoner (beløp i kr 1.000)

Resultatenhet	Budsjett 2018	Regnskap 2018	Avvik	Avvik i %
100 Pol. styringsorganer mv	11 262	10 308	954	8,5 %

Virksomhetsområdet hadde et mindreforbruk ved utgangen av 2018 på kr 954.000. Mindreforbruket for 2018 skyldes blant annet avregning av medgåtte timer i 2018 fra Hedmark Revisjon IKS og lavere utgifter til brukerråd og interkommunale/regionale råd og samarbeidstiltak enn budsjettet.

2.1.4 VESENTLIGE RESULTATER, AKTIVITETS- OG STANDARDENDRINGER

Møter i styrer, råd og utvalg

	2016		2017		2018	
	Møter	Saker	Møter	Saker	Møter	Saker
Administrasjonsutvalget	3	9	5	11	4	7
Arbeidsmiljøutvalget	4	31	4	35	4	26
Eldrerådet	9	51	10	56	8	40
Formannskapet	20	171	20	140	19	154
Funksjonshemmedes råd	10	48	9	41	8	31
Kommunens klageorgan	4	16	4	8	3	9
Kommunestyret	9	122	9	91	9	91
Kontrollutvalget	9	79	8	55	9	68
Landbruksnemnda	6	30	9	28	7	24
Mangfolds- og inkluderingsrådet	7	18	4	19	5	25
Omsorgskomiteen	10	35	10	35	10	30
Oppvekstkomiteen	11	33	11	33	10	34
Planutvalget	20	136	18	120	17	96
Valgstyret	1	1	3	9	1	2
Ungdommens kommunestyre	5	15	5	37	4	20
Skattetakstnemnda	-	-	-	-	12	141
Antall i alt	128	795	129	718	130	798

↓ *Det nye ungdommens kommunestyre møttes for første gang i november. Representantene gleder seg til å gjøre en jobb for alle unge i kommunen.*

2.2 ADM. OG FELLESUTGIFTER (VO NR. 11)

Rådmann:	Jørn Strand
Assisterende rådmann:	Espen Hvalby
Kommunalsjef:	Anne Kari Thorsrud
Kommunalsjef:	Sverre Rudjord
Kommunalsjef:	Håvard Haug
Plansjef:	Anne Gunn Kittelsrud
Økonomisjef:	Rita Hidemstrædet
HR-sjef:	Marian Evenstad
Strategisjef:	Alf Thomassen

2.2.1 ANSVARSOMRÅDE

Virksomhetsrådets ansvar og oppgaver er i praksis tillagt rådmannskontoret, som ivaretar tilrettelegging av arbeidet for de politiske styringsorganer og utøver ledelse, koordinering og rådgivning overfor resultatenehetene. Dessuten utføres direkte brukerrettede tjenester for næringsaktører og en rekke typer utbyggere. Videre er forvaltning og kontroll av kommunehelsetjenesten, samt miljøvern arbeidsområder som er lagt til rådmannskontoret. Til sist ivaretar rådmannskontoret fellesordninger som personal- og organisasjonstiltak, HMS-rådgivning og bedriftshelsetjeneste, IKT-tjenester, innkjøpsordninger, regnskaps- og lønnsfunksjon, økonomisk planlegging og rapportering samt en rekke andre administrative oppgaver.

I 2018 har rådmannskontoret vært inndelt i følgende seksjoner: organisasjons- og administrasjonsseksjonen, strategiseksjonen, økonomiseksjonen, planseksjonen, skole- og barnehageseksjonen, helse- og omsorgsseksjonen, samt seksjon for øvrige enheter.

2.2.2 HOVEDKOMMENTAR

Prioritering av arbeidsoppgaver ved rådmannskontoret har vært styrt av strategiene for å oppnå vekst og utvikling, både gjennom arbeidet med handlingsprogram med økonomiplan og budsjett og i arbeidet med næringsutvikling, boligprosjekter, reguleringsplaner, fag og temaplaner og enkeltsaker. Av enkeltsaker, hvor det er nedlagt et betydelig arbeid i 2018, nevnes planlegging av firefelts E6 og dobbeltsporet jernbane, sentrumsutvikling i Brumunddal og Moelv, utvikling av markedsføringstiltak, tilvisningsavtaler for boligbygging, utviklingsprosjekter for øvrig, samt oppfølging av sykefravær og tiltak mot ufrivillig deltid.

2.2.3 MÅLOPPNÅELSE OG RESSURSBRUK

Det har ikke vært utført brukerundersøkelser eller medarbeiderundersøkelser for virksomhetsområdet i 2018.

Organisasjon	Mål	Resultat
Sykefravær	4,0 %	5,0 %

Virksomhetsområdet har i 2018 hatt et gjennomsnittlig sykefravær på 5,0 %, som er noe høyere enn målsettingen. Mellom de ulike stabsenhetene varierer sykefraværet fra 0,9 % til 6,0 %. Av sykefraværet på 5,0 % er om lag 2 % korttidsfravær og 3 % langtidsfravær. Stabsenhetene har en økning i sykefraværet på 0,8 prosentpoeng sammenlignet med 2017.

Alle stabsenhetene har etablert HMS-utvalg med verneombud. Enhetene har hatt tilbud om individuell arbeidsplassvurdering for å forebygge belastningsplager, og rutine for forebygging og oppfølging av sykefravær har blitt fulgt opp.

Personalinnsats

	31.12.2016	31.12.2017	Budsjett 2018	31.12.2018
Antall årsverk	79,09	78,09	78,79	87,13

I k.sak 87/2017 ble det vedtatt opprettelse av ny enhet for tjenestetildeling og samordning i helse og omsorg. I løpet av 2018 er det overført ni årsverk fra VO 40 Pleie og omsorg til den nye tildelingsenheten, som er underlagt helse- og omsorgsseksjonen.

Ved utgangen av 2018 var det sju deltidsansatte i sentraladministrasjonen. Av disse er seks registrert med frivillig deltid, og en med ufrivillig deltid. Antallet med ufrivillig deltid er uendret sammenlignet med fjoråret.

Driftsregnskapet (beløp i kr 1.000)

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Regnskap 2018
Driftsutgifter	180 230	184 237	178 963	207 368
Driftsinntekter	41 432	40 064	25 101	53 506
Netto driftsutgifter	138 798	144 173	153 862	153 862

Investeringsregnskapet (beløp i kr 1.000)

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Regnskap 2018
Investeringsutgift	8 037	4 093	9 765	8 987
Investeringsinntekt	0	0	0	0
Netto investeringsutgift	8 037	4 093	9 765	8 987

Det positive budsjettavviket på 0,778 mill. kroner skyldes tidsforskyvninger mellom budsjett og regnskap når det gjelder innkjøp av blant annet IKT-utstyr.

Netto driftsutgifter pr. resultatenehet før årsoppgjørdisposisjoner (beløp i kr 1.000)

Resultatenhet	Budsjett 2018	Regnskap 2018	Avvik	Avvik i %
11. Adm. og fellesutgifter	153 862	150 727	3 135	2,0 %

Virksomhetsområdet har et mindreforbruk på 3,135 mill. kroner. Resultatet inkluderer også et inntektsført mindreforbruk fra 2017 på 2,377 mill. kroner. For regnskapsåret 2018 utgjør isolert sett mindreforbruket 0,758 mill. kroner for virksomhetsområdet.

2.2.4 VESENTLIGE RESULTATER, AKTIVITETS- OG STANDARDENDRINGER

Areal- og samfunnsplanlegging

Kommunal planstrategi for perioden 2016-2020 klargjør hvilke planoppgaver kommunen bør starte opp eller videreføre i perioden for å legge til rette for en ønsket utvikling i kommunen. Kommuneplanen er et overordnet styringsdokument for kommunen som skal gi rammer for utviklingen av samfunnet og forvaltningen av arealressursene. Kommuneplanen består av en samfunnsdel og en arealdel. Samfunnsdelen ble vedtatt i 2006. Det ble mot slutten av 2018 igangsatt en revisjon av samfunnsdelen. Arealdelen ble vedtatt av kommunestyret 10.9.2014 og senere revidert med hensyn til LNF-områder i 2015. Den er juridisk bindende og skal legges til grunn for arbeidet med detaljplaner og gjennomføring av enkelttiltak. Arealplanen skal bidra til å fremme videre vekst og utvikling i Ringsaker, og det er planavklart arealer for nye nærings- og boligområder med sentral beliggenhet. I planarbeidet er det lagt til grunn samordnet areal- og transportplanlegging, hvor det er lagt vekt på at områder nær sentrum og kollektivknutepunkt skal utnyttes godt gjennom fortetting og omforming til bybebyggelse.

Fra 1.1.2016 overtok Nye Veier AS ansvaret for planlegging, bygging og drift av firefelts E6 fra Kolomoen i Stange til Ensby i Øyer. Veidekke AS er hovedentreprenør for strekningen Arnkværn-Moelv. Utbyggingen skal være ferdigstilt til Moelv i 2020.

I gjeldende handlingsprogram for Jernbanedirektoratet er det vedtatt at dobbeltsporet jernbane bygges fram til Hamar i 2026, mens det i henhold til Nasjonal transportplan forventes dobbeltspor til Lillehammer i 2034. I 2018 har det vært arbeidet med kommunedelplan for dobbeltsporet jernbane gjennom Hamar. Så langt i planprosessen tyder mye på at mulig lokalisering av hensettingsareal for tog (nattparkering) blir i Hamar. Mot slutten av året kom det signaler om at utbygging av dobbeltspor fra Brumunddal til Moelv kan skje før jernbanen bygges ut gjennom Hamar, og det er forventet at planleggingen starter i 2019.

Handlingsprogram for fylkesveger 2018-2023 og tiltaksplan for Hedmark Trafikk 2018-2021 er vedtatt av fylkestinget. Gjennomføring av tiltakene i Ringsaker har startet opp og omfatter utbedringer av fylkesveger, bygging av gang- og sykkelveger, tiltak for trafiksikkerhet og forbedring av kollektivtilbudet.

Revisjonen av kommunens trafiksikkerhetsplan har startet opp. Involvering av FAU ved skolene ble gjort i 2018. Planen forventes vedtatt av kommunestyret i 2019.

Det pågår og er gjennomført reguleringsplanarbeid for flere byggeområder i samsvar med kommuneplanen. I Furnes ble utvidelse av Kvalfeltet godkjent for utbygging, og det er startet opp regulering av flere tomter på Jessnes. Utbygging og videre regulering av Lund pågår i regi av Stavsberg utvikling. I både Moelv og Brumunddal reguleres det for leilighetsprosjekt på sentralt beliggende tomter, noe som bidrar til å bygge bymessige kvaliteter. Deriblant nevnes sentrumsprosjektet i Badstuvegen i Brumunddal som vil gi kinosaler, Bed & Breakfast og spisesteder i tillegg til leiligheter i ulik størrelse.

Områdeplan for næringsområdene i Brumunddal langs E6; Globusområdet, Strand og Pellerviken ble vedtatt høsten 2017. Deler av områdene er fulgt opp med utfyllende planlegging for byggeklargjøring av tomter. Dette er Ringsakers satsingsområde for næringsutvikling og arbeidsplasser i gangavstand til kollektivknutepunkt i Brumunddal sentrum. Den nye bydelen vil sammen med signalbygget Mjøsårnet og Mjøsparke med badeplass, parkområder og ulike aktivitetsarenaer bidra til at området får en helhet og en betydelig økt attraktivitet for byens innbyggere og andre. Næringsområdene på Rudshøgda er innlemmet og samlet i en ny områdeplan, der hensikten har vært å effektivisere og øke arealutnyttelsen innenfor området, samt å klargjøre et nytt, mindre byggeområde.

↓ *Mjøsparke har blitt et yndet turmål for store og små i Ringsaker*

Aktiviteten i Ringsakerfjellet er fortsatt stor, og det er behandlet nye planer for utbygging av konsentrert og frittliggende fritidsbebyggelse i Natrudstilen og på Sjusjøen. Som følge av økt utbygging i fjellet og økt trafikk, er det regulert gang- og sykkelveg og andre trafikksikkerhetstiltak langs fv. 2 og Nordsetervegen. Dette er i henhold til utbyggingsavtale mellom de store grunneierne i fjellet og kommunen.

I 2018 ble 13 reguleringsforslag lagt ut til offentlig ettersyn av planutvalget. Kommunestyret vedtok i alt 11 reguleringsplaner, og det ble vedtatt 13 endringer av gjeldende planer gjennom forenklet prosess. For status i planarbeidet pr. 31.12.2018, se vedlegg 1.

ATP Mjøsbyen er videreført i 2018. Kommuner, regionale og statlige myndigheter deltar i et prosjekt hvor formålet blant annet er å lage en strategi for å utvikle Mjøsområdet som en felles bo- og arbeidsregion. Bedret infrastruktur og økt kollektivbruk er sentralt for å oppnå dette. Strategien danner grunnlag for om mulig å få tilgang til statlige bypakkemidler.

Næring

Gjeldende strategisk næringsplan, som ble vedtatt i 2012, gir overordnede føringer for arbeidet med næringsutvikling fram mot 2020. Tilrettelegging for næringsetableringer, næringsutvikling i byene, tilrettelegging og salg av nye næringsarealer, reiseliv/opplevelsesnæringer og omdømme/profilering/markedsføring har hatt høy prioritet i 2018.

E6-utbyggingen er svært viktig for næringsutviklingen. Arbeidene gjennom Ringsaker startet opp i 2017 og fortsatte i 2018. Det er over år lagt til rette for utvikling av store næringsområder langs E6, og en ser nå at dette gir uttelling i form av etableringer og arbeidsplasser.

Utviklingen i Furnes- og Nydalsområdet fortsetter. Begge de to store, nye næringsområdene til henholdsvis Orlrudgruppen og Tema Eiendom er under utvikling. Til sammen er det nå ca. 2.500 arbeidsplasser i dette området, og med utviklingen av de nye næringsområdene er dette forventet å stige ytterligere i tiden framover.

I Brumunddal er det jobbet med tilrettelegging for utvikling av et næringsområde på over 170 dekar, noe som gir muligheter for stor utbygging i området. Det er gjort mye grunnlagsarbeid med tanke på hvilke typer næringer en her bør tiltrekke seg. Det er i 2018 opparbeidet infrastruktur i området med veg, vann og avløp, slik at området nå er klart for utbygging. Næringsmegler skal engasjeres og vil forestå salget av næringsarealer. Brumunddal vokser ytterligere i retning Mjøsa. Mjøsårnet og Wood Hotell åpner i 2019. Med dette får Brumunddal igjen et hotell, og Mjøsårnet vil være et attraktivt besøksmål for bedrifter.

Det har gjennom 2018 vært mange forespørsler om ledige næringsstomter på Rudshøgda. Tomtene er attraktive, flere er solgt, og det er byggeaktivitet. Det er fortsatt ledige tomter på det nye næringsområdet på vestsiden langs E6 (E21). Det store næringsarealet i nordgående retning (N4) er planavklart, men ikke ferdig regulert. Sentralt på Rudshøgda er det nå nærmere 100 virksomheter og 1.700 arbeidsplasser. Næringsforeningen på Rudshøgda jobber aktivt for å skape intern og ekstern næringsaktivitet i området og samkjøre felles aktiviteter mot markedet. Dette er en viktig arena for informasjonsutveksling, spesielt med tanke på E6-utbyggingen og de utfordringer den gir.

I Moelv er det økende interesse for næringsutvikling knyttet opp til beslutning om et Mjøsøykehus. Stadig flere aktører gjør strategiske oppkjøp av areal for å sikre seg posisjon med tanke på de vekstmuligheter et nytt sykehus kan gi.

Den pågående sentrumsutviklingen i Brumunddal og Moelv gir et godt grunnlag for økt handel, og sett sammen med varehandelsetableringer langs E6, er handelslekkasjen ut av kommunen demmet kraftig opp. De senere årene er varehandelen i Ringsaker økt kraftig, langt over snittet i omkringliggende kommuner og i landet forøvrig. For 2018 rapporteres det også om god handelsutvikling hos ulike handelsvirksomheter. Flere nisjeforretninger har hatt en økning i handel fra tilreisende, og er gode omdømmebyggere for Ringsaker. Det er god dialog med handelsnæringen i begge byene, og i begge byer har det vært gjennomført infrastrukturiltak og arrangementer i sentrum for å legge til rette for økt handel.

Det har vært arbeidet med en lang rekke tiltak for å styrke Ringsakers posisjon som matkommune. Det største tiltaket er etableringen av Geitmyra Ringsaker matkultursenter for barn på Granerud gård. Geitmyra er et nasjonalt kompetansesenter for matkultur for barn. Selv om dette først og fremst handler om barn og mat, er et slikt tiltak av stor betydning for landbruket og næringsmiddelindustrien i Ringsaker. Andreas Viestad har som prosjektleder deltatt i flere møter og arbeider med lokale produsenter og næringsmiddelindustri gjennom året. Gjennom en rekke arrangement, slik som eksempelvis Innlandsmarkedet og sommer på Mjøsgårdene har lokalmat vært løftet fram. Matfatet har bidratt til å øke oppmerksomheten og bevisstheten om lokalmat fra Ringsaker, og det har vært jobbet med ulike andre konsepter for å videreutvikle lokalmarksatsingen. En ny matfestival er etablert, og Brumunddal har fått tre nye restauranter i 2018.

↓ *I matkommunen Ringsaker er Innlandsmarkedet i Moelv en viktig arena for lokale matprodusenter. De besøkende har gleden av å smake på mange kortreiste godsaker, som denne sopprisottoen.*

Det er et rikt og mangfoldig reiseliv i Ringsaker, og det har vært høy aktivitet i reiselivet også i 2018. Det har gjennom året vært tett dialog med reiselivsnæringen om videreutvikling og organisering, og det er konkludert med et behov for å være en del av et større reiselivsselskap. Det ble inngått en intensjonsavtale med selskapet som nå heter Gjøvik Hadeland Ringerike Reiseliv, men som i 2019 endrer navn til Visit Innlandet. De aller fleste av Ringsakers reiselivsaktører har allerede meldt seg inn i selskapet.

Utviklingen i Ringsakerfjellet er fortsatt meget god. Ringsaker er landets desidert største hyttekommune med nesten 7.200 hytter. Hyttebyggingen bidrar til sysselsetting og stor økonomisk aktivitet, og bruken av hyttene generer økt handel og omsetning for en rekke bedrifter. Ringsaker kommune samarbeider med Destinasjon Sjusjøen og grunneierne i fjellet for å videreutvikle Sjusjøen og Ringsakerfjellet som reiselivsdestinasjon.

Gründerparken startet opp i 2018 i Parkgården i Brumunddal. Her har gründere, små vekstbedrifter, studenter og pendlere et aktivt næringsmiljø i regi av Ringsaker kommune, sammen med

næringsrelaterte ressurser lokalt og regionalt. Totalt er det nå 22 virksomheter tilknyttet Gründerparken, og det er fortsatt flere på veg inn. Gründerparken har blitt en attraktiv arena for næringslivet lokalt, og lokalene er mye brukt.

Klosser Innovasjon (tidligere Hedmark kunnskapspark) har etablert en node i Ringsaker, og har vært tilstede i Brumunddal ukentlig sammen med blant annet næringsavdelingen i Gründerparken. Node-etableringen har gitt lokalt næringsliv ytterligere tilgjengelige ressurser. Ringsaker kommune har også blitt en del av Heidnerklyngen, som fikk NCE-status i 2018.

↓ *RingsakerSeminaret – næringslivets møteplass – ble arrangert på Prøysenhuset for femte året på rad den 6. februar 2018.*

Ringsakerseminaret og IKT-dagen, i samarbeid med Evry, var kommunens største næringslivsarrangement i 2018. Utover dette har kommunen arrangert en rekke faglige kurs og temamøter, alene eller i samarbeid med andre, innenfor blant annet temaene entreprenørskap, økonomi, ledelse, styrearbeid, industri, IKT, innovasjon og forskning. Etablererkurs over seks kvelder er arrangert i Brumunddal høsten 2018, med godt besøkte inspirasjonskvelder i samarbeid med øvrige kommuner i Hamarregionen i forkant av kursene.

Det gode samarbeidet mellom skole og næringsliv er videreført i 2018. Dette gjelder særlig samarbeidet om karriereveiledning/rådgivning inn mot yrkesvalg og trening i entreprenørskap.

I henhold til avtale har rådmannen gjennom næringsavdelingen utført de funksjoner som er tillagt driften av kommunens næringssselskap Ringsaker Vekst AS. I hovedsak er dette rådgivningstjenester overfor bedrifter og nyetablerere i Ringsaker, oppfølging av eksisterende låneengasjement, forberede og innstille saker som styrebehandles i Ringsaker Vekst AS, herunder søknader til næringsfondet, samt administrere den daglige driften av selskapet. 47 søknader er behandlet i 2018.

Etter avtale med NAV gjennomfører kommunen næringsfaglig vurdering som et grunnlag for behandling av søknader om dagpenger under etablering. 13 vurderinger er gjennomført i 2018.

Miljø- og naturvern

Tiltak med forankring i klima- og energiplanen er innarbeidet i budsjett og blir ivaretatt i ulike deler av organisasjonen blant annet i planer og flomforebygging. Dette gjelder også tiltak for reduksjon av energiforbruk og klimagassutslipp innenfor kommunale bygg og anlegg, husholdninger, landbruk,

øvrig næringsliv og transport. Planen er under revisjon med oppstart i 2018 og forventes vedtatt i 2019. Oppvekstkomiteen er styringsgruppe for revisjonsarbeidet.

I 2018 ble fem virksomheter sertifisert etter miljøfyrtårnsordningen. Flere nye virksomheter har startet opp prosessen. Sertifiseringsordningen skal hjelpe private og offentlige virksomheter til å drive lønnsomt og miljøvennlig.

Miljødirektoratet har gitt Ringsaker kommune pålegg om å foreta målinger av luftkvaliteten i Brumunddal i ett år, fra juni 2018 til juni 2019.

Handlingsprogram for *Sykkelbyen Brumunddal* ble vedtatt av formannskapet i f.sak 55/2015, der målet er å øke sykkelbruken i byen. I 2018 ble det blant annet gjennomført følgende tiltak i Brumunddal:

- Åpningsdag på torget i samarbeid med blant andre Hamar naturskole, Statens vegvesen, lensmannen og sportsforretningene
- Stolpejakt på sykkel i samarbeid med Ringsaker orienteringslag
- Sykkelpøven på barneskolene i samarbeid med Hamar naturskole
- Sykkelmekkegruppe på hver barneskole i samarbeid med Hamar naturskole
- Sykkeldag på Hempa for 5. klasse i barneskolene i samarbeid med Hamar naturskole
- Sykkelveg med fortau over Buttevernmyra ble ferdigstilt
- Sykkelveg med fortau langs fylkesveg 84 over «myra» ble startet opp
- Gang- og sykkelveg forbi administrasjonsbygget ble startet opp
- Arbeidet med å etablere sykkelstativ ved administrasjonsbygget ble startet opp

I tillegg nevnes at Tour of Norway for Kids ble arrangert i Moelv.

Boligutvikling

Det har vært jobbet aktivt for å legge til rette for befolkningsvekst gjennom å følge opp de sentrale målene for bosetting. Rask planbehandling, god oversikt over markedet og god dialog med private utbyggere er sentralt i dette arbeidet. Det har vært solgt 27 kommunale boligtomter i 2018. 19 av disse tomtene gjelder Bruvollhagan i Moelv.

For å imøtekomme etterspørselen etter utleieboliger, er det tatt i bruk tilvisningsavtaler, der kommunen har tilvisningsrett til en andel av utleieboligene, og utbygger kan motta grunnlån med gunstige rente- og avdragsbetingelser fra Husbanken. Dette har vært forløsende for flere boligprosjekter. I 2018 har det blitt ferdigstilt tre prosjekter i Brumunddal med til sammen 53 boenheter hvor kommunen har tilvisningsrett til 18 av disse boenhetene. Siden 2015 har det nå blitt ferdigstilt totalt 11 boligprosjekter hvor kommunen har tilvisningsavtale. Dette har tilført utleiemarkedet i Brumunddal og Moelv 171 nye utleieboliger hvor kommunen har tilvisnings- og tildelingsrett til henholdsvis 65 og 11 boenheter. Tre prosjekter er under bygging nå og ytterligere to prosjekter har planlagt byggestart i 2019.

Bolystforum, en møteplass for kommuner i Hamarregionen og Elverum, utbyggere, eiendomsmeglere, arkitekter m.fl., har gjennomført to møter for å øke kompetansenivået og belyse felles utfordringer for å øke bosettingen.

Kommunikasjon og markedsføring

For å lykkes med de overordnede strategier for vekst og utvikling, er det nødvendig med et strategisk og langsiktig arbeid med kommunikasjon og markedsføring, samtidig som en hele tiden søker å utnytte de anledninger som oppstår. Kommunen skal sørge for åpen og profesjonell kommunikasjon både internt og eksternt, i aktuelle kanaler, på aktuelle flater, i det daglige og ved spesielle hendelser. I markedsføringen av kommunen løftes kommunens kvaliteter som bosted, arbeidsted og reisemål, særlig med tanke på Ringsakers unike fortrinn: Prøysen, mat, Sjusjøen og Mjøsa.

Det har vært jobbet aktivt med mediekontakt og kommunikasjon gjennom året. En rekke små og store saker har fått omtale i ulike kanaler. Sosiale medier er blitt sentralt for kommunikasjon med kommunens innbyggere, og både Facebook og Instagram har vært brukt aktivt i dette arbeidet. Det

↑ Utflytta ringsaksøkninger holdt kontakten med hjemkommunen på «Ringsakerkveld på Månefisken» i Oslo.

er forsøkt vist en bredde av de kommunale tjenestene, samtidig som en i kommunikasjonen bygger opp under strategien for vekst og utvikling. I mange arrangementer har arbeidet med byutvikling, kultur og kommunikasjon/markedsføring vært koblet tett for å skape attraktivitet og økt handel. Bildedatabasen er utvidet gjennom tilstedeværelse og fotografering ute på begivenheter der hvor ting skjer, samt gjennom regisserte fotograferinger.

Det har i 2018 vært flere målrettede kampanjer for å tiltrekke seg nye innbyggere, nytt næringsliv og tilreisende. I tillegg har en prioritert deltakelse på utvalgte messer og arrangementer. Annonsering har vært brukt som strategisk virkemiddel gjennom året, og det har vært jobbet systematisk med å få redaksjonell omtale. Det har vært lagt ned et stort arbeid med markedsføring og kommunikasjon rundt ulike store anledninger gjennom året.

Magasinet *Næringskommunen Ringsaker* ble i 2018 utgitt for tredje gang. Det ble distribuert i februar med Dagens Næringsliv på Østlandet i 36.000 eksemplarer, og med SAS på innenlandsflygninger i en måned i 10.000 eksemplarer. I tillegg ble det trykket opp 4.000 eksemplarer for utdeling og bruk ved egne arrangementer og diverse anledninger gjennom året. Magasinet ble også gjort tilgjengelig på nettet og spredt på sosiale medier. Det har kommet mange tilbakemeldinger på at magasinet var godt synlig for målgruppen.

Over 200 utflyttede Ringsaksøkninger møtte opp da Ringsaker kommune inviterte til Ringsakerkveld på Månefisken i Oslo. Flere Ringsakerbedrifter deltok på arrangementet og hadde med seg hele 46 ledige stillinger. Noen av deltakerne fikk jobb og flyttet tilbake som følge av kvelden, og svært mange var tydelige på at slike arrangementer er viktige for å holde kontakt med kommunen med tanke på å flytte tilbake.

Det ble også i 2018 gjennomført et regionalt arrangement i Oslo for utflyttede hedmarkinger for å selge inn Hamarregionen som et attraktivt sted å bo, leve og jobbe, under tittelen *Arena INNlandet*. Arrangementet inneholdt også en fagdag for næringslivet.

↑ Med «Matlyst» fikk Brumunddal sin egen matfestival – et samarbeid mellom Ringsaker kommune og byens serveringssteder.

Ringsaker kommune har satset på å ta posisjon på jul med en rekke tiltak de senere år. For å ytterligere forsterke satsingen ble det i 2018 laget et eget julemagasin, som utkom i oktober. Magasinet ble trykket opp i 50.000 eksemplarer og distribuert med SAS på innenlandsflygninger, som innstikk i Romerikes Blad og Oppland Arbeiderblad, sendt pr. post til alle hytteeiere med adresse utenfor Ringsaker, og det ble delt ut på arrangementer og messer. Magasinet ble meget godt mottatt, og resulterte i besøkende blant annet på Prøysenhuset og på julemarkedet på Hovinsholm.

For å synliggjøre Prøysen ble det lagt til rette for innspilling av TV-serien *Julekveld hos Prøysen* med fire programmer av 45 minutter, der kjente gjester ble intervjuet i Prøysenstua og Prøysenhuset. Programmene ble sendt i beste sendetid på TV2 lørdagene før jul. For å synliggjøre Sjusjøen ble det, i samarbeid med grunneierne i fjellet, lagt til rette for innspilling av TV-serien *Påskefjellet*, med fem programmer av 45 minutter på TV2 i beste sendetid i påsken 2018. I tillegg til selve programmene har det vært mye redaksjonell omtale av programseriene både på TV og i andre medier. I tillegg har det i 2018 vært lagt til rette for at fjerde sesong av TV-serien *Mer enn gull*, som vises på TV2 våren 2019, kunne spille inn årets sesong på Sjusjøen høsten 2018.

To større messedeltakelser ble prioritert i 2018. Ringsaker hadde stand på hyttemessa på Hellerudsletta i april. Dette er det største og viktigste møtestedet for virksomhetene i hyttemarkedet og det store norske hyttepublikumet. Sjusjøen, Prøysenhuset og Matfatet var representert på standen, sammen med en helhetlig presentasjon av Ringsakers reiseliv. Ringsaker hadde også stand på Dyrsku'n i september. Dette er Norges største handels- og landbruksmesse med over 90.000 besøkende. Deltakelsen her var en del av satsingen på Ringsaker som matkommune, og standen ble besøkt av blant annet landbruks- og matministeren.

Matlystfestivalen ble for første gang arrangert i november 2018. Nær 50 ulike arrangementer over tre dager i Brumunddal, der målet var å få vist fram for et bredt publikum hva serveringsstedene i Brumunddal står for, og hva de har å by på. Festivalen er et ledd i å ta posisjon som Matkommunen Ringsaker.

Opplæring/kompetanseforvaltning

Gjennom 2018 er det gjennomført flere kurs for ledere og merkantile innen personalforvaltning og økonomi. Det er også blitt gitt individuell lederstøtte og opplæring innen disse temaene ved behov gjennom året. Det er gjennomført ledersamlinger for alle enhetsledere. Lederutviklingsprogrammet

for 40 ledere fra helse og omsorg ble avsluttet i 2018. Lederutviklingen har vært et samarbeid mellom Høgskolen i Innlandet, Ressurscenter for omstilling i kommunene og Fagakademiet. Det er også gitt støtte til flere ledere som tar videreutdanning innen ledelse, og andre kompetansehevede tiltak i organisasjonen har mottatt støtte fra sentrale opplæringsmidler.

Det er gjennomført årlig 40-timers kurs i grunnopplæring i arbeidsmiljø/HMS. Kurset er lovpålagt for alle verneombud, og i Ringsaker skal også ledere med personalansvar gjennomføre slik opplæring for å få tilstrekkelig kompetanse innen HMS. Tillitsvalgte oppfordres også til å delta slik at virksomhetenes HMS-utvalg har god kompetanse innen området. Det er gjennomført flere lunsjmøter og temauker med aktuelle tema for ledere og verneombud.

Samarbeidet med Storhamar videregående skole om å gi et tilbud til kommunens ansatte som ønsker fagbrev i helsearbeiderfag er videreført, og 22 ansatte startet i august 2018 på utdanningen. Opplæringen tilpasses så langt det er mulig kandidatens individuelle behov og kompetanse.

Det er i 2018 også gjennomført opplæring innen arbeidsrettet norsk og norsk muntlig. Kursene er gjennomført etter tildeling av midler fra Kompetanse Norge, og kursmidlene skal dekke opplæring i grunnleggende ferdigheter. Ordningen skal bidra til at voksne får nødvendig kompetanse til å mestre krav og omstilling i arbeidslivet.

Lærlinger

Det ble i 2018 inngått 22 nye lærekontrakter fordelt på to i IKT servicefag, fem i barne- og ungdomsarbeiderfag, en i feierfag, en i kjemiprosessfaget og 13 innen helsearbeiderfag. Totalt var det 42 løpende lærekontrakter pr. 31.12.2018. Det har vært lagt vekt på å få en god rekrutteringsprosess, slik at en får tilsatt motiverte lærlinger med gode holdninger til faget.

Det er totalt gjennomført 18 fagprøver av lærlinger i Ringsaker kommune, hvorav 39 % fikk karakteren meget godt bestått og 56 % bestått. En fagprøve ble bedømt til ikke bestått, 5 %. Ingen lærekontrakter ble avsluttet uten gjennomført fagprøve. Tilsvarende tall fra hele Hedmark fylke er bestått meget godt 33 %, bestått 62 % og ikke bestått 5 %.

Den landsomfattende lærlingeundersøkelsen, som ble gjennomført høsten 2018, viser at lærlingene i Ringsaker trives godt med både oppgaver og kollegaer. Lærlingene har bedre oversikt over kompetansemål, dokumenterer mer enn tidligere og er godt fornøyd med den opplæringen de har fått.

To lærlinger i helsearbeiderfag og en i barne- og ungdomsarbeiderfag har vært på utenlandsopphold gjennom Internasjonalt servicekontor i 2018. Denne ordningen gir lærlingene muligheter til å ta 14 uker av læretiden i et annet europeisk land hvor de får 2-3 uker med språkkurs før de får praksis innenfor sitt fagområde. Hensikten med slike opphold er å lære språk og få økt interkulturell kompetanse, personlig utvikling og oppleve forskjeller i utøvelse innen sitt fagområde. Oppholdet finansieres av stipend Erasmus+ og lånekassen.

Lærlingene i Ringsaker kommune hadde i 2018 et sykefravær på 7,3 %, en økning fra 6,8 % i 2017. Det har vært en betydelig nedgang i sykefraværet de siste årene fra 13,2 % i 2014. Det er gjennomført en dagsamling med tema psykisk helse, og det er tett oppfølging av de lærlingene som blir sykmeldt.

Digitalisering og IKT

Digitaliseringen av kommunens tjenester skal bidra til en effektiv tjenesteproduksjon, samt at tjenestene blir mer oversiktlige og tilgjengelige for publikum. Det må legges til rette for løsninger som muliggjør at kommunikasjonen med kommunens innbyggere og næringsliv i hovedsak kan foregå digitalt, og som samtidig automatiserer og forenkler det administrative arbeidet.

Det er i 2018 arbeidet med en rekke ulike områder innenfor digitalisering og IKT. Dette gjelder alt fra arbeidet med å videreutvikle og oppgradere kommunens driftsplattform, infrastruktur og systemløsninger, til anskaffelser av ulike løsninger og til kompetanseutvikling. Det er gjennom året lagt grunnlag for at en i 2019 kan få etablert enklere løsninger for innbyggere for tilgang til kommunal og statlig informasjon og tjenester.

Nesten alle kommunens lokasjoner er nå koblet opp med fiber, og dekningsområder for Wifi-løsninger i kommunens enheter er bygd ut vesentlig de siste årene. Dette for å sikre bedre kapasitet og bedre tilgjengelighet til nødvendige tjenester.

Det er startet opp et omfattende sikkerhetsarbeid knyttet til innføring av GDPR og IKT-sikkerhet generelt. Kommunen har utnevnt eget personvernombud, og det er anskaffet IKT-løsninger, som også inneholder e-læringsmodul for kompetanseheving.

I forbindelse med opprettelse av tjenestetildelingsenhet har VO 40 Pleie og omsorg startet opp med digitalt arkiv og SvarUt. Det er utarbeidet rutiner for håndtering av innskannede dokumenter, og virksomhetsområdet har ikke lenger papirarkiv. I 2018 ble det ferdigstilt 8.766 dokumenter i postjournal. I forbindelse med oppstart av digitalt arkiv ble det også utarbeidet et digitalt søknadsskjema, noe som reduserer behovet for å skanne inn papirsøknader. Det ble mot slutten av året etablert ny IKT-løsning for barnevernsvakten.

Fra begynnelsen av 2018 tok enhetene Kart og byggesak og Plan i bruk Acos Eiendom. Dette systemet består av ferdig oppsatte arbeidsflyter som guider saksbehandler gjennom behandlingsprosessen og sikrer enklere og mer enhetlig saksbehandling.

Fra april 2018 ble SvarInn satt i drift for kommunens saksbehandlingssystem Websak. Dette innebærer at all post som er sendt digitalt til kommunens hovedorganisasjonsnummer automatisk blir lastet ned fra Altinn og registrert i Websak. For 2018 ble mer enn 2.400 forsendelser automatisk registrert i Websak via SvarInn. Før SvarInn ble satt i drift, ble slike forsendelser lastet ned manuelt fra Altinn, dokumentene ble skannet og forsendelsene ble registrert manuelt i Websak. Foruten færre og mindre arbeidskrevende rutiner, betyr dette bedre dokumentkvalitet for digitale dokumenter enn for dokumenter som er skannet.

Digitaliseringen i grunnskolene fortsatte i 2018. Elever og lærere ved seks nye barneskoler fikk nettbrett med tilhørende kompetanseheving for lærerne. I tillegg ble 8. trinns elevene og tilhørende lærere ved Furnes ungdomsskole tildelt nettbrett. 8. trinn elevene og deres lærere ved Moelv ungdomsskole ble tildelt bærbar PC. På bakgrunn av erfaringene ved disse to skolene skal det vinteren 2019 tas en beslutning på om elevene ved alle ungdomsskolene skal tildeles nettbrett eller bærbar PC. Der det har vært nødvendig, er visningsflater i klasserom blitt oppgradert til en monitor eller interaktive berøringsskjermer, samt at en har bygd ut nødvendig Wifi dekning/kapasitet tilpasset de nye behovene.

Det ble høsten 2018 innført en ny løsning for håndtering av barnehage- og SFO søknader. Dette innebar en ny publikumsportal og et nytt administrativt program for barnehagene og skolene.

Innkjøpsområdet

Det har vært lagt ned et betydelig arbeid i innføringen av et elektronisk konkurransegjennomføringsverktøy (KGV) og et elektronisk avtaleoppfølgingsverktøy (KAV). Bruken av KGV sørger for bedre dokumentasjon av innkjøpsprosessene og elektronisk arkiv av dokumenter. Ringsaker kommune oppfyller også kravet om at alle kommuner og kommunale virksomheter skal legge til rette for elektronisk innlevering av tilbud. Bruken av KAV sørger for bedre oversikt over kommunens avtaler med tilhørende varsler, slik at en kan starte arbeidet med nye konkurranser i god tid før eksisterende avtaler går ut.

Hedmark revisjon IKS gjennomførte i 2018 stikkprøvekontroll av 16 ulike anskaffelser for å kartlegge om det var gjennomført konkurranse i henhold til anskaffelsesforskriften. Resultatet av kontrollen var tilfredsstillende.

Det har vært høy aktivitet med et stort antall konkurranser. Her nevnes: innkjøp av nettbrett og teknisk utstyr til skolen, bistand til etablering av barnevernvakten, innkjøp av ny brannbil til brannstasjonen i Brumunddal, avtale angående teknisk gjennomføring av arrangementer i Ringsaker kommune, avtale angående etablering av bredbånd i Furnesåsen, avtale for GDPR og bistand i forbindelse med etablering av Gründerparken. Det er også startet opp et betydelig antall konkurranser som avsluttes i 2019. I tillegg kommer den store anskaffelsesaktiviteten innen enhetene Teknisk drift og Bygg og eiendom.

Det har vært god aktivitet i det interkommunale samarbeidet også i 2018. Det er inngått avtaler på kontorrekvisita, vedlikehold av heiser, møbler for administrasjon, skoler, barnehager og institusjoner, automater for varm drikke, formingsmaterieell, spill og leker og forlengelse av avtalene innen forsikring.

Forebyggende arbeid overfor barn og unge

I Ringsaker kommune samordnes det rus- og kriminalitetsforebyggende arbeidet for barn og unge gjennom SLT-modellen (Samordning av lokale rus og kriminalitetsforebyggende tiltak). SLT er et samarbeid mellom Ringsaker kommune og Ringsaker lensmannskontor. Også statlige og fylkeskommunale aktører, næringsliv og frivillige organisasjoner hører med i dette nettverket. Modellen sørger for å koordinere kunnskap og videreutvikle tverrfaglig/tverretattlig samarbeid innenfor rus- og kriminalitetsforebyggende arbeid. SLT-koordinator sikrer at alle som arbeider med dette møtes regelmessig, oppnår en felles problemforståelse og samordner sine ressurser. Innsatsområder i 2018 har blant annet vært rusforebygging, antidopingarbeid, skolefravær, mobbing, psykisk helse, kriminalitet på internett, radikalisering og vold.

Det er gjennom SLT etablert tverrfaglige oppvekstteam på kommunens to største barneskoler, alle ungdomsskolene og i videregående skole. I oppvekstteamene drøftes og behandles saker som angår elever, skolemiljø og lokalmiljøet generelt. Målet er å avdekke og gi rask oppfølging av barn og unge som er i risikozonen for å begå, har begått eller blitt utsatt for lovbrudd. Det er i 2018 gjennomført to sentrale felles oppvekstteammøter for alle barneskolene i kommunen.

Gjennom SLT har det vært jobbet systematisk og målrettet med rusforebygging blant barn og ungdom i flere år, og dette har vært et stort innsatsområde i 2018. Tidlig intervensjon unge og rus (TIUR) har som mål å forebygge at unge utvikler varige problemer knyttet til rus og kriminalitet. TIUR fulgte opp hele 73 ungdommer i 2018. Erfaringer og anbefalinger fra evalueringen som ble gjennomført i 2017 benyttes til videre utvikling av rusforebyggende arbeid i kommunen.

I 2018 var det oppstart for et nytt samarbeidsprosjekt mellom kommunen og Korus-Øst hvor en utvikler kompetanse og implementerer et nytt program i forbindelse med oppfølging av ungdommer i TIUR. Her er relasjonen mellom ungdom og pårørende sentral. I forbindelse med dette prosjektet skal kommunen også ta initiativ til å spre kompetanse og erfaring vedrørende rusforebygging til andre kommuner i regionen gjennom nettverkssamarbeid.

Det ble i 2018 gjennomført et to dagers SLT-seminar med 60-70 deltakere fra SLT-samarbeidet. Målet med seminaret var å styrke og sette fokus på det rusforebyggende arbeidet i kommunen blant barn og unge. Dette ble gjennomført med kompetansehevende foredrag fra både interne og eksterne samarbeidsaktører og gjennom gruppearbeid. Seminaret ble også brukt til å gjennomføre en intern evaluering av oppvekstteamene. Det kom frem i denne evalueringen at oppvekstteamene blir sett på som viktige og nyttige i det tverrfaglige rus- og kriminalitetsforebyggende arbeidet.

Politiråd

Politirådet i Ringsaker består av følgende faste medlemmer: ordfører, rådmann, lensmann, politikontakt, kommunalsjef for skole- og barnehage og SLT-koordinator, som er rådets sekretær. Politirådet har hatt ett møte i 2018. Eksempler på saker som politirådet har drøftet i 2018 er utviklingstrekk knyttet til kriminalitetsbildet i Ringsaker og organisering av politiet i Innlandet politidistrikt.

I 2018 ble det underskrevet en ny samarbeidsavtale om politiråd mellom Ringsaker kommune og tjenesteenhet Ringsaker, Innlandet politidistrikt. I denne avtalen er det enighet om at TIUR og unges bruk av internett skal være satsningsområder lokalt. I tillegg skal temaene vold i nære relasjoner, vold og overgrep mot barn, radikalisering, voldelig ekstremisme og hatkriminalitet alltid drøftes.

Fastlegeordningen og legevakt

Ringsaker har 26 fastlegeavtaler fordelt på sju legesentre. Legesentrene er jevnt fordelt geografisk i kommunen, med unntak av Furnes- og Nydalsområdet der det ikke er legekantor. Legene mottar kr 486 i tilskudd fra kommunen pr. år for hver pasient de har på listen. Det ble opprettet en ny fastlegehjemmel ved Brumunddal legesenter i 2018. Nyopprettelsen har gitt økt kapasitet, og bedre mulighet for innbyggerne å velge fastlege.

Det er få kvalifiserte søkere til ledige fastlegehjemler, og det er krevende å rekruttere gode fastleger. Ved utgangen av året er det to hjemler som er besatt av vikarer fordi en ikke har lyktes å få permanent lege i hjemmelen.

Samarbeidet med fastlegene skjer formelt gjennom oppnevnt samarbeidsutvalg som møtes 3-4 ganger i året. Representanter fra kommunen deltar også på møter i legenes allmennlegeutvalg. I tillegg er det løpende kontakt med legene i det daglige, og samarbeidet er godt.

Ringsaker kommune har to turnusleger, for tiden plassert ved NAF-gården legekontor og Moelv legesenter. Etter ny forskrift om spesialisering for leger blir turnusleger heretter kalt Lis 1 (leger i spesialisering 1). Endringene har medført krav til økt oppfølging fra kommunen. I tillegg tar Brumunddal og Herredshuset legesenter imot legestudenter i praksis fra Universitetet i Oslo. Turnusleger har vist seg som en nyttig måte å rekruttere fastleger på.

Ringsaker kommune deltar i pilotprosjekt Primærhelseteam som én av ni kommuner, og den eneste i Innlandet. Det er legesentrene Brumunddal og Herredshuset som er involvert. Prosjektet ledes av Helsedirektoratet og skal prøve ut at sykepleier er ansatt på legesenteret, og som sammen med lege og helsesekretær skal følge opp enkelte pasientgrupper på en bedre måte. Både faglig metode og finansiering blir utprøvd og evaluert.

Ringsaker kommune har legevaktsamarbeid med Hamar og Lillehammer. Ca. 9000 av innbyggerne nord i kommunen sokner til Lillehammer legevakt, resten til Hedmarken legevakt. Det er bemannet daglegevakt ved Hedmarken legevakt. For nordre deler av kommunen er det etablert en ordning som innebærer at daglegevaktansvaret sirkulerer mellom legekantorene.

Avtaler med privatpraktiserende fysioterapeuter

Privatpraktiserende fysioterapeuter er en viktig del av kommunehelsetjenesten, men skiller seg ut ved at de er organisert ved hjelp av avtalehjemler. Ringsaker har avtale med 28 privatpraktiserende fysioterapeuter og en selskapsavtale. Til sammen har disse 21,72 hele driftstilskudd. Disse mottar et tilskudd på kr 444.600 pr. år for full hjemmel. Avtale med kommunen gir fysioterapeutene rett til refusjon fra Helseøkonomiforvaltningen (Helfo). Det er ikke lenger behov for henvisning fra lege for å gå til fysioterapeut. Denne endringen ser ut til å fungere bra for fysioterapeutene. Det er som tidligere stor etterspørsel etter fysioterapi.

Etter utarbeidelse av ny fysioterapiplan i 2014 er det etablert et formelt samarbeidsutvalg mellom kommunen og kontaktperson for fysioterapeutene. Samarbeidet er godt.

Samfunnsmedisinsk enhet

Felles samfunnsmedisinsk enhet for Hamarregionen ble etablert i 2014 med 6,5 årsverk, hvorav 3,5 årsverk kommuneoverlege og 3 årsverk rådgiver miljørettet helsevern. Det er inngått egen samarbeidsavtale og leveranseavtale. En av kommuneoverlegene har Ringsaker kommune som hovedansvar. Gjennom 2018 har enheten hatt stor aktivitet innen alle avtalte tjenester, slik som tilsyn og godkjenning av skoler og barnehager, smittevernplan og helseberedskapsplaner. Det har vært utfordringer med lav bemanning grunnet sykefravær, utsatte tilsetninger og permisjoner. Ordningen med interkommunal enhet innen samfunnsmedisin fungerer godt.

Folkehelse

For å sikre ivaretagelse av langsiktig og helhetlig planlegging på folkehelseområdet er det vedtatt et oversiktsdokument over helsetilstanden til befolkningen i Ringsaker kommune. Det jobbes forebyggende med folkehelse innen svært mange områder, og folkehelsearbeidet er integrert i all planlegging i kommunen. En har i 2018 en rekke tiltak innenfor ulike områder, slik som tiltak for økt læringsutbytte, aktivitetstilbud, gang- og sykkelveger, utvikling av friområder, sosiale møteplasser m.m., som alle vil bidra til bedre folkehelse. Frivilligplanen, som ble vedtatt i 2018, og tiltakene som VilMer AS bidrar til, gjør at en i 2018 har videreutviklet samspillet med frivillige for å bedre folkehelsen. Frisklivssentralen, som ble etablert i 2016, er et tilbud for de som har økt risiko for eller som har utviklet sykdom, og som trenger oppfølging av helsepersonell for å endre levevaner og mestre sykdom.

2.3 BARNEHAGE (VO NR. 20)

200 Brøttum, Lismarka og Åsen barnehage
201 Fossen, Moelv og Fagernes barnehage
204 Nes barnehage
205 Tømmerli barnehage
206 Hempa og Vesleparken barnehage
207 Buttekvern og Fredheimvegen barnehage
208 Furnes, Kystad og Simenstua barnehage
209 Bakkehaugen barnehage

Barnehageleder:
Anne-Tove Brukstuen/Trine Nymo (konst.)
Gunn Bjerke
Tone Beate Kristiansen
Britt Merete Hval
Gry Gulliksen
Anne Lene Alhaug
Mette Linnerud
Line Nordvik

2.3.1 ANSVARSOMRÅDE

Virksomhetsområdet omfatter barnehagetilbud til alle barn i Ringsaker i alderen 0-6 år.

Ringsaker kommune driver 16 barnehager organisert i åtte resultatenheter. I tillegg er det åpen barnehage ved Familiens Hus i Brumunddal, Nes og Moelv. To avdelinger i paviljonger ved Lismarka barnehage og ved Moelv barnehage er faste plasser i midlertidige lokaler. Det er 20 private barnehager fordelt på 15 ordinære barnehager og fem familiebarnehager.

Kommunen som barnehagemyndighet yter tjenester til de private barnehagene. Dette innebærer blant annet veiledning, godkjenning, tilsyn og formidling av offentlige tilskudd etter forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager. Videre behandles søknader om kommunal tilrettelegging i barnehagen for barn med nedsatt funksjonsevne, søknader om spesialpedagogisk hjelp for barn under opplæringspliktig alder og søknader om redusert foreldrebetaling og fritak i 20 timer pr. uke for 3-, 4- og 5-åringer i husholdninger med lav inntekt.

Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) har rådgivningsfunksjon for tilpasset opplæring inkludert spesialpedagogisk hjelp for barn under opplæringspliktig alder. Helsestasjon og PPT har i samarbeid etablert tilbud om åpen barnehage ved Familiens Hus.

2.3.2 HOVEDKOMMENTAR

Ved barnehageopptaket 2018/2019 økte søkertallet med 43 fra forrige opptak; 38 for barn under 3 år og 5 for barn over 3 år. Alle barn som hadde lovfestet rett til plass fikk tilbud i 2018. Kommunen har hatt full barnehagedekning i flere år med de nye etableringene som er gjort. Økningen i søkertallet i 2018 har medført at kapasiteten er endret i Brumunddal og Furnes. Gjennom året var det få ledige plasser for nye barn. I Moelv, nordre Ringsaker og på Nes var det noe ledig kapasitet, slik at nye søkere gjennom året har fått tilbud. Antall nye søkere avhenger i stor grad av fødselstall og tilflytting. Med økt tilflytting kan det forventes en ytterligere økning i søkertallet framover.

Barnehagene arbeider kontinuerlig med ulike tiltak for å videreutvikle kvaliteten på tjenestetilbudet. Det gjennomføres felles kompetansetiltak for alle barnehagene. Fra høsten 2017 deltar Ringsaker i FoU-prosjektet *Kultur for læring* med alle de kommunale barnehagene og 13 private ordinære barnehager. Satsingen *Kultur for læring* har som hovedmål at barn og unge i Hedmark skal vokse opp i en kultur for læring, som motiverer til utdanning og deltakelse i samfunns- og arbeidsliv. Fylkesmannen og kommunene i Hedmark har utviklet en samordnet arbeidsform med profesjonelle læringsfellesskap som skal bygge opp under dette. Høgskolen i Innlandet ved SePU (Senter for praksisrettet utdanningsforskning) er faglig ansvarlige for FoU-prosjektet, og de utarbeider kompetansepakker som barnehagene bruker. De ansatte er delt i grupper; profesjonelle læringsfellesskap og pedagogisk analyse brukes som verktøy. I tillegg er det arrangert felles kompetansetiltak opp mot prosjektets målsetting, blant annet for barnehagelederne og

gruppelederne. Implementering av rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver ses i sammenheng med *Kultur for læring*.

Det arbeides med barnehagens digitale praksis, og det er laget felles målsettinger for arbeidet med utgangspunkt i rammeplanens målsettinger. Barna skal bruke digitale verktøy til utforsking, lek, kreativitet og læring. I forbindelse med digitaliseringsprosjektet i skolen har Simenstua, Furnes og Kylstad barnehage et pilotprosjekt der barna skal bruke nettbrett i læringsprosesser; å leke seg til ny kunnskap innen ulike fagområder.

I tillegg driver noen barnehager utviklingsarbeid innen spesielle områder. PPT bidrar med å øke kompetansen i barnehagene om arbeid med tidlig innsats og tilrettelegging av tilbud for barn med nedsatt funksjonsevne.

2.3.3 MÅLOPPNÅELSE OG RESSURSBRUK

Det er ikke gjennomført brukerundersøkelse for barnehagene i 2018. Gjennom deltakelse i FoU-prosjektet *Kultur for læring* ble det gjennomført en spørreundersøkelse der den ene delen er en foreldreundersøkelse. Barnehagene arbeidet med disse resultatene i 2018.

Brukere	Mål	Resultat
Barnehageplass til alle som ønsker det, 0-5 år	100 %	99 %
Barnehageplass til alle som ønsker det, 3-5 år	100 %	100 %

Barnehageplass til alle som ønsker det gjelder søkere ved hovedopptaket. Alle søkerne med lovfestet rett fikk tilbud, noen få av de yngste barna fikk avslag. Noen barn fikk tilbud i en barnehage foreldrene ikke hadde søkt, og noen få som har barnehageplass, fikk avslag på å bytte barnehage.

Organisasjon	Mål	Resultat
Sykefravær	Individuelt	9,8 %

Sykefravær	Mål	Resultat
200 Brøttum, Lismarka og Åsen barnehage	11,0 %	12,9 %
201 Fagernes, Fossen og Moelv barnehage	8,5 %	12,5 %
204 Nes barnehage	10,0 %	12,1 %
205 Tømmerli barnehage	10,0 %	5,8 %
206 Hempa og Vesleparken barnehage	10,0 %	5,6 %
207 Buttekvern og Fredheimvegen barnehage	7,0 %	5,2 %
208 Simenstua, Furnes og Kylstad barnehage	9,0 %	7,4 %
209 Bakkehaugen barnehage	10,0 %	8,2 %

Barnehagene hadde et samlet sykefravær i 2018 på 9,8 % mot 10,8 % i 2017.

Personalinnsats

	31.12.2016	31.12.2017	Budsjett 2018	31.12.2018
200 Brøttum, Lismarka og Åsen barnehage	26,40	27,30	27,30	27,90
201 Fossen, Moelv og Fagernes barnehage	40,17	41,47	41,47	41,47
204 Nes barnehage	36,44	37,54	37,54	38,84
205 Tømmerli barnehage	14,32	14,82	14,82	15,82
206 Hempa og Vesleparken barnehage	20,04	20,64	20,64	21,64
207 Buttekvern og Fredheimvegen barnehage	26,42	27,32	27,32	28,52
208 Furnes, Kylstad og Simenstua barnehage	25,69	26,59	26,59	28,99
209 Bakkehaugen barnehage	24,00	24,80	24,80	25,80
249 Barnehageformål – ikke fordelt enheter	6,03	5,00	5,00	5,00
Sum årsverk VO 20 barnehage	219,51	225,48	225,48	233,98

Driftsregnskapet (beløp i kr 1.000)

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Regnskap 2018
Driftsutgifter	264 232	266 683	271 099	275 379
Driftsinntekter	46 339	39 335	41 032	45 312
Netto driftsutgifter	217 893	227 348	230 067	230 067

Investeringsregnskapet (beløp i kr 1.000)

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Regnskap 2018
Investeringsutgift	880	2 323	1 302	1 969
Investeringsinntekt	0	0	0	0
Netto investeringsutgift	880	2 323	1 302	1 969

I 2018 ble det bygget vognskjul i Tømmerli barnehage, etablert en ballbinge i Fagernes barnehage i samarbeid med skolen og FAU, samt foretatt oppgradering av uteområdet i flere av barnehagene. Det er utført oppgraderinger innendørs i Brøttum, Lismarka og Åsen barnehager.

Netto driftsutgifter pr. resultatenheter før årsoppgjørdisposisjoner (beløp i kr 1.000)

Resultatenhet	Budsjett 2018	Regnskap 2018	Avvik	Avvik i %
200 Brøttum, Lismarka og Åsen barnehage	11 851	10 984	867	7,3 %
201 Fossen, Moelv og Fagernes barnehage	18 019	17 429	590	3,3 %
204 Nes barnehage	17 017	17 114	-97	-0,6 %
205 Tømmerli barnehage	7 147	7 012	135	1,9 %
206 Hempa og Vesleparken barnehage	9 793	10 061	-268	-2,7 %
207 Buttekvern og Fredheimvegen barnehage	12 675	12 262	413	3,3 %
208 Furnes, Kylstad og Simenstua barnehage	12 592	12 421	171	1,4 %
209 Bakkehaugen barnehage	11 591	11 671	-80	-0,7 %
249 Barnehageformål – ikke fordelt enheter	129 382	129 926	-544	-0,4 %
Sum	230 067	228 880	1 187	0,5 %

Rapport fra resultatene

200 Brøttum, Lismarka og Åsen barnehage

Brøttum, Lismarka og Åsen barnehage har i 2018 gitt plass til 75 barn i alderen 0-6 år. På grunn av mindre behov for plasser ved hovedopptaket, er en avdeling i Lismarka barnehage midlertidig stengt barnehageåret 2018/2019. Det var noe ledig kapasitet i barnehagene gjennom året. På grunn av dette har ansatte fått tilbud om arbeid i andre enheter.

Det er foretatt oppgradering av det fysiske miljøet både ute og inne i alle tre barnehagene. Noe nytt inventar er kjøpt inn på avdelingene. Videre er det kjøpt lekeapparater, leker og utstyr som inspirerer og fremmer utvikling, læring, lek og aktiviteter. Innkjøp av flere PC-er og en oppgradering av kontorene har blant annet bidratt til at de pedagogiske lederne kan ha all planleggingstid i barnehagene. Investeringene har ført til at barnehagene fremstår mer innbydende og trivelige. Det skaper engasjement og aktiviteter og godt samspill i barnehagedagen. Hovedfokus er å skape et godt og utviklende miljø og gode relasjoner mellom barna og mellom barna og de voksne. Det satses på lek, læring og skapende prosesser med bruk av digitale verktøy i alle barnehagene.

Barna får servert varm mat én til to dager i uka, og det fokuseres på et sunt og godt kosthold. Som inspirasjon til dette arbeidet har personalgruppa fått omvisning på Geitmyra Ringsaker matkultursenter for barn.

Enheden er godt i gang med FoU-prosjektet *Kultur for læring*. Med bakgrunn i spørreundersøkelsen, som ble utført i 2017, arbeides det i profesjonelle læringsfelleskap for å heve kvaliteten på foreldresamarbeidet. Pedagogisk analyse brukes for å videreutvikle enhetens pedagogiske praksis og flere tiltak er satt i gang. Hele personalgruppa er involvert i arbeidet.

Det er utarbeidet tiltak for å styrke samarbeidet mellom barnehagene i enheten. Felles personalmøter og planleggingsdager har gjort at personalet blir samkjørt, noe som bidrar til økt trygghet og samarbeid mellom avdelingene og barnehagene. Endringer i personalsammensetningen

mellom barnehagene er gjort for å kunne utnytte personalets kompetanse etter den enkelte barnehages behov, og de ansatte utnytter hverandres kompetanse i forhold til ulike temaer. Gjennom etiske refleksjoner arbeides det med en felles plattform mellom barnehagene med felles målsettinger, grunnsyn og verdisyn. En tydelig og tilstedeværende ledelse prioriteres.

Gjennomsnittlig sykefravær var i 2018 på 12,9 %. Dette er en reduksjon på 4,3 prosentpoeng fra 2017. Det er arbeidet mye med involvering og samarbeid blant de ansatte for å øke trivselen og å redusere sykefraværet ytterligere. De sykmeldte blir fulgt opp etter gjeldende retningslinjer for IA-bedrifter.

Brøttum, Lismarka og Åsen barnehage har seks deltidsansatte, hvorav to arbeider ufrivillig deltid.

Regnskapet viser et mindreforbruk på kr 867.000. Dette skyldes blant annet at enheten har hatt vakante stillinger gjennom året på grunn av ledige barnehageplasser. Det har vært mindre behov for vikarer, og enheten har derfor høyere sykelønnsrefusjoner enn tilsvarende vikartilgifter.

201 Fagernes, Fossen og Moelv barnehage

Fagernes, Fossen og Moelv barnehage har i 2018 gitt plass til 129 barn i alderen 0-6 år. Det var ledig kapasitet i alle barnehagene fra høsten, og alle som søkte gjennom året fikk plass. En avdeling i Moelv barnehage har vært midlertidig stengt i tre år på grunn av færre søkere. Avdelingen blir åpnet når behovet for barnehageplasser øker.

Enheden har i 2018 arbeidet med å implementere FoU-prosjektet *Kultur for læring* hos de ansatte. Resultater etter spørreundersøkelsen fra november 2017 ble brukt som grunnlag for å finne forbedringsområder for barnehagene. Målet er å få alle ansatte til å arbeide sammen i profesjonelle læringsfelleskap, slik at den samlede kompetansen i enheten økes. Gjennom dette skal den pedagogiske praksisen forbedres, slik at alle barna får realisert sitt potensiale for trivsel, utvikling og læring. De ansatte opplever å ha fått et nyttig og godt verktøy for å forbedre kvaliteten på tjenestetilbudet gjennom deltakelse i prosjektet.

Programmet psykologisk førstehjelp, *Grønne tanker - glade barn* og arbeid med engelsk ble videreført. I tillegg har *Antall, rom og form* og språkutvikling hatt høy prioritet høsten 2018. Alle barnehagene er mye ute i skog og mark, og bruker naturen som læringsarena gjennom alle årstider.

Flere ansatte er under videreutdanning for å øke kompetansen. En barneveileder har tatt teoridelen til fagprøven innen barne- og ungdomsarbeid, og en barne- og ungdomsarbeider tar videreutdanning i veiledningspedagogikk for å kunne veilede lærlinger. Enheden har hatt to lærlinger i barne- og ungdomsarbeiderfaget i 2018. Fossen barnehage er partnerbarnehage for Høgskolen i Innlandet, noe som innebærer at barnehagelærerstudenter har praksis i barnehagen.

Sykefraværet i enheten var på 12,5 % i 2018, noe som er en nedgang på 3,8 prosentpoeng fra 2017. Fraværet skyldes hovedsakelig langtidssykemeldinger. Sykmeldte blir fulgt opp etter retningslinjer for IA-bedrifter. Det samarbeides med NAV, Mjøsanker og HMS-rådgiver.

Enheden har sju deltidsansatte, som alle arbeider ufrivillig deltid. Disse prioriteres når samme type stilling blir ledig.

Enheden hadde et mindreforbruk på kr 590.000 i 2018. Dette skyldes blant annet at stillinger har vært holdt vakante på grunn av ledige barnehageplasser gjennom året. I tillegg har inntekter fra sykelønnsrefusjoner vært høyere enn tilsvarende vikartilgifter.

204 Nes barnehage

Nes barnehage har i 2018 i gjennomsnitt gitt tilbud til 140 barn i alderen 0-6 år. Flere ansatte har gjennomført videreutdanning de seneste årene slik at enheten har en høy andel ansatte med formell fagkompetanse innen arbeid med barn.

↑ Brøttum barnehage markerer OL med egne vinterleker utendørs.

Enheten har over flere år arbeidet bevisst med å skape en Vi-kultur der alle ansatte har god innsikt og kjennskap til enhetens pedagogiske mål og er stolte av arbeidsplassen. I samarbeid med de ansatte arbeides det med å gjøre barnehagen til en enda bedre læringsarena for barn og voksne gjennom faglig fokus og dermed videreutvikle god kvalitet. FoU-prosjektet *Kultur for læring* som ble startet opp i barnehagene høsten 2017, er et viktig bidrag i arbeidet. I tillegg videreføres *Antall, rom og form*, engelsk, fysisk aktivitet, *Grønne tanker - glade barn*, *De utrolige årene*, og *Barnehagen som læringsmiljø og danningsarena*. For å styrke ledergruppa i enheten, slik at utfordringer og endringer håndteres på en god måte, ble tidligere igangsatte tiltak videreført i 2018.

Enheten hadde i 2018 et sykefravær på 12,1 %, noe som er en økning på 0,2 prosentpoeng fra 2017. Langtidsfraværet er høyest. Enheten har et tett samarbeid med HMS-rådgiver og NAV, og det arbeides kontinuerlig med individuelle og systemrettede tiltak.

Enheten har fem ansatte med ufrivillig deltid. De ansatte blir ivaretatt ved at stillingen økes midlertidig med vikartimer i påvente av ledig fast hjemmel.

Resultatet fra årets drift viser et merforbruk på kr 97.000 som er dekket av enhetens disposisjonsfond. Merforbruket skyldes at enheten har hatt ledige plasser gjennom barnehageåret, og som følge av dette fått reduserte inntekter fra foreldrebetaling.

205 Tømmerli barnehage

Tømmerli barnehage har i 2018 gitt tilbud til 54 barn i alderen 0-6 år. Enheten hadde liten ledig kapasitet ved oppstart av barnehageåret 2018/2019, og i løpet av høsten ble alle plassene fylt opp.

Enheten har arbeidet mye med FoU-prosjektet *Kultur for læring* dette året. Gjennom prosjektet har enheten deltatt på samlinger for ledelsen, opplæring av gruppeledere og gjennomføring av kompetansepakker for ledere, gruppeledere og ansatte. Dette er et kompetanseløft for hele enheten som skal bidra til å videreutvikle enhetens pedagogiske praksis.

Arbeidet med implementering av den nye rammeplanen har pågått gjennom hele året, og barns medvirkning har vært et satsingsområde. Barna har i enda større grad enn tidligere fått anledning til å påvirke sin hverdag, og personalet er mer bevisst på å tolke barnas signaler og møte deres innspill.

Arbeidet med psykologisk førstehjelp, *Grønne tanker - glade barn* for de eldste barna fortsetter. Det arbeides kontinuerlig med relasjonsbygging for alle aldersgrupper. Viktigheten av å være sensitive, tilstedeværende voksne har vært tema i samarbeidsmøter i løpet av året. Språk og språkstimulering er et viktig område som enheten vektlegger for alle aldersgrupper. Dette gjelder i rutinesituasjoner, i strukturerte og planlagte aktiviteter og mer uformelle aktiviteter. Den voksnes rolle i dette arbeidet er svært sentral.

En barnehagelærer tar videreutdanning barnehageåret 2018/2019.

I 2018 har enheten bygd på eget vognrom, og fått godkjenning etter forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler, mv.

Sykefraværet for 2018 var på 5,8 %, noe som er en nedgang på 1,5 prosentpoeng fra 2017.

Enheten har fire deltidsansatte som alle arbeider frivillig deltid.

Tømmerli barnehage hadde i 2018 et mindreforbruk på kr 135.000. Dette skyldes i hovedsak lønnsbesparelser ved sykefravær, da vikarer ofte lønnes lavere enn fast ansatte.

↑ *En trygg og god start på barnehagelivet er viktig. Oliver (1) hadde sine første dager i Hempa barnehage høsten 2018.*

206 Hempa og Vesleparken barnehage

Hempa og Vesleparken barnehage har i 2018 gitt tilbud til 77 barn i alderen 0-6 år.

Barnehagene har blant annet arbeidet med å implementere ny rammeplan og styrke fagkompetansen og rollen for de pedagogiske lederne. I tillegg ble arbeidet med engelsk, *Antall, rom og form* og psykologisk førstehjelp *Grønne tanker - glade barn* videreført. Gjennom FoU-prosjektet *Kultur for læring* gjennomføres kompetansepakke i pedagogisk analyse for alle ansatte fra august 2018. Dette skal bidra til å videreutvikle god kvalitet på tilbudet.

Hver barnehage har en egen Facebook-side, der det legges ut informasjon om aktivitetene. Foreldrene uttrykker at de har fått et bedre innblikk i hva som skjer i barnehagehverdagen gjennom dette tiltaket.

Vesleparken barnehage har i dag sju barn med flyktning-bakgrunn, og halvparten av alle barna i barnehagen har flerkulturell bakgrunn. Barnehagen er fokusvirksomhet gjennom NAFO (Nasjonalt Senter for Flerkulturell Opplæring) og har tilegnet seg mye kompetanse i arbeid med minoritetsspråklige barn og familier.

Enheten har et sykefravær de siste 12 månedene på 5,6 %, noe som er en nedgang på 0,4 prosentpoeng fra 2017 og under målsettingen på 10 %. I hovedsak er dette korttidsfravær. Enheten arbeider kontinuerlig med oppfølging av sykemeldte. Det samarbeides med NAV, HMS-rådgiver og bedriftshelsetjenesten.

Det er tre deltidsansatte, men ingen arbeider ufrivillig deltid.

Enheten har i 2018 et merforbruk på kr 257.000, som er dekket av enhetens disposisjonsfond. Merforbruket skyldes dels lave sykkelønsrefusjoner, og dels lavere inntekter fra foreldrebetaling, da flere barn hadde senere oppstart i barnehagene.

207 Buttekværn og Fredheimvegen barnehage

Buttekværn og Fredheimvegen barnehage har i 2018 gitt tilbud til 105 barn i alderen 0-6 år. Enheten består av fire storbarneavdelinger med 18 barn pr. avdeling, en småbarneavdeling med ni barn og to småbarneavdelinger med 12 barn pr. avdeling.

Begge barnehagene arbeider med tiltak for å få ny godkjenning etter forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler, mv. Det foreligger en fremdriftsplan og resterende tiltak gjennomføres i 2019. Fredheimvegen barnehage har i tillegg behov for vedlikehold og oppgradering av utstyr. Dette skjer gjennom bruk av egne fondsmidler.

Enheten arbeider systematisk med kompetanseheving. Det legges til rette for at ansatte kan ta videreutdanning i veiledning og spesialpedagogisk tilrettelegging. Videre fortsetter arbeidet med *De utrolige årene*, *Grønne tanker - glade barn*, *Tidlig innsats for barn i risiko* og *Trygghetssirkelen*. I tillegg er det fokus på rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver og FoU-prosjektet *Kultur for læring*. Det arbeides med ulike tiltak for å videreutvikle god kvalitet. Det legges vekt på at barnehagens pedagogiske praksis har en teoretisk forankring og at pågående utviklingsarbeid ses i sammenheng med *Kultur for læring*.

Ledelsen i barnehagen legger vekt på en åpen kommunikasjon og medvirkning for alle ansatte i tråd med gjeldende regelverk. HMS-utvalget og de ansatte arbeider med å skape et godt miljø og en god tilbakemeldingskultur. Videre arbeides det med samhold og likeverd mellom barnehagene gjennom sosiale arrangementer, felles møter og tilstedeværelse av hele ledelsen i begge barnehagene.

Sykefraværet i 2018 var på 5,2 %, noe som er en økning på 1,3 prosentpoeng fra 2017, men under målsettingen på 7 %. Det er arbeidet systematisk med trivsel og nærvær som tiltak for å ha lavt sykefravær.

Ved utgangen av 2018 har enheten en ansatt i ufrivillig deltid, og denne prioriteres når samme type stilling blir ledig.

Enheten har i 2018 et mindreforbruk på kr 413.000 inkludert inntektsført mindreforbruk fra forrige år på kr 40.000. Mindreforbruket skyldes lavere utgifter til vikarer enn budsjettet.

↓ [Slik så det ut da førskolebarna i Fredheimvegen lagde glittervulkan i forskergruppa.](#)

208 Simenstua, Furnes og Kylstad barnehage

Simenstua, Furnes og Kylstad barnehage har i 2018 gitt plass til 100 barn i alderen 0-6 år. I Simenstua barnehage er det to avdelinger som foreløpig ikke er tatt i bruk. Fra 1. august 2018 ble den ene småbarneavdelingen utvidet fra 9 til 12 barn.

I 2018 har enheten prioritert arbeidet med FoU-prosjektet *Kultur for læring*. Prosjektet involverer alle barnehagene, og det utvikles ny kompetanse gjennom profesjonelle læringsfellesskap. Innen *Kultur for læring* har enheten arbeidet med temaet relasjonskompetanse. Gjennom dette videreføres blant annet arbeid med *Trygghetssirkelen* og *Grønne tanker - glade barn*. Videre er det utarbeidet plan for å sikre god oppstart i barnehagen for å møte barnas behov for trygg tilknytning. Lek, vennskap og fellesskap, som er viktige satsningsområder, er også flettet inn i arbeidet med *Kultur for læring*.

Fra høsten 2018 brukes *Min fagplan*, et elektronisk verktøy for god kommunikasjon med hjemmene. Dette bidrar til synliggjøring av arbeidet i barnehagen, spesielt i forhold til fagområdene i rammeplanen. For å gi barna muligheter til utforskning, kreativitet og læring, videreutvikles arbeidet med digitale verktøy og bruk av nettbrett gjennom pilotprosjektet enheten deltar i.

I forbindelse med ny pedagognorm og ny bemanningsnorm er det foretatt noen endringer innad i enheten, slik at ansatte har byttet arbeidssted. Det arbeides systematisk med trivsel både for de ansatte og for brukerne.

Høsten 2018 ble den gamle delen av Furnes barnehage pusset opp, og garderoben ble oppgradert med nye skap og benker.

Sykefraværet de siste 12 månedene er på 7,4 %. Dette er en økning på 0,1 prosentpoeng fra 2017. Det meste er langtidsfravær, og enheten har tett samarbeid med HMS-rådgiver og NAV for å følge opp de sykmeldte.

Enheten har ni arbeidstakere i deltidsstillinger, hvorav fire er registrert med ufrivillig deltid.

I 2018 har enheten et mindreforbruk på kr 170.000, inkludert kr 116.000 i inntektsført mindreforbruk fra forrige år. Mindreforbruket skyldes at deler av en stilling var vakant en periode i påvente av ny ansatt.

209 Bakkehaugen barnehage

Bakkehaugen barnehage har i 2018 i gjennomsnitt gitt plass til 87 barn i alderen 0-6 år. Første halvår hadde barnehagen to småbarneavdelinger, tre storbarneavdelinger og en avdeling med barn i alderen 2-4 år. Endret behov førte til at barnehagen hadde tre småbarneavdelinger og tre storbarneavdelinger andre halvår 2018. Barnehagen hadde ingen ledige plasser i perioden.

Enheten legger stor vekt på å ivareta kommunens målsetting om *Vekst og utvikling med tidlig innsats - økt læringsutbytte*, og at barn og foreldre skal oppleve et kvalitativt godt barnehagetilbud. Blant annet gjennom FoU-prosjektet *Kultur for læring* legges det vekt på å videreutvikle den pedagogiske praksisen, slik at barna får realisert sitt potensial for trivsel, utvikling og læring. Barnehagens hovedmål er å skape et stimulerende miljø med vekt på språklig og sosial kompetanse, der barna får gode lekerfaringer og danner vennskap. Første halvdel av 2018 hadde barnehagen fokus på Geirr Lystrup og hans tekster og viser. Temaene og aktivitetene tok utgangspunkt i sangene og tekstene hans om vennskap, Afrika, bjørn, maur, osv. Førskolebarna deltok i *Karusellkoret*, et felleskor for alle femåringene i barnehagene i samarbeid med enheten Kultur. I Bakkehaugen ble prosjektet avsluttet med besøk av Geirr Lystrup på sommerfesten.

Gjennom disse temaene har det vært fokus på rammeplanens fagområder, psykologisk førstehjelp, *Grønne tanker - glade barn* og engelsk. Med bakgrunn i resultatene fra spørreundersøkelsen i *Kultur for læring* høsten 2017 har barnehagen en ekstra satsing på temaene natur og uteliv høsten 2018. Ved å legge til rette for en aktiv bruk av natur og uteliv ønskes det å gi barna mulighet til å få positive erfaringer og gode opplevelser med å være ute til alle årstider.

Det er satt opp nytt gjerde mot Fagerlundvegen og Bekkevegen, og det er foretatt utskifting av sand i alle sandkassene.

Enheten har en ansatt med ufrivillig deltid. Denne prioriteres ved vikariater i barnehagen.

Gjennomsnittlig sykefravær i 2018 var på 8,2 %, noe som er 5,2 prosentpoeng lavere enn i 2017, og under målsettingen på 10 %. Det legges vekt på å videreutvikle og forsterke et inkluderende og trygt arbeidsmiljø, der alle ansatte blir sett og hørt. Det er viktig med gode relasjoner, og at alle føler trivsel, ansvar, mestring, humor, glede og motivasjon i arbeidet. Tilgjengelighet, kommunikasjon og nærhet mellom ledelsen og de andre ansatte er også viktige områder.

Enheten har et merforbruk på kr 80.000, som er dekket av enhetens disposisjonsfond. Merforbruket skyldes i hovedsak innkjøp av leker i forbindelse med at en av avdelingene fikk endret alderssammensetningen samt noe lavere inntekter fra foreldrebetaling, da noen barn har senere oppstart i barnehagen.

249 Barnehageformål - ikke fordelt enheter

Under dette ansvaret budsjetteres en rekke felles tiltak på barnehageområdet. Det er blant annet spesialpedagogisk hjelp for barn under opplæringspliktig alder og kommunal tilrettelegging for barn med nedsatt funksjonsevne.

Det budsjetteres også kommunale tilskudd til private barnehager, kompensasjon for søskenmoderasjon til private barnehager, interkommunalt oppgjør knyttet til private barnehageplasser, felles opplæringstiltak og differensiert foreldrebetaling etter forskrift om foreldrebetaling.

I budsjettet for 2018 var det innarbeidet 116,5 mill. kroner i tilskudd til private barnehager. Til sammen ble det utbetalt 118,8 mill. kroner i løpet av året. Budsjettområdet har dermed et merforbruk på 2,3 mill. kroner. Antall heltidsplasser i de private barnehagene har samlet sett en liten nedgang i forhold til året før. Merforbruket skyldes at det er innført et nytt tilskudd til pedagogisk bemanning som ikke er budsjettet, i tillegg har tilskuddssatsene i 2018 økt mer enn prisframskrivingen av budsjettposten.

Ringsaker kommune har hatt en besparelse i det interkommunale nabooppgjøret i 2018. Ordningen gjelder det økonomiske oppgjøret mellom kommuner når foreldre velger å ha sine barn i private barnehager utenfor bostedskommunen. I 2018 har kommunen en netto besparelse på 1,6 mill. kroner.

Budsjettet for kompensasjon av ordinær søskenmoderasjon til private barnehager hadde et merforbruk på kr 155.000.

Fra 2015 ble det etablert to nasjonale ordninger for redusert foreldrebetaling til husholdninger med lav inntekt. I budsjettet for 2018 var det opprinnelig budsjettet med 2,02 mill. kroner til disse ordningene. Til sammen er private og kommunale barnehager kompensert med 3,16 mill. kroner for reduserte inntekter fra foreldrebetaling. Dette gjør at budsjettområdet har et merforbruk på 1,14 mill. kroner. Innslagspunktet for ordningen med gratis kjernetid for 3-, 4- og 5-åringer økte fra kr 450.000 til kr 533.500 fra 1.8.2018 slik at det ble flere husholdninger som kvalifiserte til å få reduksjon i foreldrebetaling via denne ordningen.

Ved utgangen av 2018 hadde til sammen 145 husholdninger søkt om redusert foreldrebetaling for innværende barnehageår, noe som er en økning på 10,8 % fra 2017.

Budsjettområdet til spesialpedagogisk hjelp har et regnskapsmessig merforbruk på kr 292.000. Det er en økning både i antall barn som har rett på spesialpedagogisk hjelp og i antall timer hjelp hvert barn har behov for.

Tilskudd til tiltak for å bedre språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn gis kommuner med minimum 10 % minoritetsspråklige barn av alle barnehagebarn, og minimum 50 barn. Årsmelding for barnehager pr. 15.12.2017, som ga grunnlag for tilskudd i 2018, viste at Ringsaker hadde 160 minoritetsspråklige barn, noe som var over 10 % av alle barnehagebarn. Det ble tildelt kr 554.000 i statlig støtte. De ekstra ressursene brukes til å styrke bemanningen i de barnehagene som har minoritetsspråklige barn. Dette fører til at barnehagene kan legge til rette for små språkgrupper og aktiviteter som kan bidra til å øke den norskspråklige forståelsen. Budsjettområdet har et mindreforbruk på kr 432.000 i 2018.

2.3.4 VESENTLIGE RESULTATER, AKTIVITETS- OG STANDARDENDRINGER

Barnehagedekning

Kommunen har full barnehagedekning. Det betyr at alle barn med lovfestet rett til plass fikk tilbud høsten 2018. Imidlertid er det en endring i Brumunddal og Furnes, der kapasiteten i praksis stort sett er brukt opp. I Nes, Moelv og nordre Ringsaker var det en del ledige plasser. Gjennom året har nye søkere fått tilbud om barnehageplass i disse områdene. Det er viktig med en kontinuerlig oppfølging av etterspørselen og gjennomføre vedtatte tiltak, slik at den gode barnehagedekningen i alle deler av kommunen opprettholdes.

Kvalitetsarbeid

Arbeidet med kompetanseheving og kvalitetsutvikling er en kontinuerlig prosess i barnehagene. Å arbeide for et godt leke-, omsorgs- og læringsmiljø er en av kjerneoppgavene til barnehagen. Sentrale føringer følges opp, og det pågår et gjennomgående arbeid med utgangspunkt i rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. Videre arbeides det med tiltak knyttet opp mot barn med nedsatt funksjonsevne og HMS-arbeid.

Gjennom FoU-prosjektet *Kultur for læring* utvikles en samordnet arbeidsform med profesjonelle læringsfelleskap. Ringsaker samarbeider med de andre kommunene i regionen, Fylkesmannen og SePU (Senter for praksisrettet utdanningsforskning) i prosjektet. Arbeidet startet opp for barnehagene med spørreundersøkelser høsten 2017. Hensikten med spørreundersøkelsene er for det første at barnehagen skal få kunnskap om barns opplevelse av barnehagetilbudet, samt deres sosiale og språklige utvikling. Videre får barnehagene informasjon om foreldrenes opplevelse av og tilfredshet med tilbudet og samarbeid med de ansatte. Barnehagen får også informasjon om hvordan de ansatte opplever egen arbeidssituasjon og kunnskap om ledelsen av barnehagen. I undersøkelsene deltok 4- og 5-åringene og kontaktpedagog på deres avdelinger, alle foreldrene, de ansatte og barnehagens ledelse. Resultater fra de ulike spørreundersøkelsene danner grunnlag for videre arbeid i den enkelte barnehage fra januar 2018. De ansatte arbeider i profesjonelle læringsfelleskap. Alle de kommunale barnehagene og de private ordinære barnehagene deltar i prosjektet i perioden 2017-2021. Målet med forbedringsarbeidet *Kultur for læring* i barnehagen er å videreutvikle barnehagens pedagogiske praksis, slik at barna får realisert sitt potensial for trivsel, utvikling og læring. Arbeidet med implementering av den nye rammeplanen er en del av prosjektet. Fylkesmannen tildelte kompetansemidler til kommunene i Hamar-regionen til prosjektet. Midlene brukes til kompetansetiltak for de ansatte.

For å bidra til god ledelse og styring av enhetene ble det gjennomført dialogmøter mellom kommunalsjefen og den enkelte barnehageleder vinteren 2018. Resultatene fra spørreundersøkelsen i *Kultur for læring* danner grunnlag for felles analyse og refleksjon. Det ble avtalt tiltak for å videreutvikle kvaliteten i den enkelte enhet. Samlet sett viste spørreundersøkelsen gode resultater for barnehagene. Enkelte barnehager hadde likevel resultater for områder som bør forbedres og tiltak ble iverksatt i henhold til dette.

For å øke kompetansen blant ansatte har Fylkesmannen i Hedmark gjennomført opplæringstiltak for assistenter i kommunale og private barnehager i samarbeid med Elverum videregående skole i flere år. Dette er tiltak som setter deltakerne i stand til å gå opp til eksamen i teoridelen av fagprøven for barne- og ungdomsarbeiderfaget. Hvert år har det vært deltakere fra kommunale og private barnehager i Ringsaker, og høsten 2018 begynte fire ansatte på utdanningen. Dette betyr at andelen barneveiledere som har tatt fagarbeiderutdanning har økt de siste årene. Årsmelding for barnehager pr. 15.12.2018 viste at ca. 60 % av barneveilederne i kommunale barnehager har fagbrev i barne- og ungdomsarbeiderfaget. I tillegg har noen barne- og ungdomsarbeidere tatt videreutdanning for fagarbeidere.

Enkelte barnehager har partneravtale med Høgskolen i Innlandet og tar imot barnehage- lærerstudenter i praksis. Det er et krav for øvingslærere å ha minimum 15 studiepoeng veiledningspedagogikk, og flere barnehagelærere har gjennomført videreutdanningen. Dette bidrar samtidig til at veiledningskompetansen i barnehagen øker.

Utdanningsdirektoratet startet ettårig videreutdanning for barnehagelærere høsten 2017, og høsten 2018 begynte en barnehagelærer fra kommunal barnehage på videreutdanning i Språkutvikling og språklæring. Studietilbudene gir 30 studiepoeng, og staten bidrar med kr 50.000 i tilretteleggingsmidler pr. ansatt. Tilretteleggingsmidlene tildeles barnehagen og skal bidra til at den ansatte som tar videreutdanning kan gjennomføre studiet. Midlene brukes til vikar når den ansatte er på studiesamling, kjøp av bøker, betaling av reiseutgifter, oppholdsutgifter og semesteravgift.

Det arbeides videre med kompetansetiltak innen forebyggende psykisk helse for barn og unge i samarbeid med Familiens hus og PPT. For å styrke barns psykiske helse bidrar psykologisk førstehjelp til at det arbeides helsefremmende og forebyggende for å utvikle barnas og de voksnes psykologiske kunnskap, mentale og sosiale ferdigheter og mestringsstrategier. Relasjonskompetansen hos barnehageansatte styrkes gjennom arbeid med trygg tilknytning i tråd med forskning på høykvalitetsbarnehager. Det pedagogiske materialet *Grønne tanker - glade barn* brukes. Dette er samtidig tiltak for å styrke arbeidet med vennskap og forebygge mobbing. Videre ble *De utrolige årene* utvidet til flere barnehager høsten 2018, og arbeidet med dette tiltaket for forebygging og behandling av atferdsproblemer hos barn i alderen 3-8 år videreføres.

I rammeplanen er barnehagens digitale praksis en av arbeidsmåtene som skal ivareta barnas behov for omsorg og lek, fremme læring og danning og gi barn mulighet for medvirkning. I Ringsaker er det laget felles målsettinger for arbeidet med utgangspunkt i rammeplanens målsettinger. Barna skal bruke digitale verktøy til utforskning, lek, kreativitet og læring. Videre skal de få erfaring med ulike digitale verktøy og utvikle en begynnende etisk forståelse og dømmekraft knyttet til digitale medier. Det arbeides med å utvikle de ansattes kompetanse. I forbindelse med digitaliseringsprosjektet i skolen har Simenstua, Furnes og Kylstad barnehager et pilotprosjekt der barna skal bruke nettbrett i læringsprosesser; å leke seg til ny kunnskap innen ulike fagområder.

Ny bemanningsnorm/pedagognorm

Lov om barnehager med forskrift om pedagogisk bemanning ble endret fra 1.8.2018. Endringen medførte en styrking av pedagogbemanningen ved at barnehagene skal ha en pedagog pr. 7 barn under 3 år og en pedagog pr. 14 barn over 3 år. Videre ble det vedtatt en bemanningsnorm i lov om barnehager fra 1.8.2018 med bestemmelse om at det skal være minimum en voksen pr. 3 barn under 3 år og minimum en voksen pr. 6 barn over 3 år. Med bakgrunn i dette fikk alle enhetene ansatt nye barnehagelærere og har dermed en større pedagogtetthet enn tidligere.

Kommunen samarbeidet med berørte fagorganisasjoner i gjennomføringen av ovennevnte endringer i henhold til arbeidstakernes rettigheter og de nye bestemmelsene i lov om barnehager i en prosess våren 2018. For å sikre en forsvarlig bemanning ble det vedtatt å beholde 6,9 årsverk barneveileder/ barne- og ungdomsarbeider mer enn bemanningsnormen krever. Dette for å kompensere for de fire timene pr. uke en barnehagelærer har avsatt til planlegging, møter o.a., som medfører at antall timer til direkte arbeid med barna reduseres når en pedagog erstatter en barneveileder/ fagarbeider. I tillegg til kompensasjon for nevnte timer, ble det lagt inn ressurser for å ta høyde for en begrenset økning i barnetallet utover i barnehageåret. Begge tiltakene sikrer en forsvarlig bemanning som ivaretar barnas sikkerhet, samtidig som kommunen som arbeidsgiver ivaretar flere barneveiledere/ barne- og ungdomsarbeidere.

Miljørettet helsevern

Samfunnsmedisinsk enhet for Hamar-regionen videreførte arbeidet med tilsyn og godkjenning etter forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler, mv. I 2018 fikk Bakkehaugen barnehage, Lismarka barnehage, Tømmerli barnehage og Kylstad barnehage ny godkjenning.

2.4 UNDERVISNING (VO NR. 30)

300 Brøttum ungdomsskole
301 Moelv ungdomsskole
302 Nes ungdomsskole
303 Brumunddal ungdomsskole
304 Furnes ungdomsskole
310 Brøttum skole
312 Messenia og Lismarka skole
313 Fagernes og Åsen skole
316 Gaupen skole
319 Kirkekretsen skole
321 Hempa skole
322 Fagerlund skole
323 Mørkved skole
324 Kirkenær skole
325 Kylstad skole
326 Stavsberg skole
327 Nes barneskole
328 Moelv og Fossen skole
342 Voksenpedagogisk senter
343 Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT)

Skoleleder:
Haldis Sveen
Kristin Marie Sørlien
Ann-Therese D. Nomerstad
Guro Kirkerud/Kari Nordskogen/Nina Grønvold
Geir Mauseth
Haldis Sveen
May-Britt Eriksen Norberg
Hans Martin Raknerud/Camilla S. Gjerlaug
Gerd Elin Borgen
Anna Saug
Solveig Grøthe/Elisabeth Brendløyken
Kari Storihle Ødegård
Tone Strømberg
Grethe Granerud
Line Osmo
Else Margrethe Holst
Stein Skjeseth
Steinar Ulven
Geir Sandberg
Turid Fauske

2.4.1 ANSVARSOMRÅDE

Undervisning omfatter grunnskole, pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT), voksenopplæring, skolefritidsordning, leirskole, skolelokaler og skoleskyss. Virksomhetsområdet består av:

Barneskole:	12 resultatenheter med til sammen 15 skoler
Kombinert:	1 resultat enhet med både barne- og ungdomsskole (Brøttum)
Ungdomsskole:	4 resultat enheter med til sammen 4 skoler
Andre:	2 resultat enheter (PPT, Voksenpedagogisk senter)
Sum:	19 resultat enheter

2.4.2 HOVEDKOMMENTAR

Gjennom lokal og regional kartlegging samt nasjonale prøver og eksamen følges elevenes læring tett av lærere, skoleledere og skoleeier. Læringstrykket er høyt, med særlig vekt på norsk, engelsk og matematikk. Det har vært rettet særlig innsats mot forsøks- og utviklingsprosjektet *Kultur for læring*, der alle skolene i fylket deltar i arbeidet med å bygge kompetanse gjennom pedagogisk analyse og utvikling av profesjonelle læringsfellesskap. Rådmannen følger opp resultatene på den enkelte skole gjennom fagdager, kretsvis dialogmøter, dialogmøter med hver enkelt skole og oppfølgingsmøter med bakgrunn i resultater fra ulike nasjonale prøver og kartlegginger. Her samordnes strategier og tiltak for økt læringsutbytte. Samlet sett skal alle tiltakene bidra til at undervisningen gjennomføres slik at elevene får et best mulig læringsutbytte.

Det samlede elevtallet i de kommunale skolene ved offisiell telledato 1.10.2018 var 4.005 elever. Dette var en økning på 42 elever fra 2017. Elevtallsutviklingen siste ti år vises i følgende tabell:

↑ 385 forventningsfulle, førsteklasse hadde sin aller første skoledag i Ringsaker 20. august. Blant dem var Olivia (6) ved Mørkved skole.

År	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Elevtall	4 151	4 167	4 134	4 050	3 987	4 040	4 001	3 968	3 963	4 005

Kilde: GSI

SFO-tilbudet ble i 2018 gitt ved alle barneskoler i kommunen. Omtrent 61 % av elevene på 1.-4. trinn benytter seg av tilbud på SFO. Andelen er noenlunde stabil de siste årene. Antallet elever ved SFO siste 10 år vises i følgende tabell:

År	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Elevtall	845	850	931	959	950	1 037	1 040	1 033	984	963

Kilde: GSI

PPT bistår skolene i arbeidet med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling for å legge opplæringen bedre til rette for elever med særskilte behov. PPT skal sørge for at det blir utarbeidet sakkyndig vurdering der opplæringsloven krever det. Det er en nasjonal målsetting å få ned andelen elever med vedtak om spesialundervisning, slik at flere elever får sin opplæring innenfor det ordinære opplæringstilbudet. Ved registreringen 1.10.2018 hadde 352 elever i kommunen vedtak om spesialundervisning. Det tilsvarer 8,8 % av elevene. Landsgjennomsnittet var 7,8 % i 2018. Følgende tabell viser hvor mange elever i de kommunale grunnskolene i Ringsaker som har mottatt spesialundervisning siste 10 år:

År	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Elevtall	363	389	387	305	279	269	283	308	333	352

Kilde: GSI

Voksenpedagogisk senter gir voksenopplæring til de som har rettigheter i henhold til opplæringsloven og introduksjonsloven.

2.4.3 MÅLOPPNÅELSE OG RESSURSBRUK

Resultatmålene for 2018 ble vist i styringskortet i Blå bok 2018.

Brukere	Mål	Resultat
Elevenes tilfredshet med faglig utfordring 7. trinn	4,1	3,9
Elevenes tilfredshet med faglig utfordring 10. trinn	4,2	4,3
Elevenes tilfredshet med vurdering for læring 7. trinn	3,9	3,8
Elevenes tilfredshet med vurdering for læring 10. trinn	3,5	3,4
Elevenes trivsel 7. trinn	4,4	4,3
Elevenes trivsel 10. trinn	4,2	4,1
Standpunktkarakterer norsk hovedmål	3,8	3,9
Standpunktkarakterer engelsk	3,9	3,9
Standpunktkarakterer matematikk	3,5	3,4
Avgangsprøve norsk hovedmål	3,4	3,3
Avgangsprøve engelsk	3,8	3,6
Avgangsprøve matematikk	3,4	3,7
Grunnskolepoeng	41,4	40,5
Nasjonale prøver lesing 5. trinn	50	51
Nasjonale prøver lesing 8. trinn	50	50
Nasjonale prøver lesing 9. trinn	53	53
Nasjonale prøver regning 5. trinn	50	50
Nasjonale prøver regning 8. trinn	50	49
Nasjonale prøver regning 9. trinn	54	52
Nasjonale prøver engelsk 5. trinn	50	51
Nasjonale prøver engelsk 8. trinn	50	49
Dialog og medvirkning – utviklingssamtale 7. trinn	3,8	3,7
Dialog og medvirkning – utviklingssamtale 10. trinn	3,3	3,5

Kilde: Skoleporten

Elevundersøkelsen ble gjennomført høsten 2018. Den enkelte skole har tilgang til detaljerte resultater. Ringsaker kommune er samlet sett for 7. og 10. trinn på nivå med landsgjennomsnittet når det gjelder trivsel og vurdering for læring. Elevene på 10. trinn svarer likt med landsgjennomsnittet når det gjelder mobbing, mens det er flere elever på 7. trinn i Ringsaker som svarer at de blir mobbet, sammenlignet med landsgjennomsnittet.

Foreldreundersøkelsen ble gjennomført høsten 2018 i forbindelse med kartleggingen i *Kultur for læring*. Deltakelsen blant foreldrene i Ringsaker var på 60,7 %. I Hedmark fylke var foreldredeltakelsen på 52,7 %. Undersøkelsen viser at foreldrene i Ringsaker er en positiv støtte for barnas skolegang og viser interesse for leksearbeidet. De er også fornøyd med informasjon og kontakt med skolen, men opplever varierende grad av dialog om og involvering i undervisning og læringsarbeid. Det samsvarer med tilsvarende undersøkelse i 2016.

Resultatene fra skriftlig eksamen i 2018 viser at elevene i Ringsaker ligger 0,2 og 0,1 under landsgjennomsnittet i henholdsvis norsk og engelsk, og 0,1 over landsgjennomsnittet i matematikk.

Resultatene fra nasjonale prøver for 5. trinn er ett skalapoeng over i lesing og engelsk, og likt med landsgjennomsnittet i regning. Elevene på 8. trinn presterer likt i lesing, og ett skalapoeng under landsgjennomsnittet i engelsk og regning. På 9. trinn presterer elevene likt i lesing og to skalapoeng under landsgjennomsnittet i regning. Det er ikke nasjonale prøver i engelsk for 9. trinn. Progresjonen fra 8. til 9. trinn er likt i lesing, og ett skalapoeng under landsgjennomsnittet for landet i regning.

Organisasjon	Mål	Resultat
Sykefravær	Individuelt	6,0 %

Sykefravær	Mål	Resultat
300 Brøttum ungdomsskole	6,0 %	12,8 %
301 Moelv ungdomsskole	6,0 %	5,7 %
302 Nes ungdomsskole	6,0 %	5,1 %
303 Brumunddal ungdomsskole	6,0 %	8,1 %
304 Furnes ungdomsskole	6,0 %	6,8 %
310 Brøttum barneskole	6,0 %	8,3 %
312 Messenlia og Lismarka skole	6,0 %	7,4 %
313 Fagernes og Åsen skole	7,0 %	5,1 %
316 Gaupen skole	5,5 %	4,0 %
319 Kirkekretsen skole	6,0 %	4,7 %
321 Hempa skole	6,0 %	7,4 %
322 Fagerlund skole	6,0 %	5,2 %
323 Mørkved skole	6,4 %	6,3 %
324 Kirkenær skole	6,5 %	7,3 %
325 Kilstad skole	7,0 %	3,8 %
326 Stavsberg skole	7,0 %	2,6 %
327 Nes barneskole	6,0 %	4,1 %
328 Moelv og Fossen skole	6,0 %	4,0 %
342 Voksenpedagogisk senter	7,0 %	10,4 %
343 Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT)	6,5 %	4,8 %

Personalinnsats

	31.12. 2016	31.12. 2017	Budsjett 2018	31.12.2018
300 Brøttum ungdomsskole	20,63	16,52	16,52	17,80
301 Moelv ungdomsskole	27,00	27,56	27,56	25,18
302 Nes ungdomsskole	19,53	17,81	17,81	20,55
303 Brumunddal ungdomsskole	45,89	45,07	45,07	45,58
304 Furnes ungdomsskole	46,20	44,11	44,11	42,07
310 Brøttum skole	18,65	20,92	20,92	19,70
312 Messenlia og Lismarke skole	16,92	18,57	18,57	18,68
313 Fagernes og Åsen skole	17,94	18,58	18,58	18,24
314 Kilde og Fossen skole	46,11	0,00	0,00	0,00
315 Skarpsno skole	14,89	0,00	0,00	0,00
316 Gaupen skole	15,48	17,47	17,47	18,54
319 Kirkekretsen skole	18,96	21,16	21,16	20,14
321 Hempa skole	20,32	22,04	22,04	21,48
322 Fagerlund skole	74,18	79,37	79,37	79,56
323 Mørkved skole	40,98	46,00	46,00	51,67
324 Kirkenær skole	25,42	26,24	26,24	26,04
325 Kilstad skole	19,48	18,10	18,10	18,22
326 Stavsberg skole	19,39	20,53	20,53	21,58
327 Nes barneskole	37,35	41,34	41,34	40,47
328 Moelv og Fossen skole	0,00	65,91	65,91	67,09
342 Voksenpedagogisk senter	26,25	31,47	28,47	30,47
343 Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT)	19,80	19,80	19,80	19,80
399 Undervisningsformål – ikke fordelt	0,50	0,50	1,50	1,50
Sum årsverk VO 30 Undervisning	591,87	619,07	617,07	624,36

Driftsregnskapet (beløp i kr 1.000)

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Regnskap 2018
Driftsutgifter	489 712	509 242	506 156	535 271
Driftsinntekter	100 389	105 184	90 658	119 773
Netto driftsutgifter	389 323	404 058	415 498	415 498

Investeringsregnskapet (beløp i kr 1.000)

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Regnskap 2018
Investeringsutgift	253 845	285 065	216 386	201 969
Investeringsinntekt	0	0	0	0
Netto investeringsutgift	253 845	285 065	216 386	201 969

Investeringsregnskapet har et mindreforbruk i forhold til regulert budsjett. Dette skyldes i hovedsak senere fakturering til prosjektene ved Moelv skole og Moelvhallen med svømmebasseng enn forutsatt i budsjettet.

Netto driftsutgifter pr. resultatenheter før årsoppgjørdisposisjoner (beløp i kr 1.000)

Resultatenhet	Budsjett 2018	Regnskap 2018	Avvik	Avvik i %
300 Brøttum ungdomsskole	12 880	13 756	-876	-6,8 %
301 Moelv ungdomsskole	18 931	19 335	-404	-2,1 %
302 Nes ungdomsskole	14 190	14 348	-158	-1,1 %
303 Brumunddal ungdomsskole	33 385	33 708	-323	-1,0 %
304 Furnes ungdomsskole	30 983	30 483	500	1,6 %
310 Brøttum skole	13 459	13 086	373	2,8 %
312 Messenlia/Lismarka skole	11 793	11 975	-182	-1,5 %
313 Fagernes og Åsen skole	12 503	12 607	-104	-0,8 %
316 Gaupen skole	12 347	12 586	-239	-1,9 %
319 Kirkekretsen skole	12 863	12 784	79	0,6 %
321 Hempa skole	13 833	13 591	242	1,8 %
322 Fagerlund skole	51 567	51 291	276	0,5 %
323 Mørkved skole	31 329	30 991	338	1,1 %
324 Kirkenær skole	16 197	16 036	161	1,0 %
325 Kylstad skole	10 884	10 957	-73	-0,7 %
326 Stavsberg skole	13 572	13 282	290	2,1 %
327 Nes barneskole	25 553	25 559	-6	-0,0 %
328 Moelv og Fossen skole	41 490	40 383	1 107	2,7 %
342 Voksenpedagogisk senter	13 762	15 161	-1 399	-10,2 %
343 Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT)	13 804	13 262	542	3,9 %
399 Undervisningsformål - ikke fordelt	10 173	9 382	791	7,8 %
Sum VO 30 Undervisning	415 498	414 563	935	0,2 %

Rapport fra skoler, voksenpedagogisk senter og Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT)

300/310 Brøttum barne- og ungdomsskole

Det arbeides fortsatt systematisk for ansvarliggjøring og oppfølging av elevenes læringsutbytte. Det er et mål at arbeidet med elevenes motivasjon, engasjement og mestring skal gi ønsket resultat, faglig og sosialt. For å nå dette målet arbeides det med relasjoner, kommunikasjon og samarbeid skole-hjem.

Det pedagogiske bidraget ved skolen vises ved eksamensresultater og resultater fra nasjonale prøver. Eksamensresultatene er over nasjonalt nivå i engelsk og matematikk, og på nasjonalt nivå i norsk. Resultater fra nasjonale prøver på 5. trinn er over nasjonalt nivå i lesing og engelsk, og på nasjonalt nivå i regning. Resultater fra nasjonale prøver på 8. trinn er på landsgjennomsnittet i regning, engelsk og lesing. Resultater på nasjonale prøver 9. trinn viser en svært god progresjon fra 8. trinn, over landsgjennomsnittet i lesing og i regning. Videre tiltak blir oppfølging på mellomtrinnet, 5. til 7. trinn, og evaluering av lese- og skriveopplæringen. Det er en positiv utvikling av de faglige resultatene ved skolen, og det jobbes for å opprettholde disse resultatene.

Enheten har et sykefravær på 10,5 % i 2018. Fraværet kan relateres til langtidsfravær og er høyere enn i 2017, hvor fraværet var 7,6 %. Tiltak for å redusere langtidsfravær gjøres i dialog med den ansatte. Av andre tiltak har enheten samarbeidet med HR-avdelingen. Målet med arbeidet har vært å ha et positivt fokus på hva som kan tilrettelegges og hva den ansatte kan bidra med til tross for midlertidig funksjonsnedsettelse. Arbeidet har resultert i tilretteleggingsoppgaver, som er utformet av ansatte.

Til sammen er det åtte faste deltidsstillinger ved enheten. Alle er registrert med frivillig deltid.

Ved utgangen av 2018 har enheten et merforbruk på kr 503.000. Merforbruket skyldes at det har vært behov for å øke bemanningen rundt noen elevgrupper gjennom året. Merforbruket er i stor grad dekket med enhetens disposisjonsfond på kr 434.000. Det legges opp til at restbeløpet på kr 69.000 dekkes inn gjennom 2019.

301 Moelv ungdomsskole

Arbeidet med *Kultur for læring* har dette året vært preget av utfordringer på bakgrunn av elevresultater fra 2017. Det har vært gjennomført pedagogisk analyse på flere områder knyttet til klasser, enkeltelever eller grupper av elever. Dette er et godt verktøy for å analysere situasjoner og reflektere over egen praksis. Skolen har sett at det å systematisere informasjonen og se saken fra ulike perspektiv er verdifullt for å jobbe med utfordringer på en hensiktsmessig måte.

Årets kull på 10. trinn startet på ungdomsskolen med et gjennomsnittlig faglig resultat på nasjonale prøver i engelsk, og noe over landsgjennomsnittet i lesing og regning. Eksamensresultatene ble gode. Spesielt i matematikk og norsk scorer elevene godt over landsgjennomsnittet. Det gode resultatet i matematikk kan tilskrives endring av matematikkundervisningen. Ved å legge læreboka til side og arbeide med kompetansemålene har undervisningen blitt mer målrettet. Det er også arbeidet med gode prosesser der elevene samarbeider om ulike måter å komme fram til løsningen på – forståelse framfor antall oppgaver. Antall grunnskolepoeng er økt betydelig de siste fem årene. Dette året hadde elevene ved Moelv ungdomsskole i snitt 41,4 grunnskolepoeng. Høstens nasjonale prøver viser noe framgang for elevene på 9. trinn, men lavere enn landsgjennomsnittet. På årets 8. trinn er resultatene under landsgjennomsnittet på alle tre målingene. Resultatene er lavest i regning.

Elevundersøkelsen viser at elevene trives godt ved Moelv ungdomsskole. På de fleste områder ligger resultatene på linje med landsgjennomsnittet. Elevene opplever god støtte både fra hjem og skole. Skolen scorer lavt på det fysiske læringsmiljøet.

Skolen har en lærerspesialist i matematikk som går andre året på lærerspesialistutdanningen. Det har gjort at skolen prioriterer samarbeid i matematikkseksjonen og prøver ut nye måter å utvikle skolen på. Denne funksjonen har gitt nye innspill og gode faglige drøftinger med tanke på økt læring.

Skolen har tatt i bruk Moelvhallen med svømmebasseng til undervisning i kroppsøving. Det er svært viktig å kunne tilby alle elever regelmessig svømmeundervisning og gi grunnlag for gode ferdigheter.

↓ 3. september ble svømmehallen i Moelvhallen tatt i bruk for undervisning for aller første gang.

Sykefraværet i 2018 var på 5,7 %. Dette er litt bedre enn målsettingen, som er satt til 6,0 %.

Ved utgangen av 2018 er det en fast ansatt som arbeider ufrivillig deltid. I tillegg er en ansatt registrert med frivillig deltid.

Skolen har et regnskapsmessig merforbruk på kr 404.000 ved utgangen av året. Fra 2017 hadde skolen et merforbruk på kr 259.000, det vil si at merforbruket i 2018 er på kr 145.000. Redusert elevtall fra høsten har gitt skolen utfordringer i forhold til omstilling.

302 Nes ungdomsskole

Skolens satsingsområder i 2018 har vært *Kultur for læring* og arbeid med *Fagfornyelsen* med vekt på overordnet del. Grunnlagsdokumentet for økte kartleggingsresultater har vært brukt som tidligere, både i forbindelse med nasjonale prøver, elevundersøkelsen og kartleggingsundersøkelsen i *Kultur for læring*. Skolen har jobbet med å systematisere lesing ved hjelp av lesekurs og oppfølging av læringsstrategier i undervisning. Det er en positiv utvikling på lesing for flere elever, samtidig er det en utfordring med gutter og lesing. Etter resultatene fra kartleggingsundersøkelsen T2 høsten 2018, har ett trinn valgt å gå dypere inn i forskjellen mellom gutter og jenter når det gjelder området motivasjon for skole. Skolen samarbeider med PPT i dette arbeidet.

Siste års resultater på eksamen viser en fremgang i matematikk, der skolen har et snitt på 3,5 i 2018, og ligger omtrent på landsgjennomsnittet. I flere år på rad har det vært gode resultater i engelsk, men en liten nedgang i 2018 gjorde at resultatet ble rett under landsgjennomsnittet. I norsk skriftlig var det en nedgang fra 2017, og resultatene er noe under landsgjennomsnittet. Snittet på standpunkt og eksamen samsvarer godt, noe som kan være en indikasjon på god vurderingspraksis. På muntlig eksamen i matematikk er resultatene på landsgjennomsnittet og i engelsk er de over landsgjennomsnittet.

Resultatene fra nasjonale prøver på 8. trinn er over landsgjennomsnittet i lesing (51), litt under i engelsk (48) og på landsgjennomsnittet i regning (50). På nasjonale prøver på 9. trinn ligger elevene på landsgjennomsnittet i både lesing (53) og regning (54). Det er likevel ønskelig å se en enda større framgang fra 8. til 9. trinn.

Elevundersøkelsen er kun gjennomført på 10. trinn i år, ettersom alle elevene deltok på en større kartlegging gjennom *Kultur for læring*. Det er en liten nedgang fra 10. trinnet i fjor på de fleste områdene, men elevene trives godt på skolen og har det fint sammen. Det har ikke lyktes å oppnå ønsket resultatet når det kommer til motivasjon. Dette er noe skolen skal arbeide mer med gjennom blant annet pedagogisk analyse.

Sykefraværet for 2018 er på 5,1 %. I 2017 utgjorde sykefraværet 10,0 %. Enheten har hatt en veldig positiv utvikling gjennom året, og er godt tilfreds med situasjonen nå. Målsettingen er satt til 6,0 %. Sykefraværet følges opp i samsvar med kommunens fastlagte rutiner.

Skolen har ved utgangen av 2018 tre ansatte som er registrert med ufrivillig deltid. I tillegg er det en ansatt som er registrert med frivillig deltid.

Regnskapet for 2018 viser et merforbruk på kr 158.000. Fra 2017 ble det regnskapsført et merforbruk på kr 160.000. Det betyr at resultatet er forbedret med kr 2.000 i løpet av året. Økte utgifter til IKT, innkjøp av nytt telefonsystem og ekstrautgifter til lærere i videreutdanning har gjort at skolen ikke har klart å redusere merforbruket mer.

303 Brumunddal ungdomsskole

Elevresultatene på Brumunddal ungdomsskole har over tid hatt en positiv utvikling. Muntlig eksamen våren 2018 ble gjennomført i ti ulike fag med gjennomsnittlig karakter 4,2. Resultatet er på samme nivå som foregående skoleår. På skriftlig eksamen er det variasjon i resultatene, sammenlignet med tidligere skoleår. Engelsk 3,5 (landsgjennomsnitt 3,7), norsk hovedmål 3,3 (landsgjennomsnitt 3,5) og norsk sidemål 3,5 (landsgjennomsnitt 3,4). I matematikk er det størst framgang de siste årene – fra 2,3 i 2015 til 3,5 i 2018 (landsgjennomsnitt 3,6). Det arbeides hardt og godt for å forbedre skolerresultatene.

Resultatene på nasjonale prøver viser at elevene har relativt god progresjon fra 8. til 9. trinn, men resultatene på 8. trinn ligger under landsgjennomsnittet. Det er fremgang fra 2017 i regning og lesing, men i engelsk er det en tilbakegang. Resultatene blir brukt som begrunnelse for tiltak på 8. trinn og drøftes med barneskolene som avgir elever til skolen. Resultatene på 9. trinn drøftes internt.

Resultatene fra elevundersøkelsen på 10. trinn er variable, men det er små svingninger på de ulike indikatorene. Generelt ligger skolen på eller like over landsgjennomsnittet. Størst er forbedringen på indikatoren som måler mobbing, hvor skolen ligger godt under landsgjennomsnittet.

Resultatene fra undersøkelsen i *Kultur for læring* viser at elevene trives godt på skolen og de har det bra sosialt. Den faglige trivselen kan bli bedre. Dette gjelder særlig for guttene. Det er for mange elever som kjeder seg. De liker ikke å lese, skrive og regne.

Fagseksjonsarbeidet prioriteres høyt, og alle lærere deltar i et forpliktende utviklingsarbeid knyttet til utvikling av egen undervisning – sammen med sine kolleger.

Skoleåret 2018/2019 videreføres en organisering med to lærere i alle norsk-, engelsk- og matematikktimer. Målet er at all tilrettelegging og spesialundervisning gis innenfor klassen, og at elevene opplever helhet og sammenheng i opplæringen. Høsten 2018 har det blitt arbeidet særlig med tema gutter og motivasjon.

Skolen har to lærerspesialister som veileder kollegene i arbeidet med å øke elevenes grunnleggende lese og skriveferdigheter. Våren 2018 sluttførte fire ansatte videreutdanning, og skoleåret 2018/2019 har skolen fem nye lærere på videreutdanning.

Sykefraværet i 2018 var på 8,1 %. Dette er høyere enn for et år siden, men lavere enn ved 2. tertialrapport, hvor fraværet lå på 9,6 %. Alle sykmeldte følges opp etter kommunens fastlagte rutiner.

Skolen har til sammen fem deltidsansatte. Det er en ansatt som er registrert med ufrivillig deltid. Dette gjelder en barneveileder. Det er ikke mulig å tilby full stilling for denne stillingsgruppen.

Brumunddal ungdomsskole har et merforbruk på kr 323.000 ved årsslutt 2018. Avviket skyldes innkjøp knyttet til digitalisering, telefoni og møbler. Merforbruket er finansiert med enhetens disposisjonsfond.

304 Furnes ungdomsskole

Skolen har gjennom året arbeidet aktivt med satsingen *Kultur for læring*. Hovedtemaet for den felles satsingen har i 2018 vært elevenes motivasjon. Skolen har i tillegg arbeidet systematisk for å bli sertifisert som en dysleksivennlig skole. Hensikten med dette har vært å kunne gjennomføre en bedre, og mer tilpasset opplæring for elevene. Skolen har gjennomført ulike tiltak for kompetanseheving og revidert relevante styringsdokumenter.

Resultatene fra eksamen i 2018 viste at elevene ved Furnes ungdomsskole presterte på landsgjennomsnittet i matematikk og norsk sidemål, mens de i engelsk og norsk hovedmål presterte litt under landsgjennomsnittet.

Resultatene fra nasjonale prøver i regning og lesing viser en progresjon fra 8. til 9. trinn som er bedre enn landsgjennomsnittet. Guttene på 9. trinn presterer litt bedre enn jentene i regning, mens jentene kommer litt bedre ut enn guttene i lesing. Elevene på 8. trinn ligger på landsgjennomsnittet i regning og litt over landsgjennomsnittet i engelsk og lesing. Her presterer jentene litt bedre enn guttene på alle tre prøvene (lesing, regning og engelsk).

Brukerundersøkelsen, som ble gjennomført som den del av *Kultur for læring*, viser høy grad av trivsel og stolthet over egen arbeidsplass blant skolens ansatte.

Sykefraværet for de siste 12 månedene er på 6,8 %. Hoveddelen skyldes langtidsfravær som ikke kan knyttes til forhold på arbeidsplassen. Målsettingen er satt til 6,0 %. Sykefraværarbeidet er fulgt opp i samsvar med kommunens retningslinjer.

Det er ingen på ufrivillig deltid blant fast ansatte på enheten. Derimot er det seks ansatte som er registrert med frivillig deltid.

Ved utgangen av 2018 har skolen et mindreforbruk på kr 500.000. Besparelser på lønn ved sykefravær har bidratt vesentlig til resultatet.

Det er lagt planer for at enhetens akkumulerte mindreforbruk skal finansiere ombygging av et klasserom til auditorium med moderne teknologi.

312 Lismarka og Messenlia skole

Enheten består av to grunnskoler med barnetrinn. Det legges stor vekt på at læringsmiljøet og arbeidsmiljøet skal være godt både for voksne og barn. Både ledelsen, lærere og barneveiledere ved skolene er blitt skolert gjennom satsingen *Kultur for læring*, og er i ferd med å gjennomføre modulene i den digitale kompetansepakken *Motivasjon og tro på seg selv*. Pedagogisk analyse brukes som verktøy på egne utfordringer. Samtidig videreføres arbeidet som ble gjort i pulje 3 av *Vurdering for læring med læringspartnere*. Vurderingsprosjektet har gitt god effekt i klasseromsarbeidet for elevene, som er blitt enda mer motiverte for læring, og for den enkelte lærer som opplever godt faglig arbeid blant elevene.

Satsingen på *Psykologisk førstehjelp* gir økt trygghet og motivasjon for læring blant elevene. Programmet for systematisk lese- og skriveopplæring videreføres, og dette vurderes å gi økt læringsutbytte på begge skolene.

Resultater fra elevundersøkelsen for 7. trinn som er gjennomført i løpet av 2018, viser at elevene i stor grad er tilfredse på begge skolene. Gjennomsnittscore for Messenlia er 4,3 og for Lismarka 4,0. Resultatene fra undersøkelser i *Kultur for læring* høsten 2018 viste at begge skolene scoret på og over landsgjennomsnittet med hensyn til trivsel, støtte fra læreren og norsk, matematikk og forventning om mestring, mens ingen av skolene scorer høyt på faglig trivsel. Dette området er det tatt tak i og det forventes bedre resultater i kartleggingen høsten 2020. Begge skolene bruker også kommunens Grunnlagsdokument for kartlegging av elevenes læringsutbytte for å bedre resultatene.

Resultatene fra nasjonale prøver er unntatt offentlighet på grunn av lavt elevtall og publiseringsregler.

Leksehjelp tilbys på begge skolene for 5. til 7. trinn med 2 t/uke pr. trinn innenfor ordinær skoletid. Elevundersøkelsen viser at elevene er godt fornøyd med hensyn til motivasjon, faglig veiledning, trivsel, faglig utfordring og vurdering for læring. Under punktet Tilfredshet med samarbeid og medvirkning er resultatene fra elevundersøkelsen (Medvirkning) lagt til grunn. Scoren her er 3,7. Det er på samme nivå som i 2017. Begge skolene vil fortsette arbeidet for god brukertilfredshet på dette punktet.

Samlet sykefravær de siste 12 måneder ble 7,4 %. Dette er for høyt, og over målsettingen på 6,0 %. Likevel er det noe lavere enn for ett år siden, hvor tilsvarende fravær var 8,2 %. På en liten enhet påvirker langtidsfravær hos enkeltansatte vesentlig til samlet resultat. Det er satt inn tiltak for aktuelle medarbeidere med samtaler med NAV, lege, medarbeider og rektor. Fraværet skyldes ikke forhold på arbeidsplassen.

Det er ti fast ansatte i deltidsstillinger. Av disse er fem registrert med frivillig deltid og fem med ufrivillig deltid. De ansatte som ønsker større stillinger prioriteres ved vikariater og ved sykdomsfravær.

Enheten hadde med seg et merforbruk på kr 87.000 fra forrige regnskapsår. Dette har økt med kr 95.000 gjennom 2018, slik at akkumulert merforbruk er kr 182.000 ved utgangen av året. Hovedårsaken til merforbruket i 2018 er at det har vært behov for å sette inn ekstra ressurser på tre klassetrinn gjennom hele våren.

313 Fagernes og Åsen skole

I løpet av 2018 har det vært jobbet med *Kultur for læring* og med *Fagfornyelsen*, med vekt på overordnet del. Høsten 2018 ble andre del av undersøkelsen *Kultur for læring* gjennomført. Disse resultatene skal det arbeides med fremover og det skal utarbeides en pedagogisk analyse for videre arbeid for skolen.

Resultatene fra nasjonale prøver på 5. trinn ligger under målsettingen på begge skolene. Målet er å ligge på landsgjennomsnittet eller høyere. Lesing utpeker seg spesielt som en ferdighet hvor resultatene må heves. Skolene gjennomførte elevundersøkelsen og denne måler blant annet trivsel, faglig utfordring og vurdering for læring. Enheten har gjennomgående gode resultater på elevundersøkelsen.

Grunnet lavere elevtall høsten 2018 ble Fagernes fåddelt. Det innebar at de sju klassene ble slått sammen med følgende inndeling: 1. og 2. trinn, 3. og 4. trinn, samt 5., 6. og 7. trinn.

Samlet sykefravær for de siste 12 månedene ligger på 5,1 %. Fraværet på Fagernes utgjorde 5,6 %, og Åsen 4,5 %. Det har vært noe økning gjennom året, men resultatet ligger fortsatt under målsettingen som er satt til 7,0 %. Det arbeides kontinuerlig for et godt arbeidsmiljø hvor tilhørighet og medvirkning i egen arbeidshverdag er viktig.

Enheten har totalt åtte deltidsstillinger. En person er registrert med frivillig deltid og sju med ufrivillig deltid. Ufrivillig deltid gjelder i hovedsak barneveiledere i skole og SFO.

Det er et regnskapsmessig merforbruk på kr 104.000 ved utgangen av 2018. Fra 2017 hadde enheten med seg et merforbruk på kr 416.000. Enheten har forbedret resultatet med kr 312.000 i løpet av året, hovedårsaken til dette er besparelser på lønnsområdet. Som følge av redusert elevtall ble det i forbindelse med en sykemelding mulig å sette inn mindre vikarressurs enn stillingen som var sykmeldt.

316 Gaupen skole

Gaupen skole har kontinuerlig fokus på tilpasset opplæring og hvordan det gjør seg synlig i forhold til elevens faglige- og sosiale læringsutbytte, samt i skolens undervisningspraksis. Skoleleder tilrettelegger for systemer og strukturer der lærere kollektivt kan videreutvikle egen og hverandres undervisningspraksis. Det er i enda større grad lagt opp til kollektive læringsøkter der undervisningspraksis ses i lys av teori og forskning.

Gaupen skole arbeider kontinuerlig med relasjonskompetanse, gjennom PALS-modellen, og gjennom *Kultur for læring*. Sentralt i relasjonsarbeidet er de voksnes evne til å gi elevene en opplevelse av å bli sett og anerkjent. Skolen fortsetter fokuset på lesing i alle fag. Det er arbeidet målbevisst for et tett samarbeid mellom hjem og skole.

Resultatene fra nasjonale prøver høsten 2018 viser resultater på og over landsgjennomsnittet i fagene engelsk og matematikk. I lesing er resultatene under landsgjennomsnittet. Resultatene på 5. trinn er tilfredsstillende sett i lys av progresjonen fra kartleggingsprøver for 3. trinn.

Samtlige fokusområder i *Kultur for læring* for foreldre og 1. til 4. trinn høsten 2018 er over snittet sammenlignet med snittet i Ringsaker. Besvarelser fra kontaktlærer, lærere og elever på 5. til 7. trinn viser en nedgang på noen fokusområder. Det arbeides videre med tolking av data og igangsetting av tiltak ved hjelp av pedagogisk analyse.

Det er to lærere som dette året tar videreutdanning i naturfag gjennom Utdanningsdirektoratet sin satsing. En lærer tar master i Tilpasset opplæring utenom det statlige tilbudet for etter- og videreutdanning. Gaupen skole har en lærerspesialist i matematikk.

Gaupen skole har videreført samarbeidet med RIF (Ringsaker idrettsforening) om et aktivitetstilbud rett etter skolen. Tilbudet gis en dag i uka. Det er et tilbud for alle elever og er gratis for de som går på SFO. Samarbeidet er etablert rundt bruk av skolen sin gymsal, RIF sitt ski- og fotballanlegg, samt ansettelse av pedagoger til å drifte tilbudet. Dette er beskrevet på RIF sin hjemmeside.

Sykefraværet de siste 12 månedene ligger på 4,0 %. Dette er en liten økning fra forrige år, men under målsettingen som er satt til 5,5 %. Skolen har hatt noe langtidsfravær i denne perioden. Sykmeldte følges opp etter kommunens faste rutiner.

Skolen har fire ansatte som arbeider frivillig deltid. To arbeider ufrivillig deltid.

Skolen har et regnskapsmessig merforbruk på kr 239.000 ved utgangen av 2018. Fra 2017 hadde skolen med seg et merforbruk på kr 380.000. Gaupen skole har dermed redusert underskuddet med kr 141.000 i løpet av året. Skolen har hatt noe besparelser på lønnsområdet sammenlignet med budsjett.

319 Kirkekretsen skole

Kirkekretsen skole har i 2018 jobbet målbevisst med å øke elevenes læringsutbytte og målet er å etablere en felles struktur for alt læringsarbeid. I 2018 har skolen jobbet med elevenes motivasjon og trivsel. De ansatte har gjennom *Kultur for læring* og *Motivasjon og mestring* jobbet med å gi elevene gode og målrettede tilbakemeldinger på skolefaglige prestasjoner. Det har også vært arbeidet med gode tilbakemeldinger på lek i friminuttene. Høsten 2018 startet skolen opp med nettbrett på 1. og 2. trinn.

Resultatene fra nasjonale prøver på 5. trinn er gode. De viser et resultat over målsettingen både i lesing, engelsk og matematikk. Det arbeides systematisk og godt med begynneropplæringen, og lesing i alle fag er prioritert. Gjennom systematisk arbeid er målet å øke leseferdigheten og leseforståelsen på alle trinn. Det er høy bevissthet hos de ansatte for å øke læringsutbyttet på 5. til 7. trinn.

Elevundersøkelsen viser at skolen har et stabilt læringsmiljø, med små variasjoner. Elevene opplever at de får god støtte fra lærerne og hjemmet. Arbeidet med elevenes psykososiale miljø vektlegges i det daglige arbeidet.

Sykefraværet for 2018 ligger på 4,7 %, noe som er under målsettingen som er satt til 6,0 %. Det er tett oppfølging av sykmeldte, og det arbeides kontinuerlig med å holde sykefraværet nede.

Skolen har totalt 23 fast ansatte. Av disse arbeider seks personer deltid. Det er tre med ufrivillig deltid i faste stillinger.

Regnskapet for 2018 viser et mindreforbruk på kr 79.000.

321 Hempa skole

Skolens satsingsområder i 2018 har vært innføring av nettbrett på 1. og 2. trinn. Arbeidet med *Kultur for læring* er videreført gjennom temaet *Motivasjon og mestring*. Personalet har arbeidet med de forskjellige modulene i kompetansepakken fra SePU.

Utviklingen på nasjonale prøver på 5. trinn viser god fremgang. Resultatene ble 50 skalapoeng i lesing, 49 skalapoeng i regning og 55 skalapoeng i engelsk. Landsgjennomsnittet er 50 skalapoeng. Skolen har arbeidet godt med tilrettelegging, organisering og gjennomføring av disse prøvene.

Ny start er et tiltak som gjennomføres for 1. og 2. trinn på høsten, som har god effekt i forhold til leseopplæringen.

Kartleggingsundersøkelsen i *Kultur for læring* ble gjennomført høsten 2018. Til tross for en noe nedadgående prosentandel på de fleste spørsmål, viser kartleggingen at elevene trives godt på skolen og er fornøyd med undervisningen. Mellomtrinnet scorer over det kommunale snittet på de fleste spørsmål. Samtidig viser foresattes kartlegging at de i stor grad føler de har god dialog med

skolen, og viser positiv støtte til elevenes skolegang.

Elevundersøkelsen på 7. trinn i 2018 viser et trygt psykososialt arbeidsmiljø for elevene.

Våren 2018 ble det ved graving i skolegården oppdaget søppel i grunnen. Området ble avstengt og prøver ble tatt. Rett før nyttår ble alle farlige stoffer fjernet og våren 2019 legges de siste rene massene på plass, før hele området dekkes med asfalt i tråd med tiltaksplanen.

Sykefraværet var 7,4 % i 2018. Det er høyere enn målsettingen på 6,0 %, men det er en nedgang på 1,6 prosentpoeng sammenlignet med 2017. Tallet på korttidsfravær er synkende, og sykmeldte følges opp i tråd med kommunens retningslinjer.

Enheten har seks ansatte som jobber deltid. Av disse arbeider en ansatt ufrivillig deltid, fem ansatte arbeider frivillig deltid, og to av disse har tilnærmet lik full stilling. Det er vanskelig å tilby barneveiledere full stilling da arbeidsåret deres følger skoleåret.

Enheten hadde ved årsslutt i 2018 et mindreforbruk på kr 242.000. Innenfor året har det vært besparelser på lønn. Samtidig er det prioritert innkjøp av nye møbler, inventar og nødvendig utstyr etter at skolen ble renoveret.

322 Fagerlund skole

Skolens ansatte arbeider målbevisst med å øke læringsutbyttet hos elevene. Tilpasset opplæring er knyttet til elevnivå, og synliggjør den enkeltes behov og utviklingspotensial. Gjennom tydelig skoleledelse er det de siste årene etablert felles strukturer og praksis for all undervisning. Dette innebærer at alle ansatte arbeider i tråd med de valg som er på skolens systemnivå.

I 2018 har Fagerlund skole arbeidet med *Kultur for læring*, med spesielt fokus på motivasjon, lesing, tilpasset opplæring og økt læringsutbytte i norsk, matematikk og engelsk. Elevenes progresjon følges systematisk ut fra kartlegging. Lesing i alle fag er et prioritert område. Med elevsamtaler, bruk av skolebibliotek og satsing på IKT er målet å øke elevenes utbytte av lese- og skriveopplæringen, og øke leseferdighetene på alle trinn.

Det arbeides målbevisst for et tett samarbeid mellom hjem og skole.

På nasjonale prøver 5. trinn høsten 2018 presterer elevene rett under landsgjennomsnittet i lesing og regning, og over i engelsk. Innføring av fraseplaner i engelsk har bidratt til gode og stabile resultater i engelsk. Det legges ned et stort arbeid i begynneropplæringen, og det er høy bevissthet i kollegiet for å øke læringsutbyttet på 5., 6. og 7. trinn.

Elevundersøkelsen viser at skolen har et stabilt læringsmiljø. Det er små variasjoner i resultatene de siste årene. Elevenes psykiske helse vektlegges i hverdagen. Skolen arbeider med en ny plan for å redusere vedtak om spesialundervisning og øke tilpasset opplæring.

Sykefraværet i 2018 var på 5,2 %. Målsettingen var satt til 6,0 %. Det arbeides kontinuerlig med å holde den enkeltes sykefravær så lavt som mulig.

Antall ansatte i ufrivillig deltidsstilling er elleve. I tillegg er det åtte ansatte som arbeider frivillig i deltidsstilling. De ansatte i ufrivillig deltid er barneveiledere som ønsker utvidelse av sine stillinger. På grunn av at barneveilederens arbeidsår følger skoleåret, er det vanskelig å tilby hel stilling til disse.

Enheten har i 2018 et mindreforbruk på kr 276.000. Det er besparelser på lønnsområdet som har bidratt til dette resultatet.

323 Mørkved skole

Mørkved skole har i 2018 arbeidet mye med pedagogisk utviklingsarbeid knyttet til områdene *Psykisk helse*, *Kultur for læring*, *Fagfornyelsen* og *Digital læring*.

Skolens arbeid med *Psykisk helse* følger kommunens forebyggende og helsefremmende innsats for barns psykiske helse. Alle trinn på skolen følger dette opplegget, og for å understreke betydningen av arbeidet er det timeplanfestet. *Kultur for læring* har motivasjon og mestring som tema i denne fasen. I dette arbeidet er kompetanseheving og utvikling av lærernes undervisningspraksis viktige elementer. Undersøkelsen høsten 2018 er gjennomført og skolen skal våren 2019 analysere og tolke resultatene.

Pilotprosjektet med nettbrett er gjennomført på Mørkved skole. Dette er nå implementert i skolens daglige undervisningshverdag. Målsettingen for dette arbeidet er å utvikle skolen i tråd med samfunnsutviklingen for øvrig, og å gjøre elevene best mulig rustet til å takle de utfordringene som kommer på fremtidens arbeidsmarked. Arbeidet med nettbrett gir en stor mulighet for tilpasset opplæring og økt motivasjon, noe som igjen kan være med på å bedre hver elevs læringsutbytte ut fra den enkeltes evner og forutsetninger. Flere av skolens lærere er i gang med et to-årig opplæringsprogram i bruken av koding i skolen.

Mørkved skole arbeider kontinuerlig med å videreutvikle personalets kompetanse. Dette gjelder både relasjons- og fagkompetansen. Skolen har høsten 2018 hatt flere besøk fra andre kommuner og skoler i Ringsaker, som har ønsket å få et innblikk i skolens arbeid med digital læring.

Mørkved skole har de siste årene jobbet systematisk med basisfagene, og har også i 2018 gode resultater i forhold til lokale og nasjonale kartlegginger. Resultatene for 5. trinns nasjonale prøver ligger over landsgjennomsnittet i lesing og regning. Resultatet i lesing er 53 skalapoeng, i regning 52 skalapoeng og i engelsk 49 skalapoeng. Gjennomsnittet for landet er 50.

Elevundersøkelsen på 7. trinn viser at elevene trives, og at de har noen å være sammen med i friminuttene.

Sykefraværet gjennom 2018 var på 6,3 %. Dette er en nedgang fra 2017, hvor fraværet lå på 8,8 %. Målsettingen ble satt til 6,4 %. Sykefraværet er ikke knyttet til forhold på arbeidsplassen. Medarbeidersamtaler, oppfølging av sykmeldte og HMS-arbeidet er i tråd med de retningslinjer som gjelder i Ringsaker kommune. Skolen fortsetter sitt arbeid med å utvikle et stadig bedre arbeidsmiljø.

Mørkved skole har en morsmålslærer som er registrert med ufrivillig deltid. Samtidig er ti ansatte registrert med frivillig deltid. Det er ikke sannsynlig at disse forholdene lar seg endre i vesentlig grad. Spesielt gjelder dette for ansatte i SFO.

Regnskapet for 2018 viser et mindreforbruk på kr 338.000. Mindreforbruket har sammenheng med nedgangen i sykefraværet, og øvrige besparelser på lønn.

324 Kirkenær skole

Kirkenær skole har innført bruk av nettbrett på alle trinn for å øke læringsutbyttet. Skolen har intern skolering av lærerne. Skolen deltar også i utviklingsprosjektet *Kultur for læring* i regi av Fylkesmannen i Hedmark.

Skolen er partnerskole til Høgskolen i Innlandet og har fire studentpartier i praksis. Skolen har også et samarbeid med NAV Ringsaker om praksisplasser for barneveiledere. To av skolens lærere tar videreutdanning i kunst og håndverk og musikk. Arbeidet med uteområdet ble ferdigstilt i 2018.

Resultatene for Kirkenær skole viser at det er god kvalitet på tjenesten. Resultatene på nasjonale prøver for 5. trinn ligger på eller over landsgjennomsnittet i engelsk, lesing og regning. Elevundersøkelsen for 6. og 7. trinn viser at elevene trives godt og at de får god støtte fra lærerne. Elevene opplever å ha et trygt miljø og at de ikke blir mobbet av andre elever eller voksne. Ut fra resultatene i elevundersøkelsen er det fortsatt viktig å arbeide med Vurdering for læring.

Skolen har gjennomført spørreundersøkelsen i *Kultur for læring*. Den viser en gjennomgående forskjell i svarene fra gutter og jenter. Sammenlignet med tilsvarende undersøkelse i 2016 er det en liten positiv framgang i faglig trivsel, struktur, feedback i undervisningen, matematikkundervisningen, norskundervisningen samt forventning og mestring.

↑ Elevene på Kirkenær skole har laget veggavis i forbindelse med «Internasjonal uke».

Foreldreundersøkelsen i *Kultur for læring* viser at foreldrene er positive til skolegang og er fornøyd med informasjon og kontakt med skolen.

Sykefraværet de siste 12 månedene er 7,3 %. Målet ble satt til 6,0 %. Hovedvekten av sykefraværet er langtidsfravær. Sykmeldte følges opp i tråd med kommunens rutiner.

Enheten har åtte deltidsansatte. To av disse har ufrivillig deltid.

Enheten har et mindreforbruk på kr 161.000. I 2018 har skolen hatt mindreforbruk på lønnsområdet og merforbruk på diverse anskaffelser gjennom året.

325 Kylstad skole

Kylstad skole har i 2018 fortsatt å arbeide med skolebasert kompetanseheving innenfor områdene digital læring og motivasjon og mestring.

Kartleggingsresultatene viser at det arbeides systematisk og godt med elevenes læring, og resultatene på nasjonale prøver for 5. trinn er over landsgjennomsnittet. Skolen har brukt tid på å analysere resultatene for å sette inn tiltak på både individ- og systemnivå. Siden høsten 2017 har pedagogisk analyse blitt tatt i bruk som følge av skolens deltakelse i *Kultur for læring*. Det gir mer veloverveide tiltak.

Skolens resultater som avgiverskole til 8. trinn er fortsatt i positiv utvikling på alle tre prøver. Der ligger resultatet noe over landsgjennomsnittet i lesing og engelsk, og godt over landsgjennomsnittet i regning. I engelsk ser en at målrettet innsats på mellomtrinnet har bidratt til å ta igjen et svakt resultat fra nasjonal prøve på 5. trinn.

Årets store satsing har vært *Digital læring*, og bruk av nettbrett som læringsverktøy for alle elever ved skolen. Fra januar 2018 var alle trinn i gang, etter en piloteringsperiode fra våren 2017. Lærerne

ved de fire barneskolen i Furnes krets har alle deltatt i et omfattende løft i digital kompetanse, og i tillegg har to lærere deltatt i lokal kursing innenfor koding. To lærere avsluttet sin videreutdanning i engelsk og norsk i skoleåret 2017/2018, og ytterligere en tar videreutdanning i norsk skoleåret 2018/2019.

Skolen hadde høsten 2018 ekstern skolevurdering med fokus på elevenes læringsmiljø, der både elever, foresatte, lærere, barneveiledere og ledelse var involvert. Rapporten fra skolevurderingen ble overlevert skolen i november og peker på sterke sider, samt praksis som bør forbedres. Dette er informasjon og resultater som brukes videre i skolens utviklingsarbeid.

Elevundersøkelsen viser et noe variabelt bilde, men generelt scorer elevene rundt landsgjennomsnittet på de fleste områder.

Tilbakemelding på tilfredshet med skolens fysiske arbeidsmiljø er gjennomgående dårlig både fra ansatte og brukere. Skolen har fortsatt mangler i forhold til det å bli godkjent etter forskrift for miljørettet helsevern i barnehage og skole. Noen avvik ble lukket i 2017 og flere forbedringstiltak hadde oppstart i 2018, blant annet ventilasjon i klasserommene. Det antas ordnet i løpet av sommeren 2019.

Sykefraværet i 2018 var 3,8 %. Dette er en forbedring på 1,3 prosentpoeng sammenlignet med 2017. Målsettingen ble satt til 7,0 %. Sykmeldte følges opp etter kommunens fastlagte rutiner.

Det er fem deltidsansatte ved skolen. Fire av disse er tilknyttet SFO og en er merkantilt ansatt. Ingen er registrert som ufrivillig deltid.

Regnskapet har et merforbruk på kr 73.000 etter at enheten har inntektsført kr 209.000 fra disposisjonsfondet. Dette har sammenheng med økt bemanning for å håndtere utfordringer i elevmiljøet.

326 Stavsberg skole

Resultatene fra de nasjonale prøvene på 5. trinn er bedre enn målsettingen for engelsk (52). Dette kullet oppnådde ikke ønskelige resultater i lesing (48) eller regning (46). Det er stor spredning i resultatene. Skolen vet hvorfor resultatene ble slik dette året, og et nødvendig etterarbeid med tiltak er iverksatt. De nasjonale prøvene for skolens avgangselever 2018 (nåværende 8. trinn) viser et samlet resultat over landsgjennomsnittet for engelsk (53) og regning (53), mens det for lesing er like i underkant (49). Det er også i lesing en finner den største spredningen.

Elevundersøkelsen på 7. trinn høsten 2018 viser høy score. De aller høyeste scorene ser en under de fire indeksene Trivsel (4,9), Mobbet av andre elever (4,9), Støtte fra lærerne (4,8), og Støtte hjemmefra (4,7). Hovedfokuset i oppfølgingsarbeidet er satt inn på indeksen Vurdering for læring (4,3), der lærerne i sitt vurderingssamarbeid med elevene må skape høyere bevissthet for dem ved å benevne vurderingen og vurderingsformen hver gang den foregår.

Stavsberg har over tre år deltatt i piloteringen med funksjonen lærerspesialist. To av skolens lærere innehar funksjonen innenfor spesialiseringsområdene Norsk med særlig vekt på grunnleggende lese- og skriveferdigheter og Matematikk 1. til 7. trinn. Lærerspesialistene skal i samarbeid med skolens ledelse bidra til faglig utvikling hos lærerne, faglig styrking ved skolen og sikre høy kvalitet på undervisningen. Lærerspesialistene ved skolen er i tillegg studenter innenfor lærerspesialistutdanningen på hver sine fagområder.

Gjennom 13 år har Stavsberg skole deltatt i verdens største kunnskaps- og teknologikonkurranse, First Lego League (FLL). Høsten 2018 deltok to lag; ett fra 6. og ett fra 7. trinn. For skolens del er denne deltakelsen blant annet fundert i prinsippet om tilpasset opplæring innen realfagområdet. Tverrfaglighet og dybdelæring preger også prosjektet, samt at elevene tilegner seg kunnskap om prosjektarbeid som metode. Hensikten med FLL er å øke interessen for teknologi og vitenskap og å stimulere dagens ungdom til å bli morgendagens forskere, problemløsere og ingeniører.

↑ Stavsberg skole gjorde det skarpt i årets «First Lego League».

Sammenliknet med forrige år har nedgangen i sykefraværet fortsatt. De siste 12 månedene viser et sykefravær på 2,6 %. Målsettingen er 7,0 %. Korttidsfraværet er for 2018 på 1,7 %, mens tilsvarende måling for 2017 var på 2,5 %. Langtidsfraværet for 2018 er på 0,9 %.

Det er fem ansatte i enheten som arbeider deltid. To av disse arbeider ufrivillig deltid. Siden Stavsberg skole og SFO pr. dato er en liten enhet, er det vanskelig å tilby 100 % fast stilling.

Stavsberg fikk et mindreforbruk på kr 290.000 ved utgangen av 2018. Skolen har styrt budsjettet stramt gjennom hele året. Skolen ønsker å disponere ekstra ressurser fra disposisjonsfondet når skolen flytter inn i nye lokaler.

I løpet av 2018 har det gått med mye tid til samarbeid mot ferdigstillingen av nye Stavsberg skole. 7.600 m² er under bygging. Det blir en topp moderne skole for 420 elever. Framdriften i prosjektet er god og er blitt framskyndet med tre måneder i forhold til opprinnelig plan.

327 Nes barneskole

Kultur for læring er fortsatt et hovedsatsningsområde for Nes barneskole. I 2018 ble det arbeidet med kompetansepakker knyttet til *Motivasjon og mestring*. Teori knyttes opp til boka *Motivasjon og tro på seg sjøl*. Kartleggingsundersøkelsen, som ble gjennomført høsten 2018, viser at det er nødvendig å arbeide med elevenes motivasjon.

I løpet av skoleåret 2018/2019 vil alle elevene få hvert sitt nettbrett. Det foregår en systematisk kompetanseheving i kommunal regi for at dette skal bli et godt verktøy å bruke i undervisningen.

Nasjonale prøver på 5. trinn høsten 2018 viser at skolen har resultater på landsgjennomsnittet og over. Skolen scorer over landsgjennomsnittet i regning og lesing og litt under i engelsk. Matematikkresultatene har vært stabilt gode i noen år. Leseferdighet på mellomtrinnet blir fortsatt et satsingsområde, og skolen har utarbeidet en leseplan som skal gjelde fra 4. trinn.

Skolens ledelse gjennomfører møter med alle trinn 3-4 ganger i året. Det gir ledelsen en fin mulighet til å følge opp resultater og arbeidet i klassene.

Elevundersøkelsen høsten 2018 viser at elevene stort sett trives godt på skolen. Det er litt varierende svar på spørsmålene som omhandler Vurdering for læring og arbeidsro. Elevene svarer at lærerne forklarer målene i de ulike fagene, og at de stort sett får beskjed om hva de bør gjøre for å bli bedre i fagene. Ingen elever sier at de blir mobbet flere ganger i uka.

Sykefraværet i 2018 var på 4,1 %. Det er godt innenfor målsettingen på 6,0 %. Korttidsfraværet siste år var på 1,4 % og langtidsfraværet på 2,7 %. Skolen har stort fokus på tilstedeværelsesfaktorer og god dialog med arbeidstakerne. Mulighet for rask tilrettelegging er et viktig element i dette arbeidet.

Ved Nes barneskole er det til sammen 15 ansatte i deltid. Ingen av disse arbeider ufrivillig deltid.

Det ble inntektsført kr 16.000 fra skolens disposisjonsfond i 2018. Ved utgangen av året hadde skolen et merforbruk på kr 6.000. Resultatet for 2018 utgjør dermed et underskudd på kr 22.000. Regnskapet er i godt samsvar med tildelt budsjetttramme.

328 Moelv og Fossen skole

Enheten har tilfredsstillende resultater fra lokale og nasjonale kartlegginger og har gode rutiner både før, under og etter kartlegging. På nasjonale prøver på 5. trinn var resultatene over landsgjennomsnittet i regning og lesing. I engelsk presterte elevene litt under landsgjennomsnittet.

Lærerspesialisten har gjort en grundig analyse av resultatene, med forslag til tiltak. Skoleleder følger opp trinnene hvor resultater fra faglige kartlegginger og *Kultur for læring* på 7. trinn blir gjennomgått. Tiltak blir drøftet og gjennomført.

Undersøkelsen i forbindelse med *Kultur for læring* viser at skolene har elever som trives på skolen. Småskoletrinnet uttrykker god trivsel og viser at de har gode relasjoner både med voksne og elever i mellom. På mellomtrinnet uttrykker elevene at de har god trivsel både sosialt og faglig. På struktur og tilbakemelding i undervisningen er scoren under gjennomsnittet. Lærerne uttrykker tilfredshet innenfor kompetanse, samarbeid på flere nivåer og vedlikehold. De uttrykker en mindre

↓ *Elever fra Nes barneskole nyter de siste dagene i sommerferien på «sommer-SFO».*

tilfredshet knyttet til pedagogisk samarbeid internt i organisasjonen. Foreldrene hadde en deltagelse på 54 %, og resultatet viser at de er tilfreds på flere områder knyttet til støtte, veiledning, samt samhold i foreldregruppa. Foreldrene har en score under gjennomsnittet på informasjon og kontakt mellom hjem og skole. Skolen følger opp områdene under gjennomsnittet. Dette knyttes opp mot målsettingen for *Kultur for læring* ved enheten, som er: Ved Fossen og Moelv skole skal alle voksne bidra til god ledelse av læring gjennom gode relasjoner til elevene.

Elevundersøkelsen på 7. trinn ble ikke gjennomført ved Moelv skole høsten 2018.

Ungdomsskolekretsen samarbeider om gode overganger knyttet til basisfagene, med tanke på å øke resultatene for nasjonale prøver på 8. trinn. Moelv og Fossen skole har hvert år lærere som deltar i videreutdanning innen lesing, regning og engelsk.

Vurdering for læring benyttes som en fast del av undervisningen. Denne knyttes opp mot IKT som grunnleggende ferdighet.

Moelv og Fossen skole er kommunens fokusskole for Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring, NAFO. Dette innebærer nettverksarbeid med andre skoler, og en bevisst tilnærming og tilrettelegging i en flerkulturell skole.

Sykefraværet for hele året ligger på 4,0 % ved enheten. Dette er tilfredsstillende. Målsettingen er 6,0 %. Fraværet er høyest på langtidssykemeldinger. Disse skyldes i noen tilfeller kroniske lidelser. De sykmeldte er fulgt opp i tråd med gjeldende retningslinjer i Ringsaker kommune. Fraværet er ikke relatert til arbeidsmiljøet.

Det er totalt 41 ansatte ved Moelv og Fossen skole som arbeider heltid, mens 23 arbeider deltid. En medarbeider ved Fossen skole er i ufrivillig deltid. Det er gjort et betydelig arbeid over tid for å redusere antallet ansatte i ufrivillig deltid, i samarbeid med de tillitsvalgte.

Regnskapet viser et mindreforbruk på kr 1.107.000. Hovedårsaken er at en stilling som spesialpedagog var vakant gjennom året. Stillingen er lyst ut på nytt. I tillegg ble en del planlagte anskaffelser gjennom året utsatt til 2019.

342 Voksenpedagogisk senter

Voksenpedagogisk senter har hatt omtrent 270 deltakere fra til sammen 32 land i undervisning i norsk og samfunnskunnskap etter introduksjonsloven, eksamensrettet grunnskoleopplæring, samt opplæring i grunnleggende ferdigheter og spesialundervisning etter opplæringsloven. Av disse var det 24 elever gjennom våren og 50 elever gjennom høsten i eksamensrettet grunnskoleopplæring. Deltakernes eksamensresultater i norsk og samfunnskunnskap ligger over, eller på nivå med landsgjennomsnittet.

Skolen deltar i kompetansehevingsprogrammer i regi av Fylkesmannen og Kompetanse Norge, i tillegg til kommunens egne programmer. For introduksjonsdeltakere driver skolen to interkommunale prosjekt som er støttet av NAV Innlandet og IMDi. Et hurtigspor, for å få introduksjonsdeltakere med akademisk bakgrunn raskt ut i relevant praksis og arbeid, og et prosjekt som arbeider mot helsefagarbeidere. En lærer fikk prisen «Fabelaktig Formidler» for sitt arbeid med norskopplæring av flyktninger. Prisen ble tildelt av Kopinor.

Logopedisenteret er en ambulansetjeneste der til sammen 51 enheter er involvert. Det gis logopedisk hjelp til barn og voksne innen områdene språk- og kommunikasjonsvansker, afasi, uttalevansker, taleflytvansker, stamming, løpsk tale, stemmevansker, spise- og svelgevansker. Det ble mottatt om lag 130 henvisninger, og avsluttet 75 saker. Det er til enhver tid om lag 155 personer som får et tilbud, og i gjennomsnitt står 20 personer på venteliste til dette tilbudet.

Skolen er også prøvested for etablererprøven og kunnskapsprøven for servering, skjenking og salg av alkohol. Enheten behandler også søknader om kommunal støtte til kurs i regi av studieforbundene innenfor voksenopplæring.

For å styrke det helhetlige oppfølgingsarbeidet til bosatte flyktninger ble ansvaret for flyktningetjenesten overført fra Servicesenteret til Voksenpedagogisk senter fra 1.9.2018. Det ble overført to årsverk. Enheten ser positive effekter av dette tiltaket.

Sykefraværet i 2018 var på 10,4 %. Dette er noe lavere enn i 2017 hvor fraværet var 11,1 %. Målsettingen er satt til 7,0 %. Det er langtidsfravær som står for den største andelen av fraværet. Det fokuseres på sykefraværet i HMS-arbeidet, men det er ikke gjennomført konkrete tiltak, da sykefraværet ikke er arbeidsplassrelatert. Ansatte følges opp i samsvar med kommunens retningslinjer for fraværarbeidet.

Fire arbeidstakere var registrert med ufrivillig deltid ved årets slutt.

Enheten hadde et regnskapsmessig merforbruk på kr 1.399.000 i 2018. Bakgrunnen for resultatet er økte lønnsutgifter for elever som forventes dekket med særskilt tilskudd fra IMDi i 2019. Videre har grunntilskuddet til norskopplæring på kr 575.000 falt bort, fordi en oversteg antallet som har rett til norskopplæring.

343 Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT)

I 2018 har enheten fortsatt å arbeide målrettet for å nå de nasjonale målene om økt systemisk arbeid i PPT, som et virkemiddel for tidlig innsats og forebygging av faglige, sosiale og emosjonelle vansker. Hovedinnsatsområdet er forsknings- og utviklingsprosjektet *Kultur for læring*, hvor PPT sammen med barnehage-/skoleeier, barnehagene og skolene blant annet har som mål at de faglige resultatene i grunnskolen skal forbedres. I arbeidet med å forbedre pedagogisk praksis, har PPT også i 2018 hatt som oppgave å gi veiledning til barnehagene og skolene i pedagogisk analyse. Dette har innebært veiledning til pedagogene i å gjøre gode analyser av barnehagenes/ -skolenes data og kartleggingsresultater, å beskrive og analysere utfordringer, samt å arbeide fram forskningsbaserte tiltak og god evaluering til beste for barnas/elevenes læringsprogresjon.

Antall nye henvisninger av individsaker i 2018 er på samme nivå som i 2017. Enheten har imidlertid en økning i oppdrag av mer systemisk karakter. I PPTs sakkyndige vurderinger om behov for spesialpedagogisk hjelp/spesialundervisning har enheten i 2018 hatt et ekstra fokus på at all læring i utgangspunktet skal skje innenfor et likeverdig og inkluderende læringsfellesskap. Videre har det vært fokus på å sikre barnas/elevenes rett til medvirkning knyttet til den tilpasningen de har behov for, både faglig, sosialt og organisatorisk.

Sammen med læringsmiljøteamet, psykolog, barnehagelederne og skolelederne har det også i 2018 vært et viktig innsatsområde å styrke barnehagenes og skolenes kompetanse i å skape gode psykososiale miljøer for alle barn/elever. Målet er at alle barn/elever skal bli hørt, at de skal føle seg inkludert i sin gruppe/klasse, få likeverdige tilbud og få styrket sine sosiale, emosjonelle og faglige ferdigheter. I saker som omhandler opplæringslovens § 9A har det i 2018 vært viktige fokusområder for PPT at barnet/eleven skal bli hørt ved vurdering av hva som er til barnets/den unges beste. Videre har arbeidet med barn og unges psykiske helse og sosial kompetanse også i 2018 hatt et høyt fokus, blant annet gjennom *Psykologisk Førstehjelp*, en innsats som ledes internt av kommunepsykolog. PPT har utformet og fasilitert evalueringen av satsingen fra barn og unge selv, deres foresatte og de ansatte. Tilbakemeldingene kan danne grunnlag for kvalitetsutvikling og kunnskapsbygging. Det er gjennomført årlige dagskurs for ansatte i barnehage og skole med Solfrid Raknes. Veiledning av barnehageansatte i relasjonsarbeid gjennom fokus på trygg tilknytning er videreført.

Under visjonen *Kompetente voksne – trygge barn* har Familiens hus en sentral rolle i kommunens arbeid for barn og unges psykiske helse. Organiseringen sikrer koordinering og kompetansebygging, samt en samordning av informasjon til foreldre som ønsker veiledning og kurs. Til sammen har et høyt antall familier mottatt veiledning i form av kurs eller individuell veiledning. Mange barn er blitt påvirket positivt gjennom at deres nærmeste omsorgspersoner har deltatt på kursene som er tilbudt i 2018, et arbeid som flere ansatte i enheten PPT har bidratt inn i. Kommunepsykologene har bidratt gjennom faglig ledelse og koordinering av foreldrerettede tilbud, formidling, undervisning og veiledning, kursledelse og psykologisk behandling av barn og foreldre. Kommunepsykologen har bidratt i folkehelsearbeidet ved å tilby søvnkurs i samarbeid med Frisklivssentralen. Nytt i 2018 er deltakelse i nasjonalt forskningsprosjekt om behandling av traumatisk stress hos barn.

For mer informasjon om arbeid i Familiens Hus vises til kapittel 2.8 Helsestasjoner.

Sykefraværet i 2018 var 4,8 %. Målsettingen er satt til 6,5 %. Det er ingen indikasjoner på at sykefraværet er arbeidsplassrelatert. Enheten har hatt og har fokus på nærværsfaktorer i arbeidshverdagen, på å bygge kompetanse hos medarbeiderne som medfører mestring av arbeidsoppgaver og det å arbeide under høyt arbeidspress over tid. Det arbeides helhetlig i forhold til arbeidsmiljø, mestring og kvalitet på de tjenestene som skal gis.

PPT har en ansatt som står registrert med frivillig deltid, og fire som er registrert med ufrivillig deltid.

Regnskapet for 2018 viser at enheten har et mindreforbruk på kr 542.000. Dette skyldes større inntekter enn budsjettet, hovedsakelig grunnet sykelønnsrefusjoner og refusjon fra fylkeskommunen for avregning av tidligere års regnskap.

399 Ufordelt reserve

Innen virksomhetsområdet budsjetteres det med en ufordelt reserve til fordeling i løpet av kalenderåret. Det betyr at nødvendige endringer i timerressurser for grunnskolen gjennom året kompenseres med ressurser fra denne reserven så langt den rekker. I tillegg føres her blant annet utgifter til skoleskyss, kjøp av tjenester fra andre kommuner og refusjonskrav til andre kommuner og staten.

Ved utgangen av 2018 har budsjettområdet et mindreforbruk på kr 791.000. Det er inntektsført høyere refusjoner enn budsjettet, men samtidig er det også ført større utgifter enn forutsetningene i budsjettet. Hovedforklaringen til at budsjettområdet får et mindreforbruk er lavere utgifter til skoletransport enn budsjettet.

2.4.4 VESENTLIGE RESULTATER, AKTIVITETS- OG STANDARDENDRINGER

Det arbeides systematisk med å øke læringsutbyttet over tid med utgangspunkt i statlige føringer, forskning om læringsutbytte og erfaringer fra utviklingsarbeid på skoler i og utenfor kommunen. Satsingen konsentrerer seg i hovedsak om fagene norsk, matematikk og engelsk. Ett av hovedgrepene har vært en utvidelse av timetallet ut over det nasjonale for å øke lærertettheten på 1. til 4. trinn samt en økning timetallet i matematikk på 5. til 7. trinn med to timer pr. uke.

Det er god tilgang på resultatinformasjon gjennom det digitale analyseverktøyet INSIGHT. Her hentes informasjon fra blant annet GSI, Skoleporten, ENGAGE, VIGO og SSB. Det gir mulighet til å se sammenstilte aggregerte data, samt måle kvaliteter opp mot resultatindikatorer. INSIGHT brukes av skoleeier og skoleledere til å lage gode prosesser i utviklingsarbeidet for hele kommunen, og ved den enkelte skole.

Resultatene fra nasjonale prøver og eksamen varierer noe fra år til år. Det er meget positivt at resultatene fra 5. trinn er likt med landsgjennomsnittet i regning, og at de er bedre enn det nasjonale snittet både i lesing og engelsk. Det er fortsatt behov for langsiktig og systematisk arbeid for økt læringsutbytte, og dermed stabilt gode resultater på alle trinn. Rådmannen følger utviklingen nøye, og det er tett dialog om styrker, utfordringer og tiltak på den enkelte skole.

Kultur for læring

Alle skolene deltar i forsknings- og utviklingsarbeidet *Kultur for læring*, der samtlige kommuner i fylket er aktivt deltakende. I så måte er dette et unikt prosjekt. Den overordnede strategien er å bygge kapasitet og kollektiv kompetanse på alle nivåer i utdanningssystemet. Det er etablert en praksis for pedagogisk analyse og innværende år arbeides det med elevenes motivasjon og mestring. I disse prosessene utvikles profesjonelle læringsfellesskap blant lærere, skoleledere og andre ansatte. Målet er å bidra til at skolefaglige prestasjoner forbedres på alle trinn i grunnskolen, og at andelen elever fra Hedmark som fullfører og består videregående opplæring øker til 75 % i løpet av fem år.

Resultatene fra kartleggingen høsten 2018 tolkes og drøftes av skoleeier, skoleledelse og lærere, og danner grunnlag for iverksetting av tiltak og strategier i skolene. Kartleggingen gjentas i 2020.

Digitalisering

Digitaliseringsstrategi for grunnskolene i Ringsaker kommune 2018-2021 ble vedtatt av kommunestyret ved k.sak 28/2018. Den angir retningen på digitaliseringsarbeidet i skolen i Ringsaker gjennom mål og strategier.

Alle elever på barnetrinnet vil fra skoleåret 2019/2020 ha nettbrett til bruk i skolearbeidet. Inneværende år har samtlige barneskoler bortsett fra Gaupen, Fagernes/Åsen, Messenlia/Lismarka og Brøttum tatt nettbrett i bruk. De nevnte skoler setter i gang fra høsten 2019. Bruken av nettbrett øker den digitale aktiviteten betydelig og legger grunnlaget for digital læring.

Lærere og elever har gjennomgått systematisk opplæring. Det har vært nødvendig å forbedre infrastrukturen ved skolene samt oppgradere trådløse nettverk. Det legges vekt på at skolene har gode visningsflater.

Det er gjennomført en pilot som vil danne grunnlag for valg av type digitalt verktøy, nettbrett eller PC, for elevene på ungdomstrinnet.

Det er satt i gang kompetansehevingskurs i koding for lærere i barneskolen. Rundt 30 lærere ved ulike barneskoler deltar. Det er også satt i gang tilsvarende skoleing for lærere som underviser i programmering valgfag i ungdomsskolen. Alle ungdomsskolene tilbyr dette valgfaget.

Den teknologiske skolesekken er Kunnskapsdepartementets satsing på koding og programmering. Ringsaker kommune søkte og fikk tildelt kr 464.000. Disse pengene er brukt til å kjøpe inn roboter og programmeringsutstyr til både barne- og ungdomsskolene.

Digital daglig kommunikasjon mellom skole og hjem i alle skoleslag og på alle trinn foregår i tjenesten Transponder.

Office 365 er arbeidsflate for skoleorganisasjonen og lærere og elever på alle trinn. Plattformen inneholder redskaper for ulike oppgaver, og er et sentralt verktøy uansett arbeidsflate.

Kompetanse- og utviklingsarbeid

Strategi for kompetanseutvikling i grunnskolene i Ringsaker, vedtatt i f.sak 30/2016, prioriterer fagene norsk, engelsk og matematikk ved deltakelse i den statlig finansierte videreutdanningen. Lærerne får redusert arbeidstid eller stipend for å gjennomføre utdanningen, og utgiftene fordeles mellom stat og kommune.

Våren 2018 avsluttet 41 lærere videreutdanning i basisfag (norsk, matematikk, engelsk) og to skoleledere avsluttet rektorskolen. Høsten 2018 startet 34 lærere på videreutdanning i ett av basisfagene, og to skoleledere startet på rektorskolen. I tillegg deltar fire lærere på toårig lærerspesialistutdanning i henholdsvis norsk og matematikk. To lærere tar profesjonsfaglig digital kompetanse som videreutdanning gjennom den statlige videreutdanningsordningen.

Veiledning av nyutdannede lærere

Veiledning av nyutdannede lærere i samarbeid med Høgskolen i Innlandet er videreført i 2018. Det gjennomføres seks gruppebaserte veiledninger gjennom skoleåret, og det gis i tillegg tilbud om individuell veiledning til de som ønsker det.

Utbygging og rehabilitering av skoler

Plan for investeringer i skolebygg, jf. k.sak 43/2008 følges, og Brøttum barne- og ungdomsskole (2014), Mørkved skole (2016) og Moelv barneskole (2017) er ferdigstilt.

I k.sak 44/2015 ble rom- og funksjonsplan for ny barneskole på Stavsberg vedtatt. Skolen bygges med en kapasitet på 420 elevplasser, og med en mulig framtidig utvidelse til inntil 630 elevplasser. I k.sak 107/2016 ble det fattet vedtak om å endre prosjektet ved å utvide fra liten flerbrukshall til fullverdig idrettshall. Det legges opp til at bygget skal ferdigstilles høsten 2019, jf. k.sak 77/2017.

Ny svømmehall i Moelv ble tatt i bruk høsten 2018, og avtalene med Jorekstad og Ankerskogen ble avsluttet. Skolene i nordre Ringsaker og på Nes får sitt svømmetilbud ved svømmehallen i Moelv.

Svømmehall for søndre Ringsaker er under bygging og inngår som en del av Mjøstårnet. Svømmehallen tas i bruk i februar 2019.

I f.sak 114/2017 ble det vedtatt at det igangsettes ny anskaffelse av totalentreprenør for svømmebasseng ved Brøttum barne- og ungdomsskole. Ny anbudskonkurranse er sendt ut, og det er forventet politisk behandling av forprosjektet våren 2019.

Fagernes og Lismarka skoler ble i 2018 godkjent etter forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler. Til sammen 11 skoler er godkjent pr. 31.12.2018.

Matkultursenter

Geitmyra Ringsaker matkultursenter for barn åpnet 19. oktober 2018 på Granerud gård. Her lærer barn og unge å lage ren, sunn og velsmakende mat, og de får innsikt i hvor maten kommer fra. Elevene tilbys et styrket og utvidet undervisningstilbud i faget mat og helse, med vekt på matkultur, økologi, dyrking og høsting av frukt og grønnsaker. Tilbudet inkluderer elementer fra læreplanenes kompetansemål i samfunnsfag, naturfag og matematikk. Høsten 2018 fikk elever ved seks barneskoler ei ukes undervisning. I tillegg hadde elever ved fire SFO utendørs dagtilbud ved matkultursenteret i høstferien. Lærere og skoleledere fikk et dagtilbud i uke 42 med praktisk gjennomgang av undervisningsopplegget. Våren 2019 får elever ved de andre skolene sin undervisningsuke på matkultursenteret.

↑ Utendørsarrangement er en viktig del av Geitmyra Ringsaker matkultursenter for barn.

2.5 PLEIE OG OMSORG (VO NR. 40)

401 Omsorgsdistrikt Moelv	Pleie- og omsorgsleder:	Hege K. Thorstad
405 Omsorgsdistrikt Nes	Pleie- og omsorgsleder:	Kjell Erik Bjurling
407 Omsorgsdistrikt Brumunddal	Pleie- og omsorgsleder:	Oddvar Johannessen
420 Ringsaker avlastningssenter	Enhetsleder:	Hege Terese Granstrøm
422 Demensenheten	Enhetsleder:	Ane Wenche Moen
423 Ringsaker AO-senter	Enhetsleder:	Rune Øygarden
424 Psykisk helse og rustjenester	Enhetsleder:	Inger Stende Kjelsrud
425 Kommunalmedisinsk senter (KMS)	Enhetsleder:	Jan Robin Manstad

2.5.1 ANSVARSOMRÅDE

Kommunene har ansvaret for tjenestetilbudet til alle mennesker med behov for helse- og omsorgstjenester. Dette er regulert gjennom lov om kommunale helse- og omsorgstjenester. Brukernes rettigheter er samlet i pasientrettighetsloven.

2.5.2 HOVEDKOMMENTAR

Forebygging og mestring er hovedstrategien for at helse- og omsorgstjenestene skal kunne møte framtidens utfordringer. I 2018 er det jobbet med alle innsatsområdene i strategien. Strategien ble revidert i 2018, og de samme fire hovedlinjene følges.

Helse- og omsorgstjenestene skal ha en organisering og struktur som sikrer at pasientene og brukerne får helse- og omsorgstjenester av høy kvalitet. De skal ha god tilgang på nødvendig kompetanse, og helhetlige og koordinerte tjenester. For å etterleve dette, ble det vedtatt å etablere en felles enhet for tjenestetildeling og samordning. Enheten startet opp 2. mai 2018 med ni årsverk og tildeler tjenester etter helse- omsorgstjenesteloven. Enheten opplever allerede at dette bidrar til å ha samordnende effekt og mer likeverdige tjenester i kommunen. I forbindelse med oppstarten av enheten ble det innført digital arkivløsning. Dette innebærer at all dokumentasjon og korrespondanse nå utføres digitalt.

For å tilrettelegge best mulig for en helhetlig drift og utvikling av tjenestene, er det nødvendig med ytterligere tilpasninger i den øvrige organiseringen av helse- og omsorgstjenestene. Arbeidet med ny organisering i pleie og omsorg ble startet opp i 2018. Organiseringen skal legge til rette for bedre oppfølging av pasienter og brukere med store og sammensatte behov, mer helhetlige og sammenhengende tjenester, samt at flest mulig kan bo hjemme livet ut med tilpassede tjenestetilbud. Arbeidet med ny organisering sluttføres i 2019.

De tjenesteproduserende enhetene i pleie og omsorg gikk ut av 2018 med et akkumulert netto merforbruk på om lag 20,3 mill. kroner. Av dette var ca. 14,1 mill. kroner knyttet til driften i 2018. Det er spesielt omsorgsdistriktene Moelv og Brumunddal, samt demensenheten som har de største økonomiske utfordringene. Det må i tiden fremover jobbes med en rekke tiltak for å snu den økonomiske situasjonen i tjenesten, slik at det blir bedre samsvar mellom vedtatte økonomiske rammer og aktivitetsnivå. Det er forventninger til at den pågående omorganiseringen vil bidra til å få bedre kontroll med forbruket, og en bedre utnyttelse av ressursene.

Helse- og omsorgstjenesten er avhengig av ledere med god ledelseskompetanse. Den modulbasert 3-årige lederutdanningen i samarbeid med Høgskolen i Innlandet, Fagakademiet og Ressurssenter for omstilling i kommunene ble sluttført i 2018 for 40 ledere. Utdanningen ble finansiert av OU-midler fra KS og tilskuddsmidler fra Fylkesmannen med til sammen 4 mill. kroner.

26 omsorgsboliger på Tømmerli ble ferdigstilt og innflyttingsklare høsten 2018. Byggeprosjektet ble gjennomført i henhold til tidsplan og budsjett. Både beboere og ansatte er svært fornøyde med resultatet.

Byporten Sør, hvor Ringsaker kommune har tilvisningsrett på seks leiligheter, ble ferdigstilt høsten 2018. Ringsaker kommune har samarbeidet med utbygger og Husbanken om tilpasning av leilighetene, som er et bofellesskap for mennesker med nedsatt funksjonsevne.

2.5.3 MÅLOPPNÅELSE OG RESSURSBRUK

Det er ikke gjennomført medarbeiderundersøkelse for enhetene i pleie og omsorg i 2018. Psykisk helse og rustjenester har gjennomført brukerundersøkelse som omtales under enhetenes bidrag.

Sykefravær

	Mål	Resultat
401 Omsorgsdistrikt Moelv	8,0 %	12,8 %
405 Omsorgsdistrikt Nes	8,0 %	9,7 %
407 Omsorgsdistrikt Brumunddal	8,0 %	13,3 %
420 Ringsaker avlastningssenter	6,0 %	8,5 %
422 Demensenheten	6,0 %	11,6 %
423 Ringsaker AO-senter	6,0 %	6,1 %
424 Psykisk helse og rustjenester	6,0 %	11,6 %
425 Kommunalmedisinsk senter (KMS)	6,0 %	7,1 %
Samlet sykefravær VO 40 Pleie og omsorg		10,9 %

Det gjennomsnittlige sykefraværet i 2018 var på 10,9 %, som er det samme som i forhold til 2017. Sykefraværet blir kommentert nærmere under omtalen av de enkelte enhetene.

Personalinnsats

	31.12.2016	31.12.2017	Budsjett 2018	31.12.2018
401 Omsorgsdistrikt Moelv	158,9	162,92	162,92	164,62
405 Omsorgsdistrikt Nes	290,68	302,22	359,92	376,02
407 Omsorgsdistrikt Brumunddal	199,01	199,01	199,51	196,02
420 Ringsaker avlastningssenter	20,81	26,55	26,55	26,55
422 Demensenheten	63,85	65,76	69,46	69,46
423 Ringsaker AO-senter	28,79	28,79	28,79	28,79
424 Psykisk helse og rustjenester	38,85	46,85	46,85	44,85
425 Kommunalmedisinsk senter	46,68	47,68	47,68	48,18
Sum årsverk VO 40 Pleie og omsorg	847,57	879,78	941,68	954,49

Årsverksrammen for VO 40 økte med 12,81 årsverk i løpet av 2018, og pr. 31.12.2018 var rammen på 954,49 årsverk. Det ble opprettet 1,7 årsverk BPA-assistenter og 0,51 årsverk nattevakt ved 2. tertial rapport. I forbindelse med etableringen av bofellesskap i Byporten Sør i Brumunddal, ble det opprettet 15,6 årsverk helsefagarbeider, 2 årsverk vernepleier og 1 årsverk sykepleier. Samtidig har det i 2018 blitt overført til sammen 9 årsverk fra Omsorgsdistrikt Nes, Omsorgsdistrikt Brumunddal, Psykisk helse og rustjenester og Kommunalmedisinsk senter til den nye enheten for Tjenestetildeling og samordning under VO 11. Det ble opprettet 1 årsverk rådgiver ved Kommunalmedisinsk senter ved 1. tertial rapport.

Driftsregnskapet (beløp i kr 1.000)

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Regnskap 2018
Driftsutgifter	777 299	835 392	791 703	876 976
Driftsinntekter	311 271	360 639	313 767	399 040
Netto driftsutgifter	466 028	474 753	477 936	477 936

Investeringsregnskapet (beløp i kr 1.000)

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Regnskap 2018
Investeringsutgift	11 597	39 848	68 704	58 008
Investeringsinntekt	0	0	0	0
Netto investeringsutgift	11 597	39 848	68 704	58 008

Budsjettavviket skyldes at en større del av byggingen av omsorgsboligene ble foretatt i 2017.

Netto driftsutgifter pr. resultatenehet før årsoppgjørdisposisjoner (beløp i kr 1.000)

Resultatenhet	Budsjett 2018	Regnskap 2018	Avvik	Avvik i %
401 Omsorgsdistrikt Moelv	102 193	111 570	-9 377	-9,2 %
405 Omsorgsdistrikt Nes	246 693	246 864	-171	-0,1 %
407 Omsorgsdistrikt Brumunddal	144 374	152 266	-7 892	-5,5 %
420 Ringsaker avlastningssenter	20 608	20 742	-134	-0,7 %
422 Demensenheten	42 345	45 102	-2 757	-6,5 %
423 Ringsaker AO-senter	17 170	16 768	402	2,3 %
424 Psykisk helse og rustjenester	30 547	30 406	141	0,5 %
425 Kommunalmedisinsk senter	33 982	34 489	-507	-1,5 %
449 Pleie- og omsorgsformål - ikke fordelt enheter	-159 976	-189 752	29 776	-18,6 %
Sum netto driftsutgifter VO 40	477 936	468 455	9 481	2,0 %

Virksomhetsrådets driftsregnskap viser et samlet mindreforbruk på 9,481 mill. kroner inkludert budsjettansvar 449 Pleie- og omsorgsformål - ikke fordelt enheter. For de tjenesteproduiserende enheter var det et samlet akkumulert merforbruk på 20,295 mill. kroner.

Statstilskuddet til ressurskrevende tjenester er et viktig bidrag i finansieringen av utgiftene til de ressurskrevende brukerne i kommunen, og tilskuddet inntektsføres under budsjettansvar 449 pleie og omsorg ufordelt. Kommunen mottok 116,195 mill. kroner i statstilskudd i 2018. Kommunen har over tid bygget opp en reserve til ressurskrevende brukere. Ved inngangen til 2018 var reserven på 64,730 mill. kroner. I løpet av 2018 er omsorgsdistriktene og avlastningssenteret tilført til sammen 60,590 mill. kroner fra reserven for å dekke merutgifter til ressurskrevende brukere. Antall unge brukere med store hjelpebehov er stadig økende.

401 Omsorgsdistrikt Moelv

Omsorgsdistriktet mottok i 2018 i alt 71 søknader om hjemmehjelp, som alle ble innvilget. Det har vært registrert 245 søknader om hjemmesykepleie, personlig assistanse og opplæring, hvorav alle unntatt en søknad ble innvilget. Det ble mottatt 66 søknader om korttidsopphold, hvorav 62 ble innvilget og 31 søknader om langtidsopphold, som alle ble innvilget. Videre er det mottatt og innvilget 71 søknader om trygghetsskapende teknologi (trygghetsalarm). Det har i 2018 kommet inn 10 søknader om hverdagsrehabilitering, som alle ble innvilget. 17 personer har søkt om dagplass, hvorav 16 personer har fått innvilget søknadene sine. Det kom inn 41 søknader om støttekontakt, hvorav 40 ble innvilget. Alle 61 søknader om matombringning ble innvilget.

I mars 2018 innviet dagaktiviteten nye lokaler i «det grønne huset» ved Ringsaker bo- og aktivitetssenter. Dette er en samlokalisering av dagtilbudet for hjemmeboende i Moelv området. Dagaktivitetstilbudet for hjemmeboende på Brøttum bo- og aktivitetssenter er opprettholdt som tidligere.

KLP-prosjektet *Sykmeldt og en ressurs på arbeidsplassen*, har det vært jobbet med siden 2017. I omsorgsdistrikt Moelv er prosjektet videreutviklet til prosjektet *Omdømme - sammen tar vi ansvar*, som får økonomisk støtte og veiledning fra KLP fram til våren 2020. Dette er et kvalitetsforbedringsprosjekt som er rettet mot arbeidsmiljøet, og hovedmålet er å gi tjenester med god kvalitet og merkevarebygging som fører til et godt omdømme.

Omsorgsdistriktet har i 2018 hatt et gjennomsnittlig sykefravær på 12,8 %, som er uendret fra 2017. Dette ligger høyere enn omsorgsdistriktets målsetting på 8 %. Sykefraværsoppfølgingen har høy prioritet, og følges opp videre med samme struktur som ble etablert gjennom KLP-prosjektet *Sykmeldt og en ressurs på arbeidsplassen*.

Ved utgangen av 2018 hadde omsorgsdistriktet 143 deltidsansatte. Av disse jobbet 109 frivillig deltid og 34 arbeidet ufrivillig deltid. Sammenlignet med i 2017 har antall ansatte som arbeider ufrivillig deltid gått ned. Det høye antallet deltidsansatte må ses i sammenheng med enhetens drift av BPA-ordningen, hvor stillinger opprettes etter brukerens vedtak og behov.

Regnskapet for 2018 viser et akkumulert merforbruk på 9,377 mill. kroner for omsorgsdistriktet, hvorav merforbruket fra tidligere år utgjør 5,618 mill. kroner. Årets drift viser et merforbruk på 3,76 mill. kroner, og dette er i hovedsak relatert til hjemmetjenesten. For å håndtere flere og mer komplekse pasienter, fordi de skrives ut tidligere enn før fra sykehusene, må det leies inn ekstra personell daglig. Flere pasienter er alvorlig syke og døende i hjemmet, som krever høyere kompetanse og mer medisinsk/teknisk behandling. I tillegg krever disse pasientene flere besøk, og det er ofte lange avstander og mye kjøring med tilhørende utgifter. Hjemmetjenesten har også i 2018 hatt flere gjestepasienter som oppholder seg i hytter på Sjusjøen/Ljøsheim.

Omsorgsdistrikt Moelv drifter kommunens BPA-ordning, og alle tilknyttede utgifter regnskapsføres over omsorgsdistriktets budsjett. Ubenyttede midler knyttet til BPA-ordningen er avsatt til disposisjonsfond for bruk i 2019 med totalt 1,496 mill. kroner. Dette inkluderer brukernes driftskonti, BPA-opplæring og rettighetsfesting innenfor BPA.

Omsorgsdistriktet er i løpet av året tilført 8,175 mill. kroner fra reserven til ressurskrevende brukere under budsjettansvar 449 Pleie- og omsorgsformål - ikke fordelt enheter. Dette finansierer tjenester til 13 brukere.

405 Omsorgsdistrikt Nes

Omsorgsdistriktet har i 2018 behandlet 248 saker om hjemmesykepleie, hvorav 236 ble innvilget. Det er behandlet 202 saker om korttidsopphold/avlastningsopphold, hvorav 187 ble innvilget. Videre ble det innvilget 123 søknader om praktisk bistand, 87 søknader om støttekontakt, 19 søknader om omsorgsstønning og 32 søknader om trygghetsalarm. For personlig assistanse og opplæring ble det innvilget 114 søknader.

Omsorgsdistriktet har 55 langtidsplasser på institusjon, inklusiv Rusletun sykehjem. I 2018 har 24 personer fått innvilget langtidsopphold. Dette betyr at det er relativt kort liggetid på langtidsopphold, noe som igjen indikerer at hjemmetjenestene gir gode og effektive tjenester som hjelper mange til å kunne leve i egne hjem på tross av sykdom. Dette er helt i tråd med strategien om forebygging og mestring.

Inneværende år er det opprettet to nye bofellesskap for funksjonshemmede med henholdsvis fem og tre plasser, men som følge av interne flyttinger er det gitt tilbud i bofellesskap til ti nye brukere med store og/eller sammensatte funksjonshemminger. Det har vært gitt avlastning til voksne funksjonshemmede med inntil to plasser alle dager hver uke.

I 2018 ble det lagt til rette for at seks ansatte ved langtidsavdelingen skulle delta på demensomsorgens ABC. Hvilke kompetansehevede tiltak og eventuelle videreutdanninger som hvert år tilbys, prioriteres ut ifra distriktets overordnede kompetanseplan.

Omsorgsdistrikt Nes har et mål om at sykefravær skal ligge på 8 % eller lavere. I 2018 har sykefraværet vært på 9,7 %. Dette er en nedgang på 1,5 prosentpoeng sammenlignet med 2017. Fravær innenfor arbeidsgiverperioden er på 3,1 % og langtidsfravær er på 6,6 %. Omsorgsdistrikt Nes har en aktiv holdning om å tilrettelegge for ansatte som trenger det. Herunder omplussing til andre stillinger - det være mellom enheter, mellom avdelinger og mellom nattvakter og dagvakter. Mange av disse omplussingene har vært vellykket, men i enkelte tilfeller er ikke ansatte lenger i stand til å fortsette i arbeidslivet.

I 2018 arbeidet 260 ansatte deltid i omsorgsdistriktet. Av disse arbeidet 159 frivillig deltid, mens 101 var ufrivillig deltidsansatt.

Aktivitetsnivået i omsorgsdistrikt Nes har vært høyere enn budsjettet i 2018, og regnskapet viser et merforbruk på 1,468 mill. kroner. Etter inntektsføring av enhetens disposisjonsfond på 1,297 mill. kroner gjenstår et akkumulert merforbruk på kr 171.000. De økonomiske utfordringene er hovedsakelig knyttet til hjemmetjenester og institusjonsopphold. Hjemmetjenestene opplever et stadig økende press, det er en generell økning av etterspørsel etter mer krevende tjenester i form av mye spesialbehandling, som følge av raskere utskrivning fra sykehusene. Det er et økende antall som ønsker å dø hjemme. I institusjonene og bemannede boliger opplever det at det er flere pasienter med sterk uro som må ha 1:1 bemanning i perioder, og at disse pasientene trenger spesialbehandling.

Omsorgsdistriktet er i løpet av året tilført 41,828 mill. kroner fra reserven til ressurskrevende brukere under budsjettansvar 449 Pleie- og omsorgsformål - ikke fordelt enheter. Dette finansierer tjenester til 26 brukere.

407 Omsorgsdistrikt Brumunddal

Omsorgsdistriktet mottok i 2018 i alt 383 søknader om hjemmesykepleie, personlig assistanse og opplæring, hvorav 380 ble innvilget. Det ble behandlet 79 søknader om hjemmehjelp, hvorav 75 ble innvilget. Det ble mottatt 547 søknader om korttidsopphold, hvorav 541 ble innvilget. Det ble mottatt og innvilget 126 søknader om trygghetsalarm. Videre ble det mottatt 124 søknader om støttekontakt, hvorav 122 ble innvilget. Det ble mottatt 139 søknader om matombringning, som alle ble innvilget. Av i alt 67 søknader om omsorgsstønning, ble 62 innvilget.

Miljøtiltak for brukerne og frivillighet er viktige fokusområder for distriktet. De gjennomfører blant annet miljøtiltak etter Myskja-prinsippene med sang og musikk, og det arrangeres fellesaktiviteter, turer, kinobesøk, grillfester, besøkshund, besøkssvenn m.m. Avdelingene har også hatt samarbeid med blant annet barnehager, og de har fokus på samarbeid med pårørende. Distriktet har elektriske sykler med passasjer seter både på Brumunddal og Tømmerli bo- og aktivitetssenter. Disse benyttes ofte av frivillige som aktiverer beboere på sykehjemmene. Ved etableringen av «Prosjekt Frivillighet» i 2017 ble det fokusert på samarbeid med frivillige, både organisasjoner og enkeltpersoner. I dette prosjektet var en avdelingsleder og en aktivtør frikjøpt med prosjektmidler. Dette har vært videreført og ble avsluttet våren 2018. Alle avdelinger har et tett samarbeid med VilMer AS.

Omsorgsdistriktet har hatt et sykefravær på 13,3 % i 2018. Dette er over målsettingen på 8 %, og noe høyere enn 2017, hvor sykefraværet lå på 11,6 %. Distriktet har arbeidet aktivt med tilstedeværelse og oppfølging av sykmeldte. Det er jobbet aktivt med å søke om fritak for arbeidsgiverperioden for ansatte med kroniske lidelser og hyppig fravær. Arbeidet med arbeidsmiljø har også fortsatt. Alle avdelinger gjennomfører årlig personalseminar/fagdager hvor blant annet arbeidsmiljø, samhandling og fag er tema. Personaldagene gjennomføres i samarbeid med NAV, som også bidrar økonomisk.

Ved utgangen av 2018 var det registrert 160 deltidsansatte. Av disse jobber 64 frivillig deltid og 96 ufrivillig deltid. Oversikten over frivillig/ufrivillig deltid brukes aktivt for at de med ufrivillig deltid skal få økt sine stillinger.

↑ *I underkant av 400 pasienter mottar hjemmetjenester av hjemmesykepleien i omsorgsdistrikt Brumunddal hver dag. Her får Gønner (85) besøk av sykepleier Emma Øverlien (22).*

Regnskapet for 2018 viser et akkumulert merforbruk på 7,892 mill. kroner. Dette inkluderer tidligere års merforbruk med 2,529 mill. kroner, og årets drift viser et merforbruk på 5,363 mill. kroner. Årsakene til merforbruket i 2018, er sammensatt men en stor del av merforbruket knytter seg til hjemmetjenesten. Distriktet opplever en økning i utskrivningsklare pasienter fra sykehusene. På grunn av kapasiteten på korttidsavdelingene blir de fleste av disse pasientene skrevet ut til eget hjem. Dette fører til flere krevende brukere i hjemmetjenesten, og kommer i tillegg til allerede økt antall og mer komplekse brukere. For å ivareta forsvarlig dekning av fagpersonell har det ført til merforbruk på ekstrahjelp, overtid samt noe innleie fra vikarbyrå.

Kort-/langtidsavdelingen har hatt en økning i antall krevende brukere, og en del pasienter med behov for 1:1 bemanning, som løses med ekstra innleie. Det er mange pasienter som er sengeliggende og mer pleietrengende enn tidligere, og det er økt hyppighet av terminale pasienter med behov for fastvakt. Det har også vært en endring i brukerutfordringer i løpet av 2018, det er flere brukere med store adferdsutfordringer.

Omsorgsdistriktet er i løpet av året tilført 10,287 mill. kroner fra reserven til ressurskrevende brukere under budsjettansvar 449 Pleie- og omsorgsformål - ikke fordelt enheter. Dette finansierer tjenester til fire brukere.

420 Ringsaker avlastningssenter

Ringsaker avlastningssenter har fattet vedtak og organisert ulik avlastning for til sammen 55 familier med barn og unge i alderen 5-19 år i 2018. Det er gitt rullerende døgnopphold ved Ringsaker avlastningssenter til 28 barn og unge. Flere har hatt et stort omfang avlastning gjennom hele året. 27 barn og unge har mottatt avlastning hos faste private avlastere, eller gjennom kjøp av plass hos «Inn-på-tunet»-tilbydere. Enheten samarbeider tett med Familiens Hus vedrørende tidlig innsats og forbyggende arbeid for familier med barn og unge. Enheten har videreført arbeidet med å følge elever med vedtak om planlagte skadeavvergende tiltak i gjentatte nødsituasjoner i skolen. Evalueringer viser at tiltaket er positivt, og det bidrar til helhetlige tjenester og god habilitering.

Gjennomsnittlig sykefravær de siste 12 måneder har vært 8,5 %. Det er 2,3 prosentpoeng lavere enn i 2017. Fraværet er i hovedsak langtidsfravær og oppfølgingen skjer kontinuerlig etter gjeldende retningslinjer.

Totalt er det 12 deltidsansatte ved enheten, som alle arbeider frivillig deltid.

Ringsaker avlastningscenter hadde et merforbruk på kr 134.000 i 2018, som er dekket av enhetens eget disposisjonsfond. Merforbruket skyldes flere barn i private avlastningstiltak og endring i forskriftene for private avlastere, samt utsettelse i flytteprosessene til egen bolig for tre voksne brukere med store avlastningsbehov.

Enheten ble tilført 2,7 mill. kroner fra reserven til ressurskrevende brukere under budsjettansvar 449 Pleie- omsorgsformål - ikke fordelt enheter. Dette finansierer tjenester til tre brukere.

422 Demensenheten

Enheten drifter 50 sykehjemsplasser fordelt på tre avdelinger. Tilbudet som gis er enten utredningsopphold, langtidsopphold, eller dagplass ved dagsentrene. Pasientene i avdelingen har svært sammensatte behov. Det komplekse sykdomsbildet gjør at omgivelsene må tilpasses hver enkelt pasient i svært stor grad. Dette gjøres gjennom forenkling av bomiljøet ved å fjerne fysisk og psykisk stimuli, skjerming av pasienter og spesialkompetanse hos personalet. Aktivitetstilbud som gis pasientene er blant annet musikk, måltider og husdyr som miljøterapi. Det er flere ulike frivillige aktører som bidrar inn i avdelingene. Avdelingene har et tett og godt samarbeid med frivillighetsprosjektet VilMer AS. Pasientene i enheten har som oftest moderat til alvorlig grad av demens, og dette tilsier at aktiviteter er enkle og begrensede.

Demensenheten har i 2018 hatt et sykefravær på 10,9 %, som er en forverring på 2,2 prosentpoeng fra 2017. Sykefraværet er i all hovedsak langtidsfravær knyttet til konkrete diagnoser, og ingen fravær er relatert til arbeidssituasjonen. Sykefraværsoppfølging gjennomføres etter gitte retningslinjer. Enheten har stort fokus på å være en helsefremmende arbeidsplass og har gjennomført fagseminar for medarbeidere for å få kunnskap om dette.

Ved utgangen av 2018 var det 59 deltidsansatte ved enheten, hvorav 38 jobber frivillig deltid og 21 jobber ufrivillig deltid. Enheten følger de prosedyrer og rutiner som er fastsatt vedrørende meldt ufrivillig deltid.

Regnskap 2018 viser et akkumulert merforbruk på 2,756 mill. kroner etter at enheten har inntektsført disposisjonsfondet sitt på kr 512.000. Merforbruket knytter seg til ekstra innleie ved de tre ulike avdelingene gjennom hele året.

↓ *En hånd å holde i på Demensenheten.*

↑ *Gruppen «Skarruærravilduærra» forbereder seg til konsertkveld med «Vazelina Bilopphøggers».*

423 Ringsaker AO-senter

AO-tjenesten i Ringsaker har ansvar for tre tjenester; aktivitetstilbud til funksjonshemmede, voksenopplæring til funksjonshemmede og sysselsetting av funksjonshemmede. Enheten er lokalisert i Brumunddal, på Helgøya og på Holo. Enheten har 34 ansatte og ca. 140 brukere. I 2018 ble AO-tjenestens avdelingen i Nygata 13 solgt. Planen er at nye lokaler skal leies, og de skal ha nærhet til Brumunddal sentrum og offentlig kommunikasjon.

Et satsningsområde ved enheten har vært styrking av kompetanse. Siden 2013 har enheten gått fra seks ansatte med bachelor til ti. I tillegg har de fått en ansatt med hovedfag i pedagogikk. Gjennom året har enheten fattet 128 vedtak om tjenester innenfor dagaktivitet og voksenopplæring. Det er avholdt fire voksenopplæringskurs for elever som har kognitive utfordringer. I tillegg har det vært flere funksjonshemmede hospitanter fra videregående skole.

Sykefraværet har gjennom 2018 vært på 6,1 %. Dette er en nedgang på 5,9 prosentpoeng fra 2017.

Enheten har seks deltidsansatte, og ingen jobber ufrivillig deltid.

Regnskapet for 2018 viser et mindreforbruk på kr 405.000, inkludert inntektsføringen av kr 120.000 fra enhetens disposisjonsfond. Årets mindreforbruk på kr 285.000 skyldes i hovedsak økte salgsinntekter.

424 Psykisk helse og rustjeneste

Psykisk helse og rustjenester består av to avdelinger. Behandlingsavdelingen gir individuelle terapeutiske samtaler, gruppebehandling, kurs, nærbehandling av rusavhengige, samt to dagtilbud, ett for psykisk syke og ett for rusavhengige. Psykososialt kriseteam er en del av behandlingsavdelingen. Boligsosial avdeling tilbyr hjemmetjenester i form av assistanse/miljøterapi som skal hjelpe brukeren til å kunne bo i egen bolig. Enheten har ansvar for 16 leiligheter for psykisk syke, åtte boenheter og fire omsorgsplasser for rusavhengige. Enheten er en del av Familiens hus og SLT (Samordning av lokale rus og kriminalitetsforebyggende tiltak).

Psykisk helse og rustjenester har inngått avtale med Distriktpsikiatrisk senter Hamar, Hamar kommune, Stange kommune og Løten kommune om etablering av FACT-team i regionen. Dette er et oppsøkende team med overlege, psykologspesialist og ti høgskoleutdannede medarbeidere som skal drive oppsøkende virksomhet. Dette er et prosjekt over 3 år med opsjon om et 4. år, og er i sin helhet finansiert av statlige midler via Fylkesmannen. Målgruppen er innbyggere med sammensatte og kompliserte behandlingsbehov, både innenfor psykiatri og rusfeltet. Psykisk helse og rustjenester bidrar med to årsverk i teamet.

Det ble gjennomført brukerundersøkelse i 2018 med gode resultater.

Brukere	Mål	Resultat
Tilfredshet med tjenestene	5,0	5,5
Kvaliteten på tjenestene	5,0	5,4
Tilfredshet med samarbeid og medvirkning	5,0	5,5
Tilfredshet med informasjon	5,0	4,9

Resultatene fra brukerundersøkelsen viser at enheten scorer over målsettingen når det gjelder tilfredshet med tjenestene, kvalitet på tjenestene og tilfredshet med samarbeid og medvirkning. For indikatoren tilfredshet med informasjon scorer enheten rett under målsettingen, og enheten vil arbeide med dette området i 2019.

Enheden hadde et sykefravær i 2018 på 11,6 %, det er en økning på 5,3 prosentpoeng fra 2017. Det meste av fraværet er langtidsfravær, som ikke er relatert til forhold ved arbeidsplassen. Det jobbes med tilrettelegging for ansatte som trenger det.

Ved utgangen av 2018 er det registrert 16 deltidsansatte ved enheten, hvorav en jobber ufrivillig deltid.

Regnskap 2018 viser et mindreforbruk på kr 207.000, som skyldes økte sykepenge refusjoner.

425 Kommunalmedisinsk senter (KMS)

Enheden har til sammen 16 sengeplasser og er lokalisert på Tømmerli bo- og aktivitetssenter. Enheden består av en rehabiliterings- og intermedisær sengeavdeling, samt en avdeling som tilbyr lærings- og mestringstrening bestående av fysioterapi, ergoterapi og hjelpemidler. Sengeavdelingen tilbyr også palliativ pleie og akutte døgnplasser. Enheden er en kompetanseresurs som tilbyr veiledning og opplæring til de andre pleie- og omsorgsenhetene, samt har et tett samarbeid med spesialisthelsetjenesten og leger/legevakt.

I 2018 var det 597 hjemmeboende som fikk ergoterapitjenester basert på 842 henvendelser. I tillegg kommer pasienter i kommunens institusjoner som har tilbud om ergoterapitjeneste etter behov. Dette gjelder også for fysioterapitjenesten.

Frisklivssentralen gir helsefremmende og forebyggende tilbud til innbyggere innen områder som er anbefalt i Helsedirektoratets veileder. Pasienter som blir henvist til sentralen får individuell oppfølging og gruppetilbud etter sine behov. Totalt har 130 personer fått tilbud ved Frisklivssentralen i 2018.

Enheden hadde 307 opphold knyttet til øyeblikkelig hjelpetilbud i løpet av 2018. Samarbeidet med Løten og Stange kommune om øyeblikkelig hjelp døgntilbud vurderes som godt. Det var totalt 508 opphold ved sengeavdelingen i 2018.

Kreftkoordinator jobber tett med avdeling for rehabilitering/intermedisær/ø-hjelp i utviklingen av lindrende behandling. Erfaringen er at døgntilbudet knyttet til lindrende tilbud har utviklet seg positivt i løpet av 2018 og kan ivareta sammensatte og utfordrende tilstander knyttet til lindring. En stor del av arbeidstiden til kreftkoordinator går direkte til pasient- og pårørendearbeid.

Hjelpemiddellageret arbeidet kontinuerlig med forbedring i forhold til vurdering av behov og alle rutiner knyttet til ut- og innlevering, samt opplæring av brukere og samarbeid med ulike samarbeidspartnere i 2018. I løpet av 2018 ble det lånt ut 959 hjelpemidler fordelt på 415 brukere.

KMS hadde i 2018 et sykefravær på 7,1 %. Dette er på samme nivå som i 2017. Fraværet er ikke relatert til arbeidsplassen. Sykemeldte ansatte følges opp i henhold til gjeldende rutiner. Det arbeides med å utvikle både det faglige tilbudet og samholdet i enheten, som ledd i ønsket om økt tilstedeværelse.

Ved utgangen av 2018 var det registrert 33 deltidsansatte. Av disse jobbet seks frivillig deltid og 27 ufrivillig deltid. Den høye andelen deltidsansatte vurderes som en risiko i rekruttering av kompetent personell.

Kommunalmedisinsk senter hadde et merforbruk i 2018 på kr 506.000, som er dekket av enhetens disposisjonsfond. Merforbruket i 2018 skyldes blant annet høyere kompleksitet i sykdomsbildet på pasientene ved sengeposten som medfører økte lønnsutgifter.

449 Pleie- og omsorgsformål - ikke fordelt enheter

Innsendt refusjonskrav i 2018 for ressurskrevende tjenester utgjorde 116,195 mill. kroner mot 103,835 mill. kroner i 2017. Ringsaker kommune hadde en reserve til fordeling for ressurskrevende brukere på 64,73 mill. kroner i 2018, hvorav 60,59 mill. kroner ble delt ut til enhetene. Pleie- og omsorgsformål - ikke fordelt enheter har et merforbruk på årets drift på 32,4 mill. kroner.

Utgiftene til utskrivningsklare pasienter var budsjettert med 4,212 mill. kroner, mens kommunen totalt ble fakturert med 4,502 mill. kroner. Dette er en økning på 1,755 mill. kroner siden 2017. Merforbruket på dette området skyldes manglende kapasitet i helse- og omsorgstjenestene til å motta et økende antall utskrivningsklare pasienter, med mer komplekse sykdommer. Dette gjelder kapasitet både på korttidsplasser og hjemmetjenester.

↓ [Legevisitt hos kommunalmedisinsk senter.](#)

Flytting av legevakt og KAD-plasser på Lillehammer til nye lokaler har medført en økning i utgifter til KAD-plasser på kr 668.000 sammenlignet med i 2017.

Ringsaker kommune mottok i 2018 tilskudd fra IMDi til bosetting av asylsøkere med kjente funksjonshemminger, på til sammen 3,023 mill. kroner.

2.5.4 VESENTLIGE RESULTATER, AKTIVITETS- OG STANDARDENDRINGER

Framtidens demografiutfordring betyr at tjenestene må innrettes slik at flere kan greie seg lengre i eget hjem. Ringsaker kommune har i dag god sykehjemsdekning sammenlignet med omkringliggende kommuner og landet slik det fremgår av KOSTRA-tall. De som har behov for sykehjemsplass får dette innen kort tid. Det er få personer som står på venteliste til langtidsopphold.

Samhandlingsreformen

I henhold til inngått avtale med Sykehuset Innlandet, melder sykehuset pasienter til omsorgsdistriktene når pasientene er utskrivningsklare. Dersom helse- og omsorgstjenesten ikke klarer å ta imot pasientene ved utskrivningstidspunktet påløper en døgnpris på kr 4.747. Antall liggedøgn for utskrivningsklare pasienter har økt kraftig siden 2016, hvor gjennomsnittlige antall liggedøgn var 40 døgn pr. måned, mens ved utgangen av 2018 var gjennomsnittlig antall liggedøgn på drøyt 70 pr. måned. De aller fleste brukere blir skrevet ut til eget hjem. Siden de skrives ut tidligere krever de mer ressurser fra hjemmetjenesten. Dette medfører økt press på hjemmetjenestene, særlig i omsorgsdistrikt Brumunddal.

Kompetanse og ledelse

I 2018 mottok kommunen 1,8 mill. kroner i tilskudd gjennom det statlige *Kompetanseløftet 2020*. Det ble gitt tilskudd til utdanning for 110 ansatte. Det gis støtte til å ta fagbrev som helsefagarbeider, grunnutdanning innen helsefag, og støtte til videre- og masterutdanninger i kliniske fag og ledelsesfag.

Heltidsvalget

Det arbeides aktivt med å innføre heltidskultur i hele pleie og omsorg. Dette innebærer at flere avdelinger er i ferd med å innføre 12,5 timers vakter i såkalt langturnus. Det kan også være aktuelt med andre løsninger. Det er gjort beregninger som viser at med denne ordningen blir behovet for deltidsstillinger sterkt redusert. Det er innført langturnus i fem bofellesskap og ytterligere fem er under planlegging. Innføringen fortsetter i flere enheter i 2019 og vil pågå over lengre tid.

Ny teknologi

I 2018 har alle pasientrom i kommunen fått lik tilgang til TV-kanaler via Get-pakke fra Eidsiva bredbånd. Det er også utbygd trådløst nett ved alle institusjoner.

Frivillighet

I 2018 ble det utarbeidet en temaplan for frivillighet i Ringsaker kommune. Det er svært viktig å utvikle godt samarbeid med frivilligheten for å kunne møte morgendagens omsorgsutfordringer. Sammen med det private firmaet VilMer AS, ble det i 2018 startet et pilotprosjekt i pleie og omsorg for å få til flere aktiviteter og opplevelser for brukerne ved institusjonene i kommunen. Antall aktiviteter har økt kraftig fra første til andre halvår, og i 4. kvartal ble det gjennomført 144 aktiviteter ved forskjellige avdelinger. Det er svært mange ulike aktiviteter som er aktuelle. Det har vært aktiviteter med dyr, sang og musikk, lesing, foredrag og samtaler, besøk av barnehager, danseoppvisninger og diverse uteaktiviteter. Turer med el-sykel er svært populært.

2.6 BARNE- OG UNGDOMSVERN (VO NR. 50)

Barnevernsjef: Lisbet Gjønnes

2.6.1 ANSVARSOMRÅDE

Virksomhetsområdet omfatter barneverntjeneste, ungdomskontakt, bosettingstiltak for enslige mindreårige flyktninger (BEMA), samt lavterskeltiltak i Familiens hus.

2.6.2 HOVEDKOMMENTAR

Gjennom nasjonale styringssignaler, blant annet NOU 2016:16 Forslag til ny barnevernlov, har staten pålagt det kommunale barnevernet nye krav, både når det gjelder tilgjengelighet, brukermedvirkning og kvalitetskrav. Krav om at foreldre, barn og samarbeidspartnere skal kunne nå barneverntjenesten til enhver tid, innebærer at en har måttet etablere barnevernvakt uten begrensning av åpningstiden. Private kan ikke lenger yte tjenester som kan defineres som myndighetsutøvelse, for eksempel tilsyn under samvær. Pålegg om å lete etter fosterhjem i nettverk innebærer at det rekrutteres fosterhjem i andre landsdeler, med påfølgende mye reising i forbindelse med oppfølgingsbesøk. Barns rett til medvirkning i alle deler av beslutningsprosesser og evalueringer, medfører en mangedobling av antallet barnesamtaler.

Ringsaker kommune har et faglig solid psykososialt lavterskelt tilbud for ungdom gjennom Ungdomskontakten (UK). I 2018 har hovedvekt vært på psykisk helse, skolefravær og rusintervensjon.

Antallet enslige mindreårige som søker asyl i Norge er sterkt redusert. Mange kommuner har derfor lagt ned sine bosettingstiltak. IMDi prioriterer bosetting til de ti plassene i Ringsaker, og begrunner det med viktigheten av å opprettholde et tilbud som er godt organisert og viser gode resultater.

2.6.3 MÅLOPPNÅELSE OG RESSURSBRUK

Medarbeiderundersøkelse gjennomføres annethvert år, og ble ikke gjennomført i 2018. Det ble heller ikke gjennomført brukerundersøkelse, av kapasitetshensyn.

Organisasjon	Mål	Resultat
Sykefravær	8,6 %	9,5 %

Sykefraværet i 2018 var 9,5 %, mot 10,7 % i 2017. Kommunens gjennomsnittlige sykefravær i 2017 ble satt som mål for enheten i 2018. Egenmeldinger inntil 8 dager utgjør 1,5 %, som i 2017. Hovedtyngden av sykefraværet handler om langtidsfravær knyttet til kroniske sykdommer, medarbeidere på aktiv rehabilitering, samt arbeidsbelastninger. Gjennom HMS-utvalget og medarbeiderinvolvering har enheten arbeidet med nye måter å organisere arbeidet på. Et eget akutt- og mottaksteam er etablert, det er tilrettelagt for økt spesialisering i arbeidet med familier med barn i alder 0-12 år, samt opprettet to ressursstillinger som settes inn der det til enhver tid er vakanser. Foreløpig blir dette evaluert som virkningsfullt, men har vart for kort til å kunne gi utslag på sykefraværstatistikken.

Personalinnsats

	31.12.2016	31.12.2017	Budsjett 2018	31.12.2018
Antall årsverk	57,45	57,95	60,75	64,75

I k.sak 44/2018 ble det opprettet ett årsverk barneteamleder for å kunne øke spesialiseringen og få mindre kontrollspenn i arbeidet med de yngste barna. Det ble også opprettet to årsverk til ressursteam, som skal gå inn der det til enhver tid er vakanser. Begge tiltak ble satt i verk innenfor egen budsjetttramme og som HMS-tiltak, for å få bedre organisering av arbeidet og minske arbeidsbelastningen. I tillegg ble det opprettet ett årsverk barnevernvaktleder til Ringsaker interkommunale barnevernvakt.

Ved utgangen av 2018 hadde enheten 11 deltidsstillinger, av disse er det åtte stillinger som aktivitetsgruppeledere med en stillingsstørrelse på ca. 9 %. Seks deltidsansatte var registrert med ufrivillig deltid og fem var registrert med frivillig deltid. Aktivitetslederstillingene er å regne som alternativ til støttekontakt, og av hensyn til oppgavene de utfører, har en ikke vurdert å endre disse til heltidsstillinger. Alle aktivitetslederne har enten vært studenter eller hatt annen hovedarbeidsgiver.

Driftsregnskapet (beløp i kr 1.000)

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Regnskap 2018
Driftsutgifter	97 100	98 286	92 378	102 734
Driftsinntekter	28 355	30 912	21 177	31 533
Netto driftsutgifter	68 563	67 374	71 201	71 201

Netto driftsutgifter pr. resultatenehet før årsoppgjørdisposisjoner (beløp i kr 1.000)

Resultatenhet	Budsjett 2018	Regnskap 2018	Avvik	Avvik i %
500 Barne- og ungdomsvern	71 201	71 205	-4	0,0 %

I forbindelse med behandlingen av 1. tertialrapport ble enheten tilført kr 752.000 til bakvaktordning for myndighetsutøvelse i daværende barnevernvaktløsning, barnevernvaktleder med oppstart 1.8.2018, samt noen mindre lønnsjusteringer. Enheten fikk i 2018 et regnskap i balanse.

2.6.4 VESENTLIGE RESULTATER, AKTIVITETS- OG STANDARDENDRINGER

Barneverntjenesten

Tabellen under viser hvor mange barn barneverntjenesten har mottatt melding om, fordelt på alder. Det er flest meldinger på de yngste barna.

Antall meldinger - aldersfordeling på barn i melding

	2016	2017	2018
0-6 år, inkl. melding på ufødt barn	110	144	145
7-12 år	124	127	129
13-18 år	87	106	108
Sum	321	377	382

Tabellen under viser hvor mange av meldingene som førte til nye undersøkelser i løpet av året.

Antall nye undersøkelser i løpet av året 2016-2018

	2016	2017	2018
Antall nye undersøkelser i løpet av året	285	334	347

Hvem melder til barneverntjenesten i Ringsaker

Meldingsinstans	2016	2017	2018
Helsestasjon	19	34	17
Barnehage	22	26	21
Skole	39	51	47
PPT	0	6	0
Psykisk helsevern barn/unge	21	6	6
Psykisk helsevern voksne	11	20	10
Lege/sykehus/tannlege	24	38	33
Politi	55	48	29
Familievernkontor	0	4	3
Barneverntjenester	32	42	55
Barnevernvakt	12	26	27
Krisesenter	4	3	5
Rustjenester	0	0	2
NAV kommune og stat	18	7	11
Asylmottak/IMDi/UDI	3	4	0
Annen off. instans	11	6	16
UK/fritidsklubb	1	4	2
Frivillige organisasjoner	0	0	0
Mor/far/foresatt	10	21	39
Barnet selv	0	1	1
Familie for øvrig	24	4	16
Nabo/andre privatpersoner	13	12	28
Andre	28	21	18
Sum	347	384	386

Oversikten viser hvem som melder bekymring for barn til barneverntjenesten. To barn ble meldt av flere, og derfor er summen på 386 i denne tabellen. I tillegg til disse 386 meldingene, kom det inn ytterligere 158 meldinger på barn som det allerede ble arbeidet med i tjenesten. I slike tilfeller blir det ikke registrert egen melding, og følgelig heller ikke registrert meldingsinstans. SSB-statistikken mangler kategori for anonyme meldere. Disse meldingene registreres derfor under kategorien Andre.

Kvalitetsindikatorer

	Landet	Hedmark	Ringsaker
Andel barn i fosterhjem som ikke har fått oppfølging iht lovkrav	12,4	11,5	3,4
Andel tilsynskrav i fosterhjem som ikke er oppfylt	17,4	13,4	3,4
Andel fristbrudd i undersøkelsessaker	7,5	3,5*)	10,2*)
Andel barn i hjelpetiltak med tiltaksplan	89,9	82,7	79,4
Andel barn med evaluert tiltaksplan	75,8	77,1	80,8

Kilde: Barnevernmonitor, Bufdir (tall pr. 1. halvår 2018) *) Kilde: Fylkesmannens fristkontroll (tall pr. 31.12.2018)

Ringsaker hadde i 2018 bedre kvalitet på oppfølging av barn i fosterhjem enn landsgjennomsnittet. Det arbeides videre med å forbedre tiltaksplanarbeidet. Barneverntjenesten hadde i 2018 noe svikt på fristoverholdelse i undersøkelser. Utfordringen var sykefravær vinteren 2017/2018. Ved inngangen til 2018 var det 30 nye undersøkelser i barneteamet, som ikke var fordelt til saksbehandler. Det ble satt inn en rekke tiltak, og for siste kvartal 2018 er fristoverskridelsene redusert til 1,9 % i Ringsaker.

Bakgrunnsinformasjon, dekningsgrad og kapasitet

	Landet	Hedmark	Ringsaker
Andel barn med bekymringsmelding i forhold til barnebefolkningen	4,7	5,6	4,8
Andel barn med undersøkelse	4,9	5,7	5,4
Andel barn med barneverntiltak i alder 0–17 år	4,3	5,1	4,8
Andel barn som bor utenfor hjemmet i løpet av året	1,3	1,5	1,2
Andel barn med hjelpetiltak i hjemmet, av alle barn med tiltak	71,1	69,9	73,9
Andel barn med akuttvedtak pr. 1.000 barn i barnebefolkningen	1,5	1,4	0,7
Antall barn med undersøkelse eller tiltak pr. årsverk	19,6	20,5	23,9
Antall fagstillinger i barneverntjenesten pr. 1.000 barn 0–17 år	4,8	4,8	4,5

Kilde: Barnevernmonitor, Bufdir (rapportering pr. 1. halvår 2018)

Ringsaker ligger noe høyere enn landsgjennomsnitt når det gjelder undersøkelser og tiltak, men lavere enn gjennomsnittet i Hedmark. Det er færre barn som plasseres ut av hjemmet, og flere barn som mottar hjelpetiltak i hjemmet. Det er også færre akuttvedtak enn gjennomsnittet for landet. Tjenesten har færre fagstillinger enn landsgjennomsnittet, det vil si at hver medarbeider har ansvar for oppfølging av flere barn.

Barn med tiltak fra barne- og ungdomsvern

Barn i tiltak pr. 31.12.	2016	2017	2018
Antall barn i tiltak utenfor hjemmet	109	106	104
Antall barn med hjelpetiltak i hjemmet	136	169	150
Sum antall barn med tiltak pr. 31.12	245	275	254
- Herav unge over 18 år	26	27	26

Barneverntjenesten, i samarbeid med Familiens hus, tilbyr flere typer tilpassede hjelpetiltak, med sikte på å styrke foreldrenes egne ressurser.

Familiens hus – lavterskeltiltak

Tabellen under viser tiltak som barnevernets medarbeidere har vært deltakende i, samt tiltak finansiert av statlige tilskudd der Barne- og ungdomsvern administrerer søknadsprosessen. Ringsaker kommune har avtale med NUBU (Nasjonalt utviklingssenter for barn og unge) om å være en TIBIR-kommune (*Tidlig innsats barn i risiko*). Gjennom denne satsingen tar kommunen del i en rekke forebyggende endringstiltak. Innsatsen bygger på kompetansen til to lokale PMTO-terapeuter, ansatt i Barne- og ungdomsvern. De er viktige ressurspersoner i den videre kompetanseutviklingen av TIBIR-tiltak.

Tiltaksutvikling Familiens hus

	2016	2017	2018
PMTO (individuell foreldreveiledning), antall familier	14	16	12
- Antall barn	14	16	24
Foreldrekurs DUÅ*, gruppetiltak, antall familier	35	24	12
- Antall barn	41	53	21
COS-P, veiledning gitt i gruppe**, antall familier	-	15	21
ICDP, foreldreveiledning i gruppe ***, antall foreldre	4	24	36

*) Medarbeidere fra helsestasjon og PPT

**) Medarbeidere fra helsestasjon, PPT og barnevern

***) Medarbeidere fra helsestasjon, PPT og Ungdomskontakt

Foreldreveiledningstiltakene som tilbys gjennom Familiens hus omfatter PMTO-terapi, foreldrekurs og grupper etter metodene *De utrolige årene*, *ICDP* og *COS-P*, samt individuell TIBIR-rådgivning. Veiledningsmetodene handler om å forstå barns signaler og styrke samspill og bevisstgjøring om egen oppdragerstil. Foreldrene lærer effektive strategier for å samhandle bedre med barnet, forebygge atferdsproblemer og redusere utfordrende atferd. Metodene gjennomføres via kommunens ordinære budsjetter og er i tillegg styrket ved hjelp av årlige tilskudd fra Helsedirektoratet. Disse tilskuddene er avgjørende for å opprettholde omfanget på tilbudet.

Bosettingstiltak for enslige mindreårige flyktninger (BEMA)

Ringsaker kommune har botiltak for enslige mindreårige, som er innvilget asyl i Norge. Bosettings-tiltaket fokuserer på skole, omsorg og voksenkontakt. Dette bidrar til gode resultater når det gjelder utdanning og yrkesdeltakelse for tidligere beboere.

I 2016 etterkom kommunen IMDi's anmodning om høyere bosettingstall og økte fra åtte til ti plasser. Nå søker færre asyl, og flere får avslag. Kommunen får tilskudd fra IMDi pr. enslig mindreårig asylsøker som bosettes. Pr. 31.12.2018 omfattet tiltaket totalt ti ungdommer.

Det ene botiltaket hadde midlertidig tilhold i tidligere Bjønnhaug avlastningssenter. Bygget skal rives, og måtte fraflyttes ved årsskiftet. Ny bolig er skaffet og er under oppussing.

Ungdomskontakten

Ungdomskontakten er et lavterskeltilbud for unge i alderen 13–23 år med hovedvekt på forebyggende psykososialt arbeid. Det tilbys åpne aktiviteter for alle og tiltak til ungdom med spesielle utfordringer, som lettere angst og depresjon, skolefravær, belastninger i hjemmet, forholdet til venner eller rus. Det tilbys også individuell oppfølging, gruppetiltak, familieveiledning og aktiviteter.

Aktivitet ungdomskontakten (UK)

Type tiltak	2015	2016	2017	2018
Antall ungdom med individuell oppfølging	141	163	159	175
Antall ungdom med familiesamarbeid	89	78	78	100
Antall ungdom i lukkede gruppetiltak	61	51	45	46
Individuelle oppfølginger gjennom TIUR	51	59	43	60
Oppfølgings- og los-prosjekt (skolefravær)	18	21	28	18

TIUR (*Tidlig intervensjon unge og rus*) arbeider med rusforebygging og rusreduserende tiltak overfor ungdom etter en etablert samarbeidsmodell. UK er kontaktadresse for rusbekymring rundt ungdom i kommunen. Antallet ungdom med rusbekymring økte i 2018, som ga økt aktivitetsnivå. Antallet ungdommer som ble fulgt opp på grunn av skolefravær er redusert i og med at det ikke lenger er en egen øremerket stilling til dette arbeidet.

Saksbehandling

Rapport om bruk av delegert myndighet, klager, fylkesnemnd- og rettsaker, samt akuttvedtak

	2016	2017	2018
Antall enkeltvedtak iht lov om barneverntjenester i IKT-verktøyet Familia	505	539	901
Antall klagesaker/tilsynssaker til fylkesmannen	3	7	5
Antall hasteflyttinger	12	9	14
Antall saker med rettsmøte i fylkesnemnda eller tingretten	13	16	24
Antall fylkesnemnds-/rettsdager gjennomført	26	33	49

Antallet enkeltvedtak er vesentlig høyere enn tidligere år fordi henleggelse av undersøkelser for 2018 er medregnet som enkeltvedtak.

Av fem behandlede saker konkluderte Fylkesmannen med at fire ble løst ved lokal avklaring, som innebærer at det ikke ble ført videre tilsyn, fordi Ringsaker kommune ved barneverntjenesten selv avklarte saken. Den siste saken ble det ført tilsyn med, men ikke funnet noe lovbrudd.

Det var en økning i antall saker til fylkesnemnd og rettsapparat i 2018.

↓ *Ahmed Shaat, alenefar til fire barn, kom til Norge som palestinsk flyktning for fem år siden. I 2018 fikk familien på fem norsk statsborgerskap.*

2.7 SOSIALE TJENESTER (VO NR. 51)

Leder NAV Ringsaker: Roy Carstens

2.7.1 ANSVARSOMRÅDE

Virksomhetsområdet omfatter økonomisk sosialhjelp, råd og veiledning, kvalifiseringsordningen, midlertidig bolig, individuell plan og gjeldsrådgivning. Enheten inngår som en del av NAV Ringsaker.

2.7.2 HOVEDKOMMENTAR

De senere års vekst i sosialhjelpsutbetalinger ser ut til å ha stagnert. De samlede utbetalinger til livsopphold, boutgifter og tilleggsytelser steg med 0,2 % fra 2017 til 2018. I 2018 har 991 brukere mottatt økonomisk stønad. Dette er 22 flere enn i 2017. Det er en økning på 38,9 % i supplerende ytelser til deltakere i kvalifiseringsprogrammet som skyldes flere deltakere i programmet. Supplerende ytelser til introduksjonsdeltakere har en nedgang på 18,8 %, som skyldes færre deltakere da antall bosatte flyktninger er redusert.

2.7.3 MÅLOPPNÅELSE OG RESSURSBRUK

Det er ikke gjennomført brukerundersøkelse eller medarbeiderundersøkelse i 2018.

37 klagesaker ble oversendt Fylkesmannen for endelig avgjørelse. Det er en nedgang på 18 saker fra 2017. Kommunens vedtak ble opprettholdt i 32 saker, to opphevet til ny behandling og tre vedtak ble omgjort. Andel søknader behandlet innen to uker var 78 %, mens 94 % av sakene ble behandlet innen fire uker.

Brukere	Mål	Resultat
Andel søknader behandlet innen to uker	80 %	78 %
Andel klagesaker omgjort av Fylkesmannen	0 %	14 %

Organisasjon	Mål	Resultat
Sykefravær	6,0 %	8,1 %

Sykefraværet på 8,1 % er noe høyere enn målsettingen. Fraværet er i all hovedsak langtidssykemeldinger og i liten grad relatert til arbeidsplassen. Høyt sykefravær følges opp i dialog med HMS-rådgiver og aktiv bruk av bedriftshelsetjenesten.

Personalinnsats

	31.12.2016	31.12.2017	Budsjett 2018	31.12.2018
Antall årsverk	33,35	33,35	33,35	33,35

Enheten har fem deltidsansatte som alle jobber frivillig deltid.

Driftsregnskapet (beløp i kr 1.000)

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Regnskap 2018
Driftsutgifter	103 879	101 159	96 476	104 769
Driftsinntekter	18 268	12 168	5 819	14 112
Netto driftsutgifter	85 611	88 991	90 657	90 657

Netto driftsutgifter pr. resultatenehet før årsoppgjørdisposisjoner (beløp i kr 1.000)

Resultatenhet	Budsjett 2018	Regnskap 2018	Avik	Avik i %
510 Sosiale tjenester	90 657	92 427	-1 770	-2,0 %

Sosiale tjenester hadde et akkumulert merforbruk på 1,770 mill. kroner i 2018. Av dette utgjorde overført merforbruk fra tidligere år 1,992 mill. kroner. For 2018 hadde enheten et mindreforbruk på kr 222.000, noe som i hovedsak skyldes nedgang i utbetaling av tilleggsytelser til deltakere i introduksjonsprogrammet, samt nedgang i utbetalinger til livsopphold.

2.7.4 VESENTLIGE RESULTATER, AKTIVITETS- OG STANDARDENDRINGER**Sosialhjelpsutgifter og boutgifter 2016-2018 regnskapstall (beløp i kr 1.000)**

	2016	2017	2018	Endring i % 2017-2018
Livsopphold	17 953	17 993	17 560	-2,4 %
Boutgifter	25 002	24 325	25 016	+2,8 %
Tilleggsytelser	6 249	5 501	5 357	-2,6 %
Kvalifiseringsprogram - stønad	7 345	6 199	7 460	+20,3 %
Kvalifiseringsprogram - supplerende sosialhjelp	363	447	621	+38,9 %
Introduksjonsstønad	8 812	15 308	15 245	-0,4 %
Introduksjonsstønad - supplerende sosialhjelp	657	2 149	1 746	-18,8 %

Kategorien *Tilleggsytelser* innbefatter ytelser som kommer i tillegg til veiledende livsoppholdssats. Dette er utgifter som skal vurderes ut ifra den enkeltes livssituasjon og omfatter utgifter til lege, psykolog, medisiner, tannbehandling, briller, flytteutgifter, innbo, bilhold mv.

Kvalifiseringsprogrammet (KVP)

Gjennomsnittlig antall deltakere pr. måned var 42 i 2018 mot 33 deltakere i 2017. I 2018 avsluttet 23 personer programmet. Av disse gikk ni personer til ordinært arbeid, en person har søkt uførepensjon eller arbeidsavklaringspenger og to personer har tidsbestemt lønnstilskudd. To personer mottar fortsatt sosialhjelp.

Introduksjonsprogrammet (INTRO)

Gjennomsnittlig antall deltakere pr. måned var 84 i 2018 mot 88 deltakere i 2017. Voksenpedagogisk senter har hatt ansvaret for *Introduksjonsprogrammet* fra august 2016. Sosiale tjenester forestår utbetaling av introduksjonsstønden.

Sosiallån

Det er faste og gode rutiner for innfordring av sosiallån. I 2017 og 2018 ble det innvilget økonomisk sosialhjelp i form av sosiallån på henholdsvis kr 1.043.000 og kr 757.000.

Fritidsprosjektet

Gjennom *Fritidsprosjektet* fikk 50 barn i grunnskolealder i Ringsaker, som lever i familier med lav inntekt, prøvd ut Ringsakers *Fritidspass* i 2018. Fritidspasset dekket nødvendige utgifter for å være et fullverdig medlem i et lag, en forening, en organisasjon eller annet kultur- og fritidstilbud. Viktige samarbeidsaktører i dette prosjektet var kulturkontoret i Ringsaker kommune, Fagerlund skole, Brumunddal fotball og Røde kors.

Aktivitetsplikt ved tildeling av økonomisk stønad

Stortinget innførte en lovmessig aktivitetsplikt for mottakere av økonomisk sosialhjelp under 30 år med virkning fra 1.1.2017, jf. § 20 a i lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen. Formålet med aktivitetsplikt er å styrke sosialhjelpsmottakerens muligheter for overgang til arbeid, utdanning eller bli selvforsørget på annen måte enn ved økonomisk stønad. Aktivitetsplikten er vesentlig for å hindre vekst i sosialhjelpsutbetalinger.

Et viktig verktøy for oppfølging av aktivitetsplikten er arbeidssentralen, som kommunen etablerte i desember 2015. Arbeidssentralen holder til i leide lokaler i Strandvegen 4 i Brumunddal. Det er knyttet to årsverk til tiltaket, som i 2018 har hatt til sammen 86 brukere. I løpet av året er 71 brukere avsluttet og av disse har 20 brukere gått til arbeid, 14 brukere til tiltak/skole, to brukere har flyttet og 13 brukere har stans i sosialhjelp. Kun 22 brukere mottar fortsatt økonomisk sosialhjelp. Det vil si at 49 brukere (69 %) ikke lenger mottar økonomisk hjelp fra kommunen.

Rapport om bruk av delegert myndighet

Type sak	2016	2017	2018
Enkeltvedtak i sosialavdelingen	6 429	6 097	6 147

Antall enkeltvedtak har gått opp med 50 saker (0,8 %) fra 2017.

↑ *Arbeidet med aktivitetsplikt i Ringsaker har gitt resultater. 73 av 96 deltakere som fikk hjelp av arbeidssentralen, mottar ikke lenger økonomisk sosialhjelp. Det er kommunalsjef Sverre Rudjord, avdelingsleder i NAV, Monica M. Jørgensen og Nav-leder Roy Carstens fornøyde med.*

2.8 HELSESTASJONER (VO NR. 52)

Resultatenhetsleder: Ingeborg Nordbryhn Wien

2.8.1 ANSVARSOMRÅDE

Helsestasjonens ansvarsområde omfatter jordmortjeneste, helsestasjonstjenester for barn 0-5 år, skolehelsetjeneste, helsestasjon for ungdom, helsetjenesten for flyktninger, innvandrere og asylsøkere, fysioterapi for barn og unge, og driften av Familiens hus. Helsestasjons- og skolehelsetjenesten er hjemlet i lov om kommunale helse- og omsorgstjenester og i lov om folkehelsearbeid. Tjenesten skal bidra til å forebygge sykdom og fremme god fysisk, psykisk og sosial helse hos blivende foreldre og hos barn 0-20 år og deres familier. Helsestasjons- og skolehelsetjenesten er lokalisert i Brumunddal, Moelv, Nes og Brøttum, samt helsestasjon for ungdom på Mølla i Brumunddal.

2.8.2 HOVEDKOMMENTAR

Det er registrert 327 nyfødte i kommunen i 2018, som er tilnærmet likt 2017. Det vektlegges støtte og veiledning til foreldre for å styrke relasjon og samspill mellom barn og foreldre. Familiens behov står sentralt for alle faggrupper. Jevnlige faste kontakter styrker målsettingen. Mange barnefamilier har større utfordringer og samarbeid med andre instanser er nødvendig. En tilstreber å oppfylle kravene i nasjonal faglig retningslinje for helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Her legges begrunnede føringer for oppgaver og prioriteringer.

Enheten fordeler ressurser og fagområder til fire helsestasjoner, samt helsestasjon for ungdom. Det er tilstedeværende skolehelsetjeneste i alle skoler i kommunen, fordelt etter elevtall. Dette gir desentraliserte tjenester og nærhet til helsestasjons- og skolehelsetjenesten for brukerne. Organisasjonen må sikre at ansatte kjenner hverandre godt på tvers av faggrupper og lokaliteter. Det reduserer sårbarhet ved fravær og ferieavvikling og gir større rom for å hjelpe hverandre, også mellom faggrupper og arbeidssteder. Det jobbes med elektroniske løsninger for bedre journalføring og sikker kommunikasjon innad, mellom instanser og med brukerne.

2.8.3 MÅLOPPNÅELSE OG RESSURSBRUK

Det er gjennomført brukerundersøkelse i 2018, men det er ikke gjennomført medarbeiderundersøkelse.

Brukere	Mål	Resultat
Tilfredshet med tjenestene	5,0	5,4
Kvaliteten på tjenestene	5,0	5,3
Svangerskapskontoll dekningsgrad	95 %	96 %
6-ukers kontroll dekningsgrad	99 %	97 %
2-års kontroll dekningsgrad	98 %	91 %
Poliovaksine 2 åringer dekningsgrad	96 %	95 %
Poliovaksine 16 åringer dekningsgrad	90 %	90 %
Tilfredshet med samarbeid og medvirkning	5,0	5,0
Tilfredshet med informasjon	5,0	5,2

↑ *Lykke (1) og pappa Øivind Øieren er på besøk på Brumunddal helsestasjon.*

Medarbeidere	Mål	Resultat
Brukernes tilfredshet med ansattes engasjement og kompetanse	5,0	5,2

Organisasjon	Mål	Resultat
Sykefravær	6,0 %	5,3 %

Det ble gjennomført brukerundersøkelse i november 2018 for helsestasjon 0-5 år. Enheten scorer høyere enn målsettingen på alle indikatorene. De som svarte er gjennomgående godt fornøyd med tilbud, tjenester og tilgjengelighet. Det må vektlegges at det er liten grad av endring av timeavtaler med kort varsel. Scorene er svært likt med landsgjennomsnittet for helsestasjoner.

Det var noe lav dekningsgrad for 2-års kontroll i 2018. Dette handler om forskyvninger av konsultasjoner over årsskifte, og at det er for lite legetimer tilgjengelig i forhold til behovet.

Enheten har et samlet sykefravær siste 12 måneder på 5,3 %, som er under målsettingen på 6 %. Det er en økning i sykefraværet fra 2017, hvor sykefraværet var på 4,9 %. Det jobbes fortløpende med oppfølging av sykmeldte og de sykmeldte kommer raskt tilbake i arbeid.

Personalinnsats	31.12.2016	31.12.2017	Budsjett 2018	31.12.2018
Antall årsverk	26,61	27,11	29,19	29,19

Enheten har 17 ansatte i heltidsstillinger og 16 i deltidsstillinger. Seks ansatte er i ufrivillig deltid. Alle seks har vikariater eller engasjementer og jobber heltid. Det er flere ansatte som ikke ønsker å jobbe heltid av helsemessige eller omsorgsmessige årsaker. Enheten har utfordringer med deling av stillinger for å dekke forskjellige tjenestetilbud ved fem ulike arbeidssteder.

Driftsregnskapet (beløp i kr 1.000)

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Regnskap 2018
Driftsutgifter	24 982	28 745	25 869	30 944
Driftsinntekter	5 597	8 307	5 101	10 176
Netto driftsutgifter	19 385	20 438	20 768	20 768

Netto driftsutgifter pr. resultatenheter før årsoppgjørdisposisjoner (beløp i kr 1.000)

Resultatenhet	Budsjett 2018	Regnskap 2018	Avvik	Avvik i %
520 Helsestasjoner	20 768	20 489	279	1,3 %

Helsestasjoner hadde et mindreforbruk på kr 279.000 i 2018. Mindreforbruket er i hovedsak knyttet til periodevisе vakanser i stillinger.

2.8.4 VESENTLIGE RESULTATER, AKTIVITETS- OG STANDARDENDRINGER

Ombygging og utvidelse av lokalene ved Brumunddal helsestasjon

Vinteren 2018 ble ombygging og utvidelse av lokalene ved Brumunddal helsestasjon ferdigstilt. Dette har gitt flere kontorer og bedre tilrettelegging. Enheten har fått gode møterom for fleksibel bruk til barselgrupper, foreldreveiledningstiltak, samarbeidsmøter og til interne møter. Et møterom er utstyrt for videokonferanser.

Satsing på helsestasjons- og skolehelsetjenesten

Det ble søkt og innvilget tilskudd fra Helsedirektoratet på 1,7 mill. kroner i 2018. Tilskuddet ble benyttet til styrking av skolehelsetjenesten med mer tilstedeværelse i skolene, utvidet tilbud til skolebarn, forebyggende fysioterapi i barneskoletrinnet, og til styrking av jordmørtjenesten for å tilstrebe et større tilbud til familiene i barselperioden. Tilskuddet har gitt grunnlag for høyere kvalitet i tilbudene.

Foreldrestøttende tiltak

Det ble søkt og innvilget tilskudd fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) på kr 300.000 i 2018. Tilskuddet ble benyttet til *International Child Development Program* (ICDP) foreldreveiledning. Det ble gitt tilbud til foreldre med minoritetspråklig bakgrunn, til foreldre når barna har særskilte behov, og en har etablert foreldreveiledning til foreldre med tenåringer.

Familiens hus

Det gis løpende tilbud om foreldreveiledning eller foreldrerådgivning med tverrfaglig innsats og ulike tilbud som kan tilpasse den enkelte familiens behov. Det er tilbud om *Trygghetssirkelen* (Circle of Security Parenting, COS-P), *De utrolige Årene*, *Tidlig Innsats for Barn i Risiko* (TIBIR), stressmestringskurs og ICDP.

Lederteam for Familiens hus møtes månedlig for styring av samarbeid og tilbud innad i Familiens hus.

Kompetanseheving

Helsesykepleiere, jordmødre, fysioterapeuter og en ansatt fra barneverntjenesten har gjennomført opplæring i *Newborn Behavioral Observation* (NBO) i regi av Regionsenter for barn og unges psykiske helse (RBUP) Øst og Sør. Programmet skal bidra til å forstå den nyfødtes signaler og formidle dette til foreldrene. Resultatet gir foreldrene bedre innsikt i barnets behov og reduserer stress på et tidlig tidspunkt.

To helsesykepleiere har startet videreutdanning i kognitiv terapi for å bedre kompetansen om psykisk helsearbeid til ungdom med angst og depresjoner.

Oversikter i tabellform

År	2016	2017	2018
Antall konsultasjoner hos jordmor	2 644	2 779	2 813
Antall konsultasjoner hos helsesykepleiere 0-5 år	5 687	6 300	6 524
Antall konsultasjoner hos helsesykepleiere 6-15 år	3 884	4 547	5 515
Antall barn med tverrfaglig samarbeid hvor ansatte deltar 0-16 år	271	230	252
Antall barn som får tilbud fra fysioterapeut i RE helsestasjoner 0-18 år	297	330	414
Antall konsultasjoner i HFU	5 376	5 319	5 976

↓ Lille Lykke er på ettårskontroll hos helsesøster Inger Bergsodden.

2.9 KULTUR (VO NR. 55)

Kultursjef: Asle Berteig

2.9.1 ANSVARSOMRÅDE

Kultur skal legge til rette for at kommunens innbyggere kan oppleve et mangfold av arrangementer og aktiviteter for barn, unge, voksne og eldre, med særlig vekt på barn og unge. Kultur er ansvarlig for forvaltning av idrett, friluftsliv og folkehelse, kulturminnevern og kunstformidling, tilrettelegging for allmennkulturaktivitet, og drift og utvikling av Prøysenhuset.

2.9.2 HOVEDKOMMENTAR

Ringsaker viderefører arbeidet med å skape gode fellesskapsopplevelser for innbyggerne ved å legge til rette for sosialt utjevne og inkluderende kulturopplevelser for alle kommunens innbyggere. Enheten arbeider med å bygge identitet og stolthet gjennom opplevelser og historier fra Ringsaker. Kultur leverer kulturopplevelser for barn, unge, voksne og eldre gjennom et livslangt kulturløp.

Prøysenhuset arbeider for å minne, hedre og aktualisere Alf Prøysens forfatterskap. Det fokuseres på to hovedsesonger, *Sommer i Prøysen* og *Jul i Prøysen*. *Sommer i Prøysen* har et variert dags- og kveldsprogram med teater og konserter. *Jul i Prøysen* inneholder et rikt og førjulsprogram med teater, konserter og juleverksted. Gjennom året byr konseptene *Trill og trall*, *Fredagskaffen*, *Suppe og stubb* og *Søndagsmiddagen* på salg av matopplevelser fra Kafé Julie, kombinert med formidling av Alf Prøysens forfatterskap.

2.9.3 MÅLOPPNÅELSE OG RESSURSBRUK

I 2018 ble det ikke gjennomført bruker- eller medarbeiderundersøkelser. Medarbeiderundersøkelsen fra 2017 viste resultater som lå noe under det en kunne forvente. Derfor har enheten i 2018 satt i verk tiltak, som ledd i et langsiktig arbeid med å styrke ansattes tilfredshet ytterligere.

Organisasjon	Mål	Resultat
Sykefravær	7,0 %	7,3 %

Sykefraværet i 2018 var på 7,3 %, som er noe over målsettingen på 7,0 %. Av dette utgjør korttidssykefraværet 0,7 %. Enheten arbeider ut fra Ringsaker kommunes retningslinjer for oppfølging av langtidssykemeldte, og i samarbeid med HMS-rådgiver.

Personalinnsats

	31.12.2016	31.12.2017	Budsjett 2018	31.12.2018
Antall årsverk	31,89	34,24	35,59	36,00

I 2018 ble det overført 0,408 årsverk tilsynsvakt Moelvhallen fra enheten Bygg og eiendom.

Enheten har 36 faste deltidsstillinger. Av disse er det ni ufrivillig deltidsansatte. Det arbeides med å tilby ansatte i små stillinger utvidelse av sine stillinger når enheten får ledige hjemler.

↑ 3.000 «kalasglade» publikummere strømmet til plassen foran Herredshuset da Freddy Kalas hadde konsert i Moelv 22. juni.

Driftsregnskapet (beløp i kr 1.000)

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Regnskap 2018
Driftsutgifter	55 410	63 769	53 441	61 129
Driftsinntekter	17 543	24 154	11 440	19 128
Netto driftsutgifter	37 867	39 615	42 001	42 001

Investeringsregnskapet (beløp i kr 1.000)

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Regnskap 2018
Investeringsutgift	1 566	6 803	4 130	5 592
Investeringsinntekt	0	0	0	0
Netto investeringsutgift	1 566	6 803	4 130	5 592

Investeringsregnskapet inkluderer utgifter til utendørs kulturarenaer, audioguide og digital aktivitetsvegg på Prøysenhuset, trinn 1 av rehabilitering av Brumunddal Fritidsklubb, ferdigstilling av trianlegg, samt Moelv kulturhus trinn 2.

Netto driftsutgifter pr. resultatenehet før årsoppgjørdisposisjoner (beløp i kr 1.000)

Resultatenhet	Budsjett 2018	Regnskap 2018	Avvik	Avvik i %
550 Kultur	42 001	41 532	469	1,1 %

Enheten har et mindreforbruk på kr 469.000, som er avsatt på enhetens disposisjonsfond.

2.9.4 VESENTLIGE RESULTATER, AKTIVITETS- OG STANDARDENDRINGER

Registrerte brukere av utvalgte tjenestetilbud innenfor kultur

	2016	2017	2018
Prøysenhuset *	22 190	25 319	23 577
Fritidsklubbene**	10 584	15 682	13 744
Fritid***	674	535	572
Sang- og musikk ****	363	317	313

* Prøysenhusets publikumstall i 2018 var 23.577. I tillegg besøkte 25.379 Kafé Julie eller som leietagere i Prøysensalen. Det gir brutto besøkstall på 48.956.

** Det regnes et gjennomsnitt av antall oppmøtte pr. uke ganget med antall uker klubbene holdes åpne.

*** For Fritid er det ført opp antall registrerte brukere.

**** Medregnet antall medlemmer som innrapporteres i forbindelse med tildeling av medlemstilskudd.

↓ Da det ble kjent at ingen av de norske tv-kanalene skulle vise «Love Actually» jula 2018, bestemte kommunen seg for å sette opp juleklassikeren som utekino på torget i Brumunddal.

Idrett

Utleietid i timer i idrettshallene, utenom skoletid	2016	2017	2018
Brumunddalshallen	1 181	1 217	1 016
Fagerlundhallen	1 218	1 126	1 170
Moelvhallen	1 085	1 070	1 101
Neshallen	855	935	910
Brøttumshallen	537	603	558
Totalt	4 876	4 951	4 755

Fritid

Nøkkeltall	2016	2017	2018
Antall brukere, funksjonshemmede	316	306	322
Antall brukere, psykisk helse	358	230	250
Sum antall brukere	674	536	572
Aktiviteter funksjonshemmede			
Deltagere i faste, organiserte aktiviteter	110	114	120
Deltagere ferietilbudet barn/unge	62	35	36
Aktiviteter psykisk helse			
Deltagere i faste, organiserte aktiviteter	135	122	130
Deltagere ferietilbudet barn/unge	0	14	102
Sum deltagere i fast, organisert aktivitet	307	285	388

Generelt

Kultur tilbyr ulike tilskuddsordninger til scenekunst, korps, kor og andre barne- og ungdomsorganisasjoner. I 2018 ble det gitt grunn- og medlemstilskudd, arrangements- og konserttilskudd, tilskudd til sommermusikksskole, instrumenttilskudd og tilskudd til 1.- og 17.-maispilling, samt NM-deltakelse. Regionalt er det gitt tilskudd til Stiftelsen Domkirkeodden, Skibladner, Hedemarken Symfoniorkester, Hedemarken barne- og ungdomsorkester (HEBU), Defrost Youth Choir og Hedmark og Oppland Kretskorps (HOKK). Ringsaker kommune gir særskilt tilskudd til RingsakerOperaen basert på andelen av statsstøtte.

Videre ytes det tilskudd til bade- og friluftsområder, velforeninger i fjellet, aktivitetstilskudd, driftsstøtte til anlegg, tilskudd til ekstraordinært vedlikehold, maskiner, utstyr og kommunale utgifter, tilskudd til barne- og rekrutteringsfremmende tiltak, klubb utvikling og representasjonsoppgaver. Ringsaker kommune gir også et særskilt tilskudd til løypekjøring i fjellet. Kultur har ansvar for saksbehandling og faglig veiledning i alle søknader om spillemidler til idretts- og nærmiljøanlegg i kommunen. Det ble i 2018 gitt tilsagn tilsvarende 11,550 mill. kroner for spillemidler til anlegg.

Kultur har forvaltningsansvaret for *Den kulturelle skolesekken* og *Den kulturelle spaserstokken*. *Ung Kultur Møtes* ble i 2018 tildelt nasjonale midler for sitt arbeid med mentorsamlinger for utøvende ungdom.

Innen folkehelsearbeidet og tilbud om fysisk aktivitet for befolkningen i Ringsaker, nevnes spesielt *10 topper i Ringsaker*, *Bystafett* og *Stolpejakt i Ringsaker*. Deltagelsen viser en jevn økning i disse aktivitetene i forhold til tidligere år.

Kultur driver kommunens tre fritidsklubber, og deres funksjon som trygge og positive møteplasser står sentralt i arbeidet. Kultur legger til rette for fritidsaktiviteter og kulturtilbud for innbyggere som i en periode trenger en grad av tilrettelegging for å kunne gjøre nytte av gode kulturopplevelser. Enheten har fokusert på kursbaserte fritidsaktiviteter for ulike målgrupper.

Kultur tilbyr sommerferieaktiviteter, dagsturer for voksne og dagaktiviteter for funksjonshemmede barn og unge. Enheten har også ansvar for barnevernets sommergrupper.

Bygdekinoen gis støtte til drift på Tingnes og Moelv, slik at kommunens innbyggere har et lokalt kinotilbud. Besøktallet i 2018 var på 3.740 personer fordelt på de to spillestedene, en liten økning fra 2017, da besøktallet lå på 3.491 personer.

Gjennom året fokuserer Kultur særlig på gratis torgarrangement, lørdager klokka tolv i Brumunddal og Moelv. Kultursatsningen bidrar til et positivt omdømme lokalt og regionalt.

Prøysenhuset har i 2018 hatt vekst i antall besøkende. Prøysenhusteateret hadde stor suksess med *utendørsforestillingene Emil under Sommer i Prøysen* og *Snekker Andersen under Jul i Prøysen*.

↓ *Utendørsteater er en viktig del av kulturtilbudet for barn og unge under «Sommer i Prøysen»*

Nye tiltak

Sommer i Prøysen ble i 2018 utvidet til seks uker, som var et vellykket grep som videreføres i 2019. Programmet *Julekveld hos Prøysen* ble vist i beste sendetid på TV2 i Prøysenhusets vintersesong *Jul i Prøysen*.

Kultur utviklet i 2018 flere nye arrangement. Eksempler er kortfilmfestivalen *#minfilm* som involverte 375 ungdommer, og som ble tildelt kr 180.000 i fylkeskommunale midler. Torgarrangementet *Skaperfest* og *Matlystfestivalen* trakk en stor mengde mennesker til Brumunddal sentrum. Lysvandringen langs Brumunda, hadde i overkant av 3.500 gående publikummere. Videre ble barnehageprosjektet *Karusellkoret* etablert som et årlig sangprosjekt for kommunens femåringer.

Ringsaker kommune deltok i det regionale kunstprosjektet *Mjøsa – et kunstprosjekt*. Og i september stod Kultur for avdukingen av Hilde Agårds installasjon *Lyden av tåke* på Helgøya.

Kultur har i 2018 hatt et aktivt år med ferdigstilling av flere store idretts- og nærmiljøanlegg. Moelvhallen åpnet i april, og svømmehallen ble tatt i bruk i oktober til skolebading og som folkebad. I september åpnet det nye trianlegget i Masetvegen, og Brumunddal fritidsklubb renoverte i 2018 kafé delen av sitt lokale.

Riksantikvaren fattet i 2018 vedtak om fredning av husmannsplassen Prøysen, etter at dette ble behandlet i kommunestyret ved k.sak 23/2018. Fredningen etter kulturminneloven § 15 omfatter Prøysenstua, fjøset, løe og bolighuset Heggeli, med bygningenes eksteriør og interiør, og for Prøysenstua også noe løst inventar. Tun og hage innenfor skigard er også inkludert i fredningen av bygninger og anlegg.

↓ *Torsdag 29. november åpnet Brumunddal Fritidsklubb igjen, etter å ha vært stengt for oppussing i en periode.*

2.10 KULTURSKOLE (VO NR. 56)

Leder kulturskole: Benedicita Gray

2.10.1 ANSVARSOMRÅDE

Kommunen er pålagt å drive kulturskole etter opplæringsloven § 13-6. Kulturskolen gir tilbud om undervisning til barn og unge innenfor musikkbarnehage, musikkførske, instrumental og vokal musikk, kunst-karusell, barne- og ungdomsteater, visuell kunst, barnedans, klassisk ballett og jazzdans. Tilbudet gis både individuelt og til grupper av elever. I tillegg kommer tilbud til elever knyttet til det organiserte fritidsmusikklivet, barnehage og grunnskole.

2.10.2 HOVEDKOMMENTAR

Kulturskolen har hatt et høyt aktivitetsnivå i 2018. I tillegg til mer rutinepregede aktiviteter har Kulturskolens elever deltatt på i overkant av 30 forskjellige oppdrag, blant annet fem huskonserter i Brumunddal og fire i Moelv, samt åtte eksterne arrangementer for lag og foreninger i Ringsaker. Ungdommer fra alle fire avdelinger i Kulturskolen deltok i mars med sceneshow på premieutdelingen for filmkonkurransen #minfilm i Teatersalen i Brumunddal. Elever på alle alderstrinn fra samtlige avdelinger bidro under arrangementet Lysvandring langs Brumunda i september.

Skoleåret 2017/2018 ble avsluttet med sommershow på torget i Brumunddal siste lørdag i mai. Som en del av showet fikk Hennie Hildre Skare utdelt Drømmestipendet i kategorien Visuell kunst. Drømmestipendet er et samarbeid mellom Norsk kulturskoleråd og Norsk Tipping for å synliggjøre kommunenes arbeid for barn og unge. Hvert år deles det ut 100 stipend à kr 15.000. Ringsaker hadde fem nominerte til Drømmestipendet i 2018.

Kulturskolens tiltak for korpsaspiranter, -Samklang-, som ble igangsatt høsten 2017, ble videreført i 2018 med seks fredagstreff.

En ny danselærer ble ansatt i august, og elevtallet i danseavdelingen har økt fra 96 i skoleåret 2017/2018 til 112 i skoleåret 2018/2019. Elevtallet for teateravdelingen har også økt etter at det har lyktes å etablere en stabil undervisningssituasjon. Det forventes fortsatt økning i elevtallet for begge avdelinger i 2019.

Året ble avsluttet med danseavdelingens årlige juleballett med fem forestillinger. Tre åpne for publikum, og to for til sammen 300 barnehagebarn. Kulturskolens populære adventskalender fikk 1.000 visninger på YouTube, og mer enn 17.000 visninger på Facebook.

2.10.3 MÅLOPPNÅELSE OG RESSURSBRUK

Det er gjennomført en brukerundersøkelse i 2018, men ikke medarbeiderundersøkelse.

Brukere	Mål	Resultat
Tilfredshet med tjenestene	5,0	5,3
Kvaliteten på tjenestene	5,0	5,2
Tilfredshet med samarbeid og medvirkning	5,0	5,3
Tilfredshet med informasjon	5,0	4,7

Medarbeidere	Mål	Resultat
Brukernes tilfredshet med ansattes engasjement og kompetanse	5,0	5,4

Resultatene fra brukerundersøkelsen høsten 2018 viser bare små forandringer fra forrige brukerundersøkelsen i 2012, og alle indikatorer unntatt en er over målsettingen. Brukernes tilfredshet med informasjon ligger på 4,7, og flere kommenterte at det var vanskelig å finne fram til Kulturskolens nettsider. Enheten samarbeider med kommunikasjonsavdelingen for å forbedre dette.

Organisasjon	Mål	Resultat
Sykefravær	4,0 %	2,7 %

Sykefraværet har gått ned fra 7,2 % i 2017 til 2,7 % i 2018. Dette er under målsettingen på 4,0 %.

Personalinnsats

Resultatenhet	31.12.16	31.12.17	Budsjett 2018	31.12.18
Antall årsverk	12,79	12,79	12,79	12,79

I 2018 hadde Kulturskolen 20 fast ansatte, tre heltid og 17 deltid. Av de 17 deltidsansatte er ti registrert som ufrivillig deltid. Kulturskolens ansatte har et svært spesialisert fagfelt, vanligvis med kompetanse innen ett instrument/fag. Dersom det ikke er tilstrekkelig elevgrunnlag for å utvide stillingsstørrelsen, blir en utvidelse ikke gjennomførbar, selv om enheten skulle besitte ledige stillingsressurser.

Driftsregnskapet (beløp i kr 1.000)

Resultatenhet	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Regnskap 2018
Driftsutgifter	10 030	9 751	10 090	9 908
Driftsinntekter	3 060	2 559	2 808	2 626
Netto driftsutgifter	6 970	7 192	7 282	7 282

Netto driftsutgifter pr. resultatenhet før årsoppgjørdisposisjoner (beløp i kr 1.000)

Resultatenhet	Budsjett 2018	Regnskap 2018	Avik	Avik i %
560 Kulturskole	7 282	7 413	-131	-1,8 %

Enheten har i 2018 et merforbruk på kr 131.000 som skyldes reduserte inntekter fra brukerbetaling i vårsemesteret samt tapsføring av ubetalte fordringer. Merforbruket er dekket av enhetens disposisjonsfond.

2.10.4 VESENTLIGE RESULTATER, AKTIVITETS- OG STANDARDENDRINGER

Antall elever ved kulturskolen

År	2016	2017	2018
Avdeling dans	120	94	112
Avdeling musikk	233	222	245
Avdeling teater	22	20	19*
Avdeling visuell kunst	38	40	38
Kunstkarusell	12	11	16
Kurs innenfor SFO-tiden	6	0	0
Salg av tjenester til barnehager	195	188	191
Salg av tjenester til korps (ca. tall)	200	195	195
Salg av tjenester til grunnskoler	135	127	125
Sum	961	897	941

*Våren 2018 var det seks teaterlever.

2.11 BIBLIOTEK (VO NR. 57)

Biblioteksjef: Mette Westgaard

2.11.1 ANSVARSOMRÅDE

Ringsaker bibliotek er desentralisert med avdelinger i Brumunddal, Moelv og Brøttum. Bibliotek er en lovpålagt tjeneste som skal sikre innbyggerne fri og offentlig tilgang til alle typer medier, digitale ressurser og tilgjengelig teknologi. Gjennom aktiv formidling av kunnskap og kultur fremmes opplysning, utdanning og kulturell aktivitet.

2.11.2 HOVEDKOMMENTAR

Ringsaker bibliotek er en folkeopplysningsarena og kommunens mest besøkte kulturinstitusjon. Et møtested for kunnskap, litteratur, kultur og menneskelig fellesskap. Biblioteket gir innbyggerne fri og lik mulighet til å skaffe seg innsikt i samfunnsmessige og kulturelle forhold. Gjennom samlingsutvikling og aktivt formidlingsarbeid stimuleres det til demokratisk deltagelse og debatt. Arrangementene er en vesentlig del av virksomheten, de har stor tematisk bredde, tar opp samfunnsaktuelle spørsmål og løfter fram skjønnlitteraturen.

Lesing er en helt avgjørende kompetanse i livet. Bibliotekets hovedsatsingsområde er å skape leselyst hos barn og ungdom. Et tett samarbeid med skoler og barnehager gjør at de får et forhold til biblioteket som institusjon. Den kulturelle skolesekken gir gode møter med forfattere, illustratører og fortellere. Formidlingsstunder og lørdagsarrangement med litterært innhold bidrar også til å skape bedre lesere.

2.11.3 MÅLOPPNÅELSE OG RESSURSBRUK

Det er gjennomført brukerundersøkelse i 2018, men ikke medarbeiderundersøkelse.

Brukere	Mål	Resultat
Tilfredshet med tjenestene	5,0	5,5
Kvaliteten på tjenestene	5,0	5,1
Besøk pr. innbygger	4,5	4,0
Utlån pr. innbygger	4,7	3,4
Antall arrangement og klassebesøk barn/ungdom	160	284
Antall arrangement voksne	100	239
Tilfredshet med samarbeid og medvirkning	5,0	4,8
Tilfredshet med informasjon	5,0	4,9

Medarbeidere	Mål	Resultat
Brukernes tilfredshet med ansattes engasjement og kompetanse	5,0	5,7

Brukerundersøkelsen viser at publikum er svært fornøyd med hvordan de blir møtt og behandlet. Som helhetsvurdering gir brukerne biblioteket i Ringsaker en score på 5,5. Brukerne på Brøttum og Brumunddal er gjennomgående mer fornøyd enn brukerne i Moelv.

↑ [Skolebiblioteket på Brøttum.](#)

Organisasjon	Mål	Resultat
Sykefravær	4,5 %	6,8 %

Sykefraværet har vært økende gjennom 2018. Fraværet er knyttet til helseproblemer som ikke er relatert til jobbsituasjonen. Sykefraværet følges opp i samsvar med vedtatte retningslinjer.

Personalinnsats

	31.12.2016	31.12.2017	Budsjett 2018	31.12.2018
Antall årsverk	10,68	11,03	11,03	11,03

Biblioteket har til sammen 12 medarbeidere. Ni ansatte har heltidsstillinger og tre ansatte har frivillig deltid.

Driftsregnskapet (beløp i kr 1.000)

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Regnskap 2018
Driftsutgifter	9 020	9 085	8 889	9 440
Driftsinntekter	1 800	1 394	1 072	1 623
Netto driftsutgifter	7 220	7 691	7 817	7 817

Investeringsregnskapet (beløp i kr 1.000)

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Regnskap 2018
Investeringsutgift	50	0	0	0
Investeringsinntekt	0	0	0	0
Netto investeringsutgift	50	0	0	0

Netto driftsutgifter pr. resultatenhet før årsoppgjørdisposisjoner (beløp i kr 1.000)

Resultatenhet	Budsjett 2018	Regnskap 2018	Avvik	Avvik i %
570 Bibliotek	7 817	7 887	-70	-0,9 %

Biblioteket hadde et merforbruk på kr 70.000 i 2018. Det er anskaffet et nytt sykkelstativ ved biblioteket i Brumunddal. I tillegg er det foretatt en avskrivning av gamle fordringer. Merforbruket er finansiert med eget disposisjonsfond.

2.11.4 VESENTLIGE RESULTATER, AKTIVITETS- OG STANDARDENDRINGER

For å øke folks digitale kompetanse tilbyr biblioteket *Digipunkt* med nettbrettopplæring en gang hver måned. Siste uke i oktober ble det arrangert en *Digi-uke* i samarbeid med enhetene Servicesenteret og Strategiseksjonen.

Nasjonalbiblioteket støttet prosjektet *Spør en smarting*. Elever fra 5. trinn lærte intervjueteknikk og kildekritikk gjennom møter med seks forskere og fagpersoner. Prosjektet fikk nasjonal oppmerksomhet.

Det er startet en robotklubb for ungdom for de som vil designe, bygge eller programmere en robot.

Årets litteraturuke skapte mange fine møter mellom barn, ungdom og forfattere. Prosjektmidler fra Fritt Ord og Hedmark fylkesbibliotek bidro til et omfattende program for voksne. Forskningsdagene ble arrangert i september i samarbeid med Høgskolen i Innlandet. Festivalen *Matlyst* ble arrangert i november med svært god oppslutning. Biblioteket var sentral i planlegging og gjennomføring. Flere av årets arrangement har hatt høye besøkstall.

↓ *Av en landspott på 14 millioner, fikk Ringsaker 1,2 millioner kroner til lesestimulerende tiltak for barn og unge i skole- og folkebibliotek.*

2.12 BRANN (VO NR. 60)

Brannsjef: Ragnar Sund

2.12.1 ANSVARSOMRÅDE

Virksomheten reguleres vesentlig av brann- og eksplosjonsvernloven med forskrifter, plan- og bygningsloven med forskrifter og forurensningsloven. Utrykningsstyrkens hovedoppgaver er først og fremst å redde mennesker og dyr, for så å begrense skader på miljø, bygninger og materiell. Beredskapen omfatter slukking, restverdiredning, bistand ved vannskader, redning ved trafikkulykker m.m. og skadebegrensning ved akutt forurensning og andre redningsoppgaver.

Andre gjøremål er brannforebyggende arbeid i henhold til gjeldende lover og forskrifter, inkludert tilsyn av fyringsanlegg, samt feiing av piper og ildsteder. Enheten ivaretar også oppgaven med å føre tilsyn og holde register over nedgravde oljetanker.

Det er fire brannstasjoner i Ringsaker kommune. Disse er Mesnali, Nes, Moelv og Brumunddal, hvor også administrasjonen er plassert.

2.12.2 HOVEDKOMMENTAR

Etter et par år med lavt antall bygningsbranner, ble 2018 et år med relativt mange bygningsbranner og et rekordhøyt antall utrykninger. Flere av bygningsbrannene var svært store og ressurskrevende, og det gjaldt spesielt brannene på Kvarberg gård (6. juli) og Bakers (23. september).

På det forebyggende området har brannvesenet i 2018 satset ekstra på å nå ut til flest mulig med brannverninformasjon via Facebook. 35 informasjonsfilmer er produsert, og disse har hatt til sammen rundt 542.000 visninger.

Det ble i løpet av året, blant annet med grunnlag i en ny ROS-analyse, utarbeidet ny bemanningsplan for brannvesenet. Endringen fra den gamle planen består i at de tidligere to avdelingene feiervesen og forebyggende avdeling ble slått sammen til én avdeling med én felles leder med personalansvar. Den frigjorte lederstillingen ble omgjort til en stilling som førstesekretær. Ringsaker brannvesen består nå av kun to avdelinger, Beredskap og Forebyggende avdeling.

2.12.3 MÅLOPPNÅELSE OG RESSURSBRUK

Det er ikke gjennomført medarbeider- eller brukerundersøkelser i 2018.

Brukere	Mål	Resultat
Ant. gjennomførte fullstendige tilsyn av særskilte brannobjekter	36 stk.	50 stk.
Antall tilsyn og feide pipeløp tilbudt av feierne av fritidsbolig	450 stk.	515 stk.
Antall utarbeidede eller reviderte innsatsplaner	20 stk.	21 stk.
Antall gjennomførte standardøvelser med tidskrav	3 stk.	3 stk.

Organisasjon	Mål	Resultat
Sykefravær	5,0 %	5,9 %

Måloppnåelsen i 2018 var svært god. Alle resultatmål, unntatt sykefraværs målet, ble nådd i 2018.

Av sykefraværet på 5,9 % utgjør rundt 5,0 % langtidsfravær, som ikke er arbeidsplassrelatert. Dette er i hovedsak sykefravær hos heltidsansatte. Sykefravær rutinen blir fulgt i oppfølgingen av sykmeldte.

Personalinnsats

	31.12.2016	31.12.2017	Budsjett 2018	31.12.2018
Antall årsverk	19,22	19,72	20,72	20,72

I tillegg har enheten en lærling i feierfaget, som ikke framgår av oversikten over antall årsverk.

Det er ingen ansatte som er definert med ufrivillig deltid. De 65 deltidsansatte brannmannskapene, med stillingsstørrelse på 1,78 % stilling (53 stk.) og 2,26 % stilling (12 stk.), er ikke medregnet i statistikken, da det er spesielle stillinger knyttet til Ringsaker kommunes brannordning. Disse har en annen hovedstilling hos private arbeidsgivere eller i kommunen. Det er i dag én ansatt i 50 % stilling i feiervesenet, som etter eget ønske har fått redusert sin stilling fra hel til halv.

Driftsregnskapet (beløp i kr 1.000)

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Regnskap 2018
Driftsutgifter	30 800	32 527	32 845	36 289
Driftsinntekter	9 821	10 657	10 717	14 161
Netto driftsutgifter	20 979	21 870	22 128	22 128

Investeringsregnskapet (beløp i kr 1.000)

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Regnskap 2018
Investeringsutgift	330	1 637	635	630
Investeringsinntekt	0	0	0	0
Netto investeringsutgift	330	1 637	635	630

I 2018 ble det kjøpt inn to nye biler til feiervesenet, og det ble solgt en bil. Én av de nye bilene har elektrisk motor.

Netto driftsutgifter pr. resultat enhet før årsoppgjørdisposisjoner (beløp i kr 1.000)

Resultatenhet	Budsjett 2018	Regnskap 2018	Avvik	Avvik i %
600 Brann	22 128	21 866	262	1,2 %

Grunnet rekordhøyt antall utrykninger, og flere ressurskrevende branner i 2018, ble det forbrukt rundt 0,5 mill. kroner mer enn budsjettet på timelønn for brannmannskapene. Når det likevel ble et samlet mindreforbruk skyldes det i hovedsak at én stilling som leder forebyggende avdeling stod ubesatt hele året i påvente av utarbeidelse og godkjenning av ny bemanningsplan. Funksjonen ble ivaretatt med konstituering.

2.12.4 VESENTLIGE RESULTATER, AKTIVITETS- OG STANDARDENDRINGER

Forebyggende brannvern

Også i 2018 ble det brannforebyggende arbeidet mot utsatte grupper prioritert. Ved hjelp av midler

fra Gjensidigestiftelsen ble det innkjøpt seks mobile slukkeanlegg, som kan utplasseres der det er størst behov. Ved årsskiftet er tre av disse utplassert. For mottatte midler ble det også innkjøpt 200 røykvarslere, som ble utplassert hos utsatte grupper som ikke hadde fungerende røykvarsler da feieren eller brannmannskaper var på besøk.

I 2018 ble brannbamsen *Bjørnis* en del av det forebyggende brannvern arbeidet i Ringsaker rettet mot barn. Bamsen ble veldig godt mottatt av målgruppen, og den deltok på mange arrangementer i løpet av året. *Bjørnis* vil være et viktig bidrag i årene framover, spesielt i satsingen mot barnehager.

↓ *Vesleparken barnehage besøkte brannstasjonen i Brumunddal. Der fikk de også møte brannbamsen Bjørnis.*

Til sammen 15 bedrifter søkte om oppbevaring og salg av fyrverkeri. Elleve av disse ble godkjent og kontrollert minst én gang i salgsperioden i romjulen. Fire søknader om oppskyting utenom nyttårsaften ble behandlet og godkjent. Brannvesenet gjennomførte et brannforebyggende undervisningsopplegg med 255 elever på 6. trinn fra ti skoler.

Den årlige brannvernuken med åpen brannstasjon samlet om lag 600 personer til sammen på de fire brannstasjonene. Moelvdagene og blålysdag i Brumunddal, i samarbeid med ambulanse og politi, samlet rundt 800 personer til brannvesenets stand. Det ble også gjennomført komfyrkampanje og markert røykvarslerdagen med stand på Coop Obs! på Rudshøgda og Mølla-senteret i Brumunddal. I tillegg er det blitt gjennomført øvelser og brannverninformasjon for flere enheter og grupper, samt mange slukkekurs.

En av branningeniørene har deltatt i brannetterforskning av fem branner. Rundt 70 saker vedrørende oljetanker ble behandlet i løpet av året, og i hovedsak dreide det seg om tanker som ble tatt ut av bruk. Av disse ble 17 saker behandlet som delegert sak.

Nye brannforebyggende forskrifter medførte endringer i tilsynsvirksomheten fra 2017. Fra faste intervaller på tilsyn bestemmer brannvesenet selv hvor hyppig tilsynene skal gjennomføres for de særskilte brannobjektene på bakgrunn av en risikovurdering. Dette har medført at antallet tilsyn er redusert vesentlig, og tidsforbruket til det øvrige brannforebyggende arbeidet er økt.

Feiing

Nye brannforebyggende forskrifter medførte at det fra og med 2017 ble startet med obligatorisk feiing og tilsyn av fyringsanlegg i fritidsboliger. Frekvensen er satt til hvert 15. år. Samtidig ble frekvensen for tilsyn av boliger økt fra hvert 4. til hvert 8. år.

Feiing	2015	2016	2017	2018
Feide piper helårsbolig	6 374	7 886	5 218	6 883
Feide piper fritidsbolig	48	46	422	432
Tilbudte tilsyn i fritidsbolig			560	515
Utførte tilsyn fritidsbolig ¹⁾			364	396
Utførte tilsyn av fyringsanlegg ¹⁾	2 156	2 067	1 282	1 105
Tilbudte tilsyn av fyringsanlegg	2 892	2 894	1 743	1 605
Antall søknad./meldinger om ildsted behandlet	157	133	168	124
Antall søknader fritak feiing/tilsyn behandlet	79	86	93	55

1) Fyringsanlegg som er registrert som tilbudt, men ikke utført skyldes at huseier ikke har møtt fram til avtalt tidspunkt, eller meldt avbud samme dag som tilsynet skulle gjennomføres slik at det ikke har vært mulig å gjøre en avtale med noen andre.

Beredskap

Utrykninger	2015	2016	2017	2018	Gj. snitt
Unødvendig/falsk alarm	135	133	213	220	166,0
Grasbrann/skogbrann	9	8	8	10	9,0
Bil-/båt-/vognbrann	16	12	8	12	12,2
Pipebrann	13	7	13	12	12,8
Annen brann	17	20	18	13	18,4
Brannhindrende tiltak	17	22	14	67	26,0
Trafikk ulykke/ulykke	70	46	60	50	56,0
Vannskade/oversvøm.	17	17	17	9	16,8
Akutt forurensing	3	3	4	3	3,2
Annen assistanse	24	41	21	55	35,8
Innbruddsalarm ¹⁾	30	18	13	27	20,4
Ambulanseoppdrag	33	34	37	38	37,8
Hus/hytte/bygninger	33	21	22	35	26,2
Sum	417	382	448	551	440,6
Kontrolloppdrag ²⁾	19	12	11	16	13,8
Utrykning fra Hamar brannstasjon	23	18	38	28	24,6

1) Enkelte kommunale bygg er knyttet til brannvesenet også med innbruddsalarm.

2) Kontrolloppdrag er meldinger som ikke er av så alvorlig karakter at hele vaktlaget blir alarmert.

Vaktlaget i Brumunddal rykket innenfor normalarbeidstiden ut på 95 av utrykningene. Utrykning til trygghetsalarmkunder med tilhørende røykvarsler utgjorde 27 av det totale antall utrykninger.

I løpet av 2018 ble Ringsaker brannvesen alarmert til Hamar seks ganger og til Gjøvik tolv ganger. Lillehammer region brannvesen rykket ut fire ganger til Ringsaker, og Gjøvik rykket ut én gang til Ringsaker i løpet av året.

Hver uke gjennomfører utrykningsstyrken øvelser, for det meste på lagsnivå. I 2018 gjennomførte brannvesenet i Ringsaker i samarbeid med politi og ambulanse øvelse i forhold til truende situasjoner med pågående livstruende vold (PLIVO). Det ble også gjennomført seks røykdykkerøvelser med nedbrenning av tilsvarende antall hus og hytter.

2.13 LANDBRUK (VO NR. 61)

Landbrukssjef: Stein Inge Wien

2.13.1 ANSVARSOMRÅDE

Landbrukskontoret har ansvar for den kommunale landbruksforvaltningen. Dette omfatter administrasjon av økonomiske og juridiske virkemidler som regulerer landbruket. Enheten arbeider aktivt med næringsutvikling innen tradisjonelt landbruk og bygdenæringer, samt øvrige landbruksrelaterte næringer i kommunen. Enheten har ansvar for landbruksvikar, klinisk veterinærvaktordning i kommunen, kommunalt fellingslag, viltforvaltning, samt naturforvaltning.

2.13.2 HOVEDKOMMENTAR

Tabellen under viser en oversikt over noen av de viktigste tilskuddsordningene som forvaltes av landbrukskontoret og hvilke beløp som er tilført landbruket i Ringsaker kommune i 2018:

Tilskuddsordninger (beløp i kr 1.000)

Produksjons- og avløsertilskudd/sykdomsavløsning	133 000
Krisepakke (ekstra husdyrtilskudd)	10 400
Investeringsstilskudd til tradisjonelt landbruk og bygdenæringer	17 000
Spesielle miljøtiltak i jordbruket	1 300
Regionalt miljøprogram	7 000
Drenering	700
Skogkultur/skogsilveier	2 100
Avlingsskadeerstatning*	45 200
Totalt	216 700

*Utbetalt pr. 21.2.2019, ikke endelige tall.

Vekstsesongen 2018 var preget av høye temperaturer og lite nedbør. Dette medførte en ekstrem tørke som resulterte i sterkt reduserte avlinger, spesielt for de dominerende kulturene korn og gras. Betydelige arealer, spesielt kornarealer, har tilgang til vanningsanlegg, men heller ikke med omfattende vanning var det mulig å opprettholde en normalavling. For korn anslås en gjennomsnittlig avlingsreduksjon på om lag 40 % i forhold til et normalår. Anslaget for gras ligger på en avlingsreduksjon på om lag 45 %. Det var imidlertid av ulike årsaker betydelige lokale variasjoner i avlingsnivået. Ringsaker har mye grovfôrbasert husdyrhold og førsituasjonen var en periode kritisk. En relativt god siste slått, omfattende pressing av halm, alternativ kraftfôrblanding og høyere kraftfôrandel, innkjøp av grovfôr, noe justeringer i besetninger, samt en del overliggende fôr har gjort at de aller fleste har god kontroll på førsituasjonen gjennom vinteren. Det var også etter forholdene, relativt gode beiteforhold i fjellet. Tørken medførte imidlertid et betydelig økonomisk tap for gårdbrukere i Ringsaker. Dette har delvis blitt kompensert gjennom en statlig krisepakke og avlingsskadeerstatningsordningen.

Landbrukskontoret behandlet 38 søknader om investeringsmidler innen tradisjonelt landbruk i 2018. Dette er flere søknader enn på svært mange år, og utgjorde et samlet investeringsgrunnlag på rundt 115 mill. kroner. Det ble behandlet 7 søknader innen bygdenæringer, hvor de fleste fikk innvilget tilskudd. Dette var søknader som omhandlet videreutvikling av eksisterende bedrifter rettet mot lokalmat, opplevelser, Inn på tunet-tjenester og utviklingsprosjekt for innhenting av ny kunnskap.

Det var fortsatt store investeringer innen melk- og storfekjøttproduksjon. Dette både for å øke produksjonsvolumet og tilrettelegge for videre produksjon. Det ble også gitt tilskudd til investering i ulike planteproduksjoner, mens søknader om investeringer til sau og kraftfôrkrevende husdyrhold ikke ble prioritert hos Innovasjon Norge.

Omfanget av nydyrking i Ringsaker er mindre enn i fjor, men fortsatt stor. Landbrukskontoret har de senere årene behandlet langt flere søknader om nydyrking enn tidligere. I perioden 2015–2018 er det omsøkt gjennomsnittlig 1.105 daa/år. I 2018 ble det omsøkt 718 daa.

Det ble i 2018 sluppet 16.440 sau og 1.832 storfe på utmarksbeite i fjellet i Ringsaker. Dette er en reduksjon på 786 sau og 47 storfe fra i fjor. Det var et noe lavere tap av bufe til rovvilt i 2018 enn det har vært de siste årene. Totalt ble det gitt erstatning for 246 dyr med et erstatningsbeløp på om lag kr 600.000. Gjennomsnittlig totaltap av sau var på 5,2 % mot 6,0 % i 2017. Det kommunale fellingslaget besto av 19 mann, og det ble nedlagt 250 timer i forbindelse med forsøk på betinget skadefelling. Det er dokumenterte skader av både bjørn, ulv og jerv i 2018. Den 16.9.2018 ble det felt ulv ved betinget skadefelling på Blåmyra i regi av fellingslaget i Ringsaker og samarbeidende kommuner.

Helgøya er Norges største innlandsøy, og har svært store biologiske og kulturhistoriske verdier knyttet til et meget aktivt jordbruksområde. Helgøya fikk i 2018 status som nasjonalt utvalgt kulturlandskap i jordbruket. Satsingen er en oppfølging av nasjonale mål om å ivareta og utvikle unike kulturlandskap. Verdiskaping basert på kulturlandskapets verdier er også et viktig satsingsområde for denne ordningen. Satsingen er basert på frivillige avtaler og er et samarbeid mellom forvaltningen, landbruks- og miljøsektoren og grunneiere. Grunneiere som ønsker å gjennomføre ulike tiltak for å ta vare på viktige verdier i kulturlandskapet vil kunne søke midler til dette. På regionalt nivå er fylkesmannens landbruksavdeling koordinator for arbeidet. Fra og med 2020 tar kommunene over denne oppgaven.

↓ *Kyr på beite på Jessnes.*

Det var fortsatt høy aktivitet i Ringsakerskogene i 2018. Avvirkningen av tømmer utgjorde 267.000 m³ salgsvirke til en førstehåndsverdi på 111 mill. kroner. Skogkulturaktiviteten varierer litt fra år til år. I 2018 er det en nedgang både i nyplanting av skog og ungskogpleie.

Eksporsten av tømmer fra Norge til Sverige er fortsatt meget stor, mye grunnet avsetningssituasjon og måleregler. Svenske måleregler gjør det mulig å levere sagtømmer til Sverige som ikke tilfredsstiller de norske målreglene for sagtømmer. Dette bidrar imidlertid positivt til det økonomiske resultatet for skogeierne. Brutto gjennomsnittlig førstehåndsverdi på tømmer steg fra kr 350 i 2017 til kr 417 i 2018, en prisøkning på nær 18 mill. kroner i 2018. En utprøving av enklere måleregler for tømmer i Norge er gjennomført, og i 2018 var dette på plass i Ringsaker.

I 2018 er det avvirket 267.000 m³, plantet 991.440 planter, markberedt 1.894 daa, mens ungskogpleie utgjorde 3.108 daa. Gjødsling av skog på fastmark utgjorde 1.796 daa.

2018 er andre året for gjeldende treårs bestandsplan (2017–2019) for elg og hjort. Til sammen legger planen opp til en felling av 1.227 elger og 39 hjorter i perioden. Fellingsresultatet for 2018 ble 376 elger og 12 hjorter. Det ble felt 191 rådyr av en kvote på 339. Rådyrstammen varierer mye innad i kommunen. På grunn av den snørike vinteren 2017/2018 ble det innført ekstraordinær båndtvang for hunder samt opprettet nærmere 70 fôringsplasser for rådyr. Av fallvilt ble det levert 26 elger som ga en inntekt på kr 51.000.

2.13.3 MÅLOPPNÅELSE OG RESSURSBRUK

Det er verken gjennomført brukerundersøkelse eller medarbeiderundersøkelse i 2018.

Organisasjon	Mål	Resultat
Sykefravær	3,0 %	1,6 %

Enheten har et sykefravær på 1,6 %, noe som er en økning på 0,5 prosentpoeng fra 2017.

Personalinnsats

	31.12.2016	31.12.2017	Budsjett 2018	31.12.2018
Antall årsverk	10,09	9,09	9,09	9,09

Det er ikke ufrivillig deltid ved enheten. Alle ansatte er i 100 % stilling, bortsett fra fire som er ansatt i 1,5 % stilling hver som arbeider med fallvilt, og hovedsakelig godtgjøres etter timelister.

Driftsregnskapet (beløp i kr 1.000)

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Regnskap 2018
Driftsutgifter	10 404	10 369	10 174	11 258
Driftsinntekter	4 340	4 049	3 688	4 772
Netto driftsutgifter	6 064	6 320	6 486	6 486

Netto driftsutgifter pr. resultatenehet før årsoppgjørdisposisjoner (beløp i kr 1.000)

Resultatenhet	Budsjett 2018	Regnskap 2018	Avvik	Avvik i %
610 Landbruk	6 486	6 553	-67	-1,0 %

Merforbruket på kr 67.000 er dekket av enhetens disposisjonsfond. I 2018 ble det også et merforbruk relatert til arbeidet med fallvilt på kr 155.000. Dette merforbruket er dekket av Viltfondet.

2.13.4 VESENTLIGE RESULTATER, AKTIVITETS- OG STANDARDENDRINGER

Årets tørkesommer førte til utfordringer både for næringen og i forvaltningen av tilskudds- og erstatningsordninger for landbruket. Det har blitt stilt klare krav til kommunen fra Landbruks- og matdepartementet om rask behandling av innkomne søknader. En kombinasjon av en uoversiktlig situasjon med stadig endringer av ordninger og systemer underveis og svært mange søknader har gjort dette til dels svært ressurskrevende og utfordrende for landbrukskontoret. Dette har medført betydelige omprioriteringer av arbeidsoppgaver. Søknader har blitt behandlet som forutsatt innen en forventet tidsramme.

Bjørkeprosjektet i Mjøsområdet fortsatte i 2018, og landbrukskontoret deltok aktivt med registrering, kvalitetssikring og kompetanse. Det ble gjennomført en studietur til Finland, som ligger langt foran både Norge og Sverige i skjøtsel og utnyttelse av lavlandsbjørk. Prosjektet har startet prøveleveranse av kvalitetsbjørk til Jordan fabrikker.

God utnyttelse av kommunens samlede grovfôrressurser er avgjørende for å sikre fortsatt vekst og produktivitet innen generell planteproduksjon og grovfôrbasert husdyrhold i kommunen. Kommunens inn- og utmarksbeiteressurser er en viktig del av dette. I samarbeid med beitenæringen og grunneierne er det utarbeidet en beitebruksplan for fjellet som skal legge til rette for optimal utnyttelse av beiteressursene i fjellet samtidig som andre interesser i området ivaretas.

En treårig satsing for å styrke verdiskapingen og øke rekrutteringen innen grønnsaker, frukt og bær i kommunen/regionen ble sluttført i 2018. Dette er produksjoner som har et betydelig potensial både i markedet og i Ringsaker. Det jobbes med en videreføring av dette prosjektet. Landbrukskontoret er i samarbeid med Strand Unikorn, Nortura, gårdbrukere og Innovasjon Norge i ferd med å gjennomføre et prosjekt med målsetting om å utvikle en ny merkevare av storfekjøtt fra Ringsaker/regionen, som i sin helhet er produsert på norsk fôr og med høy utnyttelse av lokale grovfôrressurser. Dette arbeidet fortsetter i 2019.

Den totale kjøttproduksjonen i Ringsaker har i perioden 2009-2017 økt med 17 % mot 11 % i landet totalt og var i 2017 på omlag 17.000 tonn. Det har vært en betydelig produksjonsøkning for alle typer kjøtt bortsett fra fjørfe i denne perioden. Melkeproduksjonen er relativt stabil mens kornproduksjonen har blitt noe redusert.

Økt verdiskaping og næringsutvikling innen både jordbruk, skogbruk og ulike bygdenæringer er en avgjørende målsetting for landbrukskontoret. Enhetens deltakelse i samarbeid med ulike samarbeidspartnere gir resultater og synliggjøres blant annet i en betydelig investeringslyst. Dette er viktig for økt verdiskaping i alle ledd av verdikjeden.

Et utvalg av behandlede saker/nøkkeltall for landbrukstjenesten

	2015	2016	2017	2018
Produksjonstilskudd – ant. søknader	436/552	442/548	554	531
Konsesjonssaker	14	13	28	18
Jordlovsaker	55	45	35	49
Klagesaker	10	4	0	2
Bu-midler, tradisjonelt landbruk – søknader	25	32	30	38
Bu-midler, tilleggsnæring – søknader	9	9	11	9
Tradisjonelt landbruk - omsøkte investeringer	68 mill. kr	82 mill. kr	100 mill. kr	115 mill. kr
Gjødslingsplaner	84	72	64	58
Regionalt miljøprogram	226	211	226	251
Dreneringstilskudd, ant.søkere/mill. kr	17/0,4	11/0,4	21/1,3	21/0,7
Spesielle miljøtiltak i jordbruket	23	23	22	14
Avlingsskadeerstatning	0	3	2	390
Landbruksveier	7	5	8	6
Vernesogsaker	2	2	2	2
Skogfondbilag	384	337	304	310
Sykeavløsertilskudd	73	81	108	89
Nydyrking ant/daa	27/838	38/982	36/1886	32/718
Viltlovsaker	3	7	6	6
Elg – tillatt felt/felt	435/421	420/406	437/417	395/376
Hjort – tillatt felt/felt	12/3	12/4	13/4	13/12
Rådyr – tillatt felt/felt	347/176	344/203	369/230	339/191
Fallvilt hjort/elg/rådyr	1/69/75	1/56/99	1/72/117	1/74/181
Hogstkvantum – avvirking i m ³	290 578 m ³	282 519 m ³	271 565 m ³	267 236 m ³
Antall skogplanter plantet	799 730	1 049 215	1 350 247	991 440
Behandlet areal for ungsogpleie i daa	3 279	2 354	3 358	3 108
Behandlet areal for markberedning i daa	2 698	2 736	2 412	1 894

2.14 TEKNISK DRIFT (VO NR. 62)

Teknisk sjef: Tor Simonsen

2.14.1 ANSVARSOMRÅDE

Teknisk drift har ansvaret for de kommunaltekniske tjenesteområdene veg, vann, avløp og park. Enheten har også ansvar for å planlegge og gjennomføre utbyggingsprosjekter innenfor de nevnte tjenesteområdene. Videre har enheten ansvar for forvaltningsoppgaver innenfor renovasjon av husholdningsavfall, fjell- og fritidsrenovasjon, forurensningssaker, byutvikling samt tilrettelegging av bolig- og næringstomter.

2.14.2 HOVEDKOMMENTAR

Vann og avløp

Ringsaker kommune drifter og vedlikeholder 975 km med vann- og avløpsledninger, som er fordelt på 399 km vannledninger, 378 km spillvannsledninger og 198 km overvannsledninger. Ved utgangen av 2018 hadde kommunen 14.211 abonnenter på vann og 14.318 abonnenter på avløp, som er en økning på henholdsvis 424 og 407 fra 2017. Avlesning av vannmålere foregår manuelt med registrering på SMS og avlesningskort. Årlig mottas avlesning på om lag 85 % av målerne. Dette arbeidet er tidkrevende å følge opp og det er igangsatt et arbeid for å se på mulighetene for å innføre fjernavlesning av vannmålere.

Den viktigste oppgaven med drift av ledningsnett er å redusere vannlekkasjene. Dette arbeidet er i dag teambasert for best mulig å kunne målrette innsatsen. Dette er et krevende arbeid fordi en stor del av vannlekkasjene befinner seg på den private delen av nettet (stikkledningene). Stikkledningene utgjør ca. halvparten av den samlede lengden av vann- og avløpsledninger.

Det ble i 2018 lokalisert 54 vannlekkasjer på ledningsnett og 52 lekkasjer ble utbedret. Av disse var 40 lekkasjer på private stikkledninger og 12 på det kommunale nettet.

Utvikling i lekkasjeprosent på vannledningsnett, 2012-2018

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Sum vannlekkasjer	41 %	38 %	39 %	37 %	44 %	38 %	42 %

Utvikling i lekkasjeandel på vannledningene har økt fra nivået i 2017, og viser en negativ tendens. Årsaken til dette er skyldes flere lekkasjer på private ledninger. Målet, som er vedtatt i felles kommunedelplan VA, er å komme ned på en lekkasjeandel på maksimalt 40 % innen 2030.

Målsettingene for sanering av ledninger vedtatt i felles kommunedelplan for VA er 1 % årlig. Denne målsettingen ble ikke oppfylt i 2018 hvor det bare ble sanert 200 meter (0,2 %) vann- og spillvannsledninger.

Kommunens fem vannverk er godkjent i henhold til drikkevannsforskriften. Vannkvaliteten på ledningsnett er tilfredsstillende, og det drives et systematisk arbeid på vannverkene for å forbedre vannkvaliteten. Det har vært registrert to tilfeller av for høye bakterietall det siste året, noe som må sies å være akseptabelt.

Alle avløpsrensningssystemene har i 2018 oppfylt de renskrav som Fylkesmannen har stilt i utslippstillatelsen.

↑ Julestemning i Brumunddal under «Barnas julemarked».

Det er fortsatt en utfordring med høy innlekkingsprosent på avløpsnett, selv om innlekk av fremmedvann på spillvannsledningene er redusert.

Utvikling i mengde fremmedvann som lekker inn på spillvannsnett, 2012-2018

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Innlekk på avløpsnett	53 %	43 %	49 %	43 %	40 %	40 %	40 %

Målsettingen som er vedtatt i felles kommunedelplan VA er nådd, som for Ringsaker kommune er maksimalt 40 % innen 2030. Varierende klima og nedbørsmengder påvirker innlekkingen, men et systematisk arbeid med lekkasjekontroll gir positive resultater. Kontroll med innlekkingen virker direkte inn på å redusere kostnader på renseanleggene.

Det er i 2018 ikke registrert tilfeller av utslipp til ytre miljø eller tap via overløp som overskrider myndighetenes krav til kommunens avløpsanlegg.

Det pågår et prosjekt for å styrke produksjon, leveranse og leveringssikkerhet i vannforsyningen til Brumunddal og Moelv, herunder Rudshøgda. Det betyr at Moelv vannverk må øke sin produksjonskapasitet. Detaljprosjekteringen ble ferdig høsten 2018, og byggingen av det nye vannverket er godt i gang, og forventes ferdigstilt høsten 2019.

Det er påbegynt en oppdimensjonering av ledningsnett ved Storgata 131 (Friskbygget) i Moelv. For å styrke vannforsyning til Sjusjøområdet er det igangsatt bygging av fem nye trykkøkere. Dette vil medføre at en ikke trenger å transportere vann med tankbiler slik det blir gjort pr. i dag. I tillegg kan en forsyne Mesnaliområdet med vann fra Moelv. Anlegget forventes å stå ferdig til påsken 2019. Forprosjektet for nytt vannverk i Nord Mesna var ferdig i desember 2018.

Det bygges kontinuerlig ut vann- og avløpsanlegg i hytteområdene rundt Sjusjøen, hvor de tre grunneierne Pihl AS, Ringsaker Almenning og Brøttum Almenning bygger anleggene, og kommunen overtar anleggene etter ferdigstilling. Det er ikke overtatt nye ledninger i 2018.

Veg samferdsel

Av vegnett har kommunen ansvaret for 240 km kommunal veg, herunder 132 km asfaltert veg og 108 km grusveg. I tillegg kommer rundt 40 km gang- og sykkelveg. Det har medgått rundt 1.500

tonn grus og 100 tonn kalsium til vedlikehold av grusveger. Det ble asfaltert ca. 2 km veg med grus/ottadekke.

Kantslått utføres 2 ganger hver sesong. Det pågår systematisk utskifting av stikkrenner og defekte skilter. Vintervedlikeholdet ble satt ut på anbud til 8 forskjellige entreprenører med underentreprenører fordelt på 15 roder. Utbrøyting av kryss og bortkjøring av snø fra sentrumsområder utføres i egen regi.

Teknisk drift følger opp kommunens mål om å bli mer miljøvennlig og har begynt utskiftingen på deler av bilparken med el-biler. Pr. 31.12.2018 har enheten seks el-varebiler. Det er i løpet av 2018 installert 12 ladepunkter for el-biler ved teknisk drift sine bygg.

Enheten har ansvar for drift og vedlikehold av 3.950 lysmaster. Det foregår fortsatt utskifting av gamle armaturer til led for å redusere strømforbruk og bedre kvalitet og driftssikkerheten på anleggene. Regnskapet viser at utgift til kjøp av strøm i perioden 2014 til 2018 er redusert med om lag 10 %. Håndtering av feilmeldinger og bestilling av reparasjoner er blitt kraftig forbedret etter at dataverktøyet «dokflyt» ble tatt i bruk i 2018.

Krav fra myndighetene medfører at alle tennskap som ikke har energimåler skal bygges om. Det er i 2018 bygd om 38 skap, men det gjenstår fortsatt mange anlegg. Det er gitt en utsettelse på fristen for fullførelse av dette arbeidet i forståelse med Eidsiva Nett. Utskifting av råtestolper ble påbegynt 2018. Det skal skiftes 80-100 stolper innen 2026. Det ble overtatt flere lysanlegg i 2018. Flere av disse er spesielle anlegg for parkbelysning og gangveger der det er lagt vekt på belysning for trivsel og opplevelser.

Park

Det er gjennomført en estetisk opprustning av grøntanlegg i bysentra for å skape trivsel for innbyggere og tilreisende. Det er fokusert på å tilpasse kvalitet av installasjoner og anlegg. Det er videre lagt vekt på effektive løsninger for skjøtsel og vedlikehold av grøntanleggene. Ny lekeparks i Mjøsparken er åpnet for publikum hvor det nå er etablert parkområder, skateanlegg, aktivitetsanlegg og toalettbygg.

↓ *Ansatte fra kultur og teknisk drift sørger for liv i sentrum av Brumunddal og Moelv i hele sommerhalvåret.*

↑ *Åpningen av «Istid» på torget i Brumunddal. Iskunstner Peder Istad hadde bygget en spektakulær issskulptur til stor glede for innbyggere og besøkende.*

I Moelv og Brumunddal fikk 150 elever fra 5. trinn gleden av å jobbe med iskunst. En snørik og kald vinter sørget for at istiden varte i hele 10 uker. Flere tusen besøkende koste seg med iskunst og skøytemoro i denne perioden. Sommersesongen på torgene bød på over 30 utendørs arrangement, derav flere nye konsepter, som FunRun, Skaperfest og Lysvandring. Det samlede publikumstallet for sommeren 2018 på torgarrangementene lå på rundt 20.000 besøkende.

Godt arbeid med julegatene ga uttelling med terningkast 6 i Hamar Arbeiderblad og svært gode tilbakemeldinger fra publikum. Åtte førjulsarrangement på torgene og tradisjonell nyttårsfeiring i kommunal regi ble også svært godt mottatt.

Utbygging

Det er fortsatt stor aktivitet innen utbygging av kommunaltekniske anlegg. Teknisk drift har gjennomført flere større og mindre prosjekter det siste året. Av de viktigste nevnes:

- Kuldeanlegg i Mjøsparken
- Nytt toalettbygg på Skurven
- Nytt kollektivknutepunkt i Øverbakkvegen, Brumunddal
- Utbedringer i skateparken i Moelv
- Næringsområde E21 klargjort for salg
- I Mjøsparken ble ny lekeplass og arealene rundt skateanlegget ferdigstilt
- Pellerviken næringsområde klargjort for salg

2.14.3 MÅLOPPNÅELSE OG RESSURSBRUK

Det ble ikke gjennomført medarbeider- og brukerundersøkelse i 2018.

Medarbeiderundersøkelsen som ble gjennomført i 2017 er evaluert, og tiltak for å oppnå bedre resultater er gjennomført i 2018. Teknisk drift flyttet til Strandsagvegen 3/5 i mai 2018, og anlegget er tilrettelagt for dagens krav. Det nye anlegget har bidratt til økt trivsel og godt arbeidsmiljø. Enheten er nå samlokalisert i Moelv og Brumunddal.

Organisasjon	Mål	Resultat
Sykefravær	5,0 %	5,6 %

Enheten har de siste 12 månedene hatt et sykefravær på 5,6 %. Dette er høyere enn målsettingen på 5,0 %, men lavere enn 2017 hvor sykefraværet endte på 8,2 %. Fraværet i enheten har i hovedsak vært langtidsfravær og kan knyttes til konkrete sykdomstilfeller. Medarbeidere med sykefravær blir fulgt opp i henhold til kommunens interne retningslinjer.

Personalinnsats

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Budsjett 2018	31.12.2018
Antall årsverk	67,00	69,50	73,00	73,00

Enheten har tre deltidsstillinger, hvorav en jobber ufrivillig deltid.

Tabellen nedenfor viser enhetens måloppnåelse ved bakterielle vannprøver og krav til utslipp.

Brukere	Mål	Resultat
Bakterielle vannprøver	100 %	100 %
Utslippskrav avløp	100 %	100 %
Utført internervisjon avløp	100 %	100 %

Det ble gjennomført 418 ordinære vannprøver i 2018, som alle er tatt på rentvannssiden (vannverk og nett). Gjennomførte prøver påviste 2 tilfeller av koliforme bakterier og 0 E.coli tilfeller, men kontrollprøven viste 0 tilfeller av koliforme bakterier. Avløpsprøvene, til sammen 84, overholdt også kravene i utslippstillatelsene.

Driftsregnskapet (beløp i kr 1.000)

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Regnskap 2018
Driftsutgifter	217 697	254 785	260 011	277 731
Driftsinntekter	184 155	216 867	218 669	236 389
Netto driftsutgifter	33 542	37 918	41 342	41 342

Investeringsregnskapet (beløp i kr 1.000)

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Regnskap 2018
Investeringsutgift	274 024	249 426	312 930	271 113
Investeringsinntekt	0	0	0	0
Netto investeringsutgift	274 024	249 426	312 930	271 113

Avvik i netto investeringsutgifter skyldes i hovedsak at flere planlagte og budsjetterte prosjekter i 2018 er så omfattende at de strekker seg inn i 2019, og deler av utgiftene kommer derfor i 2019.

Netto driftsutgifter pr. resultatenehet før årsoppgjørdisposisjoner (beløp i kr 1.000)

Resultatenhet	Budsjett 2018	Regnskap 2018	Avvik	Avvik i %
620 Teknisk drift	41 342	40 546	796	1,9 %

Før årsoppgjørdisposisjoner har teknisk drift et mindreforbruk på kr 796.000, hvorav kr 234.000 er avsatt enhetens maskinfond. Hovedårsaken til mindreforbruket er lavere utgifter på lønnsområdet på grunn av flere vakante stillinger, lavere utgifter til kjøp fra private og høyere inntekter fra refusjoner enn budsjettert.

Året 2018 ble snørikt og utgiftene til vintervedlikehold ble overskredet allerede tidlig på vinteren. I k.sak 38/2018 ble det bevilget 3,516 mill. kroner til dekning av økte utgifter, men selv med ekstra bevilgning ble det et merforbruk i 2018 på om lag kr 341.000.

2.14.4 VESENTLIGE RESULTATER, AKTIVITETS- OG STANDARDENDRINGER

Dekningsgraden angir hvor stor andel av utgiftene som dekkes av inntekter. Når dekningsgraden er over 100 %, avsettes overskytende på bundet VAR-fond for å få avgiftsregnskapet i balanse. Når dekningsgraden er under 100 %, brukes VAR-fond for å få avgiftsregnskapet i balanse.

↓ *Teknisk drift pynter til påske i Brumunddal og Moelv.*

Dekningsgrader for vann, avløp, septik og renovasjon (beløp i kr 1.000)

	2015	2016	2017	2018
<u>Dekningsgrad vann (funksjon 340, 345)</u>				
Totale utgifter inkl. fellesutgifter og kapitalkostnader	40 072	44 117	60 528	69 517
Inntekter	45 543	46 865	57 471	53 097
Prosentvis dekning	113,7	106,2	95,0	76,4
<u>Dekningsgrad avløp (funksjon 350, 353)</u>				
Totale utgifter inkl. fellesutgifter og kapitalkostnader	70 438	77 590	95 461	97 159
Inntekter	70 629	71 417	88 604	84 626
Prosentvis dekning	100,3	92,0	92,8	87,1
<u>Dekningsgrad renovasjon (funksjon 355, 357)</u>				
Totale utgifter inkl. fellesutgifter og kapitalkostnader	40 370	42 604	44 737	51 749
Inntekter	41 168	43 912	43 962	51 037
Prosentvis dekning	102,0	103,1	98,3	98,6
<u>Dekningsgrad septik (funksjon 354)</u>				
Totale utgifter inkl. fellesutgifter og kapitalkostnader	7 228	7 796	7 670	9 380
Inntekter	6 908	7 293	7 319	7 422
Prosentvis dekning	95,6	93,5	95,4	79,1

Ved beregning av kapitalkostnader for rente på den investerte kapitalen innen VAR-regnskapet er det benyttet 5-årig swaprente på 1,87 % tillagt 0,5 prosentpoeng. I opprinnelig budsjett for 2018 var det lagt til grunn en rente på 2,0 % som da tilsvarte 5-årig swaprente på 1,5 % tillagt 0,5 prosentpoeng.

Hovedområde vann fikk i 2018 et underskudd på 16,420 mill. kroner. I regulert budsjett ble det beregnet bruk av fond på 8,834 mill. kroner. Merforbruket skyldes i hovedsak at utgiftene til vedlikehold av vannledning til Nortura på Rudshøgda og vedlikehold av vannledning fra Lillehammer til Sjusjøen via Nordseter ble høyere enn først antatt. Det ble også betydelige uforutsette utgifter til kjøring av vann til Sjusjøen i påsken, og det måtte kjøres vann til Lismarka i hele sommer på grunn av tørr vannkilde. I tillegg var det et etterslep på utskifting av vannmålere, rehabiliteringstiltak på Narud vannverk samt at UV-anlegget på Nes vannverk måtte oppgraderes. Renteinntekter fra bundne fond vann ble kr 611.000, som gir netto bruk av bundne fond vann på 15,809 mill. kroner i 2018.

Hovedområde avløp fikk i 2018 et underskudd på 12,533 mill. kroner. Det ble i regulert budsjett beregnet bruk av fond på 13,449 mill. kroner. Mindreforbruket skyldes i hovedsak økte inntekter fra tilknytningsgebyrer. Renteinntekter fra bundne fond avløp ble kr 480.000, som gir netto bruk av bundne fond avløp på 12,053 mill. kroner i 2018.

Det budsjetteres med bruk av fond for både vann og avløp i den neste økonomiplanperioden 2019-2022 for å begrense prisstigningen på de kommunale eiendomsavgiftene.

Hovedområde renovasjon fikk i 2018 et underskudd på kr 713.000. Det ble budsjettert med bruk av fond på 1,644 mill. kroner. Mindreforbruket skyldes i hovedsak økte gebyrinntekter. Renteinntekter fra bundne fond ble kr 25.000, og netto bruk av bundne fond renovasjon ble kr 688.000 i 2018.

Hovedområde septik fikk i 2018 et underskudd på 1,958 mill. kroner. Det ble budsjettert med bruk av fond på 1,511 mill. kroner. Merforbruket skyldes i hovedsak at utgiftene til rensing og transport av slam ble høyere enn det som var lagt til grunn i budsjettet. Renteinntektene fra bundne fond septik ble kr 115.000, som gir netto bruk av bundne fond septik på 1,843 mill. kroner i 2018.

Oversikt over bundne fond innen VAR-området siste 5 år (beløp i kr 1.000)

År	Vann				Avløp			
	IB	Bruk	Avsetn.	UB	IB	Bruk	Avsetn.	UB
2014	7 068	0	19 923	26 991	8 875	390	28 955	37 440
2015	26 991	0	6 057	33 048	37 440	4 809	5 737	38 368
2016	33 048	1 066	4 392	36 374	38 368	6 212	641	32 797
2017	36 374	3 263	897	34 008	32 797	6 892	617	26 522
2018	34 008	16 420	611	18 200	26 522	12 533	480	14 469

År	Renovasjon				Septik			
	IB	Bruk	Avsetn.	UB	IB	Bruk	Avsetn.	UB
2014	0	0	0	0	4 953	0	1 719	6 672
2015	0	0	813	813	6 672	319	125	6 478
2016	813	0	1 333	2 146	6 478	503	94	6 069
2017	2 146	774	35	1 406	6 069	351	116	5 834
2018	1 406	713	25	718	5 834	1 958	115	3 991

Pr. 31.12.2017 var VAR-fondene på til sammen 67,770 mill. kroner. Fra 2017 til 2018 er det en netto reduksjon på VAR-fondene med 30,392 mill. kroner. Dette inkluderer avsatte renter på VAR-fondene med til sammen 1,231 mill. kroner. Pr. 31.12.2018 er saldoen på fondene 37,378 mill. kroner.

2. 15 KART OG BYGGESAK (VO NR. 63)

Resultatenhetsleder: Atle Ruud

2.15.1 ANSVARSOMRÅDE

Kart og byggesak har ansvar for bygge-, delings- og seksjoneringssaker. Enheten har også ansvar for kart og oppmåling, avløp fra spredt bebyggelse og eiendomsskatt.

2.15.2 HOVEDKOMMENTAR

Aktiviteten innenfor byggesaksområdet var stor også i 2018. I alt ble det behandlet 784 byggesaker og gjennomført 57 tilsyn. Det ble opprettet 255 eiendommer og 29 nye tomtefester. I tillegg ble det opprettet 351 nye adresser mot 410 i 2017. Ved utgangen av 2018 var det rundt 21.000 eiendomsskattepliktige eiendommer. Etter omtakseringen i 2017 ble nye eiendomsskattetakster skrevet ut med virkning fra 1.1.2018. Dette har medført en del merarbeid både med hensyn til oppretting i matrikkel, svar på spørsmål og behandling av klager. Innkomne klager er omkring 850, det vil si om lag 4 %.

Byggesaksgebyrer ble inkludert som eget selvkostområde fra 2017. Det vil si at utgiftene for tjenesten skal dekkes av gebyrene som brukerne av tjenesten betaler, og kommunen har ikke lenger anledning til å ta overskudd fra tjenestene. Ved overskudd skal dette avsettes på eget selvkostfond. I selvkostkalkylen inngår regnskapsmessige driftsinntekter, driftsutgifter eksklusiv regnskapsmessige avskrivninger, kalkulatoriske avskrivninger og rentekostnader, samt henførte indirekte driftsutgifter (administrative utgifter).

2.15.3 MÅLOPPNÅELSE OG RESSURSBRUK

Et av målene for å vurdere kvaliteten på tjenesten er at ingen klagesaker med hensyn til bygg- og delingssaker skal omgjøres av Fylkesmannen på grunn av saksbehandlingsfeil. I 2018 ble en sak omgjort på grunn av dette. I tillegg ble en sak returnert på grunn av mangel ved begrunnelsen.

Brukere	Mål	Resultat
Antall klagesaker omgjort på grunn av saksbehandlingsfeil	0	1

Det er ikke gjennomført brukerundersøkelse og medarbeiderundersøkelse i 2018.

Organisasjon	Mål	Resultat
Sykefravær	5,0 %	2,0 %

Enheten har de siste 12 måneder hatt et sykefravær på 2,0 %. Dette er lavere enn målsettingen og en reduksjon fra 2017 hvor sykefraværet var 5,9 %. Sykefraværet er fordelt på korttids- og langtidsfravær med henholdsvis 1,3 % og 0,7 %. Det er ikke rapportert om fravær som skyldes arbeidsrelaterte forhold. Medarbeidere med sykefravær blir fulgt opp i henhold til kommunens interne retningslinjer.

Personalinnsats

	31.12.2016	31.12.2017	Budsjett 2018	31.12.2018
Antall årsverk	17,50	19,10	19,10	19,10

Det er i løpet av 2018 ikke opprettet eller indratt stillinger, og ved utgangen av 2018 har enheten 17 heltidsstillinger og 2 deltidsstillinger. En deltidsstilling er registrert som ufrivillig.

Driftsregnskapet (beløp i kr 1.000)

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Regnskap 2018
Driftsutgifter	21 699	24 737	23 748	24 618
Driftsinntekter	20 939	24 671	21 802	22 673
Netto driftsutgifter	760	66	1 946	1 946

Investeringsregnskapet (beløp i kr 1.000)

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Regnskap 2018
Investeringsutgift	135	0	0	0
Investeringsinntekt	0	0	0	0
Netto investeringsutgift	135	0	0	0

Netto driftsutgifter pr. resultatenhet før årsoppgjørdisposisjoner (beløp i kr 1.000)

Resultatenhet	Budsjett 2018	Regnskap 2018	Avvik	Avvik i %
630 Kart og byggesak	1 946	-541	2 487	127,8 %

Før årsoppgjørdisposisjoner har enheten et mindreforbruk på 2,487 mill. kroner. Det er inntektsført 3,977 mill. kroner fra disposisjonsfondet i 2018, så i realiteten har enheten hatt et merforbruk på 1,490 mill. kroner. Dette skyldes i all hovedsak at utgifter til innleie av oppmålingstjenester fra eksterne har blitt høyere enn budsjettet. Inntekter fra oppmålingsforretninger ble lavere enn budsjettet.

2.15.4 VESENTLIGE RESULTATER, AKTIVITETS- OG STANDARDENDRINGER

Dekningsgraden angir hvor stor andel av utgiftene som dekkes av inntekter. Når dekningsgraden er over 100 %, avsettes overskytende til byggesaksfond for å få avgiftsregnskapet til å gå i balanse. Når dekningsgraden er under 100 %, brukes byggesaksfond for å få avgiftsregnskapet i balanse.

Dekningsgrad for selvkost byggesak (beløp i kr 1.000)

	2017	2018
Dekningsgrad byggesak (funksjon 302)		
Totale utgifter inkl. fellesutgifter og kapitalkostnader	9 856	10 957
Inntekter	11 194	10 302
Prosentvis dekning	114	94

Selvkostområdet fikk i 2018 et underskudd på kr 655.835. Underskuddet er dekket av bundet driftsfond for byggesak. Renter er avsatt til fondet med kr 25.271 og byggesaksfondet har pr. 31.12.2018 en saldo på kr 721.311.

Kalkylerenten er gjennomsnittet av 5-årig swaprente + tillagt 0,5 prosentpoeng. For 2018 er det benyttet 5-årig swaprente på 1,87 % tillagt 0,5 prosentpoeng. I opprinnelig budsjett for 2018 var det lagt til grunn en rente på 2,0 % som da tilsvarte 5-årig swaprente på 1,5 % tillagt 0,5 prosentpoeng.

Det har i 2018 blitt gjennomført et betydelig arbeid for å ta inn et etterslep på oppmålingssaker. Årsaken til etterslepet er at oppmåling ble utsatt på flere store byggeprosjekter til utbyggingen nesten var ferdig.

Nye tiltak

Gjennom GIS-samarbeidet med de andre kommunene på Hedmarken foregår det en løpende utvikling for å gjøre kartmodulen best mulig for flest mulig på ulike medium. Prosess med å legge kartmodulen ut på anbud pågår, og valg av leverandør forventes gjennomført høsten 2019.

Hovedtrekk i årsproduksjonen

År	2016	2017	2018
Byggetillatelser for nye boenheter (antall)	522	315	271
Byggetillatelser for nye hytter (antall)	173	207	141
Nye eiendommer	307	345	284
Nye seksjoner	194	237	286

Rapport om bruk av delegert myndighet

År	2016	2017	2018
Delegerte byggesaker	840	870	784
Delegerte delingssaker	224	246	222
Delegerte dispensasjonssaker	235	306	265
Delegerte utslippssaker	82	95	68

2.16 KEMNERKONTORET (VO NR. 70)

Kemner: Per Kollstrøm

2.16.1 ANSVARSOMRÅDER

Kemnerkontoret har ansvaret for alle kommunale oppgaver relatert til skatt mv. og kommunal fakturering. For skatteområdet omfatter dette innfordring, kontrollvirksomhet, skatteregnskap, skatteoppgjør og saksbehandling overfor skatteetaten og det regionale skatteutvalget. Kommunal fakturering omfatter fakturering og innfordring av kommunale krav og merkantile oppgaver.

2.16.2 HOVEDKOMMENTAR

Kemnerkontoret er i stor grad à jour med sine hovedarbeidsoppgaver. Det benyttes gode rutinebeskrivelser og virksomhetsplaner i organisasjonen og i saksbehandlingen.

2.16.3 MÅLOPPNÅELSE OG RESSURSBRUK

Det er ikke gjennomført brukerundersøkelse og medarbeiderundersøkelse i 2018.

Brukere	Mål	Resultat
Innbetalt restskatt 2016 pr. 31.12.2018	85,00 %	94,58 %
Innbetalt forskuddsskatt 2017 pr. 31.12.2018	96,00 %	98,48 %
Innbetalt forskuddstrekk 2017 pr. 31.12.2018	99,00 %	99,98 %
Innbetalt arbeidsgiveravgift 2017 pr. 31.12.2018	99,00 %	99,94 %
Innbetalte kommunale krav pr. 31.12.2018	90,00 %	96,76 %
Antall regnskapskontroller pr. 31.12.2018	30	27

Alle resultatmål, med unntak av *Antall regnskapskontroller*, er nådd.

Organisasjon	Mål	Resultat
Sykefravær	7,0 %	1,3 %

Sykefraværet de siste 12 måneder er på 1,3 %, noe som er 1,4 prosentpoeng lavere enn i 2017, og langt bedre enn målsettingen på 7 %.

Personalinnsats

	31.12.2016	31.12.2017	Budsjett 2018	31.12.2018
Antall årsverk	11,00	9,00	6,00	6,00

Ved kemnerkontoret er det seks heltidsstillinger. Enheten har ingen ansatte som arbeider deltid.

Driftsregnskapet (beløp i kr 1.000)

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Regnskap 2018
Driftsutgifter	8 445	5 901	5 147	5 238
Driftsinntekter	5 311	2 049	2 642	2 733
Netto driftsutgifter	3 134	3 852	2 505	2 505

Netto driftsutgifter pr. resultatenehet før årsoppgjørdisposisjoner (beløp i kr 1.000)

Resultatenhet	Budsjett 2018	Regnskap 2018	Avvik	Avvik i %
700 Kemnerkontoret	2 505	2 388	117	4,7 %

Kemnerkontoret har et mindreforbruk på kr 117.000 ved utgangen av 2018. Dette skyldes en kombinasjon av reduserte driftsutgifter og økte innfordringsinntekter.

2.16.4 VESENTLIGE RESULTATER, AKTIVITETS- OG STANDARDENDRINGER

År	2016	2017	2018
Totalt innbetalt skatt inkl. renter/innf.utg.	2 657,1 mill. kr.	2 741,9 mill. kr.	2 824,7 mill. kr.
Totalt innbetalt arbeidsgiveravgift	1 289,4 mill. kr.	1 276,3 mill. kr.	1 302,1 mill. kr.
Kommunens netto skatteinntekter	752,6 mill. kr.	789,2 mill. kr.	837,0 mill. kr.
Avholdte utleggsforr. skatt/arb.giv.avgift	168 stk.	152 stk.	208 stk.
Antall anmeldelser vedr. arbeidsgivere	4 stk.	0 stk.	5 stk.
Antall konkursbegjæringer	12 stk.	11 stk.	22 stk.
Antall konkurser åpnet	3 stk.	3 stk.	10 stk.
Antall regnskapskontroller	38 stk.	49 stk.	27 stk.
Antall utsendte fakturaer kommunale krav	136 266 stk.	139 584 stk.	144 927 stk.
Totalt fakturert beløp kommunale krav	471,0 mill. kr.	493,2 mill. kr.	568,8 mill. kr.
Antall tap av plass i barnehage	12 stk.	0 stk.	1 stk.
Antall tap av plass i skolefritidsordningen	19 stk.	8 stk.	14 stk.
Antall tap av plass i kulturskolen	2 stk.	5 stk.	0 stk.
Antall nedlagte utleggstrekk komm. krav	721 stk.	668 stk.	1 253 stk.
Antall begjærte tvangssalg fast eiendom	38 stk.	51 stk.	90 stk.

Rapport om bruk av delegert myndighet

Type sak	2016	2017	2018
Gjeldssak (delegeringsreglementets pkt. 5.28)	9	6	7
Innfordring av kommunale krav:			
Økonomireglementets § 8.5.1 (foreldelse)	39	190	81
Endelig utgiftsført beløp, kr	210 707	864 271	387 673
Økonomireglementets § 8.5.2 (konkurs)	1	2	0
Avskrevet beløp, kr	10 436	42 869	0
Økonomireglementets § 8.5.3 (misligholdte krav)	12	6	0
Avskrevet beløp, kr	533 351	557 610	0
Økonomireglementets § 8.5.4 (langsiktig innfordring)	4	1	62
Endelig utgiftsført beløp, kr	24 676	9 133	174 220
Økonomireglementets § 8.5.6 (gjeldsordningsloven)	3	1	0
Avskrevet beløp, kr	35 127	7 262	0

2.17 SERVICESENTERET (VO NR. 71)

Leder servicesenter: Roger Nilssen

2.17.1 ANSVARSOMRÅDE

Servicesenterets oppgaver spenner fra råd, veiledning og regelstyrt saksbehandling til skjønsmessig og faglig myndighetsutøvelse. Målgruppe for senteret er innbyggere, næringsliv, turister og besøkende som trenger kommunale tjenester. Enheten har blant annet ansvar for kommunens hovedsentralbord, tildeling av kommunal bolig samt saksbehandling av Husbankens startlån og tilskudd. Servicesenteret er lokalisert med en avdeling i Kommunebygget i Brumunddal og en avdeling i Herredshuset i Moelv.

2.17.2 HOVEDKOMMENTAR

I 1. tertial 2018 ble det vedtatt å overføre ansvaret for flyktningetjenesten fra Servicesenteret til Voksenpedagogisk senter fra 1.9.2018, jf. k.sak 44/2018. Tiltaket hadde en netto budsjettvirkning på kr 830.000 i 2018. Utvikling av Servicesenteret gjennom arbeid med digitalisering har vært et viktig satsingsområde også i 2018. Utfasing av telefonsentraler er godt i gang og prosjektet med overgang til mobiltelefoni/IP-løsninger for alle kommunens enheter skal være avsluttet i første halvår 2019. I siste del av 2018 har Servicesenteret jobbet målrettet med å utvikle og styrke enhetens bolig- og innbyggertjenester. Løpende arbeid med digitalisering, digital opplæring og bolig- og innbyggerservice har vært en del av dette.

2.17.3 MÅLOPPNÅELSE OG RESSURSBRUK

Det er verken gjennomført bruker- eller medarbeiderundersøkelse i 2018.

Organisasjon	Mål	Resultat
Sykefravær	5,0 %	2,5 %

Sykefraværet har gått ned de siste årene, og er på 2,5 % for 2018.

Personalinnsats

	31.12.2016	31.12.2017	Budsjett 2018	31.12.2018
Antall årsverk	13,15	14,50	14,00	12,00

Ett årsverk som flyktningekoordinator og ett årsverk som flyktning- og bosettingskonsulent ble overført fra Servicesenteret til Voksenpedagogisk senter fra 1.9.2018, jf. k.sak 44/2018.

Servicesenteret består av en avdeling i Brumunddal med seks årsverk, inkludert avdelingsleder og enhetsleder, samt en avdeling i Moelv med seks årsverk, inkludert avdelingsleder og boligsosial koordinator. Enheten har to fast ansatte i 50 % stilling, som har 100 % fast stilling i kommunen. Enheten har ingen ansatte som jobber ufrivillig deltid.

Driftsregnskapet (beløp i kr 1.000)

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Regnskap 2018
Driftsutgifter	19 566	19 276	12 424	16 133
Driftsinntekter	9 630	8 740	4 246	7 955
Netto driftsutgifter	9 936	10 536	8 178	8 178

Regnskapsførte driftsutgifter og driftsinntekter er høyere enn budsjettet. Dette skyldes etablerings- og tilpasningstilskudd som blir fullfinansiert av Husbanken.

Investeringsregnskapet (beløp i kr 1.000)

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Regnskap 2018
Investeringsutgift	0	0	256	250
Investeringsinntekt	0	0	0	0
Netto investeringsutgift	0	0	256	250

Servicesenteret har anskaffet en el-bil til tjenestekjøring. Bilen kostet kr 250.000 i innkjøp og er finansiert av midler fra enhetens disposisjonsfond.

Netto driftsutgifter pr. resultatenehet før årsoppgjørdisposisjoner (beløp i kr 1.000)

Resultatenhet	Budsjett 2018	Regnskap 2018	Avvik	Avvik i %
710 Servicesenteret	8 178	8 106	72	0,9 %

Servicesenteret har et mindreforbruk på kr 72.000 i 2018. Enhetens mindreforbruk skyldes primært vakanse i stilling. Mindreutgifter til flyktningsjenesten er avsatt flyktningsfondet med kr 922.000.

2.174 VESENTLIGE RESULTATER, AKTIVITETS- OG STANDARDENDRINGER**1. linje oppgaver**

Servicesenteret yter råd og veiledning på mange fagområder. Ved kommunens hovedsentralbord tas det imot i snitt 216 telefoner pr. dag. Det er stor etterspørsel etter veiledning i plan- og bygningsloven. Senteret har ansvar for salg av kommunale tomter og i 2018 ble det solgt 27 tomter. Tilsvarende tall for 2017 var ni tomter. Interessen for tomter i Bruvollhagan i Moelv har vært veldig stor. 19 tomter ble lagt ut for salg i januar 2018, og alle ble solgt i løpet av kort tid.

I Moelv har Servicesenteret felles 1. linje med biblioteket, noe som gir innbyggerne i Moelv en utvidet tilgang til 1. linjetjenester utover Servicesenterets åpningstid. Logging av besøk i november viste at det i snitt var fem henvendelser pr. dag til Servicesenteret i Moelv.

Antall saker/vedtak på ulike fagområder i 2016, 2017 og 2018

Sakstype	2016	2017	2018
Serveringsbevilling	8	14	16
Skjenkebevilling for enkeltanledning	106	110	97
Farlig skolevei	115	132	222
Parkeringstillatelse for forflytningshemmede	140	173	200
Meglerhenvendelser vedrørende salg/overdragelse	799	892	973
Egenerklæring om konsesjonsfrihet ved erverv av fast eiendom	120	337	178
Motorferdsel i utmark	5	4	12
Teknisk forhåndsgodkjenning (spillemidler)	10	7	3

Det er behandlet 222 søknader om skoleskyss på grunn av særlig farlig skoleveg, hvorav 200 er innvilget og 22 er avslått. Det har vært mange ekstra søknader og omgjøring av eksisterende vedtak på grunn av den pågående E6-utbyggingen. Det har ikke vært klagesaker til behandling i 2018. Enheten er kontinuerlig opptatt av tilgjengelighet og service. Det jobbes aktivt med digitalisering og fornying for å hjelpe innbyggerne med å bli elektronisk selvhjulpne. Servicesenteret var representert på den nasjonale Servicekonferansen i 2018. Som et ledd i effektivisering har enheten avsluttet driftsavtalen med Trio enterprise sentralbordløsning og gått over til Wave kontaktsenter. Dette er en plattform for dialog med innbyggerne via blant annet telefon, chat/chatbot, sms, e-post og facebook. Nytt frontsoek med kontaktinformasjon for ansatte vil bli integrert med kommunens intra- og internettsider i starten av 2019.

Det har i snitt vært 522 mottakere av Husbankens bostøtte pr. måned i 2018. Tilsvarende tall for 2017 og 2016 var henholdsvis 557 og 686. Det er innvilget i gjennomsnitt kr 2.095 pr. måned pr. søker i 2018, som tilsvarer samme nivå som i 2017. Bostøttesystemet innhenter automatisk inntektsopplysninger fra A-registeret, noe som gir mindre feil. 63 % søkte bostøtte elektronisk i 2018 og det jobbes med å øke denne andelen ytterligere i 2019.

Servicesenteret har ansvar for utleie av torg/kommunal grunn samt løpende booking av idrettshaller og kulturbygg. Enheten ønsker større brukervennlighet på sine verktøy og fra 2019 blir det derfor tatt i bruk et nytt bookingsystem som vil forenkle lag og foreningers muligheter til å bestille lokaler. Dette vil også effektivisere måten enheten jobber på og samarbeidet med enhetene Kultur, Kemneren og Renhold. Enheten holder oversikt over befolkningsutviklingen i Ringsaker og sender månedlig ut velkomstbrosjyre til nye innbyggere. Det er totalt sendt ut innflytterpost til 1.174 husstander i 2018.

Boligosiale oppgaver

Servicesenteret har helhetlig ansvar for kommunens boligosiale virkemidler. Enheten er gitt myndighet til å tildele kommunale utleieboliger og omsorgsboliger etter retningslinjer vedtatt av kommunestyret. Kommunen gjennomfører årlig kartlegging av bostedsløse i uke 48 og i 2018 var tallet 11, noe som tilsvarer samme lave tall som i 2017. Antallet bostedsløse i Ringsaker har vært stabilt lavt siden 2015.

Servicesenteret mottok 196 nye søknader om kommunal bolig i 2018, noe som er en økning fra 2017 da tallet var 156.

Tildeling av bolig til vanskeligstilte på boligmarkedet i 2018

Tildelinger	Antall	Tildelt bolig	Venter på ledig egnet bolig pr. 31.12.2018
Positivt vedtak (fyller vilkårene)	75	55	20
Vedtak om fornyet leiekontrakt	33		
Søknad trukket*	37		
Avslag	34		
Under behandling pr. 31.12.2018	17		
Sum	196	55	20

*Søknad trukket betyr at boligbehovet har blitt løst på annen måte og at søknaden/saken derfor er trukket.

I 2018 har 55 personer fått tildelt bolig, mens tilsvarende tall for 2017 var 56. Tilgangen på boliger for tildeling har vært stabil. Ved utgangen av 2018 er det 20 personer på venteliste, tilsvarende tall i 2017 var 21.

Servicesenteret mottok 150 nye søknader om omsorgsbolig i 2018. Tilsvarende tall for 2017 var 135.

Tildeling av omsorgsbolig i 2018

Tildelinger	Antall	Tildelt bolig	Venter på ledig egnet bolig pr. 31.12.2018
Positivt vedtak (fyller vilkårene)	107	91	16
Avslag	19		
Søknad trukket*	24		
Under behandling pr. 31.12.2018	0		
Sum	150	91	16

*Søknad trukket betyr at boligbehovet har blitt løst på annen måte og at søknaden/saken derfor er trukket.

I 2018 har 91 personer fått tildelt omsorgsbolig, noe som er en økning fra 2017 da tallet var 67. Ferdigstillelse av 26 nye omsorgsleiligheter på Tømmerli i Brumunddal i november er årsaken.

Det totale antall søkere til kommunal bolig og omsorgsbolig har gått opp fra 293 i 2017 til 346 i 2018. Det har imidlertid vært en positiv nedgang i det totale antallet på venteliste fra 73 i 2017 til 36 i 2018. Dette viser at effekten av nybygde utleieboliger i kommunal og privat regi er positiv. Økningen i antall søknader viser at det fortsatt er behov for flere nye kommunalt disponerte utleieboliger i Ringsaker. Det er særlig sentrumsnært i Brumunddal at behovet er størst, og det er stor etterspørsel etter både små arealeffektive leiligheter og større familieboliger. Det er også behov for flere tilrettelagte sentrumsnære leiligheter for seniorer.

↑ Servicesenteret i Brumunddal.

Startlån og tilskudd

Startlån er et virkemiddel for å gi vanskeligstilte på boligmarkedet mulighet til å kjøpe eller beholde nøktern bolig i Ringsaker kommune. Saksbehandling skjer i henhold til Husbankens forskrift for tildeling av startlån og lokale retningslinjer vedtatt av kommunestyret i Ringsaker. I 2018 har Servicesenteret mottatt 183 nye søknader om startlån. Tilsvarende tall for 2017 var 218. I 2018 ble målet om at 100 % av alle startlånssøknader skulle være elektronisk nådd. I 2017 var 91 % av alle søknader elektronisk.

Saksbehandling av søknad om startlån i 2018

Startlån i 2018	Antall
Innvilgede saker	36
Avslag med begrunnelse i retningslinjene	34
Trukket søknad pga. ikke lenger behov for startlån	6
Søknader under behandling	0
Avslag med begrunnelse i oppbrukte midler*	107
Sum	183

*Dette ble gjort på slutten av året.

Etterspørselen etter startlån i 2018 i form av søknader har vært større enn tilgjengelige lånemidler, selv om kommunen fikk utbetalt 40 mill. kroner fra Husbanken. Ved årsslutt ble derfor 107 søknader avslått med felles begrunnelse om at midlene var oppbrukt. Det er en økning av avslag med begrunnelse om oppbrukte midler fra 92 i 2017 til 107 i 2018. I avslaget opplyses det om at en kan søke på nytt i 2019 når Husbanken har bevilget nye lånemidler.

Tildeling av startlån i 2018

Type tildeling	Antall	Beløp
Fullfinansierte boligkjøp med startlån	21	35 237 840
Boligkjøp hvor startlån utgjør en del av finansieringen	0	0
Startlån til utbedring av bolig	1	655 000
Startlån til refinansiering av bolig	8	7 770 000
Tildelt/forhåndstilsagn, ikke utbetalt	6	11 890 910
Sum	36	55 553 750

Andelen fullfinansierte boligkjøp med startlån har en økning fra 13 saker i 2017 til 21 saker i 2018. Årsaken til økningen er ny lovgivning, som gjør at flere i målgruppen ikke har mulighet til å spare opp midler til egenkapital eller få lån i privat bank. 44 % av de som fikk tildelt startlån i 2018 er barnefamilier. 17 % fikk kjøpt den boligen som de leide ved hjelp av startlån og det er solgt en kommunal bolig til en startlånssøker i 2018.

Tildeling av tilskudd til etablering og tilskudd til tilpasning i 2018

Type tildeling	Antall	Beløp
Tilskudd til etablering sammen med startlån*	3	715 000
Tilskudd til etablering uten startlån	0	0
Tilskudd til tilpasning av bolig	6	2 495 878
Avsetting tapsfond		700 000
Sum	9	3 910 878

*Disse 3 sakene inngår i det totale antall innvilgede saker med tildeling av startlån.

56 % av de som har fått tilskudd til etablering eller tilskudd til tilpasning i 2018 er barnefamilier. Det er overført kr 162.159 som gjelder tilskudd til tilpasning og etablering til 2019.

Det har vært vekst i boligprisene i Ringsaker de siste årene. Dette, sammen med en strengere utlånspraksis fra private banker, har bidratt til et større behov for startlån og tilskudd i hver konkrete sak.

Husbankens By- og tettstedsprogram

I k.sak 43/2016 fattet kommunestyret vedtak om at kommunen skal delta i Husbankens By- og tettstedsprogram, som en oppfølging av boligsosialt utviklingsprogram som ble avsluttet i 2015. Rådmannen skrev under avtalen med Husbanken i juni 2016 og det ble etablert en egen styringsgruppe for programmet. Enheter som er involvert er: Bygg og eiendom, NAV Ringsaker, Psykisk helse og rustjenester og Servicesenteret.

Det mest sentrale utviklingstiltaket for programmet i 2018 har vært videre arbeid med fremskaffelse av utleieboliger gjennom samarbeid med private utbyggere og bruk av tilvisningsavtaler. I 2018 har det blitt ferdigstilt tre prosjekter i Brumunddal med til sammen 53 boenheter hvor kommunen har tilvisningsrett til 18 av disse boenhetene. I ett av prosjektene har også kommunen en særskilt tildelingsrett knyttet til etablering av et kommunalt bofellesskap for psykisk utviklingshemmede. Dette er et pilotprosjekt i forhold til normalisering, integrering og mangfoldig bomiljø.

Siden 2015 har det blitt ferdigstilt totalt 11 boligprosjekter hvor kommunen har tilvisningsavtale. Dette har tilført utleiemarkedet i Moelv og Brumunddal 171 nye utleieboliger hvor kommunen har tilvisnings- og tildelingsrett til henholdsvis 65 og 11 boenheter. Tre prosjekter er under bygging og ytterligere to prosjekter har planlagt byggestart i 2019. Kommunens erfaring med tilvisningsavtaler samt samarbeid med Husbanken og private utbyggere er etterspurt. Flere kommuner, statlige instanser og utbyggere har vært på besøk i Ringsaker for å høre om kommunens erfaringer.

2.18 RENHOLD (VO NR. 80)

Resultatenhetsleder: May Britt Kringsjå

2.18.1 ANSVARSOMRÅDE

Renhold har ansvaret for å utføre renhold i Ringsaker kommunes skoler, barnehager, sykehjem og administrasjonsbygg. Enheten har også ansvaret for vaskeriene på sykehjemmene.

2.18.2 HOVEDKOMMENTAR

Enheten gjennomførte en omorganisering våren 2018 og gikk fra seks til fire avdelingsledere. Det ble opprettet en ny stilling som fagleder HMS for å systematisere HMS-arbeidet i enheten. Det fokuseres på å minimere sykefraværet, med kontinuerlig oppfølging av ansatte. Enheten har videreført bruken av samtaleverktøyet DISC for å oppnå god og målrettet kommunikasjon, som har gitt en udelt positiv opplevelse blant både renholdere og ledere.

Enheten har utviklet egen app med interne rutinebeskrivelser og prosedyrer, samt digital tilgang for oppdaterte HMS datablader på kjemikalier, som benyttes innen renhold. Dette gjør at renholderne lett får tilgang til all nødvendig informasjon. Fra appen tester enheten ut elektronisk innsending av permisjonssøknader og egenmeldinger.

Renholds enheten har gått til innkjøp av nytt moppesystem (Vileda Swep Duo), som gir bedre ytelse, bedre ergonomi og lavere total kostnad. Moppene har doble moppesider og gir dermed dobbelt så stor rengjøringsflate. Vileda Swep Duo-systemet er svanemerket.

Renhold har inngått ny rammeavtale på renholdsartikler, såpe, plast og papir. Tidligere avtale hadde en kunstig lav pris på toalett- og håndtørkepapir. Ny avtale er normalisert, og dette har gitt vesentlig økte utgifter i 2018 med 1,25 mill. kroner. Den økte utgiften vil vedvare hvert år i avtaleperioden, som en konsekvens av nye rammebetingelser. Enheten har effektivisert og omprioritert driftsmidler slik at dette er dekket innenfor egen ramme.

Som et HMS-tiltak har enheten anskaffet gode sko med støtdemping og sklihemmende såler til alle renholdere i 2018.

2.18.3 MÅLOPPNÅELSE OG RESSURSBRUK

Det er ikke gjennomført medarbeider- eller brukerundersøkelse i 2018.

Brukere	Mål	Resultat
Gjennomsnittlig pris pr. rengjort m ² pr. år	326	326

Gjennomsnittsprisen i tabellen over framkommer ved å dele enhetens totale kostnader på netto rengjort areal i kvadratmeter. I gjennomsnittsprisen ligger også kostnader ved drift av husvaskeriene, håndsåpe, toalett- og håndtørkepapir, samt våtorganiske poser til alle bygg i kommunen.

Enheten jobber kontinuerlig med kostnadsbesparende tiltak, løpende evaluering av ressursbehov og riktige renholdsplaner.

Organisasjon	Mål	Resultat
Sykefravær	11,0 %	9,1 %

Sykefraværet i 2018 var på 9,1 %, som er lavere enn målsettingen på 11,0 %. Av fraværet på 9,1 % utgjør langtidsfraværet ut over 57 dager 5,0 %. Gjennomsnittlig alder blant de ansatte i enheten er 50 år. Enheten kartlegger funksjonsnivå gjennom oppfølgingsamtaler og tilrettelegger ut ifra den enkeltes mestringsevne og hva som finnes av tilpasningsmuligheter. For øvrig følger enheten opp langtidssyke i henhold til kommunens interne retningslinjer.

Enheten jobber bevisst med holdningsskapende arbeid og økt samarbeid mellom både kolleger og brukere. Videre har enheten prioritert nærvær ute hos renholdere, og det arbeides med å skape samhold og stolthet knyttet til tjenestene som enheten leverer. Hver enkelt avdeling gjennomfører sosiale tiltak for å øke nærværet.

Personalinnsats

	31.12.2016	31.12.2017	Budsjett 2018	31.12.2018
Antall årsverk	93,77	89,69	89,48	90,54

Enheten har jobbet kontinuerlig med optimalisering av renholdsplaner og teamoptimalisering. Dette har blitt gjort gjennom avklaringer for langtidssykemeldte, og det har vært mulig å innfri de aller fleste krav om fast ansettelse som har kommet. Det ble i 2. tertialrapport 2018 opprettet 1,06 årsverk til renhold av Moelvhallen, som forklarer differansen mellom årsverk ved årsslutt og budsjett.

Enheten har pr. 31.12.2018 totalt 70 fast ansatte i deltidsstillinger, som er tre færre enn i 2017. Av disse har 21 ansatte oppgitt at de har ufrivillig deltid. Enheten har 39 fast ansatte i 100 % stilling og har dermed en gjennomsnittlig ansettelsesprosent for renholdere på 75,61 %. Dette er en økning i gjennomsnittlig stillingsstørrelse på 0,93 prosentpoeng fra 2017, da gjennomsnittet var på 74,68 %.

Enheten har jobbet grundig ved vakante stillinger for å ta hensyn til ufrivillig deltid så langt det lar seg gjøre med tanke på en god driftssituasjon. Det er utfordrende å kombinere stillinger, da mange ansatte etter hvert har en høy stillingsprosent, og ledige stillinger kan være på bygg som er spredt over et større geografisk område.

Driftsregnskapet (beløp i kr 1.000)

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Regnskap 2018
Driftsutgifter	59 142	63 439	60 600	61 316
Driftsinntekter	8 559	10 928	7 070	7 786
Netto driftsutgifter	50 583	52 511	53 530	53 530

Netto driftsutgifter pr resultatenehet før årsoppgjørdisposisjoner (beløp i kr 1.000)

Resultatenhet	Budsjett 2018	Regnskap 2018	Avvik	Avvik i %
800 Renhold	53 530	51 239	2 291	4,3 %

Av mindreforbruket på 2,291 mill. kroner er kr 800.000 avsatt til kommunens generelle disposisjonsfond, mens enhetens disposisjonsfond er styrket med 1,491 mill. kroner. Av dette er kr 245.000 blitt øremerket til kjøp av el-bil. Løpende månedlig oppfølging av regnskapet i hver avdeling har bidratt til årets resultat. I tillegg har enheten gode rutiner ved vikarinnssetting i forbindelse med ferie og fravær.

2.18.4 VESENTLIGE RESULTATER, AKTIVITETS- OG STANDARDENDRINGER

Det arrangeres allmøte for enheten på *Renholdernes dag* første mandag i desember hvert år, hvor det også kåres årets medarbeider. Videre er det gjennomført diverse aktiviteter for å øke nærværet til ansatte og styrke samholdet blant renholderne utover det avdelingene selv gjennomfører.

↓ *Kamila Baranowska ble kåret til årets medarbeider under «Renholdernes dag» på Prøysenhuset 3. desember.*

2.19 BYGG OG EIENDOM (VO NR. 81)

Bygg- og eiendomssjef: Petter Granum

2.19.1 ANSVARSOMRÅDE

Enheten har ansvar for drift og vedlikehold av kommunens totale bygningsmasse, vaktmesterkorps, bygging av nye kommunale bygg, ombyggings- og rehabiliteringsarbeid, samt forvaltning av kommunens utleieboliger og bygg som ikke er i aktiv tjenesteproduksjon. Unntaket er bygg som tilhører enhet Teknisk drift. Energiledelse, energiøkonomisering og renovasjon for kommunale bygg er også oppgaver som er tillagt enheten.

2.19.2 HOVEDKOMMENTAR

Det er generelt høy aktivitet i enheten med både investeringsprosjekter, eiendomsforvaltning, løpende drift og vedlikehold. I 2018 ble flere byggeprosjekter ferdigstilt og satt i drift. Her nevnes nye Moelvhallen med svømmebasseng, Tømmerli omsorgsboliger og det nye matkultursenteret for barn på Granerud gård i Brumunddal. Enheten har gjennomført flere mindre investeringsprosjekter gjennom året. 2018 har vært et år med værmessige utfordringer. Vinteren var snørik, og medførte at enheten fikk ekstra høye utgifter til vintervedlikehold. Sommeren var varm og førte til utfordringer i flere bygg med å holde temperaturene nede, siden det er få bygg som har ventilasjonsanlegg med kjøling. Dette gjaldt særlig Ringsaker bo- og aktivitetssenter og Brumunddal bo- og aktivitetssenter, men også flere skoler. Sundheimen fikk i løpet av 2018 oppgradert ventilasjonsanlegg med kjøling.

I 2018 har Bygg og eiendom forvaltet 474 boenheter som omfatter tjenesteboliger, boliger for vanskeligstilte i boligmarkedet, flyktningeboliger og boliger for enslige mindreårige asylsøkere. 282 av boenhetene er omsorgsboliger. Enheten har forvaltningsansvar for 30 eiendommer/bygg/deler av bygg som ikke benyttes i aktiv tjenesteproduksjon. En vil fremover foreta en vurdering av om noen av disse kan selges.

2.19.3 MÅLOPPNÅELSE OG RESSURSBRUK

Det er ikke gjennomført bruker- eller medarbeiderundersøkelse i 2018.

Organisasjon	Mål	Resultat
Sykefravær	5,0 %	10,0 %

Enheten har de siste 12 månedene hatt et sykefravær på 10 %. Dette er høyere enn målsettingen på 5 % og høyere enn 2017 hvor sykefraværet endte på 5,6 %. Fraværet i enheten har i hovedsak vært langtidsfravær som utgjør 8,4 %. Medarbeidere med sykefravær blir fulgt opp i henhold til kommunens interne retningslinjer, og det jobbes aktivt med forebyggende arbeid og tilrettelegging for sykmeldte på arbeidsplassen.

Personalinnsats	31.12.2016	31.12.2017	Budsjett 2018	31.12.2018
Antall årsverk	49,97	49,47	51,47	51,06

I forbindelse med 1. tertialrapport 2018, jf. k.sak 44/2018 ble 0,408 årsverk tilsynsvakt overført til enheten Kultur.

↑ Byggingen av de nye omsorgsboligene på Tømmerli var i rute i januar 2018. 26 nye leiligheter sto klare ved årsskiftet.

Bygg og eiendom hadde fire deltidsansatte ved utgangen av 2018, av disse arbeider en ansatt ufrivillig deltid.

Driftsregnskapet (beløp i kr 1.000)

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Regnskap 2018
Driftsutgifter	115 538	123 132	126 087	131 007
Driftsinntekter	50 619	50 127	50 037	54 957
Netto driftsutgifter	64 919	73 005	76 050	76 050

Investeringsregnskapet (beløp i kr 1.000)

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Regnskap 2018
Investeringsutgift	26 700	46 269	41 994	23 235
Investeringsinntekt	0	0	0	0
Netto investeringsutgift	26 700	46 269	41 994	23 235

Avviket mellom investeringsbudsjett og regnskap på om lag 18,8 mill. kroner har sammenheng med tidsforskyvning ved bygging og kjøp av boliger til flyktninger og vanskeligstilte i boligmarkedet.

Netto driftsutgifter pr. resultatenehet før årsoppgjørdisposisjoner (beløp i kr 1.000)

Resultatenhet	Budsjett 2018	Regnskap 2018	Avvik	Avvik i %
810 Bygg og eiendom	76 050	75 469	581	0,8 %

Bygg og eiendom har et mindreforbruk på 0,581 mill. kroner i 2018. Områdene strøm og energi og kommunale avgifter og renovasjon har henholdsvis mindreforbruk på 0,680 mill. kroner og 1,284 mill. kroner, mens den øvrige virksomheten har et merforbruk på 1,383 mill. kroner.

2.19.4 VESENTLIGE RESULTATER, AKTIVITETS- OG STANDARDENDRINGER

Drifts- og vedlikeholdsavdelingen

Avdelingen drifter og vedlikeholder kommunale tjenestebygg, ca 170.000 m² bygningsmasse. Det er i 2018 brukt 14,2 mill. kroner til større rehabiliteringsprosjekter. Enkelte av tiltakene har vært nødvendige på grunn av et vedlikeholdsetterslep, som for eksempel oppgradering av ventilasjonsanlegg og diverse tiltak ved Kylstad skole. Videre er det gjennomført større driftstiltak som utbedring av tak, oppgradering av avløpsanlegg og drenering rundt flere bygg. I tillegg har drifts- og vedlikeholdsavdelingen gjennomført flere rehabiliteringsprosjekter på skoler, barnehager og sykehjem.

Rehabiliteringsprosjekter (beløp i kr 1.000)

Prosjekt	Utført	Utgifter	
60442	Utbedring lekeapparater	Nye apparater 1 barnehage og 2 skoler	568
60443	Utbedring Kylstad skole	Fasade og andre tiltak	3 572
60446	Opprusting miljørettet helsevern	3 barnehager og 9 skoler	6 029
60451	Utbedring av uteområdet Kirkenær skole	Uteområde	971
60635	Diverse utbedringer barnehager	Utbedringer 3 barnehager	329
60750	Investering VO40 ufordelt	Utbedringer 3 sykehjem	586
60916	Utbedring/oppgradering sykehjem	Utbedringer 1 sykehjem	428

Avdeling for fellesfunksjoner og utvikling

Energi

Totalt energiforbruk for kommunens tjenestebygg i 2018 var 30,379 mill. kWh. Samlede utgifter utgjorde 25,023 mill. kroner, som innebar en besparelse på 0,680 mill. kroner i forhold til budsjett.

Porteføljeprisen for elkraft i 2018 ble 0,26 kr/kWh eks. mva. Inklusive avgifter og øvrige utgifter utgjør elkraftprisen 0,78 kr/kWh eks. mva.

El-sertifikater

I 2018 ble det kjøpt inn el-sertifikater for kr 791.326 til å dekke kommunens portefølje, noe som utgjør kr 0,026 pr. kWh. Dette er en lovpålagt ordning iht. el-sertifikatloven, som forvaltes av NVE.

Prosjekt ENØK

Det ble brukt 1,173 mill. kroner i ENØK-prosjekter og 1,6 mill. kroner i energisparemidler på driftsprosjekt 15955 Energisparetiltak i 2018. Disse tiltakene forventes å gi energioptimalisering og muligheter for positiv gevinst på driftssiden. Dette bidrar til mer energieffektive anlegg og et bedre inneklima i byggene i Ringsaker kommune og at målene i klima og energiplanen blir ivaretatt.

Energi- og klimaplan

I henhold til kommunens vedtatte energi- og klimaplan, skal det blant annet fokuseres på tiltak innen energisparing, avfallshåndtering og forvaltning. Siden planen ble vedtatt i 2010 har bruk av fyringsolje vist en nedgang fra 8,3 % av totale energiutgifter til 2,6 % i 2018. De siste åtte årene har det vært en nedgang i bruk av fossilt brennstoff på hele 84 %.

Kommunale avgifter og avfallshåndtering

Totale utgifter for kommunale avgifter og avfallshåndtering i tjenestebygg utgjorde 6,715 mill. kroner i 2018, som er en besparelse på 1,284 mill. kroner i forhold til budsjett.

Bolig- og forvaltningsavdelingen

Enheten har forvaltningsansvar for 474 boenheter hvorav 282 er omsorgsboliger. For de kommunale utleieboligene har enheten en målsetting om at 90 % av boligmassen skal være utleid til enhver tid. Pr. 31.12.2018 var utleiegraden 94 %. Det er i 2018 inngått 188 leiekontrakter, både nye og fornyelser. Ved utgangen av 2018 var 20 av 26 nye omsorgsleiligheter ved Tømmerli bo- og aktivitetssenter utleid. Det er fortsatt vanskelig å finne leietakere til omsorgsleilighetene ved Furnes bo- og aktivitetssenter og Veldre bo- og aktivitetssenter på grunn av usentral beliggenhet.

Det har blitt gjennomført mindre vedlikehold enn ønskelig på de kommunale utleieboligene. Det er i løpet av året avsluttet tre framleiekontrakter.

Det er i 2018 kjøpt tre boliger i Brumunddal, hvor den ene boligen skal benyttes til bofellesskap for mindreårige flyktninger som en følge av at Bjønnhaug avlastningssenter er solgt til Nye Veier, som skal rive bygget for å få plass til ny rundkjøring.

Bygg som ikke er i aktiv tjenesteproduksjon

Bygg og eiendom har forvaltningsansvaret for bygg som ikke er i aktiv tjenesteproduksjon og lokaler som har lav utnyttelsesgrad. Noe av bygningsmassen leies ut til lag og foreninger og til næringsdrivende. I tillegg disponerer kommunale enheter deler av bygningsmassen til lagring. Det vil i tiden fremover bli foretatt en gjennomgang av disse byggene for å få vurdert om noen kan selges.

Prosjektavdelingen

Prosjektavdelingen har et vedvarende høyt aktivitetsnivå. Avdelingen har i 2018 arbeidet med videreutvikling av samspillsentreprise-modellen sammen med valgte entreprenører. Erfaring fra tidligere prosjekter har vist at prosjektutviklingsfasen burde gjennomføres over en lengre periode for å sikre grundigere gjennomgang av planer, avtaler og målpris.

I løpet av 2018 er ny skole i Moelv og Moelvhallen med svømmebasseng er ferdigstilt og tatt i bruk, og prøvedriftsperioden går frem til april 2019. 26 omsorgsboliger på Tømmerli er ferdigstilt, og de fleste boligene er tatt i bruk. Prøvedriftsperioden går frem til sommeren 2019. Matkultursenteret på Granerud gård er ferdigstilt, og lokalene er tatt i bruk av Geitmyra Ringsaker matkultursenter for barn.

Av andre prosjekter nevnes ombygging av fritidsklubben i Brumunddal byggetrinn 1, detaljprosjektering av Moelv kulturhus trinn 2 sammen med valgt rammeavtaleleverandør, etablering av 42 ladepunkter for el-biler, samt gjennomført konkurranse og valgt entreprenør til utbedring av bassenget på Brøttum.

De største byggeprosjektene som prosjektavdelingen har håndtert i 2018 er:

Prosjekt	Totalramme	Status ved utgangen av 2018	Overtakelse	
60430	Ny skole i Moelv	260,494 mill. kroner	Ferdigstilt/ prøvedriftsfase	Vår 2018
60431	Stavsberg skole	315,803 mill. kroner	Under bygging	Desember 2019
60441	Moelvhallen – svømmebasseng og flerbrukshall	241,300 mill. kroner	Ferdigstilt/ prøvedriftsfase	Vår 2019
60917	Bygging av omsorgsboliger	99,500 mill. kroner	Ferdigstilt/ prøvedriftsfase	Sommer 2019

2.20 MATPRODUKSJON (VO NR. 82)

Resultatenhetsleder: Vidar Sveadalen

2.20.1 ANSVARSOMRÅDE

Enheten produserer og leverer frokost, lunsj, to-retters middag og kveldsmat til beboere på institusjon, beboere i bofellesskap og hjemmeboende brukere i hele kommunen. Det produseres og distribueres om lag 5.000 middagsporsjoner pr. uke. Maten produseres etter «kok/kjøl»-metoden for å ivareta matens næringsstoffer, utseende og smak på en god måte. Enheten har ansatte fordelt på alle institusjoner. De ansatte bestiller, sorterer og kvalitetssikrer maten og har en tilretteleggerrolle for ca. 40 postkjøkken ved åtte bo- og aktivitetssentre. I tillegg drifter enheten åtte kantiner og tilbyr catering internt i kommunen. Distribusjon av maten foregår med egen kjølebil og sjåfør. Den ferdigproduserte maten kjøres ut til institusjoner og hjemmeboende brukere to ganger pr. uke.

2.20.2 HOVEDKOMMENTAR

Enheten har i samarbeid med omsorgsdistriktene og spesialenhetene laget en opplæringspakke for ansatte som jobber på postkjøkken. For å lykkes med god matomsorg er det viktig med høy kompetanse rundt mat og måltider i alle ledd. Det er en fordel at det benyttes faste postkjøkkenverter som kjenner brukerne, og rutinene ved hver enkelt avdeling. Postkjøkkenvertene sikrer at maten blir riktig ivaretatt, presenteres på en ordentlig og appetittvekkende måte og at det skapes gode rammer rundt måltidene. Som en del av gode måltidsopplevelser lages det gode lunsjretter og det bakes/stekes slik at det lukter mat i avdelingene gjennom dagen. Summen av dette gjør at brukerne føler seg godt ivaretatt og får lyst til å spise maten. Herunder

↓ *Matproduksjon fikk 12 lam fra Aaseth Søndre i Åsmarka som ble til kortreist færikål til matproduksjons 750 brukere.*

gjelder også gode rutiner som skal forebygge og redusere faren for at underernæring oppstår. Opplæringsprogrammet ligger tilgjengelig i EQS og inneholder prosedyrer, kartleggings skjemaer, filmsnutter, rutiner for forebygging av underernæring, kontrollspørsmål og registreringslister. Opplæringen kan gjennomføres alene eller sammen med flere i grupper.

Det har det siste året vært mange retter på menyen som inneholder lokale ingredienser. Enheten har jobbet mye med å knytte kontakter og få til et samarbeid med flere leverandører av lokale råvarer. Kommunen arbeider videre for å kunne anskaffe gode lokale råvarer, som skal bidra til å sikre god mat med høy kvalitet til beboere og brukere.

Enheten har i 2018 tatt i bruk et dataprogram som sørger for at maten blir merket med etiketter der ingredienser og næringsinnhold er spesifisert. Dette gjør det enklere å ha kontroll med allergener og næringsinntaket til den enkelte bruker sett opp imot anbefalt daglig energibehov.

2.20.3 MÅLOPPNÅELSE OG RESSURSBRUK

Det er ikke gjennomført bruker- eller medarbeiderundersøkelse i 2018.

Organisasjon	Mål	Resultat
Sykefravær	7,0 %	10,6 %

Sykefraværet har gått ned fra 12,9 % i 2017 til 10,6 % i 2018, men er fremdeles over målsettingen på 7 %. Årsaken til fraværet skyldes i hovedsak muskel- og skjelettplager. Det jobbes aktivt med jobbrulling og ergonomi for å redusere belastningene på hver enkelt. En stor del av fraværet er langtidsfravær (7,7 %) på over 57 dager. De sykmeldte følges opp i henhold til retningslinjene for sykefraværsoppfølging.

Personalinnsats

	31.12.2016	31.12.2017	Budsjett 2018	31.12.2018
Antall årsverk	21,93	21,63	22,63	22,63

Enheten har totalt 28 ansatte, hvorav 16 har heltidsstilling. 12 ansatte har deltidsstilling hvorav ti frivillig og to ufrivillig. Ved ledighet i stillinger har ufrivillige deltidsansatte, som er kvalifisert for stillingen, fått økt sin stilling. Utlysninger av ledige stillinger blir gjort tilgjengelig for alle ansatte og spesielt for de som har ufrivillig deltidsstilling. Ansatte i ufrivillig deltidsstilling oppfordres til å søke.

Driftsregnskapet (beløp i kr 1.000)

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Regnskap 2018
Driftsutgifter	26 941	27 956	28 740	29 530
Driftsinntekter	9 045	9 864	9 722	10 512
Netto driftsutgifter	17 896	18 092	19 018	19 018

Investeringsregnskapet (beløp i kr 1.000)

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Regnskap 2018
Investeringsutgift	937	299	1 347	1 305
Investeringsinntekt	0	0	0	0
Netto investeringsutgift	937	299	1 347	1 305

Netto driftsutgifter pr. resultatenehet før årsoppgjørdisposisjoner (beløp i kr 1.000)

Resultatenhet	Budsjett 2018	Regnskap 2018	Avvik	Avvik i %
820 Matproduksjon	19 018	18 872	146	0,8 %

Regnskapet viser et mindreforbruk på kr 146.000 ved utgangen av året. Det skyldes i hovedsak mindreforbruk på lønn på grunn av forsinkelse i ansettelsesprosessen av en kokk, merinntekter på matsalg og høyere sykepengerefusjoner enn budsjettet.

2.20.4 VESENTLIGE RESULTATER, AKTIVITETS- OG STANDARDENDRINGER

Investeringsutgifter

Enheten har investert i en ny Volkswagen Crafter varebil med kjølerom, løftelem og firehjulstrekk. Bilen kostet kr 747.000 i innkjøp og er finansiert av midler fra enhetens disposisjonsfond.

Frysekapasiteten har i en årrekke vært en flaskehals ved produksjonskjøkkenet. Enheten har i 2018 fått bygd et frittstående fryserom under eksisterende tak i varemottaket for å bedre situasjonen. Fryserommet inkludert grunnarbeid kostet kr 328.000 og er finansiert over enhetens investeringsbudsjett.

Det er også skiftet ut produksjonsutstyr som oppvaskmaskin, kjøleskap, kjøledisker, hev-/senk bord og hjul ganger for kr 230.000, som er finansiert over enhetens investeringsbudsjett.

2.21 OVERFØRINGER (VO NR. 87)

2.21.1 ANSVARSOMRÅDE

Virksomhetsområdet omfatter alle faste overføringer og tilskudd fra Ringsaker kommune. Det er overføringer til kirkelig fellesråd, museer, arbeidsmarkedsbedrifter, reiselivet i kommunen, frivilligsentraler i kommunen, andre trossamfunn, overføringer til interkommunale samarbeidsordninger om krisesenter og incestsenter, samt enkeltprosjekter.

2.21.2 HOVEDKOMMENTAR

Ringsaker kirkelige fellesråd har i løpet av 2018 fått overført til sammen 20,438 mill. kroner. Av dette utgjør kr 624.000 kompensasjon for lønnsoppgjør og reguleringspremie til KLP. Inkludert i beløpet er kr 150.000 til dekning av avdrag på et lån på inntil 3 mill. kroner til utbedring av taket på Ringsaker kirke. Kirkelig fellesråd har et lån på 3 mill. kroner med en løpetid på 20 år hos kommunens hovedbankforbindelse Sparebanken 1 Østlandet.

Kirkelige fellesråd fikk i tillegg utbetalt 4 mill. kroner til utvidelse av Ringsaker kirkegård og 4,5 mill. kroner til rehabilitering av kirkene.

Frivilligsentralene i Brumunddal og Moelv samt Stiftelsen Buttekverntunet eldresenter fikk til sammen 1,472 mill. kroner i driftstilskudd. Dette inkluderer også det statlige tilskuddet på kr 806.000.

Natteravnene i Ringsaker ble støttet med til sammen kr 26.000. Det ble også foretatt utbetalinger til Jønsberg 4H-gård på kr 40.000.

Det ble gitt driftstilskudd og transportstøtte til Providor AS på 1,050 mill. kroner. MjøsAnker AS mottok et kommunalt tilskudd på kr 357.237 til kommunal medfinansiering, tilsvarende 25 % av statlig støtte pr. godkjent tilrettelagt arbeidsplass. Ringsaker hadde ni plasser i 2018.

Ringsaker kommune deltar ikke i Hamarregionen Reiseliv fra 1.1.2018, jf. f.sak 134/2017. Midler som tidligere gikk til Hamarregionen Reiseliv er blitt benyttet til styrking av Ringsaker kommunes reiseliv. Det har vært viktig å ivareta og videreutvikle kommunens reiseliv. Kommunen har jobbet med å stimulere og legge til rette for reiselivsbedrifter i kommunen og bistått med blant annet synlighet og markedsføring. Det er i 2018 brukt kr 435.044 til formålet.

Osloregionen og Oslo Brand Alliance fikk overført kr 117.957. Destinasjon Sjusjøen fikk overført kr 522.000 og Ringsakerfjellet Fritid fikk overført kr 600.000 til løypekjøring i fjellet i 2018.

Et tilskudd på kr 2.528.000 ble utbetalt til Hamar krisesenter. Stiftelsen støttesenter mot incest og seksuelle overgrep (SMISO) Hamar fikk overført kr 170.000 i tilskudd fra kommunen.

Det ble til sammen utbetalt kr 1.541.956 i tilskudd til tros- og livssynssamfunn.

2.21.3 RESSURSBRUK

Driftsregnskapet (beløp i kr 1.000)

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Regnskap 2018
Driftsutgifter	26 561	29 340	30 266	30 185
Driftsinntekter	963	812	816	735
Netto driftsutgifter	25 598	28 528	29 450	29 450

Investeringsregnskapet (beløp i kr 1.000)

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Regnskap 2018
Investeringsutgift	1 500	3 500	8 500	8 500
Investeringsinntekt	0	0	0	0
Netto investeringsutgift	1 500	3 500	8 500	8 500

Netto driftsutgifter pr. resultatenehet før årsoppgjørdisposisjoner (beløp i kr 1.000)

Resultatenehet	Budsjett 2018	Regnskap 2018	Avvik	Avvik i %
870 Overføringer	29 450	28 770	680	2,3 %

Regnskapet viser et mindreforbruk på kr 680.000, som er avsatt til disposisjonsfond. Mindreforbruket er i hovedsak knyttet til lavere utgifter til reiseliv.

↓ *Temadagen «Det gode liv som godt voksen» på Prøysenhuset. Seniordansen var selvsagt på plass.*

DEL III

Avslutning

3.1 AVSLUTNING

Rådmannens årsberetning, som legges fram sammen med årsregnskapet, er en viktig del av kommunens styringssystem. Her rapporteres hva som er oppnådd i 2018 i forhold til de mål, tiltak og økonomiske rammer som kommunestyret vedtok i budsjett 2018 og økonomiplan 2018-2021. Årsberetningen gir et viktig grunnlag for videre prioritering inn mot budsjettprosessen 2020.

Ringsaker kommune driver en omfattende virksomhet som spenner over et vidt spekter av samfunnsområder. Kommunen legger bak seg nok et år preget av høy aktivitet, enten det gjelder velferdstjenester, investeringer, etableringer eller planlegging for fremtidig vekst og utvikling. For å gi en oversikt over alt som har skjedd, vil derfor årsberetningen måtte bli omfangsrik, samtidig som den inneholder mange detaljer. Dette er gjort for at politikere, ansatte, innbyggere, næringsliv og andre lesere skal få grundig informasjon om kommunens virksomhet i 2018.

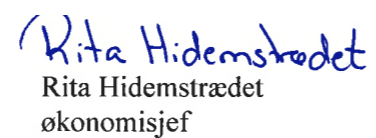
Rådmannen er tilfreds med arbeidet og resultatene som ble oppnådd i 2018, men ser at det er utfordringer med økonomien innenfor enkelte av tjenestene som det framover må tas tak i.

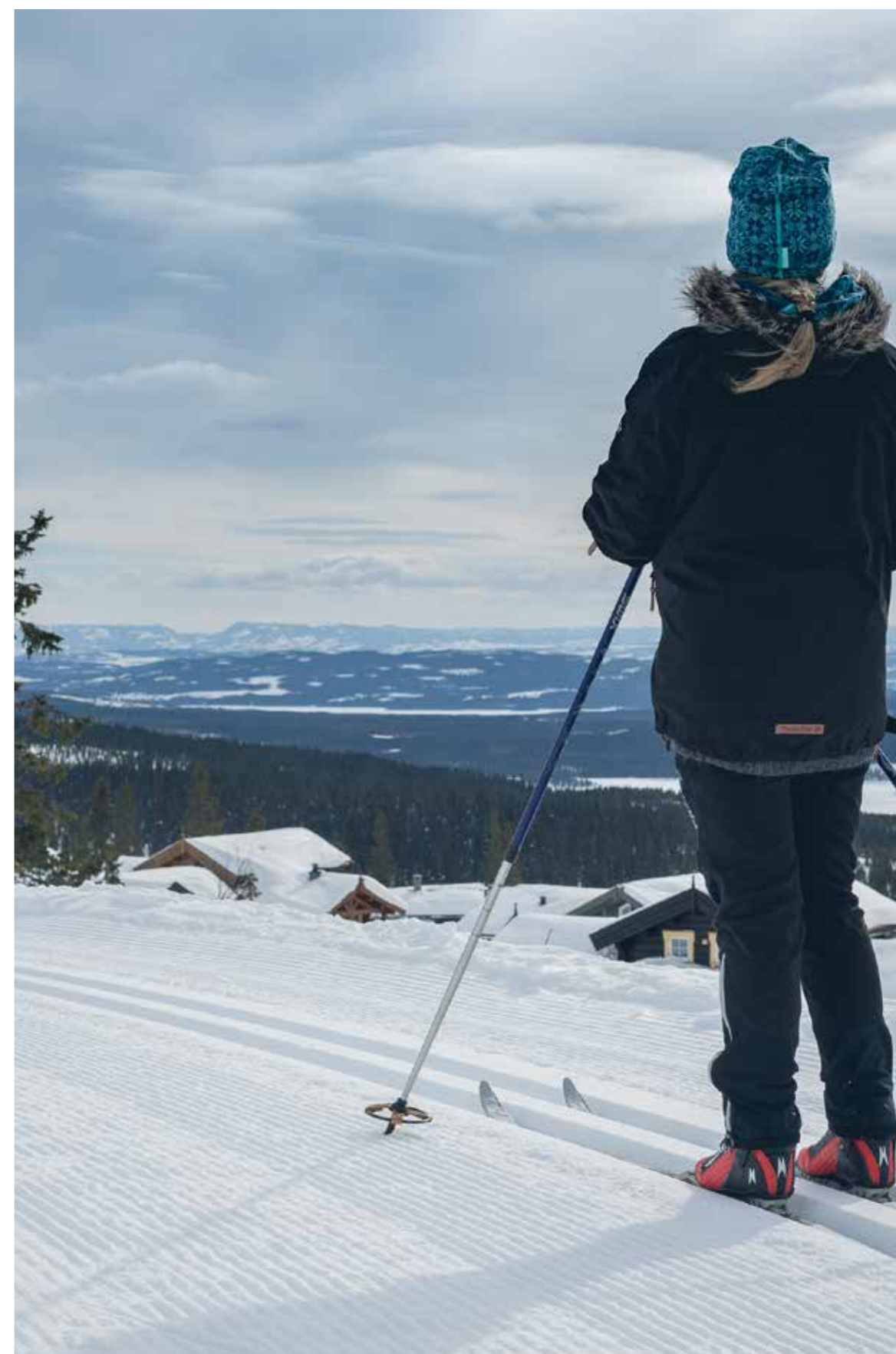
Rådmannen ønsker å trekke fram alt det gode arbeidet som gjøres av dyktige og engasjerte medarbeidere i Ringsaker kommune for å ivareta kommunens oppgaver og imøtekomme innbyggernes behov på best mulig måte, samt i arbeidet med vekst og utvikling i Ringsaker. Rådmannen takker alle ansatte for helhjertet innsats, samt tillitsvalgte og verneombud for et godt samarbeid i 2018.

Rådmannen i Ringsaker, den 15.3.2019

Jørn Strand

Espen Hvalby
assisterende rådmann

Rita Hidemstrødet
økonomisjef

↑ Ringsaker kommune er landets største hyttekommune. Med 180 villsnødager og milevis med skiløyper, er Sjusjøen en attraktiv destinasjon for både innbyggere, hytteiere og andre besøkende.

VEDLEGG 1: PLAN OG UTREDNINGSARBEID

PLAN- OG UTREDNINGSARBEID BEHANDLET AV KOMMUNESTYRET I 2018

Reguleringsplaner

Sluttbehandling og vedtak av reguleringsplaner

Gaupen del 2, boligområde, endring av plan	Sak 2/2018
Damhagen 2 i Furnes, boligområde, endring av plan	Sak 5/2018
Kval 4, boligområde, ny plan	Sak 6/2018
Kroksjølia, fritidsbebyggelse ved fortetting	Sak 21/2018
Birkebeinerløypas kryssing av Nordsetervegen	Sak 50/2018
Tømten massetak, utvidelse av uttaksområde	Sak 51/2018
Gang- og sykkelveg langs fv 2, Gutubakken – Rømåsbommen	Sak 57/2018
Rudshøgda næringsområde, områdeplan	Sak 58/2018
Næroset sentrum 3, bolig- og næringsområde	Sak 65/2018
Driftstider i massetak, endring av bestemmelser	Sak 66/2018
Brumunddal sentrum, endring av område B/F/N8, Badstuevegen	Sak 67/2018

Endring av planer gjennom forenklet prosess - vedtak

Brumunddal travbane	Boligbebyggelse
Strand – Pellerviken, utfylling av områdeplan	Næringsområde
Ikea handelspark nord	Forretningsområde
Svarthaugen vest	Fritidsbebyggelse
Ringsaker handelspark, internveg	Forretningsområde
Lauvli hytteområde	Fritidsbebyggelse
Natrudstilen 5	Fritidsbebyggelse
Sjusjøen sentrum	Sentrumsbebyggelse
Natrudstilen 7	Fritidsbebyggelse
Gutubakken sør	Fritidsbebyggelse
Granerud del IV	Veganlegg
Slåttsveen	Boligområde
Brumunddal sentrum, sykkeltilrettelegging	Veganlegg

Planer utlagt til offentlig ettersyn

Rudshøgda næringsområde sør
Birkebeinerløypas kryssing av Nordsetervegen
Gang- og sykkelveg langs fv 2, Gutubakken – Rømåsbommen
Driftstider i massetak
Næroset sentrum 3
Brumunddal sentrum, område B/F/N8, Badstuevegen
Kryssing mellom E6 og Dovrebanen ved Tjernli
Svarthaugen, Natrudstilen
Birkebeinerbakken øst
Skarpsno skole
Kongelhol 2
Ringsaker handelspark
Storgata nord, Moelv

Næringsbebyggelse
Veganlegg
Veganlegg
Massetak
Bolig- og næringsområde
Bolig, forretning og næring
Veganlegg
Fritidsbebyggelse
Fritidsbebyggelse
Boligbebyggelse
Bolig- og friområde
Adkomst til handelsområde
Bybebyggelse

Reguleringsplaner under utarbeidelse (oppstart er varslet)

Løkkendalsvegen, Rudshøgda
Borghilds Rudsveg, Jessnes
Jesnesstranda 54
Røsethagan, Furnes
Lund BR13 og BR14, Stavsberg
Brumunddal Nord, områdeplan
Kvartalet Øverbakkvegen – Nygata
Verven 2
Kårtorpvegen 18, Stavsberg
Fv 92 Veldresagvn – Bøvra bru
Fv 216 ny Næroset bru
G/s-veg Byflatvegen
G/s-veg Fv 91 Arnkvernvegen
Øverkvern
Lunkelia, Sjusjøen
By massetak
Tørudvegen 12-14
Mjøsa ferie og fritid
Danseråsen, Veldre
Gutubakken nord

Boligområde
Boligområde
Boligeiendom
Boligområde
Boligområde
Bolig og bybebyggelse
Sentrumsområde
Boligområde
Boligområde
Veganlegg
Veganlegg
Veganlegg
Boligområde
Fritidsbebyggelse inkl adkomst
Område for uttak av masser
Boligbebyggelse
Camping og aktivitetsområde
Fritidsbebyggelse
Fritidsbebyggelse

Annet planarbeid

Kommunedelplan for Kulturminner og kulturmiljø – sluttbehandling
Fredningssak Prøysen, initiert av Hedmark fylkeskommune, prosess etter Kulturminneloven.

Administrativ organisering i Ringsaker kommune 2018

